

CAMPINI A

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT

NOORD-KEMPENLAND

5e jaargang

april 1975

nr. 17

Redactie: w. Klaasen, streekarchivaris
M. van der Heijden-Bruning, adjunkt-streekarchivaris

Redactieadres: Torenstraat 1, Oirschot
Postbus 11
tel. 04997 - 2828, toestel 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 6,-- per jaar, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op postgirorekening 1069032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

**N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname
warden gegeven.**

Geachte abonnee,

CAMPINIA gaat met deze aflevering haar vijfde jaargang in. Het ligt in de bedoeling, bij het afsluiten van het eerste lustmm► een feestelijke uitgave te verzorgen, verlucht met prenten, oude schetsen en bijzondere opstellen. Tevens wordt overwogen, onze lezers in de lente van 1976 uit te nodigen, het eerste lustrum van onze periodiek mede te willen herdenken tijdens een door ons te organiseren archiefdag, waar zij in de gelegenheid zullen worden gesteld, kennis te maken met de "cuisine" van Campinia. In de meer dan 500 jaar oude raadselder van het Oirschotse gemeentehuis zal een unieke tentoonstelling van Kempische archivalia worden gehouden. Tevens kunnen de Campinia-vrienden in de heerlijke sfeer van een oud monumentaal en rustiek dorp een dag van lichamelijke en geestelijke ontspanning beleven. Het gastvrije Oirschot zal zijn poorten gaarne voor alle Campinia-vrienden openen. Oirschotse heemliefhebbers zullen zich beschikbaar stellen, om U rond te leiden en door U gewenste informatie verstrekken, om U in het oude hart van de Kempen een onvergetelijke dag te bereiden. Tijdens een vriendschappelijk colloquium kunnen Uw eventuele wensen of voorstellen naam voren worden gebracht. Wij beschouwen onze lezers als onze medewerkers, als vrienden van een onzes inziens goede zaak, namelijk van een duidelijke heroriëntering op licht en schaduw van een ver en recent verleden. Een zekere verankering van het heden in het verleden lijkt ons zeer belangrijk, om een veilige brug naar het toekomstige te kunnen slaan. Campinia wil hiertoe een bescheiden bijdrage leveren en de juiste interpretatie van de drieëenheid "herr, "hodie" en "cras" dienstbaar zijn. Te zijner tijd zullen wij de bovengenoemde archiefdag in Campinia aankondigen.

Zoals U op het voorblad heeft kunnen lezen, is de redactie van Campinia thans uitgebreid met mevrouw M. van der Heijden-Bruning, sinds 1 januari 1975 als assistent-archivaris verbonden aan ons streekarchivariaat. Ik mag haar hiermede bij U allen introduceren als een enthousiaste en capabele medewerkster zowel in archivistie als ook in scribendis.,

W. Klanten

I NHOUD

I.	a. DE ONKWETSBAARE HAAS	1
	b. HET HENGSTESPOOR	1
	c. DE ZWARTE HOND	1
	d. DE ZWARTE KAT	2
	Opgetekend door Meester C. Rijken, 1911	
II.	DE VRIJWILLIGE RECHTSpraak IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEN (vervolg)	2
III.	DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGE-MEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEN VERENIGDE DORPEN (vervolg)	6
IV.	JAARKRONIEKEN IN DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST (door J. Santegoeds, Nuenen)	10
V.	a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW (vervolg)	12
VI.	OUDE TOPONYMICA	15
VII.	GENEALOGICA	15
	1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER LINDEN (VERLINDEN) van 1667 af	15
	2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972 (door A.B. van Cronenburg) Zie: Hoofdstuk XI	
	3. GENEALOGISCHE REEKS van Peter Hubertus VAN TULDEN te Ottoland (Door P.H. van Tulden) Zie: Hoofdstuk XI	
VIII.	HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT VAN DE ZEVEN-TIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW (vervolg)	17
	28. "Oud Brabant" Markt 14	17
	29. "St.-Odulphusstraat 16 t/m 22"	19
IX.	HET HOF VAN HEERENBEKE ONDER OIRSCHOT (vervolg) (Door Felix Maes, archivaris abdij van 't Park)	21
X.	LIJST VAN KEMPISCHE PLAATSEN MET OPGAVE DER REPARTITIE OVER HET KWARTIER VAN KEMPENLAND IN HET JAAR 1699, AANGEGEVEN IN PROCENTEN	23

I NHOUD (vervolg)

XI.	LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE	
	1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875 D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (Door Th. A. Kuypers)	
	2. GENEALOGISCHE REEKS VAN Peter Hubertus VAN TULDEN te Ottoland (Hilvarenbeek, 's-Hertogenbosch, Nederweert, Maasbree, Rotterdam) (door P.H. van Tulden, Nassaustraat 7, Ottoland)	
	3. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh) van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen met ouders en kinderen VAN CROONENBURG (Door A.B. van Cronenburg, Drievriendenstraat 31 B, Rotterdam-3) (vervolg)	
XII.	OIRSCHOTSE LEENGOEDEREN (OIRSCHOT EN BEST) Boudewijnsleen, Audenhoven en De Moost (vervolg) (door A.M.C. Zom)	
XIII.	OIRSCHOTTENAREN UIT DE BRAND GEHOLPEN (door M. van der Heijden-Bruning)	
XIV.	ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN	

CORRIGENDA

Aflevering 16

Hoofdstuk XI, Lezers leveren hun bijdrage, nr. 3

blz. 208 en 209: Adriani moet zijn Adrianus

blz. 209 : Adriane moet zijn Adriana

Hoofdstuk XI, Lezers leveren hun bijdrage, nr. 5

blz. 214, b. 2): van de Loos moet zijn van de Looij

1. a. DE ONTKWETSWARE HAAS

(opgetekend door Meester C. Rijken, 1911)

Te Zand-Oerle, het lievelingsoord van heksen en spoken, toog een wildstrooper in de schemering uit om een haas te schieten. Al spoedig kreeg hij er een onder schot, doch het geweer weigerde. Hij maakte zich gereed om opnieuw aan te leggen, maar telde nu vier, zes, acht, vervolgens tien, vijftien, twintig hazen, terwijl door een slop in de heg nog altijd andere kwamen aanlopen "net lèk 'n percessie". De strooper begreep, dat de zaak niet pluis was en zette het op een loopen. Des anderen daags ging het schot de eerste maal af zonder dat hij een dubbeltje op het geweer geladen had (men geloofde namelijk vroeger, dat, als men zilver bij de lading voegt, het geweer nooit weigert, zelfs niet als men op een heks schiet). Terwijl de strooper daar zoo zit te loeren, verschijnt plotseling vlak voor hem, op een pas of zes, een groote haas, die den strooper doodeenvoudig blijft aanstaren, hem de vraag stellende: "zijn de andere hier al langs?" en daarna doodbedaard voortthuppelt. De jager schrok dermate, dat hij niet langer meer bleef loeren.

I. b. HET HENGSTESPOOR

(opgetekend door Meester C. Rijken, 1911)

"Een officiant van de guid", die van Zand-Oerle naar Sitterd ging, had de onvoorzichtigheid het "hengstespoor" te volgen, dit is den weg tusschen de karsporen, waar het paard gaat. Wat vis en drie te voorzien was, gebeurde: een onzichtbare hand bonsde den man den hoed van't hoofd. De pluim rolde voor hem uit in het hengstespoor, en wat een oogenblik te voren zijn mooi versierde hoed was, hing nu in flarden links en rechts in de hazelstruiken. Men vreest des avonds door het hengstespoor te gaan; want men gelooft, dat die onvoorzichtigheid kan gestraft worden met eensklaps door een zwart paard op zij geslingerd te worden.

I. c. DE ZWARTE HOND

(opgetekend door Meester C. Rijken, 1911)

Op een winteravond ging een landbouwer te Oerle over een voetpad, dat door een heg van een breeden zandweg gescheiden was. Eensklaps zag hij tegenover zich aan de andere zijde van de heg een grooten zwarten hond. De man bleef staan, de hond insgelijks; hij ging weder voort, de hond eveneens. De boer wist bij overlevering, dat het op die plaats spookte, en hij begreep dus, met wie hij hier te doen had. Hij sneed een dikken stok af en besloot zich geducht te verweren. De hond werd echter al grooter en grooter en had eindelijk de afmetingen van

een veulen. Voor evenwel de boer de plaats bereikte, waar het voetpad den breeden weg kruistte, was het spook achtergebleven. N.B. De duivel vertoonde zich vroeger vaak in de gedaante van een zwarten hond.

I. d. DE ZWARTE KAT

(opgetekend door Meester Grijken, 1911)

Een boerenknecht, die omstreeks middernacht van Bladel huiswaarts keerde, zag te Hapert in de nabijheid van den watermolen een zwarte kat aan den weg zitten. Hij sloeg er met den stok naar, doch vond eenige schreden verder de brug door zulk een groot aantal katten versperd, dat hij het raadzaam oordeelde in looppas terug naar Bladel te keeren.

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEN.

(vervolg)

389. 3-11-1617 blz. 155 - 156/1

Testament van Engelken Luijcas, waarbij zij aan Margriet, haar natuurlijke dochter, legateert: a) het bed met twee paar slaaplakens met deken en verder toebehoiren, b) alle linnen en wollen ondergoed, c) een waskuip, d) vrij wonen in het huisje en vrij stoken (hout, turf, etc.) zonder enige betaling. Hetgeen overblijft, zal onder de erfgenamen worden verdeeld.

Schepenen: D. van Hoeve - A. Janssen

390. Z. 29-12-1616 blz. 156/2 - 157/1

Jan Cornelis verklaart aan zijn broer Gerrit Cornelis schuldig te zijn een jaarlijkse rente van 10 g. en 10 st. en wel a) uit een huis en hof in het Muggenhol te Zeelst (belendende percelen: Peeter Janssen, Cathelijne Cornelis Geerits, Gerit Cornelis Gerits en de Muggenhoelsestræet), b) uit een stuk land (belendende percelen: Peeter Wouters, Cathelijne Cornelis, Hendrick Willems, Peeter Janssen). De rente kan worden afgelost met een som van 175 gulden na een opzegtermijn van een kwartaal.

Schepenen: D. van Have - A. Janssen (gekasseerd: 5-4-1635)

391. Z. 29-12-1616 blz. 157/2

Cathelijne Cornelis Geerits en haar momber Hendrick Aerts verklaren schuldig te zijn aan Geerit Cornelis, de broer van Cathelijne, een bedrag van 59 gulden van Lichtmis a.s. tot over drie jaar.

Schepenen: D. van Hbve - A. Janssen (gekasseerd: 13-6-1618)

392. Z. 29-12-1616 blz. 157/3

Jan Cornelis verklaart schuldig te zijn aan Jan Jan Thonissen van Aelst van Lichtmis a.s. tot over 3 jaar een bedrag van 36 g. 10 st..

Schepenen: D. van Have - A. Janssen (gekasseerd: 1-5-1626)

393. B. 31-12-1617(1616) blz. 157/4 - 158/1

Goort Ariaens verklaart schuldig te zijn aan Jan Hendricx de som van 50 gulden en wel uit a) een weiland in Blaarthem (belendende percelen: de gemeijnt, Goort Adams van Buel), b) een akker (belendende percelen: Jan Goijarts, Goijaert Augustijns Buender, Peter Janssen en Hendrick Hendricx).

Schepenen: Jan Niclaessen - Jan Joosten

394. Zo.-Ve. 2-1-1617 blz. 158/2

Matheus Janssen draagt over aan Aertgen Diericx en haar kinderen een stuk akkerland, genaamd "De Cruijsecker" te Zonderwijck-Velthoven aan de "Straet" (belendende percelen: Dierick Peeters, Jhr. Steepsen, Alit Diericx en de gemene weg).

Schepenen: Peeter Wouters - Jacop Tielemans

395. Zo.-Ve. 2-1-1617 blz. 158/3 - 161/1

Erfscheiding tussen Daniël Rutten als man en momber van Cecilia, dochter van Aert Wilborts enerzijds en Catharina Aerts met haar momber anderzijds, beiden kinderen van Aert Wilborts en diens vrouw Heijlken:

1) aan Daniël Rutten worden toegewezen: a. De "Jan Peeters Ecker" te Zonderwijck-Velthoven aan de "Straet" (belendende percelen: Jan Meelis, Mariken Hoepen, Heijl Diericx en de Bosschweg), b. een groesveld aan de Locht (belendende percelen: Jan Teeuwens, Hendrick Hendricx, de gemeijnt, Andries Hendricx), c. een halve akker, genaamd "De Monninxhoff" (belendende percelen: Cathelijne Paulus, Lenaert Jaspars, de gemene weg), d. de halve Molendijk (belendende percelen: de gemene loop, Wouter Lippen, de Molendijk), e. een akker genaamd "De Flierboom" (belendende percelen: Wilbort Aertsen, de Bosschweg en de heer van Postel), f. de "Buscuijl" (belendende percelen: Wilbort Aertssen, Lenaert Jaspars), g. een stuk land genaamd "Lenaert Aerts Acker" (belendende percelen: Wilbort Aertssen, Cathelijne Aerts, Antwerpseweg, de heer van Postel),

2) aan Cathelijne Aerts worden toegewezen: a. een groesveld aan de Cromstræet (belendende percelen: de Goorstræet, Jan Janssen, Willem Janssen en de weg), b. een akker genaamd "De Kijnderecker" (belendende percelen: Lenaert Jaspars, Teeuwen Wouters, de gemene weg, de heer van Postel), c. "de halve Monninxhoff" (belendende percelen: Jan Meelis, Jan Willemsen, Lenaert Jaspars, de weg), d. de halve "Buscuijl"

(belendende percelen: Cathalijn Paulus, Wilboort Aertssen, Lenaert Jaspars), e. de halve "'bi endijk" (belendende percelen: Alit Diericx, Wouter Lippen, de Molendijk), f. een akker genaamd "De Flierboom" (belendende percelen: de heer van Postel en Willem Thonis).

Schepenen: P. Wouters - G. Janssen

396. 20-1-1617 blz. 161/2

Cornelis en Elisabeth Wouters en hun momber Willem Freijssen verklaren, dat de som van 100 gilden, die Geelinck Cornelissen en Willem Gijsberts vandaag aan Wouter Claessen van Turnout hebben voorgeschoten, is uitgegeven door de genoemde mombers ten behoeve van de genoemde minderjarigen, inzake een afgeloste rente van 100 gulden kapitaal. De minderjarigen zullen de mombers schadeloos stellen met een interest van 5% van genoemd kapitaal en wel over drie jaar.

Schepenen: D. van Hove - A. Janssen
(gekasseerd: 29-12-1621)

397. april 1616 blz. 161/3 - 162/1

Jan Michielssen van Steensel verklaart uit handen van Heijlken Dieriek Grijns ontvangen te hebben 100 gulden, afkomstig van Geertruijt, dochter van Willem Diericx van Hersel te 's-Hertogenbosch (blijkens certificaat voor schepenen van Den Bosch gepasseerd op 31-3-1616).

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jacob Mathijssen

398. Z.-Ve. 12-1-1617 blz. 162/2

Aerd Peeters van Velthoven draagt over aan zijn broer Cornelis Peeters alle goederen, die hem van zijn vader Péeter Cornelis waren aangestorven liggende aan de Heijberch in het Broeck.

Schepenen: Peeter Wouters - Cor. Janssen

399. Z. 3-2-1617 blz. 162/3 - 163/1

Peeter Geeridts verklaart schuldig te zijn aan Peeter Jorissen Bunnens een jaarlijkse rente van 8 g. 7 st. 2 oort en wel a) uit een huis, hof en aangelag te Kleijn Eijndoven in Zeelst (belendende percelen: Hendrick Willems, de Kerckstraet, het Hemmelrijck en de gemene straet), b) uit een akker genaamd 'De Staijakker (belendende percelen: de gemene straat en Geerit Aert Bijnen). Aflossing kan geschieden met een bedrag van 134 gulden na opzegging van een kwartaal tevoren.

Schepenen: D. van Hove - A. Janssen
(gekasseerd: 12-2-1654)

400. Z. 20-1-1617 blz. 163/2

Wouter Claessen verklaart, dat een rente van 4 gulden, die zijn vader Claes Wouters Schotelmans jaarlijks van Margriet Jooris beurde, en waarvan de originele akte onvindbaar is, thans is afgelost en hiermede alle voorgaande obligaties nietig zijn geworden.

Schepenen: D. van Hove - A. Janssen

401. Z. 21-1-1617 blz. 163/3

De kinderen van Aert Janssen, te weten Jan, Mathijs, Elisabeth en Aertken, verklaren gezamenlijk, aan hun zuster Aelken schuldig te zijn een bedrag van 50 gulden en wel uit een obligatie van 100 gulden, die Arien Daniels aan de kinderen verschuldigd was. Aert Janssen had deze 50 gulden in vooruit voor zijn dochter Aelken bestemd, omdat zij de jongste was.

Schepenen: D. van Hove - A. Janssen

402. Z. 8-2-1617 blz. 163/4 - 164/1

Lauwreijns Jacobs enerzijds en de mombers en voogden van het minderjarige kind van Lauwreijns Jacobs, verwekt bij Mariken Geerits, anderzijds, hebben een onderling akkoord gemaakt omtrent de goederen van het minderjarige kind: het kind zal v66r de "nakinderen" van Laureijs, verwekt bij Jenneken Peeters, een bedrag van 75 gulden ontvangen zodra het meerderjarig wordt of gaat trouwen. Bovendien zal het haar moeders goed erven, zoals ook de "nakinderen" hun moeders goed zullen erven.

Schepenen: D. van Hove - A. Janssen

403. Zo.-Ve. 31-1-1617 blz. 164/2

Daniël Rutten heeft overgedragen aan Jan Matheus een aanstede groes of veld in de Lacht te Zonderwijck-Velthoven (belendende percelen: Hendrick Hendricx, koper, Andries Hendricx, de gemeijnt).

Schepenen: Jan Tielemans - Peeter Wouters

404. 16-1-1617 blz. 164/3

Jenneken Jan Lambrechts en haar momber Anthonis Joosten verklaren schuldig te zijn aan Jan Aert Lathouwers van Lichtmis a.s. tot over 10 jaren 50 gulden tegen een rente van 3 gulden en 21 stuiver per jaar, welke som toekomt aan het minderjarige kind Willemken van Joost Anthonis, verwekt bij Mariken, de eerste vrouw van Joost Anthonis.

Schepenen: Peeter Wouters - Corn. Jan Joosten

405. Zo.-Ve. 26-1-1617 blz. 164/4 - 165/1

Jan Reijnders van Velthoven heeft overgedragen aan Jacob Peeters een stuk groesveld te Veldhoven, dat hem van Peeter Diericx, vader van zijn mede-erfgenamen was ten deel gevallen.

Schepenen: Jacob Tielemans Corn. Janssen

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN.

(vervolg)

348. V.Z.B. 14-6-1792 2/212v
 President en schepenen der dorpen en dingbank van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem, verklaren bij deze in hun toerbeurt volgens reglement van de H0.Mo. d.d. 7-2-1714, tot ordinaris-gekommitteerde van het kwartier Kempenland aan te stellen de heer Jacob Meijer, sekretaris van Hbogeloon en wel voor drie jaar, ingaande 1 juni 1792.
 Getekend: H.P. Borgers, L. Geene, 1V. Holleman, F. v.d. Leen, sekretaris Brocx.
349. V. 18-8-1792 2/213r
 Anthonij van Meurs en Wouter Holleman, schepenen van Veldhoven, kommitteren de schepen Jacobus van Heijst, om zich op 6 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1792 tot 30 september 1793.
 Getekend: sekretaris Brocx.
350. Z. 20-8-1792 2/213v
 Hendrik Renders en Jan Wellens, burgemeesters van Zeelst, kommitteren hun schepen, om zich op 6 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1792 tot 30 september 1793.
 Getekend: L. Geene, sekretaris Brocx.
351. B. 21-8-1792 2/214r
 Franciscus van der Leen, schepen, en Peeter Louwers, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepen Jan van den Heuvel, om zich op 6 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1792 tot 30 september 1793.
 Getekend: F.v.d. Leen, P. Louwers, sekretaris Brocx.
352. Z. 18-1-1793 2/214v-215r
 Vergadering van officier en schepenen van Zeelst, waarbij door de officier wordt voorgesteld, om aan de Raad van State een rekwist in te dienen in verband met de inkwartiering te Zeelst van één sergeant en elf gemenen in de periode van 17 maart tot 21 juni 1792, en van één korporaal en 5 gemenen in de periode van 21 juni tot 20 juli 1792, op order van de inspekteur-generaal der convooyen langs de Maas M. Rom volgens patent van de landgraaf van Hessen Philipsthal als gouverneur van Den Bosch, om genoemde inspekteur te gelasten, de inkwartieringsgelden, die ondanks diverse vriendelijke vermaningen nog niet zijn betaald, volgens bijgevoegde lijst te doen

- betalen.
 Getekend: H. Coppelman, L. Geene, J.W.D. de Jongh, sekretaris Brocx.
353. V. 29-4-1793 2/215v-216r
 Johannes Smulders en Cornelis Eisen, benoemd tot burgemeesters van Veldhoven, en Nicolaes Verhuist, benoemd tot apulleester, door de stadhouder van de kwartierschout van Kempenland J.W.D. de Jongh op last van de kwartierschout en dijkgraaf P.J. Baron van Brakel, hebben de eed volgens het formulier in handen van de stadhouder afgelegd.
 Getekend: J. Smulders, C. Eisen, N. van Hulst, J.W.D. de Jongh, A.v. Meurs, J.v. Heijst, W. Holleman, sekretaris Brocx.
354. Z. 30-4-1793 2/216v-217r
 Peeter van de Wildenberg en Gijsbert van der Kruijssen zijn door de stadhouder van Kempenland op last van de kwartierschout P.J. Baron van Brakel, tot burgemeesters van Zeelst benoemd en Jan Beijssens als ammeester. Zij hebben de eed volgens het formulier in handen van de stadhouder afgelegd.
 Getekend: L. Geene, H. Coppelmans, P.v.d. Wildenberg, G.v.d. Kruijssen, H. Beijssens, J.W.D. de Jongh, sekretaris Brocx.
355. B. 30-4-1793 2/217v-218r
 Jan Martinus Baselmans en Mattijs Krooymans zijn op elektie van de stadhouder van Kempenland op last van de kwartierschout P.J. Baron van Brakel benoemd tot burgemeester respectievelijk tot ai meester van Blaarthem en hebben de eed volgens formulier in handen van de stadhouder afgelegd.
 Getekend: J.M. Baselmans, M. Krooymans, F.v.d. Leen, J.v.d. Heuvel, J.W.D. de Jongh, sekretaris Brocx.
356. V. 20-6-1793 2/218v
 Anthonij van Meurs en Jacobus van Heijst, schepenen van Veldhoven, kommitteren de schepen Wouter Holleman, om op 26 juni a.s. ten raadhuize te Eindhoven met de andere gekommitteerden van Kempenland op de jaarlijkse kwartiersvergadering te delibereren en te beslissen.
 Getekend: A.v. Meurs, J.v. Heijst, sekretaris Brocx.
357. Z. 20-6-1793 2/219r
 Hendrikus Koppelmans, schepen, Gijsbertus van der Kruijssen en Peeter van de Wildenbergh, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Lambertus Geene, om op 26 juni a.s. ten raadhuize van Eindhoven op de jaarlijkse kwartiersvergadering met de andere gekommitteerden van Kempenland te delibereren en te beslissen.
 Getekend: P.v.d. Wildenbergh, G.v.d. Kruijssen, H. Coppelmans.

358. B. 20-6-1793 2/219v
Francis van der Leen en Jan van den Heuvel, schepenen van Blaarthem, kommitteren hun medeschepen, om op 26 juni a.s. ten raadhuize te Eindhoven op de jaarlijkse kwartiersvergadering van Kempenland met de andere gekommitteerden te delibereren en te beslissen.
Getekend: J.v.d. Heuvel.
359. Z. 7-8-1793 2/220r
Hendrikus Coppelmans, schepen, Gijsbert van der Kruijssen en Peeter van de Wildenbergh, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Lambertus Geene, om zich op 17 augustus a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1793 tot 30 september 1794.
Getekend: H. Coppelmans.
360. B. 10-8-1793 2/220v
Francis van der Leen, schepen, en Jan Martinus Baselmans, burgemeester van Blaarthem, kommitteren hun medeschepen, om zich op 17 augustus a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1793 tot 30 september 1794.
Getekend: F.v.d. Leen.
361. V. 12-8-1793 2/221r
Anthonij van Meurs en Wouter Holleman, schepenen te Veldhoven, kommitteren de schepen Jacobus van Heijst, om zich op 17 augustus a.s. als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1793 tot 30 september 1794.
Getekend: W. Hblleman.
362. V.Z.B. 18-11-1793 2/221v-222r
Op het raadhuys der verenigde dingbank heeft de stadhouder van Kempenland in naam van de kwartierschout en dijkgraaf Jacob Baron van Brakel de volgende schepenen gekontinueerd, respektievelijk benoemd: voor Veldhoven Anthonij van Meurs, president, Jacobus van Heijst en Wouter Hblleman, schepenen, voor Zeelst Lambertus Geene en Hendrik Coppelmans, voor Blaarthem Francis van der Leen en Jan van den Heuvel.
Getekend: J.W.D. de Jongh.
363. V. 21-6-1794 2/222v-223r
Anthonij van Meurs en Jacobus van Heijst, schepenen te Veldhoven, kommitteren de schepen Wouter Holleman, om op 25 juni a.s. ten raadhuize te Eindhoven met de andere gekommitteerden van Kempenland op de jaarlijkse kwartiersvergadering te delibereren en te beslissen.
Getekend: A.v. Meurs, J.v. Heijst, sekretaris Brocx.
364. Z. 21-6-1794 2/223v-224r
Lambertus Geene, schepen, Hendrikus de Wit en Godefridus Jansens,

- burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Hendrikus Coppelmans, om op de kwartiersvergadering ten raadhuize van Eindhoven op 25 juni a.s. met de andere gekommitteerden van Kempenland te delibereren en te beslissen.
Getekend: G. Jansens, H. de Wit, sekretaris Brocx.
365. B. 21-6-1794 2/224v-225r
Jan van den Heuvel, schepen, en Christiaan van Dommelen, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepen Francis van der Leen, om op 25 juni a.s. ten raadhuize van Eindhoven met de andere gekommitteerden van Kempenland te delibereren en te beslissen.
Getekend: J.v.d. Heuvel, Ch. van Dommelen, sekretaris Brocx.
366. V. 19-8-1794 2/225v-226r
Anthonij van Meurs en Wouter Holleman, schepenen van Veldhoven, kommitteren de schepen Jacobus van Heijst, om zich op 22 augustus a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1794 tot 30 september 1795.
Ongetekend.
367. Z. 19-8-1794 2/226v-227r
Hendricus Coppelmans, schepen, Hendricus de Wit en Godefridus Jansens, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Lambertus Geene, om zich op 22 augustus a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1794 tot 30 september 1795.
Getekend: H. Coppelmans, Godefridus Jansens, Hendricus de Wit.
368. B. 19-8-1794 2/227v-228r
Franciscus van der Leen, schepen, en Christiaan van Dommelen, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepen Jan van den Heuvel, om zich op 22 augustus a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1794 tot 30 september 1795.
Niet getekend.
369. V. 12-10-1795 2/228v-229r
Wouter van den Eijnden en Jan Somers, schepenen van Veldhoven, en Jan Verscheuren en Jan Liebrechts, burgemeesters van Veldhoven, kommitteren de schepen Paulus Verscheuren, om zich op 15 oktober a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1795 tot 30 september 1796.
Getekend: Jan Liebrechts, W.v.d. Eijnden, sekretaris J.F.de Wit.
370. B. 13-10-1795 2/229v-230r
Martinus Baselmans, schepen, en Francis Donkers, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepen Joost van Baarschot, om zich op

15 oktober te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1795 tot 30 september 1796.

Getekend: M. Baselmans, Francis Donkers (kan niet schrijven), sekretaris J.F. de Wit.

IV. JAARKRONIEKEN IN DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(J. Santegoeds, Nuenen)

In het rechterlijk archief van Oirschot-Best mochten wij over diverse jaren naast de schepenprotokollen enige interessante aantekeningen aantreffen aangaande allerhande zaken, zoals over prijzen van landbouwprodukten, levensmiddelen, dranken, textielwaren e.a., over de geldswaarde, inkwartieringen van soldaten en bijzondere evenementen of wetenswaardigheden vanaf het jaar 1585. Wij hebben gemeend deze aantekeningen in de komende afleveringen van Campinia voor onze lezers onder hoofdstuk IV in transkript te moeten publiceren.

Oirschot R. 143a

1585

In den Jaere LXXXV

In octobri heeft een mud rogge Oerschotsche mate gegouwen XIII gld IIII st. ende meer. (In november 21 gld 12 st., in december 21 gld. In octobri 86 gegouwen een mud XXX gld.)

Een mud boeckweyts: IX gld. (In november 12 gld, in december 11 gld 8 st. Anno LXXXVI XII gld ende meer.)

Een mud gersten VIII gld VIII st. (In november 12 gld ende het mud haveren 10 gld XVI st. In december een mud haver 12 gld.) Een mud gersten 14 gld ende meer. Anno 86 XIII gld.

Een maetken soudts te weten het XVIde deel van eenen lopen: X st.

Een pont boteren: VII st. ende meer. (In november 7 st, in december 6 st)

Eenen steen wollen: VI gld XVIII st ende oijck VII gld.

Een pont sepen: VI st.

Een pont kersen: VII st. (In november 8 st. Anno 86 IX st.)

Een pont vorsch runtvliesch II st I oert.

Een pont verckensvliesch rouw III st ende geroockt IIII st ende meer.

Een pont kase: V st. (In november ende december 8 st.)

Eenen pot soet melx: VII oert.

Eenen pot melx: II oert. (In november 1z oert.)

Een gemeijn koeye: XL gld.

Een gemeijn peerdt: LX gld.

Den raepolie den pot: XVI st.

Den olyffolie: XXXII st.

Eenen lopen raepsaet: XXXVI st.

Een lopen eitieten: II gld V st.

Eenen pot wyns: VIII st. (In november eenen pot wyns XI st.)

Eenen pot Bosch bier: II st, ende Oerschots biers: I st.

Ende naer advenant.

Ende het gelt als hier naevolgt was.

Een dobbelen ducaat van Spaegnien IX gld, den rosenobel X gld, den henricus nobel ende Vuytersche IXI gld, den nobel van Vlaenderen VIII gld, den gouden reael VI gid, den halve te weten den philips daelder III gld, den silveren van gelycken, de Franse crone ende Spaens pistolet III gld, den leuw V gld, nieuwe ende oude, de milrese dobbel VIII gid, het ducaetken IIII gid, het pistolet III gid VII st, den philips gulden III gld, den gouden ende silveren carolus II gld, den ryder II gld II st, den goudtgulden van Duytslant III gld, den climmer gld XXXVI st, den Wilhelmus schilt III gld ende meer.

Silveren geit.

Eenen silveren philips daelder III gld, eenen ryx daelder II gld VI st, ende Staten daelder II gld VI st, enen Hollanschen daelder II gld II st, eenen vuyterschersen ende geconterfeyten daelder XXXVI st, eenen Boemelsche daelder XXVIII st, eenen Fransen franq XXVIII st, eenen feston XVI st, eenen Spaenschen reael van twee stucken XIII st, eenen penning die plach te doen seven st, XII st, den ouden snaphaen VIII st, den ouden Brabantsche stuver I st III oert, ende alle andere stuyvers van Vrieslant, van Groeningen, van Vuytrecht, van Namen etc. I st, den rooskens stuver I st II penningen, den Franschen stuver I st, den coperen oortkens vanden Bosch ende daer onser coninx wapen op staet I oert, het griffoen ende Engelsche stoter IIII st, den Luyxen betselaer XII st, den schrickelborger VII st, ende andere munte naer advenant.

Oirschot R. 143a

1586

Dezen tyt heeft alsoch alsoo dieren tyt geweest van allen dinghen dierder dan van te vorens ende het geldt is wederom in decembris lestleden te weten 85 affgeset nae de permissie daeraff in druck vuytgegaen (ende alle haeghmunte verboden ende oyck vele Italiaens gelt) te weten den rosenobel op 7 gld 4 st, den henricus 6 gld 8 st, den dobbelen ducaet van Spaegnien 6 gld 12 st, den gouden reael 9 gld, de Franse crone 3 gld, Spaense pistoletten 2 gld 19 st, de Ytaliaensche pistoletten 2 gld 17 st, den gouden gulden 2 gld 9 st, den gouden carolus 1 gld 13 st, den philips gulden 2 gld 1 st 2 oirt, den ryder 1 gld 16 st, ende sulx naer advenant. Den philips daelder 2 gld 10 st, den silveren carolus als den gouden, den staten daelder 1 gld 17 st, den rijxdaelder ende cruys daelder II gld V st, de franq 20 st, den dobbelen Spaense reale van XVI 2 gld 2 st, den anderen sternen sy penningen 10 st, den Brabans st onderhalven st, den Luyxe st I st I oirt, den Fransen st I st, den rooskens sy by den staten geslagen 1 st, ende soe voerts advenant.

(wordt vervolgd)

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

67. OORKONDE VAN HERTOGIN JOHANNA
15 augustus 1390 (18e-eeuwse kopie)

Johanna bij der gratien godts hertoginne van Luxemborch van Lothrijck van Brabant ende van Lijmborch Merckgrevinne des heijlichs Rijcx doen condt allen Luden dat want wij overmits alsulcken debath twist ende discoort als in voorleden tijden tusschen onse gode Luijden van Oisterwijck met haere medegesellen op een zijde ende dijen van Oirschot met dijen van Beerse ende haren medegesellen op d'ander zijde hangende zijn geweest om der gemeijnten wille tusschen hen gelegen daer toe sij hen aen beide sijden rechts vermetende waren gevolcht sijn geweest met menichfuldelyk eenen langen tijt soo verre dat beide die parthijen voerzegd aen ons daertoe waerheijden rechts ende paelinge tusschen hen versueckende waeren ende begeerden hen haers dancks ende vrients willen in handen van heeren Henricxs vanden Lecke ons Schouteth van den Bosch in onsen naeme aen beiden zijden gelovende ende verbijndende op dije peenen van twee duijsent oude Schilden vast gestede ende onverbroeckelijc teeuwigen daegen ende sonder iet daer tegens te gaen oft te doen bij hen selven oft bij iemant anders te houden alsulcke paelinge als men hen van desen gemeijnte daerom desen twist ende debath tusschen hen geweest hadde met vonnisse ende metten rechte doen soude van onsen wegen, soo eest dat wij om dit te volvueren op dat een iegelijc van voersegde parthijen geschiede, dats hen billick van rechtswegen geschieden soude in haeren prochie kercken aen beiden zijden met eenen sondaeghschen gebode als dat gewoonelijc is eenen seckeren dach daer toe bescheden deden, ende gebieden openbaerlijc inden velde opte gemeijnte ende op die palen te comen bij onsen getrouwen Raetsluijden ende Ambachteren als heeren Jannen van Wittham onsen Drossaert van Brabant heeren Henrick van Lecke onsen Schouteth van den Bosch, ende heeren Jannen van den Grave onsen Clercq ende Secretaris, Deecken van Beecke daertoe gedeputeert, ende volcomelijc gemechticht van onsen wegen ten welcken daegen ende Stadt beide die parthijen gelijk dat bij onsen voersegden Raede ende ambachtenen aenbracht is voor oogen quamen in beiden sijden noch rechts ende vonnisse versueckende, ende paelinge begeirende, gelijk sij voor gedaen hadden op dije peenen voersegd soo wie can in eenigen toecomenden tijden in eeniger wijs, daer jegen quaeme oft ginge ons te verwoiren, alsoo daer vuyt verwillecoiren verbonde ende versuecke beide der parthijen bij onsen sonderlingen bevele onsen voersegde Drossaert daertoe van onsen wegen daertoe gemechticht, maende Rutgeren van Lieshout onsen man van Leen daeraen over staende nae allen dijen dat voor hen comen waeren wat hij den narthijen voersegd van Rechtswegen weer te doen, daerop Rutger voersegd alsoo gemaent wael beraeden bij vollen gevolge der anderen onsen mannen hij er nae geschreven wijsden voor een vonnisse datmen hen paelinge soudon doen geschieden alst recht weer, dat alsoo verre voort gehanteert waert al bij manissen ons Drossaert ende wijsdom onsen mannen dat daer toe nae ons lants gewoenten

aldaer haere seven genoempt worden, en geéijt vier boven ende drie beneden, dije winners noch verkiesers daer aenen waeren, te wetende sijn Jan Luijcas soen Back Berthoutssen, Didrick heeren EMontssoen Aert Houtappels, Willem van Aerle, Jan Stempel ende Willem Andries dije hoiren soudon ende verstaen, allen chaerten bethoon ende waerheijden aen beiden sijden dije sij bij brengen ende thoonen wouden, ende daerna dije paelinge te bewijsen alsoo als rechts weer, de welcke seven persooenen voorgenoemd, nae maenisse ons Drossaert ende haeren wijsdom des versegde parthijen eenen seeckeren dach tot eenre seecker stadt tot haeren bethoon bescheeden, daer dije partijen aen beide sijden quaemen, heser caerten ende waerheijden in beiden sijden thonende, ende overgevende kennende ende lijdende dat hen dijen aen beide sijden wael gemechtichden, alsoo sij selve seijden, begeerende noch ende versueckende gelijk sij voor gedaen hadden dat men hen voort daer nae recht deden alsoo dat dije voorgenoemde seven persooenen dar nae van ons daertoe gemechticht, bij onsen sonderlingen bevele te gaen, daer de palen metten recht staen soudon, wael beraeden hier op den parthijen dach beschieden aen beiden sijden niet eenen sondachsen gebode in haeren prochie kercken opter gemeijnten ende paelen voersegd te comen, op welcken dach dije seven persooenen quaemen met rijpen Raede, beide den parthijen daer tegenwoordich staende voersegd, ende aldaer tot maeningen ons Schoutethen van den Bosch des gemechticht van onsen weegen, in tegenwoordicheijt van beiden den partijen, wijsden openbaerlijc voor een vonnisse, dat dije ierste paell van den gemeijnten van Oisterwijck staen soudon op Bontsvaert bij der bruggen, welcken paell onsen voersegde schouteth ban ende vrede gebooth, op lijff ende goet, van onsen weegen ende op dije peenen van twee duijsent ouden Schilden, hem des gedraegende aen onse mannen den voersegde seven persooenen voorts streckende tot ten molen raede van Spoirdonck aen dije noorder sijde van den waeter bij onsen Schouteth gemaent, wijsden eendrachtelijc voor een recht dat dat molenrath ter noort sijden waert dije andere paell sijn sonde, lijndrecht van den pael van Bontsvaert dijen onsen Schouteth aldaer ban ende vrede oick gebooth, in alder manieren ende op dije pene voersegd, van daer gaende tot int huijs van Baest, daer dije haell doen hinck, voort bij onsen schouteth gemaent, wijsen voor een recht dat dije derde paell daer wesen soude onder dije haell lijndrecht van den rade voersegd, daer een pael onder dijen hert gegraven ende geseth wert, dijen onsen schouteth oick ban ende vrede gebooth, inder manij eren ende op dije peenen voersegd, voortgaende van selven persooenen noch op de Steenvoirt bij onsen Schouteth gemaent wijsden eendrachtelijc voor een recht dat daer den vijerden paell staen soude, lijndrecht van den paell te Baest voersegd, dijen onsen Schouteth aldaer stack ende gebooth hen ban ende vrede als vooren inder manieren ende op de peenen voersegd voortgaende van daer bij Ilugevoirt op een berchskan bij onsen schouteth gemaent wijsende dat totter gemeijnten toe van Beecke dije vijfste pael staen soude lijndrecht van den paell te Steenvoirt voersegd dijen onsen Schouteth voersegd daer bij sette ban ende vrede, hen gebiedende als vooren, behoudelijc dije van Oisterwijck haeren recht ende op dije peenen voersegd onsen

schouteth van allen desen saecken voersegd teicken maele als des noot gebeurde, tot onsen mannen des gedragende als daer toe behoirde, ende want alle dese saecken nae dat ons aenbrocht is als voors. staeth geschiet sijn metten rechte ende vonnisse soo eest dat wij dese paelinge voersegd in alle der manieren dat dije bij onse voersegd schouteth te deser tijt aldaer opte gemeijnten geseth sijn als voersegd staeth, voor goet ende gerecht, hebbende voor ons, onse oir ende erffgenamen, geloven te houden ende te doen houden ende gestede met desen selven onsen tegenwoordigen brieven, 't eeuwigen daegen, behoudelijk altoos ons daerin ons oir ende erffgenamen onser hooger heerlijkheijt, allen argelist vuijt gescheijden, ontbieden daeromme ende bevelen onsen schoutetten van den Bosch ende van Oisterwijck die nu sijn offte naemaels sijn sullen ende elcken sunderlinge dat sij ende elck van hun ten versuecke onser goeder luden van Oisterwijck voersegd inder voersegdé palinge alsus geschiet, rustelijck ende vreedelijck houden, eracht, ende gewoent hen daeraen aff doende sonder eenich wederseggen offt ander geboth des van ons offt anders ijemant te verwachten van onsen wegen den voersegdé onsen goeden Luden van Oisterwijck dije nu sijn offte naemaels sijn sullen, daertoe willecourende ende verleenende dat sij met onsen schouteth van Oisterwijck ter tijt wesende offt eenen persoon, daertoe oirbaerlijck, dijen de selve onsen Schouteth daertoe setten sall, ende eeden bij haeren Raede op dese selve gemeijnte sullen schutten mogen, alle persoonen offt beesten dije sij daerop vijnden sullen, in haeren schaede ende daertoe van rechts weegen niet en hooren, op dije peenen van eenen halven ouden schilt, d'een hellicht ons daeraff verschijnende, ende d'ander hellicht der fabrieken van den prochie kercke van Oisterwijck, alsoo dicke ende mennichwerpen als des noot gebeuren sall sonder argelist in welcker dinck getuijgenisse wij vuijt onsen seeckere weetentheijt onsen segel hier aen hebben doen hangen, ende hebben voortgebeden ende versocht om der meere seeckerheijt wille heeren Henrick van den Lecke Ridder Schouteth van den Bosch onser genaediger Vrouwe der Hertoginnen voersegd daerbij dese saecke van onsen weegen ende tot onsen beveele alsus geschiet sijn ende onse getrouwe man van Leen te weeten Rutger van Lieshout, Gerit van Berckell, Willem Luijcas soon Jan van Rijsingen Jan van Brecht Henrick Boeff Jan van Haren Bruijsten Janssoen ende Jan Wolfsaert van dat sij daer bij ende over waeren daer dese voersegdé paelinge alsus metten rechte ende vonnisse geschiede dat sij haer segelen metten onsen hier mede aenhangen willen, ende wij Henrick van den Lecke Ridder Schouteth van den Bosch onser genaediger Vrouwen Hertoginnen voersegd ende wij Rutger van Lieshout Gerit van Berckell Willem Luijcassoon Jan van Rijsingen Jan van Brecht Henrick Boeff Jan van Haren Bruijsten Janssoen ende Jan Wolfsaert mannen van Leen onsen genaedigen. Vrouwen der Hertoginnen van Luccemborch van Brabant ende van Lijmborch voorgenoemd kennende ende lijende dat wij daer bij ende aen sijn geweest, ende dat alle saecken van desen voersegdé paelingen met vonnisse ende metten rechte geschiet sijn in alder manieren dat voersegd staeth hebben then versuecke ende bevele onser genaediger Vrouwen der Hertoginnen voersegd onse segelen hij er mede aengehangen, in oirconde

ende vasticheden der waerheijt gegeven ter vueren vijftijen daegen in augustus int jaer ons heeren M drie hondert en tnegentich.

(Hertogin Johanna legt de behandeling van het grensgeschil tussen Oisterwijk en Oirschot in handen van de schout van 's-flérto-genbosch, die zeven personen machtigt, na inzage van de bescheiden en horen der partijen de plaats van hun grenspalen aan te wijzen.)

(Transkript:C.H.J.v.d.Brekel,Nuenen)

VI. OUDE TOPONYMICA

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

VII. GENEALOGICA

1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER LINDEN (VERLINDEN) van 1667 af (Gegevens, verzameld uit de doopboeken respectievelijk geboorteregisters van Veldhoven, chronologisch geordend per ouderpaar.)

GOMMERT VERLINDEN	X	MARIA TOPS
7- 3-1667 Maria		get. W.Peters, Chr.v.d.Aert v. Berckel
8- 5-1671 Jacobus	"	J. Paulussen, M. Janssen
JOANNES HENDRIKS VAN DER LINDEN	X	MARIA JEURIS
23- 2-1670 Hendrik		get. Laurens Aerts, E. Aerts
NICOLAAS VAN DER LINDEN	X	PETRONELLA PETERS
4- 3-1675 Adriana		get. J. Wouters, M. Cornelis
NICOLAUS VAN DER LINDEN	X	FRANCISCA TIJSEN
4- 2-1681 Wilhelmina		get. T. Aerts, M. Wouters
JAN VERLINDEN (VAN DER LINDEN)	X	CATHARINA
26- 8-1692 Maria		get. J. Tops, B. Peters
30- 6-1693 Gommarus	"	J. Paulussen, E. Peters
8-10-1694 Evert	"	G.v.d.Vincken, B. Peters
15- 7-1696 Maria		G. Bijnen, Jacoba Stox
JOANNES PAULI VAN DER LINDEN	X	ELISABETH STEVENS
25- 4-1703 Joannes		get. P. Janssen, M. Janssen
12- 3-1705 Paulus	"	W. Pauwels, P. Jacobs
JOANNES HENDRICK VAN DER LINDEN	X	MARIA JOANNIS VAN GELDER
4-12-1706 Maria		get. J.v.d.Linde, A. Everts

21-10-1708 Joanna get. L. Janssen, M.v Lieshout
 JACOB RENDERS VAN DER LINDEN X JOHANNA
 25- 5-1711 Maria get. H. Jacobs, E. Renders
 12- 2-1713 Catharina P. Cornelissen, A. Jacobs
 23-12-1714 Hendrina P. Grassen, H. Antonissen
 23-12-1714 Anna W. Prinsen, J. Janssen
 JOANNES HENRICI VAN DER LIN-
 DEN X MARIA JOANNIS HENDRICKS
 25- 8-1711 Adrianus get. H. Janssen, H. Ariaens
 4- 6-1714 Henrica H. Janssen, J. Jacobs
 JAN VERLINDEN (VAN DER LIN-
 DEN) X ANNA RIJCKERS
 3-10-1715 willem get. G.v.d.Linden, H. Rijckers
 19- 9-1717 Antonia J. Rijckers, J.M. Sassen
 6- 2-1720 Hendrik J.v.Beers, M. Rijckers
 10- 9-1722 Maria Catharina J. Rijckers, H.v.d.Poel
 27- 2-1724 Maria Catharina D. Rijckers, J. Goossens
 19- 7-1727 Gerardus J. Rijckers, H. Schippers
 16-10-1730 Johannes J. HeuveImans, H. Rijckers
 14-12-1732 Cornelis D. Swaegemaeckers, G.v.Boxtel
 JAN VERLINDEN X JOHANNA VAN DIJCK
 6- 9-1719 Hendrik get. A. Verlinden, M. Verlinden
 18- 8-1721 Nicolaas J. Lenders, A. Peters
 9- 3-1725 Arnold W. Verlinden, A1. Driessen
 31- 8-1726 Johannes C. Ver linden, J. Jans
 28- 4-1728 Anton P. Verlinden, E.Verlinden-
 Rijckers
 L.van Dijck, H. Verlinden
 28- 4-1728 Christina
 ARNOLD VERLINDEN X ELISABETH RIJCKERS
 24- 1-1725 Anna get. C.Verlinden, D.Rijckers
 22- 4-1726 Joannes Th.v.d.Linden, H. Kolen
 12- 8-1728 Leduina P. Verlinde, J.Rijckers
 28- 4-1730 Johanna A.Rijckers, P.Freijssen
 15- 9-1733 Jacob J. Verhoeven, M.Verlinde
 PETER VERLINDEN X ANIUNIA VAN DEN BROECK
 17-12-1726 Catharina get. M.v.d.Broeck, MLVerlinden
 24- 3-1729 Evert ^{TT} S.v.d.Broeck, J.v.d.Hout
 5- 8-1733 Dorothea ^{TT} G.Verlinde, D. van Hoof
 PAULUS VAN DER LINDEN X MARIA SIMONS
 5- 9-1730 Joannes get. N.v.d.Linden, M. Haens
 10- 9-1733 Margarita J. Adriaens, P.v.d.Linden
 20-11-1736 Simon J.Michiels, F.van Dinter
 CORNELIS VERLINDEN X JACOBA TEGENBOSCH
 11- 9-1741 Anton get. A.Verlinden, J.Tegenbosch
 5-10-1746 Johanna N. Tegenbosch, J.Verlinden

ARNOLD VERLINDEN X JOHANNA DIRCKX
 18- 8-1744 Laurens get. A. Dirckx, L. Verlinden
 28- 6-1750 Anton Peter C. Verlinden, A. Bosch
 GOMMARUS VERLINDEN X E. DECKERS
 23- 3-1747 Johannes get. N. Deckers, A. Verlinden
 22- 3-1749 Hendrik J. Deckers, A. van Emmen
 ADRIANUS VAN DER LINDEN X JOANNA LEEMANS
 5-11-1752 Maria get. G. Leemans, M. Leemans
 8- 9-1754 Peter A. Leemans, D. Schepens
 30- 7-1757 Theodorus J.van de Grijf, H. Leemans
 12- 2-1761 Catharina Th. Leemans, M.v.d.Linden
 ADRIAAN VAN DER LINDEN X ELISABETH DE WIEST ?
 8- 2-1756 Peter get. P.v.d.Ven, A.Verlinden
 JOANNES VAN DER LINDEN X ELISABETHA VAN DEN BOOR (BOO -
 REN)
 28- 1-1762 Gertrudis get. A.v. Baarschot, E.v.d.Linden
 30-10-1763 Maria ^{TT} M. de Biesen, C. de Lauw
 19- 4-1766 Adrianus W. Valckx, J.v.d. Meeren
 28- 1-1768 Gertrudis N.v.d.Heuvel, M.v.d.Linden

(wordt vervolgd)

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B, van Cronen-
 burg, Rotterdam

Zie: Hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 3, blz. 32

3. GENEALOGISCHE REEKS van Peter Hubertus VAN TULPEN te Ottoland
 (Hilvarenbeek, 's-Hertogenbosch, Nederweert, Maasbree, Rotter-
 dam)

Zie: Hoofdstuk XI, Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz. 30

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT
 VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

(vervolg)

28. ^{TT} **oudbrabant** markt 14, sekte F 4241

A. DE ERFGENAMEN VAN ARIAEN ANSSEMS p.m. 1640
 "Huijs en Hoff"
 grootte: 3 roeden aanslag: 2 g. 5 st. 8 p.
 verpondingsboek kerkhof nr. 1, fol. 71 Bv

- B. JAN HENDRICKS VAN ROIJ 1684
 "Huijs en Hbff"
 grootte: 3 roeden, aanslag: 2 g. 8 st. 8 p.
 verpondingsboek Kerkhof nr. 1, fol. 71 Bv
 verkrijgt van LEENDERT NICOLAES VERSTEIJNEN in het jaar 1687
 een "Hoff", groot 8 roeden, aanslag: 3 st.. Hierdoor
 wordt de totale grootte: 11 roeden, totale aanslag: 2 g.
 8 st. 8 p.
- C. JAN JANSSEN VAN ROIJ DEN JONGEN
 "Huijs en Hoff"
 grootte: 11 roeden, aanslag: 2 g. 8 st. 8 p.
 verpondingsboek Kerkhof nr. 2, fol. 61 ✓, nr. 3, fol. 80,
 nr. 4, fol. 53
- D. ANSEM, MARIA, JENNEKEN en ELISABETH, kinderen van wijlen
 JAN JANSSEN VAN ROIJ 1780
 "Huijs en Hoff"
 grootte: 11 roeden, aanslag: 2 g. 8 st. 8 p.
 verpondingsboek Kerkhof nr. 5, fol. 55 ✓
- E. ANSEM en ELISABETH VAN ROIJ
 "Huijs en Hoff"
 grootte: 11 roeden, aanslag: 2 g. 8 st. 8 p.
 verpondingsboek Kerkhof nr. 6, fol. 55
- F. ARNOLDUS SPAAPEN 1808
 "Huijs en Hoff"
 grootte: 11 roeden, aanslag: 2 g. 8 st. 8 p.
 kohier der huizen van 1808
- Aansluitend aan het kohier der huizen vermelden de kadastrale leg-
 gers van Oirschot de volgende eigenaars:
- G. DE WEDUWE VAN ARNOLDUS SPAAPEN 1832
 "Huis en Erf"
 grootte: 1 roede 93 ellen, F 611, art. 661
 "Tuin"
 grootte: 3 roeden 28 ellen, F. 612, art. 661
- H. CORNELIS VERSPEEK (herbergier) door koop 1835
 "Huis en Erf"
 grootte: 1 roede 93 ellen, F 611, art. 949
 "Tuin"
 grootte: 3 roeden 28 ellen, F 612, art. 949
- I. JOHANNA DE LAAT, WEDUWE VAN CORNELIS VERSPEEK 1869
 "Huis en Erf"
 grootte: 1 roede, 93 ellen, F 611, art. 2462
 "Tuin"
 grootte: 3 roeden 28 ellen, F 612, art. 2462
- J. JOHANNA MARIA VAN KEMPEN, gehuwd met Emile Daniël Joannis 1919
 "Huis en Erf"
 grootte: 1 roede 93 ellen, F 611, art. 4794

- "Tuin"
 grootte: 3 roeden 28 ellen, F 612, art. 4794
 Verbouw 1929
- K. ADRIANUS JOH. DE KROON, bierbrouwer EN GONS. door koop 1937
 "Huis en Erf"
 grootte: 1 roede 93 ellen, F 611, art. 5907
 "Tuin"
 grootte: 3 roeden 28 ellen, F 612, art. 5907
- L. NICOLAAS JACOBUS DE KROON, bierbrouwer te Gulpen 1942
 "Huis en Erf"
 grootte: 1 roede 93 ellen, F 611, art. 6100
 "Tuin"
 grootte: 3 roeden 28 ellen, F 612, art. 6100
 Oorlogsschade 1945
- M. KROONS BIERBROUWERIJ, Koestraat 20, Oirschot 1947
 "Huis en Erf"
 grootte: 1 roede 93 ellen, F 611, art. 6229
 grootte: 3 roeden 28 ellen, F 612, art. 6229
 Firmanten: Adrianus Joh. Ludovicus de Kroon, Ludovicus
 Joh. Ant. Maria de Kroon
 Vernieuwing 1952
 1954: Vereniging van F 611 en F 612 tot F 4241
 "Huis, tuin en erf"
 grootte: 5 A 20 CA

29. "St. - Odulphusstraat 16 t/m 22", sectie F 3756

De redengevende omschrijving van de lijst der onroerende monumenten
 in de gemeente Oirschot luidt als volgt:
 "St.-Odulphusstraat 16: Landarbeidershuisje uit het midden van de
 19e eeuw onder pannen zadeldak, dat links aansluit tegen een puntge-
 vel en rechts doorloopt over nr. 18. Venster met luiken en zesruits-
 schuifraam. Zaagtandfries onder de goot.
 St.-Odulphusstraat 18: Landarbeidershuisje onder één zadeldak met de
 nrs. 16 en 20. Zaagtandfries onder de dakgoot. Venster met luiken en
 zesruitsschuifraam. Midden 19e eeuw.
 St.-Odulphusstraat 20: Landarbeidershuisje onder één zadeldak met de
 nrs. 16 en 18. Zaagtandfries onder de dakgoot. Venster met luiken en
 zesruitsschuifraam. Midden 19e eeuw.
 St.-Odulphusstraat 22: Landarbeidershuisje, midden 19e eeuw, onder
 pannen zadeldak, dat rechts aansluit tegen een puntgevel en links
 doorloopt over nr. 20. Zaagtandfries onder de dakgoot, venster met
 luiken en zesruitsschuifraam.
 Gebouwen van eenvoudige doch harmonische architectuur en van oudheid-
 kundige waarde."
 (Wij behandelen hier ook de voorlopers van de tegenwoordige gebouwen.)
 De verpondingsregisters vermelden als eigenaar van deze percelen van

omstreeks 1640 tot 1810 de FUNDATIE VAN HEER HENDRICK VERBEECK of het GASTHUIJS VAN HEER HENDRICK VERBEECK. Ook de kadastrale leggers der gemeente Oirschot vermelden tot 1969 als eigenaar de FUNDATIE HENDRICK VERBEECK. In genoemd jaar werden de panden eigendom van de gemeente Oirschot.

De genoemde fundatie werd op 15-12-1621 door Hendrick Verbeeck, kapelaan in de St.-Pieterskerk te Oirschot, gesticht. De oorspronkelijke doelstelling was een beurs voor bloedverwanten van 11 tot 25 jaar, die priester wilden worden. Aan deze stichting zijn latere schenkingen en renten uit vaste goederen toegevoegd. In de loop der eeuwen veranderde de doelstelling. In 1820 was de fundatie bestemd voor huisvesting van 3 personen, die bovendien een jaarlijkse toelage van f 14,-- ontvingen. Met besluit van de minister van Binnenlandse Zaken van 8 maart 1900, nr. 391, werd de fundatie aan de naaste bloedverwant toegekend. Zij bestond in 1945 in een beurs van f 110,--. Bij de opheffing der fundatie gingen rechten en plichten over aan de gemeente Oirschot.

Aangaande de gegevens uit de verpondingsregisters kunnen wij volstaan met de volgende aantekeningen:

"Huijs en Hoff" omstreeks 1650:

grootte: 1 lopen 15 roeden, aanslag 3 g. 7 st.

In verband met het verbreden van de weg werd een klein gedeelte van de HOEF afgenomen, waardoor de aanslag ook verminderd werd tot 2 g. 10 st.

Verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 85v

In het jaar 1742 verkreeg het Gasthuijs van Heer Hendrick Verbeeck:

a) van Margriet, de weduwe van Guiliam van der Werf een "Half Huijs en Hof", grootte: 81 roeden, waarvoor een verponding van 16 st en 4 p. werd geheven

b) van Maria, de weduwe van Gijsbert van Namen "De Helft in Huijs en Hof", grootte: 81 roeden, waarvoor een verponding van 16 st en 4 p. werd geheven

Verpondingsboek: Kerkhof nr. 2, fol. 87v

De verpondingsboeken 3 tot en met 6 van de hertgang Kerkhof (18e eeuw tot 1810) registreren dezelfde navolgende gegevens:

"Huijs en Hof"

grootte: 1 lopen, aanslag 2 g. 10 st.

"Huijs en Hof", tegenover het Meulentje

grootte: 17 roeden, aanslag 1 g. 12 st. 8 p.
(in 2 percelen).

De kadastrale leggers der gemeente Oirschot vermelden in 1832 3 huizen en 1 tuin, t.w.:

- a) Huis en erf, groot 1 roede 30 ellen, sekte F 368, art. 166/1
- b) Huis en erf, groot 84 ellen, sekte F 369, art. 166/2
- c) Huis en erf, groot 66 ellen, sekte F 370, art. 166/3
- d) Tuin, groot 8 roeden, sekte 371, art. 166/4.

Vanaf 1885 staan 4 huizen vermeld, t.w.:

a) Huis en erf, groot 72 ellen, sekte F 2756, art. 166/9

b) Huis en erf, groot 42 ellen, sekte F 2757, art. 16

910

c) Huis en erf, groot 42 ellen, sekte F 2758, art.

d) Huis en erf, groot 42 ellen, sekte F 2759, art. 166/11 166/12

In 1934 heeft de vereniging der genoemde 4 sekties plaats in sekte F 1756

4 huizen en tuin, groot 10 A 80 CA, art. 166/23 (later 166/24-25-26).

Op 27 november 1969 werd de gemeente Oirschot eigenaar van deze panden.

IX. HET HOF VAN HEERENBEKE ONDER OIRSCHOT

(door Felix Maes, archivaris abdij van 't Park)

(vervolg)

EEN NIEUW HUIS VOOR DE PACHTER

Dikwijls maakt ons archief melding van grote reparaties, die aan dit hof werden uitgevoerd, maar zonder in bijzonderheden te treden, zodat we alleen maar weten hoeveel ervoor uitgegeven werd. Dat komt hierdoor, dat jammer genoeg ook voor werken aan andere pachthoven, alsook aan pastorieën en zelfs aan kerk- en abdijgebouwen, de meeste gedetailleerde rekeningen en ook de plannen zijn verloren gegaan. Zo hebben we voor het hof van Heerenbeke maar een bouwkontraat gevonden, namelijk dat van een nieuwe pachterswoning (5). We laten het hier volgen.

"De 3de augustus 1547 maakte abt Lodewijk van den Berghe een akkoord met Wouter Dannels voor het bouwen van een nieuw pachtershuis.

Ten eerste: het huis zal 20 voet lang en 18 voet breed zijn, met drie zolders; van de eerste tot de tweede zolder 11 voet hoog, en van de tweede tot de derde 10 voet hoog.

De abt zal hem al het hout aanduiden en wijzen op zijn goederen. Hij zal al het hout dat hij nodig heeft moeten afhouden, zagen, meren en richten. En hij zal de drie zolders maken en leggen zoals het behoort, te weten de ribben de een van de andere een voet, en niet wijder. Al het hout voor het huis zal hij zagen en bewerken in zijn vierkant.

Item zal hij alle deuren en vensters maken, in de neerste kamer een "cassijne" en een halve, en in de bovenste kamer een "cassijne" (6). De abt zal zelf het "bert" (of de planken) leveren voor deuren en vensters.

Hij zal Wouter 25 carolusgulden betalen, en als hij het huis richt, een tonneke bier. En de "winerse", weduwe Dirk Stans, zal de timmerlieden de mondkost geven. Zij zal al het afval van het hout hebben, maar dan moet ze haar voerman het materiaal laten aanbrengen: kalk, stenen, hout, stro, enz..

Wouter moet zorgen, dat het huis helemaal klaar geraakt, met de drie

zolders, met deuren en vensters, tussen nu en 11 mei 1548.

NOG EEN REKENING

Buiten dit bouwkontraakt vonden we nog een afrekening van notaris Heribertus van Audenhoven met abt Paul de Bruyn, aangaande het door hem voorgeschoten bedrag voor reparatie en het in zijn oude staat herstellen van het hof van Heerenbeke, van 1702 tot 1713 (7).

1. aan timmerlieden en zagers	██████████	██████████
2. aan smeden en ijzerwerk	██████████	██████████
3. aan metsers, kalk, steen, zand, leem, hout, schaliën, schaliedekkers, latten, pannen, plaveien, glazenmaker, vrachten	463 g. 151 st.	██████████
4. aan het graven van sloten	██████████	██████████
5. aan arbeiders om te poten en te planten	██████████	██████████
6. aan heesters, plantsoen, eikels, enz.	██████████	██████████
7. aan dorsers, aan bier voor werklieden	██████████	██████████
8. aan renten, cijnznen, erfpacht, verpondingen, omslagen, conincxbeden	850 g. 9 st.	██████████
9. aan kontributies	██████████	██████████
10. aan de pachter voor de daken en grachten	378 g. 9 st.	██████████
	<hr/>	
Totaal	3496 g. 191 st.	

Noten:

- (5) A.A.P., R VII,55, f 159v
- (6) cassijne = kozijn, stenen raam, tralieraam, vensterluik
- (7) A.A.P., Corpus VII, kastje XXXI, 77

(wordt vervolgd)

X. LIJST VAN KEMPISCHE PLAATSEN MET OPGAVE DER REPARTITIE OVER HET KWARTIER VAN KEMPENLAND IN HET JAAR 1699, AANGEGEVEN IN PROCENTEN

Oirschot		19-18- 6
Eijndhoven		6-11- 2
Oistelbers	1-17- 0	2-19- 4
Oistelbers	1- 2- 4	
Vessem	2- 0-14	
Wentelre	1- 6-14	4- 1- 4
Kneghsel	0-14- 2	
Wentelre	1-17- 6	
Velthoven	2-17- 2	5-14-12
Bladerhem	1- 0- 4	
Eesel	4- 8- 0	
Duijsele	1- 1- 4	6-13- 8
Steensele	1- 4- 4	
Bergeijk	6- 7- 0	
Westerhoven	2- 3- 0	12- 4- 2
Borckel en Schafft	1- 1- 8	
Rijthoven	2-12-10	
Reusele	3- 4-12	
Bladel	3- 0-12	7- 9- 8
Netersele	1- 4- 0	
Waelre	2-11- 2	
Weerde	3- 0- 4	8-13- 0
Aelst	1-14- 6	
Dommelen		1- 7- 4
Oerle	2- 0-12	
Meerfelthoven	0- 8- 4	2- 9- 0
Hooghloon	2- 5- 8	
Hapert	1-14-10	5- 2- 6
Casteren	1- 2- 4	
Lommele		6-10- 4
Gestel	2- 4-12	
Strijp en Eekaert	2-12-10	11-13-10
Stratum	1-16-10	
Woensele	4-19-10	

XI a LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1, De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875.
(door Th. A. Kuypers) (vervolg)

D. De pastoor en me ~~Gerardus Verhoeven~~
(vervolg)

Caanwenu weer terug naar 18 juli 1826. Op die dag nam pastoor Verhoeven zijn intrek in het nu nog bestaande statige herenhuis met de jaarankers 1778 aan de Dorpstraat 93 - 95. Destijds heette het de Kleine Broek. Over deze pastorie en over de toenmalige schuurkerk wordt in een afzonderlijk hoofdstuk gehandeld.

We kunnen ons afvragen waarom hij reeds 10 jaar na zijn priesterwijding tot pastoor benoemd werd. Was het priestergebrek, wilde de overheid hem extra belonen vanwege zijn bittere kapelaanstijd of was Veldhoven in die tijd een naar de mens gesproken weinig aantrekkelijke pastoorspiaats? Ik weet geen antwoord. Zeker is, dat hij bij zijn overheid goed aangeschreven stond en het volle vertrouwen genoot. Toen koning Willem I het Collegium Philosophicum oprichtte en eiste dat iedere priesterkandidaat v66r de theologische opleiding eerst twee jaar dit college moest volgen, werd dit door de geestelijke overheid geboycot. Het gevolg was, dat studenten die de retorika voltooid hadden, geen mogelijkheid hadden verder te studeren, tenzij men, wanneer men zeer bemiddeld was, de mogelijkheid had om in Frankrijk of Rome zijn verdere studies te doen. Om deze moeilijkheid zo goed mogelijk te ondervangen werden verschillende pastoors aangezocht deze studenten provisorisch op te leiden. Ook pastoor Verhoeven werd voor deze taak gevraagd en uit bovengemelde brief van 1872 weten we reeds dat hij twee jaar lang vier á vijf studenten "met eenen slaafschen arbeid" les gegeven heeft.

Zeker is ook dat Veldhoven in die tijd een armlastige parochie was. Op een vragenformulier van vikaris van Alphen over de inkomsten van pastoor en parochie gaf pastoor J. Anthonis in 1807 de volgende antwoorden:

- 1) De gemeente (= parochie) van Velthoven, of deszelfs staat is arm en behoeftig, onera habens multa, emolumenta pauca vel nulla (= veel lasten, weinig of geen lusten, dus geen beneficijs, geen bijzondere toelagen of bezittingen e.d.).
- 2) Kommunikanten circa 580
- 3) Minderjarigen 220
- 4) Den staat der kerck zonder eenige inkomsten en teenemaal vervalen."

Als pastoorssalaris gaf hij op:

- 1) Mijne jaarlijksche competentie (= salaris) is 250 g.
- 2) Jura voor een lijkdienst 1-8-0
- 3) Voor trouw [redacted]
- 4) Voor doope [redacted] 3 stuijv.

- 5) Voor bedieninge 6 stuijv.
- 6) Voor communicantengeld 4 duijten (= 21 ct offer bij het communie gaan)

Ergo in t geheel te rekenen, het een jaar door het ander circa 300 g.

(Brief: Archief Bisdom)

Twintig jaar later, op 13 febr. 1827, gaf pastoor Verhoeven evenals zijn voorganger in 1807 aan vikaris van Alphen op diens verzoek een soortgelijk verslag over de inkomsten van de pastoor en van de kerk. Voor het inkomen van de pastoor gaf hij op:

- 1) Het traktement was 250 gulden en werd verkregen doordat iedere kommunikant 9 stuivers betaalde. De gehele opbrengst van deze gelden bedroeg geen 250 gulden en daarom moest uit de kerkeschaal jaarlijks + 30 gulden bijgepast worden.
- 2) Voor het Wassen van het kerkelinnen en het leveren van de miswijn ontving hij een vergoeding van f 20,--. Het misbrood (= hosties) werd uit de kerkekas rechtstreeks betaald.
- 3) Uit 's Rijks schatkist ontving hij f 33,-- als schadevergoeding voor opgeheven vroegere rechten.
- 4) Voor een jaargetijde met zielboek werd betaald twaalf stuivers, een maandelijks gedachtenis tien stuivers en voor een uitvaart werd 32 stuivers berekend.
- 5) Het offer bij het te-kommunie-gaan (= telkens een halve stuiver) bracht per jaar + 50 gulden op.
- 6) De ontvangsten bij het dopen en de kerkgang van jonge moeders bedroegen per jaar ruim 20 gulden.

De inkomsten voor de kerk waren zeer gering.

"Zij trekt niets van het land (= 's Rijks schatkist). Hare inkomsten zijn alleen 33 gulden aan verpachte banken en van de schaal zal ook omtrent 25 of 30 gulden overschieten. Het wasch (= kaarsen) van de lijken, hetgene ook voor de kerk is, betekent niet veel en ieder groot lijk geeft baarkleed 6 stuivers.

Van dit geringe moet nu af: 20 gulden voor wassen en miswijn, 5 gulden voor misbrood, 10 gulden voor de koster, 6 gulden voor het vegen en schuren, 3 gulden voor de zangers, behalve nog vele reparatiën, welke er alle jaren aan deuren, ramen, vloer, etc. al meer en meer te voorzien zijn.

De pastorij heeft voor hare reparatiën jaarlijks van het land 50 gulden inkomsten, en zulks zal zij nogal enige jaren lang nodig hebben." Op het eind van deze brief bedankte pastoor Verhoeven de vikaris voor de ontvangen misstipendia, waaruit blijkt dat uit eigen parochie niet veel misintenties opgegeven werden. (Brief: Archief Bisdom)
Gezien de salarissen, welke in die tijd betaald werden, genoot pastoor Verhoeven een goed salaris. Hij had vrij wonen, hij bezat een grote tuin en verdiende ruim één gulden per dag. Bovendien bezat hij geld van huis uit. Natuurlijk moest hij zijn personeel (waarschijnlijk drie personen, die gedeeltelijk uit de kerkekas betaald werden, omdat zij het kosterschap waarnamen en het wassen van het kerkelinnen

verrichtten) de kost geven en uitbetalen, zijn vele verplichtingen als pastoor kostten hem ook het nodige geld, maar in vergelijking met de doorsnee huisvader uit zijn parochie had hij zeker geen klagen. Toch kon hij om zijn "stand" op te houden niet leven van de inkomsten van zijn functie. Hij moest uit eigen geld bijleggen. Ook was hij niet gierig van aard. In het bouwen en inrichten van de nieuwe kerk heeft hij persoonlijk met + 2500 gulden uit eigen gelden bijgedragen, wat dus erop neerkomt, dal hij zevenmaal heel zijn inkomsten als pastoor aan de kerk heeft teruggeschonken.

De financiële positie van de kerk echter was inderdaad zorgelijk. De inkomsten per jaar bedroegen 63 gulden, aan jaarlijkse vaste lasten moesten 44 gulden betaald worden, dus voor heel het onderhoud van de kerk, aanschaffing van nieuwe paramenten etc. bleven per jaar 19 gulden over (zie bovenvermelde brief van 13 febr. 1827). De toestand, waarin hij bij zijn komst in Veldhoven kerk en inventaris aantrof, was volgens zijn eigen woorden "ellendig". Zijn eerste zorg was dan ook daarin zo spoedig mogelijk verbetering te brengen. Bovendien werd spoedig duidelijk, dat verbouwing van de noodkerk, waartoe de vikaris reeds vóór zijn benoeming verlof had gegeven, geen enkele zin had. De enige oplossing zou zijn het bouwen van een nieuwe kerk. Bij dergelijke inkomsten aan zo iets beginnen was een bijna onbegonnen zaak.

Van huis uit was pastoor Verhoeven geen schuld of aimoede gewend. De omstandigheden plaatsten hem in een situatie waarin hij gedwongen werd hiermee te moeten leren leven. Zo zijn "geld en kerk" voor hem bijna een obsessie geworden en heeft hij op alle mogelijke wijzen geprobeerd de financiële basis gezonder te maken. Deze handelwijze - niet voor eigenbelang, maar voor het belang van parochie en kerk - heeft hem ongetwijfeld veel goodwill gekost. Geldzaken zijn nu eenmaal gevoelige zaken. Zijn levensgeluk heeft hier zeker onder geleden en ook zijn gezondheid zal er niet beter door geworden zijn. In het hoofdstuk "Geld en Kerk" zal verder hierop worden ingegaan. Ik wil hier alleen een duidelijk voorbeeld aanhalen, om te laten zien tot welke harde en drastische maatregelen hij desnoods wilde gaan om het door de overheid vastgestelde kerkegeld (per kommunkant 45 ct) binnen te krijgen. Voor een goed begrip het volgende: het midden van de veertiger jaren waren jaren van armoede. Misoogst deed de prijzen van de eerste levensbehoeften stijgen, terwijl de lonen hetzelfde bleven. Door het Rijk werd in 1843 aan de pastoor een salaris van 400 gulden uitbetaald. Het salaris uit de kerkekas werd bij die gelegenheid van 250 gulden verminderd tot 100 gulden. Er was onrust in de parochie over verhoging van bankenpacht. Openlijk kwamen enkelen ervoor uit, dat zij geen kerkegeld meer wilden betalen. Het Rijk betaalde de pastoor voldoende. Wel zagen ze over het hoofd, dat juist vanwege dit rijks-salaris de kerkekas er 150 gulden beter op werd. Op 11 december 1847 schreef pastoor Verhoeven de volgende brief aan Mgr. H. den Dubbelden. (Archief Bisdom)

"Dewijl zedert twee á drie jaren eenige (vooral twee of drie huisgezinnen) die men niet onder de min vermogende kan rangschikken, in gebreken blijven hunne kerkegelden te betalen, zoo vind ik mij in de

noodzakelijkheid UDH. om onderrigting te vragen of men zoodanige op weigering van absolutie tot deszelfs pligten behoort te brengen. Want alhoewel ik niet weet, of zij zich ook niet uitlaten iets tegen mij te hebben, vrees ik nochtans met reden, dat indien hierin geene strengere maatregels worden gebruikt, hun kwaad voorbeeld weldra door andere zal opgevolgt worden. Het zal mij dus aangenaam wezen UDHogw. gevoelen desaan gaande te vernemen ten einde ons hier na te vervolgen."

Het antwoord van Mgr. den Dubbelden is in het archief van de parochie bewaard gebleven. Het schrijven is in het latijn gesteld en gedateerd St.-Michielsgestel 20 december 1847. De vertaling luidt:

"Wat echter die families betreft, die zich onttrekken aan hun bijdrage voor het onderhoud van de pastoor, voor de instandhouding en reparatie van de kerk te betalen, moet op de eerste plaats een ernstig onderzoek ingesteld worden, of zij echt onvermogen of onwillig beschouwd moeten worden, hetgeen heel goed op te maken valt uit hun eigen getuigenis alsook uit de publieke opinie. In dat geval, vooreer de toevlucht tot het uiterste middel te nemen, zou ik willen, dat gij de betreffende huisvaders bijeen laat komen, aan hen de zaak nauwkeurig uiteenzet en hen vervolgens ook in mijn naam aanspoort en hen tracht te bewegen om op gepaste wijze te voldoen, waartoe zij in geweten verplicht zijn. Mochten zij niet willen luisteren, dan moet gij hun namen aan ons doorgeven, waardoor zij zich zelf en hun families aan de ernstigste gevolgen blootstellen.

In de hoop dat alles zich met de komende feestdagen ten goede zal keren ondertekenen wij met eerbied

.....
In zijn geschrift "Statistiek" (pag. 45-7 Archief parochie) tekent pastoor Verhoeven dit antwoord van de bisschop letterlijk op. In zijn commentaar hierop doet hij er echter nog een schepje bovenop. Uit deze brief, zo zegt hij daar, blijkt duidelijk dat de verplichting om kerkegelden te betalen door de overheid is ingesteld en een verplichting onder zware zonde is. De apostel (Rom. 1 ^{3/2}) zegt met duidelijke woorden: dat wie de wettige overheid weerstaat, God weerstaat en wie de verordeningen van God weerstaat, roept de eeuwige vloek van God over zich af. Ook berust de verplichting op de natuurwet. Immers reeds viakór het christendom had het volk de plicht voor godsdienst en priesters te zorgen.

De krasse maatregel had succes. "Wat overigens den bovenbedoelden persoon, die ik niet wil noemen, betreft (feitelijk ging het dus om één persoon) heeft later, het gevoelen van Zijne Doorl. Hogw. wegens ^{E'f} betalen der kerkegelden vernemende, zich zelven onderworpen, en zijne agterstallige gelden bijbetaald; zoodat ik die strenge maatregelen ten zijnen opzigten niet heb behoeven te gebruiken, terwijl tevens hierdoor zommige andere, door zoodanig voorbeeld medegesleept, ook in dit opzigt tot een beter denkbeeld zijn gekomen."

Zoals gezegd was de eerste zorg van pastoor Verhoeven verbetering aan te brengen in de ellendige toestand van kerkgebouw, meubilair en paramenten. Zijn eerste werk was het herstel van de vloer in de sakristie, die vanwege de vochtigheid totaal versleten was. Hiervoor liet hij de vloer geheel uitgraven, met nieuw zand opvullen, daarop

een lemen vloer leggen en vervolgens de plankenvloer aanbrengen. Ook werd de kelk verguld en de monstrans schoongemaakt (zie: Rekening van het jaar 1826).

Er bestaat de uitdrukking: dankbaarheid is een bloemke, dat in weinig hoven bloeit. Daarom doet het me goed melding te kunnen maken van een gift, welke pastoor Verhoeven in 1826 ontving. Het betrof een legaat van Martinus Heesters, in 1826 te Antwerpen overleden. Deze M. Heesters was geboortig van Venraij en had in zijn jonge jaren in Veldhoven gewoond. Hier was hij, toen hij in nood zat, door het Armbestuur geholpen. Bij zijn dood vermaakte hij uit dankbaarheid voor de vroegere hulp 100 gulden aan de arme schuurkerk en 100 gulden aan het Armbestuur. In de winter hierop werd het geld aan de armen uitgedeeld. Pastoor Verhoeven gebruikte het geld om een koperen lamp en twee koperen kandelaars voor het hoogaltaar te kopen. Bij de koop van de lamp kreeg hij nog een gipsen Lievevrouwebeeldje cadeau. In zijn "Memorieboek" (archieff parochie) schreef hij op, dat het beeldje nu in de sakristie stond en gebroken was. Dit alles typeert wel de pijnlijke nauwgezetheid van de schrijver.

Twee dames uit Den Bosch verleenden buitengewone hulp bij het in orde brengen van de paramenten en het linnengoed van de kerk, Mej. J. Everts en Mej. A. van Tetterode. Drie jaren op een rij kwamen zij verscheidene weken naar Veldhoven, om gratis heel het kerkegoed na te zien en te verstellen. Bovendien maakten zij thuis gratis nieuwe misdienaarstoogjes.

In de jaren 1826 - 1834 kwam nog van meerdere kanten hulp. In het "Memorieboek" (p. 14-17, archieff parochie) staan de volgende namen vermeld:

Mej. C.v. Grinsven, geestelijke moeder in het huis van liefde te 's-Hertogenbosch

Mej. Antonetta van Gils, geestelijke dochter te Tilburg

Joanna Verhoeven, Joanna Schepers en Catharina de Wit (woonplaats niet vermeld, meest waarschijnlijk Veldhoven)

Suster Agnes, gesupprimeerde religieuze van het voormalig klooster Bethlehem (?)

Paulus Verschuren, gezusters Henrica en Dymphna Verschuren, kinderen Henricus Blom en Aegidius van Esbeek, allen uit Veldhoven.

In de Rekening van het jaar 1827 staan vermeld: aankoop van een nieuw missaal voor dagelijks gebruik en het inbinden van het beste missaal. Twee oude missaals volgens de norbertijner ritus werden aan Postel teruggegeven. De kerk kreeg een grote schoonmaakbeurt en werd opnieuw gewit. Ook het uiterlijk kreeg een beter aanzien door een nieuwe schansmuur met staketsel. Tevens werden de ramen van de kerk gerepareerd. Jacobus Groenen en Wouter van den Einden maakten enige nieuwe banken, die een plaats kregen in de middengang. Met verlof van vikaris van Alphen ging pastoor Verhoeven tot verpachting van alle banken over. Over de herrie hierover komen we later te spreken. Door van Tuin werden kruis en voetstuk gemaakt voor twee kleine kruisbeelden op de zijaltaren.

In 1828 liet pastoor Verhoeven 18 flambouwen maken om te gebruiken bij processies. Tot dusver liepen 3 á 4 personen met een stuk van een

oude kaars achter het Allerheiligste. Op deze wijze wilde hij de eerbied verhogen en ook de kerkekas werd er beter van, want voor het gebruik van een flambouw betaalde men 60 cent. Alleen de beide kerkmeesters waren hiervan vrijgesteld (Rekening van het jaar 1828). De laatste verbetering aan de kerk was het zwart maken van de muren aan de binnenkant onder de ramen.

Op 16 oktober werd pastoor Verhoeven door W. Suijs, deken van het distrikt Eindhoven, als pastoor geïnstalleerd. Dit was maar een eenvoudige plechtigheid, waarbij gewoonlijk twee buurtpastoors als getuigen optraden.

Op 26 oktober keurde vikaris van Alphen nieuwe tarieven voor de mistipendia goed. In Zeelst waren deze tarieven reeds in gebruik. Een jaargetijde, maandelijks gedachtenis (of maandstonde) etc. hier te lezen op bepaald uur met zielboek werden gesteld op één gulden.

Werden deze intenties elders gelezen dan was het bedrag 80 cent. Andere misintenties werden gesteld op 70 cent.

In 1829 was het duidelijk dat er een nieuwe kerk moest komen. Een eerste rekest om subsidie te verkrijgen werd ingediend. Ondanks grote ontevredenheid over de bankenpacht tekende bijna iedereen in om met gratis karrevrachten te helpen bij het bouwen van de kerk (meer hierover in: De nieuwe kerk).

Op het Caeciliafeest van dit jaar werd het nieuwe "Reglement voor de choristen", 3 nov. door vikaris van Alphen goedgekeurd, bekend gemaakt. Later komen we hierop terug.

Vijf gulden kostte verder het opmaken door schilder Ragen van het grote schilderij van de familie Bertrandt. Dit schilderstuk - nu in de abdij van Postel - hing toentertijd in de achterkamer van de pastorie.

In 1830 werd op de pastorie een kamer tot kapel verbouwd. "Aan Schoofs voor werk aan de biechtstoelen en op de kapel f 41,621" (Groot Rekenboek, pag. 7). Pastoor Verhoeven had schijnbaar behoefte aan een eigen bidkapel. Mogelijk bad hij daar dagelijks met zijn huisgenoten het rozenhoedje. Over interieur en aankleding is niets bekend. In 1851 vroeg hij verlof in deze kapel de kruisweg aan te brengen. In 1854 vroeg hij verlof in bepaalde omstandigheden daar de H. Mis te lezen. In een brief van 17 maart 1854 aan Mgr. J. Zwijsen (archieff Bisdom) schreef hij: "Wat het mislezen op mijne huiscapel betreft, was het juist maar voor het geval van onpasselijkheid, en zomtjids in den winter om de afgelegenheid van mijne kerke en den slechten weg, dat ik zulks verzocht had, en vertrouwd dus dat UDH. mij wel voor deze gevallen zult gelieven te verlenen. Mijn plan is niet als om de bovengemelde redenen hiervan gebruik te maken; en daar ik nog al dikwerf met zinkingen gekweld ben, heeft mij zulks nog al meermaals, zelfs dezen winter belet, na de kerk te gaan."

(wordt vervolgd)

2. GENEALOGISCHE REEKS VAN PETER HUBERTUS VAN TULDEN TE OTTOLAND
(Hilvarenbeek, 's-Hertogenbosch, Nederweert, Maasbree, Rotterdam)

(door P.H. van Tuldén, Nassaustraaf 7, Ottoland)

1585 tot 1785: Rijksarchief Maastricht

1785 tot 1850: Archief der gemeente Nederweert

1850 tot 1880: Archieven der gemeente Blerick en Maasbree

De gegevens betreffende de onderhavige stamreeks van v66r 1585 heeft de samensteller ontleend aan de genealogie Otten van Schijndel en Taxandria. Deze oudste gegevens (vanaf de 11e eeuw), in het bezit van ondergetekende, zullen misschien te zijner tijd eveneens in Campinia worden gepubliceerd.

- I. JACOBUS VAN THULDEN
geb. 1585 te 's-Hertogenbosch
overleden 1631 te Oirschot
gehuwd met Heiltje van Meurs te 's-Hertogenbosch
- II. a. Kinderen uit huwelijk I
Theodorus Arnoldus Jaqueline Gerardus Petrus
Franciscus Hendricus Joannus Anna Maria
- b. ARNOLDUS VAN TEMDEN
geb. 22-6-1608 te 's-Hertogenbosch
gehuwd 1) met Joanna Franssen
2) met Sara Maria Veltackers
- III. a. Kinderen uit huwelijk II, b, 1)
Joannus Franciscus
Kinderen uit huwelijk II, b, 2)
Joannus Baptista
- b. JOANNUS FRANCISCUS VAN THULDEN
geb. 1655 te Nederweert
overleden te Nederweert
gehuwd met Catharina Michaëlis
- IV. a. Kinderen uit huwelijk III b
Arnoldus Joannus Baptista Christianus Joannus
- b. ARNOLDUS VAN THULDEN
geb. 13-7-1683 te Nederweert
overleden te Nederweert
gehuwd op 9-7-1709 met Lamberta Kempers
- V. a. Kinderen uit huwelijk IV b
Cornelus Petrus Theodorus
- b. CORNELIUS VAN THULDEN
geb. 8-2-1710
gehuwd op 3-2-1737 met Hendrine Michiels

- VI. a. Kinderen uit huwelijk V b
Joannes Anna Jacobus Maria Petronella
- b. JOANNES VAN THULDEN
geb. 1750 te Nederweert
overleden 1816 te Nederweert
gehuwd op 3-2-1785 met Isabella Theresia de Roy
- VII. a. Kinderen uit huwelijk VI b
Cornelius
- b. CORNELIUS VAN THULDEN
geb. 22-12-1785 te Nederweert
overleden 4-5-1856 te Nederweert
gehuwd op 22-9-1813 met Jeanne Maria Stappers
- VIII. a. Kinderen uit huwelijk VII b
Anna Maria Catharina Christiaan Joannes
Jan Hubert Isabella Dina Michaël
- b. ANNA MARIA VAN TULDEN
geb. 25-3-1823 te Nederweert
overleden 25-3-1916 te Nederweert
- IX. a. Kind van Anna Maria van Tuiden (vóór haar huwelijk met
J.P. Nuyens)
Michiel
- b. MICHIEL VAN TULDEN
geb. 20-5-1850 te Nederweert
overleden 25-3-1916
gehuwd met Anna Walda te Nederweert
- X. a. Kinderen uit huwelijk IX b
Jacobus Joseph Jean Marie Hermanus
Peter Hubertus
- b. HERMANUS VAN TUIDEN
geb. 21-4-1880
overleden 15-2-1941
gehuwd op 30-5-1903 te Maasbree met Anna Deegen
- XI. a. Kinderen uit huwelijk X b
Philomena Cecilia Anna Maria Hermanus
Peter Hubertus
- b. PETER HUBERTUS VAN TULDEN
geb. 21-2-1921 te Rotterdam

In verband met bovenstaande stamreeks zou ondergetekende gaarne kontakt willen opnemen met hen, die verdere inlichtingen hieromtrent kunnen verstrekken of die in deze gegevens een aansluiting zien op eigen genealogisch onderzoek.

P.H.van Tuiden, Nassaustraaf 7, Ottoland.

3. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh)
van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen
met ouders en kinderen VAN CROONENBURG.
(door A.B. van Cronenburg, Drievriendenstraat 31 B, Rotterdam-3)
(vervolg)
25. ADRIANUS VAN CRONENBURG
met
Allegonda Essens
26. ADRIANUS GERARDUS JOSEPI-US VAN KRONENBURG 6-3-1930 Best
30-10-1957 te Nuenen
met
Maria Wilhelmina van Kemenade 24-12-1931 Son
V. Cornelis van Kronenburg
M. Catharina van de Sande
Kinderen: (Best)
Cornelis Franciscus Adrianus Maria, 7-4-1959
Franciscus Theodorus Cornelis, 27-6-1960
Arnoldina Catharina Maria Antonia, 1-2-1966
Catharina Geertruda Maria, 25-6-1967
Maria Leonarda Arnoldina, 25-6-1967
Adrianus Petrus Johannes Maria, 1-7-1968
27. ADRIANUS JAN VAN CRONENBURGH
31-1-1745 te Best
met
Anna Maria Francisci van der Schoot + 2-6-1760
Kinderen: (Best)
Wilhelmus, 22-11-1745
Joanna, 27-9-1748
Cornelis, 27-3-1751
Helena, 19-1-1755
Helena Maria, 9-10-1757
Franciscus, 26-3-1760
28. AGNES PETRI VAN CROONENBORGH 26-11-1722 Oirschot
a) 1-2-1750
met
Peter Fransse van Vessem
b) 28-10-1764
met
Anthonij van de Plas
V. Peter Nicolai Tholof van Croonenburgh
M. Heijndrina Dircks Vlemmings
29. AGNES ADRIANI CRONENBURG
te Best
met
Adrianus Andree van Zand
Kinderen: (Best)
Joseph, 21-7-1623

- Maria, 8-10-1625
Adriaan, 21-2-1619
30. ALARDUS VAN CRONENBURGH
+ 1782
met
Petronella de Bruijn
Kinderen:
Alida, 11-6-1781
Elisabeth Helena, 19-6-1784
31. ALBERTUS VAN CRONENBURGH
7-2-1829 te Best
met
Joanna van Rooij
d.v.
Wilhelmus van Rooij en Ida van Houtven
V. Theodorus Josephi van Cronenburgh
M. Elisabeth Alberti van Collenburg
Kinderen: (Best)
Theodorus, 1-11-1829
Ida, 27-1-1832
Elisabeth, 21-4-1833
32. ALBERTUS VAN KRONENBURG 9-8-1884 St.-Oedenrode
22-4-1920 te Nuenen
met
Helena van de Laar 21-11-1875 Nuenen
33. ALDEGONDA ADRIANI VAN CRONENBURG 1-12-1747
26-1-1772 te Best
met
Arnoldus Adriani Meier
V. Adrianus Gisberti van Cronenburg
M. Henrica Wilhelmi Schepens
Kinderen:
Adrianus, 27-8-1786
Anna Maria, 26-5-1788
Adriaan, 24-11-1789
34. ALEXANDER WILLEBRORDUS GUILAUME VAN CRONENBURG 12-1-1912 Woensel
10-5-1939 te Rotterdam + 19-2-1968 Eindhoven
met
Neeltje ten Geugendam 24-7-1912
d.v.
Johannes ten Geugendam en Petronella Hendrika de Niet
V. Jan van Cronenburg
M. Maria Vermeiren
Kinderen:
Rudolf, 12-8-1940 (Haarlem)
Eric, 23-2-1948 (Geldrop)
35. ANNA VAN CRONENBURG 14-3-1798
7-5-1826 te Oirschot + 25-5-1879 Oirschot

- met
Joannes Heus
V. Johannes van Cronenburg
M. Hendrina van de Sande
36. ANNA VAN CRONENBURG
9-9-1916 te Stratum
met
Hendricus Franciscus van Luijt
18-9-1882 Stratum
17-9-1953 Eindhoven
V. Bartholomeus van Cronenburg
M. Joanna Claassen
37. ANNA ADRIANA CRONENBURG
20-2-1620 te Best
met
Daniel Theodori Hoppenbrouwers
Kind:
Theodorus, 30-10-1638
38. ANNA CATHARINA VAN CRONENBURG
6-5-1865 te Oirschot
met
willem van den Hurk
V. Leonardus Denis van Cronenburg
M. Wilhelmina Scheepens
39. ANNA CORNELIS VAN CRONENBURG
10-2-1834 te Best
met
Johannes van Laarschot
V. Cornelis Adriani van Cronenburg
M. Johanna Henrici van de Berck
40. ANNA JOANNIS HENDRICX CRONENBURGH
a) 25-7-1700 te Best
met
Joseph Frans Mickaers
b) 26-9-1711
met
Jacob Jan Hoppenbrouwers
c) 24-11-1720
met
Aert Hendrickx de Rooij
41. ANNA JOANNIS VAN CRONENBORGH
8-8-1684
met
Hendricus walteri Schraats
42. ANNA (JOANNA) MARIA VAN CRONENBURG
10-10-1846 te Best
met
- 8-5-1792 Middelbeers
24-8-1877 Tongelre
+ 14-6-1918 Heeze
- 18-2-1838 Oirschot
18-8-1828 Best
11-3-1794 Best
28-3-1814 Best

- Antonijs van Houten
V. Hendricus Johannes van Cronenburg
M. Maria Anna de Fooij
43. ANNA MARIA VAN KROONENBURG
27-11-1957 te Oirschot
met
Cornelis Johannes Nicolaa Matheeuwsen
V. Cornelis van Kroonenburg
M. Catharina van de Sande
44. ANNA MARIA CRONENBORGH
met
Gerardus Matheus van Rosmalen
45. ANNA MARIA VAN CROONENBURG
met
Cornelis Reus
46. ANNA MARIA, VAN CRONENBURG
met
Johannes van Oirschot
V. Theodorus van Cronenburg
M. Elisabeth van Collenburg
47. ANNA MARIA EGIDII VAN CROONENBORGH
19-2-1786 te Best
met
Peter Jan Goutsmit (Wintelre)
48. ANNEKEN HENDRICKS VAN CROONENBURGH
29-7-1657
met
Anthonij Hendricks Hobbelen
49. ANNEKEN HENDRICKS JOOSTEN VAN CROONENBURGH
5-2-1662 te Best
met Gerit Hendrick vanden Heuvel
50. ANNEKEN JANSEN VAN CRONENBORGH
11-4-1694
Met
Herbert Adams de Brouwer
- 25-3-1814 Gemonde
30-5-1934 Best
+ 25-4-1866 Den Bosch
23-9-1837 Goirle
+ 6-7-1912
15-3-1795
+ 23-7-1874
12-10-1756 Best

XII. OIRSCHOTSE LEENGOEDEREN (OIRSCHOT EN BEST)

(door A.M.C. Zom)

BOUDEWIJNSLEEN, AUDENHOVEN EN DE MOOST

(vervolg)

Alvorens de geschiedenis van de drie leengoederen te vervolgen, is het wellicht nuttig een kort genealogisch overzicht te geven van de geslachten, die achtereenvolgens in het bezit van de leengoederen zijn geweest.

Johanna van Haren huwde met Mr. Aelbrecht van Vlierden. Door dit huwelijk werden de leengoederen Boudewijnsleen en Audenhoven aan elkaar gekoppeld.

Kinderen uit dit huwelijk waren:

- 1) Lana van Vlierden, die vermoedelijk geen erfgenamen achterliet.
- 2) Jehanne van Vlierden, volgt.

Jehanne van Vlierden huwde met Lodewijk van der Linden, ridder, ambtman van Antwerpen.

Kinderen uit dit huwelijk waren:

- 1) Jan van der Linden, overlijdt omstreeks 1586, zonder kinderen na te laten.
- 2) Johanna van der Linden, huwde met Willem van Crije, overlijdt omstreeks 1614 zonder kinderen na te laten. Zij kocht in 1612 het leengoed De Moost.
- 3) Catharina van der Linden, volgt

Catharina van der Linden huwde met Willem Spiering (Spierinck) van Well.

Kinderen uit dit huwelijk waren:

- 1) Jan Spierinck van Well, overleed in 1628 als minderbroeder
- 2) Johanna Spierinck van Well, volgt.
- 3) Beatrix Spierinck van Well, huwde met Charles van der Vorst, raadsheer in de Raad van Brabant, overleed na 1633 zonder kinderen na te laten

Johanna Spierinck van Well huwde met Goyart de Jeger, schepen en raad van 's-Hertogenbosch.

Kinderen uit dit huwelijk waren:

- 1) Wouter de Jeger
- 2) Johan Carel de Jeger

Wouter de Jeger huwde tweemaal.

Eerst met Catharina van der Linden en na haar overlijden met Ursula van den Bergh.

Uit het eerste huwelijk stamden 6 kinderen en uit het tweede huwelijk 1 kind.

Een van de eerste 6 kinderen overleed op jonge leeftijd, het kind uit het tweede huwelijk deelde kennelijk niet in de erfenis.

Johan Carel de Jeger huwde met Johanna Mathilde de Borgrave. Deze tak

van het geslacht De Jeger liet geen mannelijke afstammelingen na.

Tot zover deze genealogie, waaruit blijkt, dat de leengoederen Boudewijnsleen, Audenhoven en De Moost steeds door huwelijken in handen van andere geslachten overgingen (26, 27)

BOUDEWIJNSLEEN, AUDENHOVEN EN DE MOOST

Omstreeks 1612 bezat Johanna van der Linden, naast veel andere bezittingen, de leengoederen Boudewijnsleen, Audenhoven en De Moost. Zij voerde de titel "Cancelliere van Gelderland" vanwege haar huwelijk met Willem van Crije, die dit ambt in het hertogdom Gelre en het graafschap Zutphen bekleedde (28). Zij liet na haar dood in 1614 al haar hier beschreven bezittingen na aan haar neef jonkheer Jan Spierinck, de zoon van haar zuster Catharina van der Linden, die gehuwd was met Willem Spierinck van Well. In de vorige aflevering werd vermeld, dat Johanna van der Linden op 21 april 1614 verhef deed over het leengoed De Moost, nadat zij het in 1612 had gekocht. Waarschijnlijk is deze aantekening in Strickgrefier, voor de vorm opgenomen, want op dezelfde datum werd over de Moost verhef gedaan door Jan Spierinck van Well als erfgenaam, terwijl het verhef over beide leengoederen gedateerd is op 2 april 1614 (29).

Jonkheer Jan Spierinck van Well was omstreeks 1613 nog minderjarig. Op oudere leeftijd trad hij in in de orde der Franciscanen en daarmee zouden de goederen waarmee hij beleend was, in de dode hand gevallen zijn, d.w.z., dat de goederen vervielen aan een kerk of een kloostergemeenschap, zodat er van een natuurlijke vererving geen sprake meer kon zijn. Vermoedelijk had men hiertegen al de nodige maatregelen getroffen, zoals in die dagen zelfs van overheidswege tegen opeenhoping van onroerende goederen in handen van kerken en kloosters, maatregelen werden genomen (30), want toen Jan Spierinck van Well in 1628 overleed, trad zijn zuster Beatrix Spierinck van Well, Vrouwe tot Herent, op als "testamenteijke momberesse ende toesienderesse" voor haar zelf en voor Wouter Michiel en Johan Carel de Jeger, onmondige kinderen van wijlen Godevaert de Jeger, raad en schepen van 's-Hertogenbosch, en van Johanna Spierinck van Well, de zuster van Beatrix. Godevaert de Jeger en zijn vrouw Johanna waren respectievelijk op 5 december 1624 en 26 december 1618 overleden. Zij liggen beiden begraven onder één grafzerk in de Sint-Jan van 's-Hertogenbosch. Beatrix Spierinck van Well, deed verhef over deze goederen op 27 oktober 1633. Bij het verhef werd bepaald dat de goederen ongescheiden zouden blijven "ten gemeyne behoefte en indivis". In het testament van haar broer Jan was zij aangewezen als sterfvrouwe over Audenhoven, terwijl Johan Carel de Jeger was aangewezen als sterfman over De Moost en Wouter Michiel de Jeger als sterfman over Boudewijnsleen (31), "ter tijdt ende wijle toe bij scheijdinge deselve parthijen ijemanden van hen int particulier sal wesen angeloot denwelcke alsdan sal schuldich zijn te boecke te comen ende vernieuwen den eédte van trouwe daer toe staende" (32). Met andere woorden, de goederen werden nog niet verdeeld en zouden deze bij overlijden van de belanghebbenden nog niet verdeeld zijn, dan zouden de nakomelingen van elk dat goed erven waarover de belanghebbenden als

sterfvrouw c.g. -man waren aangewezen. Mocht er voor het overlijden van de belanghebbenden tot scheiding en deling worden overgegaan, dan moest de definitieve bezitter van het goed opnieuw verhef doen. Wanneer Beatrix Spierinck overleed is niet bekend. Eerst na haar overlijden gingen Johan Carel en Wouter Michiel over tot scheiding en deling van de goederen. Uit de akte van scheiding en deling blijkt ook, dat Beatrix Spierinck al haar bezittingen had vermaakt aan haar twee neven. Deze akte werd opgemaakt ten overstaan van de schepensbank van 's-Hertogenbosch op 25 februari 1655 (33) en daarin werd de gehele erfenis van Godevaert de Jeger alsmede die van Beatrix Spierinck van Well, in twee gelijke parten verdeeld "in vrutschappen ende metter minnen rijpen raide ende voorsienigen advijs met toedoen oock van luijden des verstaende".

Het leengoed Audenhoven werd verdeeld onder beide erfgenamen met dien verstande, dat de eigenlijke hoeve "Audenhoven" toeviel aan Johan Carel de Jeger, terwijl de landerijen behorend bij die hoeve deels in twee delen gescheiden werden, deels in hun totaliteit aan één van beide erfporties werden toegewezen. Wouter Michiel de Jeger ontving een helft van Audenhoven alsmede Boudewijnsleen en De Moost. De hoeve Audenhoven wordt later nog besproken.

Wouter Michiel de Jeger, gehuwd met Catharine van der Linden, had zes kinderen. Eén van hen, Johannes Baptist, stierf op jonge leeftijd. De overige vijf, Beatrix Catharina, Johan Carel, Michiel Anthony, Gilliam Louis en Philip, waren bij het overlijden van hun vader omstreeks 1660, allen nog minderjarig. Over hen werd Cornelis van Boxmeer, notaris te 's-Hertogenbosch, als curator aangesteld. Hij deed op 11 april 1661 verhef over de goederen namens zijn pupillen, wederom "ten gemeijnen behoefte pro indiviso" (34). Wel werden over de leengoederen weer verschillende sterfmannen aangesteld. Over Boudewijnsleen en De Moost Philip de Jeger, over half Audenhoven Johan Carel.

Philip de Jeger overleed omstreeks 1676 (35), waardoor over Boudewijnsleen en De Moost geen sterfman meer stond. Gilliam volgde zijn broer, op in deze positie en deed verhef op 27 november 1686. Gilliam overleed echter reeds enkele jaren na dit verhef en op 12 oktober 1691 werden beide leengoederen opnieuw verheven, nu door de twee achterblijvende broers Michiel Antony en Johan Carel. Bij dit verhef werd Johan Carel de Jeger, zoon van Michiel Antony, als sterfman aangewezen. Kennelijk is men omstreeks 1710 overgegaan tot een scheiding en deling van de goederen, die Wouter Michiel de Jeger omstreeks 1660 aan zijn vijf kinderen had nagelaten, want op 8 oktober 1710 deed Michiel Antony de Jeger verhef over het halve leengoed Audenhoven, bij registratie waarvan in het leenregister werd vermeld: "hem aengekomen nu volgens scheidjinge".

Het dreigend uiteenvallen van de nalatenschap van Wouter Michiel de Jeger was door het voortijdig overlijden van verscheidene belanghebbenden voorkomen en het uiteindelijk resultaat was, dat het bezit van de leengoederen aan één familietak uit het geslacht De Jeger ten deel viel, namelijk die van Michiel Antony de Jeger, uitgezonderd dan de hoeve Audenhoven.

Michiel Antony de Jeger was gehuwd met Mariken van Lieshout Gijsberts-

dochter. Uit dit huwelijk stamde een dochter. Na het overlijden van Mariken hertrouwde Michiel met Honorina Catharina van Vlierden, uit welk huwelijk Johan Carel stamde, die in 1691 reeds als sterfman was aangewezen over Boudewijnsleen en De Moost. Johan Carel werd op 27 december 1689 te Sint-Oedenrode gedoopt. Hij erfde ten slotte ook half Audenhoven, waardoor de leengoederen weer in één hand vielen.

Ook deze Johan Carel huwde tweemaal. Eerst met Susanna Theresia de Leeuw en na haar overlijden met Margaretha Maria Ram van Schalkwijk. Slechts uit het eerste huwelijk werden een aantal kinderen geboren. Johan Carel Anthony was van deze kinderen de enige zoon, die niet op jonge leeftijd stierf (36). Hem vielen bijgevolg ook alle goederen ten deel, die zijn vader bij zijn overlijden op 20 december 1772 naliet. Middels de prokureur Mathijs Hendrik van Son werd Johan Carel Anthony de Jeger beleend met de leengoederen op 14 oktober 1773 (37).

Op 24 november 1751 was Johan Carel Anthony te Woensel gehuwd met Maria Thiemck Ram van Schalkwijk. Dit huwelijk was kinderloos. Hij overleed in 1793, maar had in 1792 nog een testament laten maken. Zijn weduwe werd op 20 februari 1794 beleend met de leengoederen en is in het bezit ervan gebleven, totdat zij op 20 december 1804 overleed (38). Volgens het testament van Johan Carel Antony de Jeger verkreeg diens neef, Carolus de Bock de drie leengoederen te Oirschot. Een uitgebreide omschrijving van deze goederen treft men aan in de verpondingsregisters van fiedel en Straten in het gemeentearchief van Oirschot. Voor de goederen Boudewijnsleen en De Moost, die sinds geruime tijd als één goed beschouwd werden, kwam de naam Jegershoeve in zwang. Op 2 januari 1818 Verkocht Carolus de Bock de Jegershoeve ten overstaan van Jan Schouw, notaris te Oirschot aan Jan Steijvers, burgemeester aldaar. In de provisionele verkoop, die op 19 december 1817 had plaatsgevonden, worden de percelen die tot de Jegershoeve behoorden als volgt omschreven:

- 1) Wis met schuur, stal, schop, hof en aangelag, gelegen aan de Keutelstraat in de hertgang Straten groot 2 lopensen en 6 roeden
- 2) Een perceel land genaamd De Aenstede groot 8 lopensen en 42 roeden
- 3) Een perceel land genaamd De Binnenakker groot 3 lopensen en 36 roeden
- 4) Een perceel land genaamd Busselensakker groot 3 lopensen en 32 roeden
- 5) Een perceel land genaamd De lange akker achter de Dries groot 4 lopensen en 13 roeden
- 6) Een perceel land genaamd Hieronymus akker of Mboest groot 4 lopensen en 1 roede
- 7) Een perceel land genaamd De Dries bij 't Huis groot 1 lopense en 25 roeden
- 8) Een perceel land genaamd De Dries bij 't Huis groot 1 lopense en 25 roeden
- 9) Een perceel land genaamd De Koedries groot 5 lopensen en 33 roeden
- 10) Een perceel land genaamd Leenskens Hboibeempt groot 10 lopensen en 19 roeden.
- 11) Een perceel land genaamd Leenskens Hboibeempt groot 10 lopensen en 19 roeden.

Een verkoping door Carolus de Bock van zijn bezittingen te Oirschot, voor zover die betrekking kan hebben op zijn deel in het goed Audenhoven, werd niet gevonden. Carolus de Bock overleed te Oirschot op 27 augustus 1819 (40).

Omstreeks 1824 kocht Henri Robinet de Ville Val, gepensioneerd officier te Hilvarenbeek, het goed De Jegershoeve en vermoedelijk ook het hier betreffende deel van het goed Audenhoven van Jan Steijvers. Een akte hiervan is niet gevonden, maar een bevestiging van dit vermoeden is gelegen in de akte van verhuring, waarbij Henri Robinet de Ville Val op 6 en 14 september 1824 ten overstaan van Jan de Jong, notaris te Oirschot, publiekelijk twee boerderijen verhuurt, te weten de Audenhovensche Hbeve en het Jegershoevke (41, 42).

Met deze akte vinden we dan tevens aansluiting bij de gegevens waarmede men de rij van bezitters van deze goederen tot op de dag van vandaag kan volgen, namelijk de kadastrale leggers van de gemeente Oirschot. Hierin vindt men als eigenaars van de Jegershoeve en dit deel Audenhoven omstreeks 1832 de kinderen van Henri Robinet de Ville Val. Omstreeks 1865 ligt de eigendom ervan bij Jeanne Barbe Florence Robinet, grondeigenaresse te Hasselt. Deze laatste heeft de goederen vóór 1884 verkocht.

De Jegershoeve (Boudewijnsleen en De Moost) werd verkocht aan Willem der Kinderen, landbouwer te Oirschot. Omstreeks 1901 worden als eigenaren in de kadastrale legger genoemd: Lambert, Wilhelmus en Adriana Kemps en in de legger omstreeks 1927 wordt alleen Wilhelmus Kemps nog vermeld. Deze heeft een verbouwing aan de hoeve laten uitvoeren in 1935. Omstreeks 1953 vermeldt de legger als bewoner van de Jegershoeve Cornelis Martinus Kemps.

Het deel van het goed Audenhoven dat tot dusver beschreven werd, werd verkocht aan Martinus Temeer, leerlooier te Oirschot, die in 1887 een herbouw van de hoeve bewerkstelligde. In 1926 verkocht hij het pand aan Johannes Josephus, Adriana en Hendrikus Erven, die in 1928 een verbouwing aan het pand lieten uitvoeren. In 1930 wordt alleen Johannes Josephus Erven als eigenaar genoemd. Deze liet het pand in 1935 nogmaals verbouwen. Ten slotte worden in de kadastrale leggers als bewoners van deze hoeve vermeld: Johannes Arnoldus Wilhelmus de Groot en diens echtgenote Cornelia Petronella Erven.

Keren we ten slotte nog terug naar dat deel van het leengoed Audenhoven, dat bij de verdeling in 1655 werd toegewezen aan Johan Carel de Jeger. Uit de akte van scheiding en deling blijkt, dat het leengoed twee boerderijen omvatte, waarvan één verpacht werd aan Jan Philipsoon en de ander aan Jan Pieterssoon. Johan Carel de Jeger ontving de eerstgenoemde boerderij, die omgeven was door een gracht. Wellicht mag men hieruit afleiden, dat die hoeve de oorspronkelijke was, te meer omdat bij de beschrijving van de andere hoeve met geen enkel woord gerept wordt over een gracht. Johan Carel de Jeger huwde met Johanna Mathildis de Borchgrave. Hij overleed omstreeks 1675. Uit dit huwelijk stamden twee kinderen, Wouter Michiel, die omstreeks 1682 kinderloos stierf en Johanna Beatrix de Jeger, die huwde met Ernest de Mombeecke, baron van Habroeck. Na het overlijden van Johanna hertrouwde deze laatste met Maria Anselmina de Draeck (43). Afgaande vervolgens op de gegevens in de verpondingsregisters van de gemeente Oirschot, verviel

de eigendom over dit deel van Audenhoven, door toedoen van het kinderloos overlijden van Wouter Michiel de Jeger en het huwelijk van Johanna met Ernest de Mombeecke aan deze laatstgenoemde en na diens overlijden omstreeks 1708 aan zijn tweede echtgenote Maria Anselmina de Draeck. Zij staat dan ook te boek in de verpondingsregisters omstreeks 1732 als belastingschuldige. Rond 1753 verkocht zij de hoeve met enkele landerijen aan Antony en Johan van Hanswijck te 's-Hertogenbosch (44), terwijl de overige gronden aan verscheidene andere personen werden verkocht.

Na het overlijden van Johan van Hanswijck, ontving zijn weduwe Johanna Maria Catharina van Hijssel, het vruchtgebruik over een helft van het goed, terwijl de andere helft aan Antony van Hanswijck bleef. Het is opmerkelijk, dat men in de leenregisters van het leenhof van Brabant, sedert de tijd dat Johan Carel de Jeger eigenaar werd van dit goed, geen enkele aantekening van verhef aantreft. Wellicht is dit het gevolg van het feit, dat de andere helft van Audenhoven wel op de daartoe geëigende momenten werd verheven, zodat de hier beschreven helft aan de aandacht ontsnapte. Na de dood van Antony van Hanswijck en Johanna Maria Catharina van Hijssel vererfde het goed op de kinderen van Johanna. Een en ander ingevolge een akte van scheidings en deling ten overstaan van notaris Johannes van den Erve te 's-Hertogenbosch d.d. 20 oktober 1770, voor zover het de goederen van Antony van Hanswijck betrof en ingevolge het testament van Johanna van Hijssel, dat op 6 augustus 1786 was gepasseerd ten overstaan van notaris Johan van Bruggen te 's-Hertogenbosch, betreffende haar aanspraken op het goed (45).

Verscheidene akten van prokuratie maakten het mogelijk dat Antonie van Hanswijck, hoogschout van de stad en meierij van Den Bosch, een neef van Antony van Hanswijck voornoemd, het goed Audenhoven verkocht mede namens zijn broers en zusters. Deze verkoop vond plaats op 18 oktober 1796 ten overstaan van de schepenen van 's-Hertogenbosch. Een afschrift van deze akte werd op 23 november 1796 opgenomen in het protocol der "registraties van buytenaktens" van de gemeente Oirschot (46). De koper was Cornelis Geert van den Heuvel.

Met deze laatste persoon kunnen we de gegevens, die wij tot heden toe uit allerlei archieven gefilterd hebben, koppelen aan de gegevens uit de kadastrale leggers van de gemeente Oirschot. In artikel 1842 van deze leggers vindt men namelijk als eigenares van deze hoeve, de weduwe van Cornelis van den Heuvel. Waarschijnlijk was het haar zoon die nadien eigenaar werd, namelijk Gerardus van den Heuvel en die nadien de boerderij verkocht. In 1870 kocht Catharina Theresia Agatha van Cuyk, weduwe van Guilielmus van Baar de hoeve van de voornoemde Gerardus van den Heuvel. Na haar overlijden worden achtereenvolgens vernoemd: Antonius van Baar, kantonrechter te Oirschot en Josephus van Baar, burgemeester aldaar bij successie in 1890 en Johanna van Baar, die gehuwd was met Henricus Immens, arts te St.-Michielsgestel bij scheiding in 1890. Deze laatsten verkochten de hoeve in 1904 aan Johannes de Kroon, kapelaan te Haaren en aan Gerardus de Kroon, bierbrouwer te Oirschot, alsmede aan acht andere familieleden uit het geslacht De Kroon. Dit gezamenlijk bezit van de hoeve bleef bestaan tot

omstreeks 1943. In dat jaar staan Antonetta enliaria de'Kroon als eigenaressen, elk voor de helft in de leggers geregistreerd. Zij verkochten de boerderij in 1954 aan Petrus Van Dpngen. In 1957 werd de hoeve gedeeltelijk gesloopt, waarna er in 1958 en: 1968 een aanbouw volgde (47).

Noten:

- 26) Voor uitgebreidere gegevens betreffende deze genealogie zie:
 - 1) A.F. van Beurden, Het Missale van de kerk te Wijk bij Heusden Den Bosch, 1906
 - 2) Taxandria, 3de jaargang, 1896
- 27) De spelling van de diverse geslachtsnamen is in de bestudeerde bronnen vaak verschillend. Er is getracht zoveel mogelijk uniformiteit te handhaven.
- 28) Blijkens een akte van prokuratie ten overstaan van de schepenen van 's-Hertogenbosch d.d. 24 februari 1612. R.A. Den Bosch, inv. nr. 1458, folii 302 - 303 verso.
- 29) R.A.N.B. Col. Schaduwarchieven: nr. 21, folii 296, 299 - 300 verso
- 30) Mr. A.S. de Blécourt, Kort begrip van het Oud-Vaderlands burgerlijk recht. Groningen, 1969, pag. 56 e.v..
- 31) R.A.N.B. Col. Schaduwarchieven: nr. 17, folii 547, 551 en 552
- 32) Archief Raad van Brabant, inv. nr. . 1325, folio 6 (74)
- 33) R.A. Den Bosch, inv. nr. . 1583, folii 228 t/m 234
- 34) Archief Raad van Brabant, inv. nr. . 1325, folii 57, 58 en 59
- 35) Taxandria, jaargang 1896, blz. 248
- 36) Taxandria, jaargang 1896, blz. 293
- 37) Archief Raad van Brabant, inv. nr. 1346, folii 184 verso en 185
- 38) Archief Raad van Brabant, inv. nr. 1348, folio 354 verso
- 39) R.A.N.B. Coll. Notariële archieven, inv. nr. . 5200
- 40) R.A.N.B. Registers Burgerlijke Stand Oirschot 1819 folio 25 recto
- 41) R.A.N.B. Coll. Notariële archieven, inv. nr. . 5221
- 42) Het leengoed Audenhoven omvatte twee boerderijen, zoals later nog zal blijken
- 43) Taxandria, jaargang 1896, blz. 242
- 44) Zie: marginale aantekeningen in de verpondingsregisters van de wijk Hedel te Oirschot
- 45) R.A. Oirschot, inv. nr. . 358 folii 243 verso - 245
- 46) R.A. Oirschot, inv. nr. . 358
- 47) Gaarne dank ik de heer Scholten, ambtenaar-aan het gemeentearchief van Oirschot voor zijn welwillende medewerking bij het onderzoek, dat aan dit artikel ten grondslag ligt.

XIII. OIRSCHOTTENAREN UIT DE BRAND GEHOLPEN

Mevrouw Van Leuven-Meurs uit Oirschot bezorgde ons een verslagje dat in 1757 werd gepubliceerd in de "Nederlandsche Jaerboeken" (blz. 420-421) en dat inderdaad - zoals zij al vermoedde - betrekking had op Oirschot. Ik laat het hier volgen.

Den 15 van deze bloei maand, zijnde zondag, wanneer men ter kerke was om den godsdienst bij te wonen, ontstond alhier, in de Beterstraet, aen 't oosteinde dezer plaetse, een brand, die van kleine beginzelen was, doch eene droevige verwoesting veroorzaakte. Dezelve begon in een gering huisje, en nam, ondanks den ijver en vlijt der inwoneren, die op het gekke der brandklokke ten eersten met de brandspuit toeschoten, zoodanig toe, dat het huisje, waerin de brand zijn begin genomen had, niet alleen in een oogenblik aen alle kanten in de vlammen stond, maer dezelve, door den sterken westen wind aengeblazen, binnen minder dan twee uren tijds, dertien andere grooter huizen, benevens negen schuren en eenige stallen, met alles wat 'er in was, in de assche leiden. Door dien de vlammen zoo hevig woedden, en schielijk voortsnelen, hadden de bewooners geen tijd, om iets van belang uit hunne goed ren te bergen, waer door verscheide ingezetenen alhier tot de uiterste armoede gebragt zijn. Men heeft, na dat de brand geblust was, een zeer oud man in een kelder van een der verbrande huizen dood gevonden, die waarschijnlijk door den zwaren rook verstikt is, zijnde alleen zijn handen een weinig verschroeid. Ondertusschen heeft men het aen de wakkerheid en vlijt tige zorg van de regeringe dezer plaetse dank te weten, dat door dit ongeval geene grooter verwoesting veroorzaekt is.

Een "Beterstraat" kent men tegenwoordig in Oirschot niet meer. In het resolutieboek van de gemeente Oirschot over 1753 - 1762 werden echter een aantal gegevens aangetroffen bij bestudering waarvan de veronderstelling rees, dat de afgebrande huizen hebben gestaan ter hoogte van de Kerkstraat, ongeveer waar zich nu de kleine parkeerplaats achter het parochiehuis bevindt. In het genoemde boek is namelijk sprake van een "fundatie van Dirk van der Ameijden", en het is bekend dat bij de huidige Kerkstraat een aantal huisjes van een dergelijke fundatie zijn afgebroken. Maar verder nu over de brand zelf. De ramp moet heel wat opschudding hebben veroorzaakt in Oirschot. In hun eerstvolgende vergadering beraadslaagden de bestuurders over de aanschaf van nieuwe brandspuiten. Tevens besloten zij, drossaard Sweerts de Landas naar Den Haag te zenden, om daar te trachten door middel van een verzoekschrift en persoonlijke gesprekken de hoogmogende heren ertoe te bewegen aan de getroffen en financiële steun te verlenen. Het verzoekschrift waarop de Staten-Generaal, na de Raad van State alsmede de ontvangers-generaal der landsbelastingen in Brabant te hebben gehoord, hun besluit namen, luidde als volgt.

Geven reverentelijck te kennen Cornelis Walraven, Jan Jansse de Croon, Leonard de Marcq, de weduwe Jacob de Croon, David Abraham,

Rogier Viemmincx, Jan Toirckens, Arholdus Ibirckens, Floris van Esch in qualiteit als rentmeester van de arme-fundatie van Dirck van der Ameijden, en Theodorus van Doorenin qualiteit als rentmeester van de arme-fundatie van flendrick Verbeeck, mitsgaders nogh negen andere familiën-die in de voornoemde huysingen en camers gewoont hebben, alle ingezetenen van de vrije en heerlijckheit Oirschot, quartiere van Kempeland, Meyerije van 's-Hertogenbosch;

dat het ongeluck heeft gewild dat op den 15e mey desés jaars 1757, des namiddags even na twee uren, binnen Oirschot. voornoemt is ontstaen een zeer vehemente brand, door welkers vlamme - onaan gezien alle aangewende vlijt tot blussinge derselve - in assche tot de grond zijn verteert agt van der supplianten huysen, ses schuuren en vier stallen, behalven de schoppen; dat die vlamme ontrend de tijd van maar twee uren gewoed hebbende, de supplianten in die korte tijd buyten staet zijn geweest genoegsaem iets te kunnen zalveren, maer tot hunne droefheyd hunne gansche bezittinge en meubilen der huurders aen de vlamme hebben moeten overlaten, en niets behouden hebben dan het geringe tot deckinge van hunne lighaemen;

dat onder de voorgemelde afgebrande huysen zijn geweest twee fundatiën, gestigt door Dirk van der Ameijden in den jare 1611 en van Hendrick Verbeeck in den jare 1622: de-eerste voor vier en de laatste voor drie arme familiën;

dat de supplianten, door het voorts fatale toeval geruineerd ende mitsdien buyten staet zijnde hunne afgebrande huysen en verdere gebouwen weder te kunnen doen opbouwen, oversulcx met derselver huysgesinnen gerediuseert zijn tot de uytterste myserye (except de vier eerste supplianten, dewelke nog wel ietwes tot het opbouwen hunner huysen en gebouwen zullen kunnen contribueeren).

Soo nemen de supplianten in hunne deplorabile toestand de vrijheyd, hare toevlugt te nemen tot de beroemde barmhertigheyd van u Hoog Mog., ootmoediglijck biddende dat u Hoog Mog. de ses laatste supplianten tot den opbouw van hare ses huysen met derselver schuyren, stallen en schoppen, waeronder de voorgemelde twee fundatiën, mitsgaders aen de negen voorsz. familiën in deselve gewoont hebbende, bestaende in mans, vrouwen en 23 kinderen, weicke haere meubilen en effecten in den brand verlooren en daerdoor buyten staet geraeck zijnde om haer broot te kunnen winnen, gelieven te secondeeren door eene liberale gifte, ende voorts aen de gezamentlijcke supplianten voor den tijd van twaelff eerstkomende jaarera te accordeeren vrijdom van alle verpondingen, conincxbede, gemene middelen, dorps- en verdere reële lasten, na het voorbeeld van die van Nieuwkuijk, Loon op Sant en van de stede Osch - dewelcke mede door brand sijn besocht geweest -, en dat hetgeene u Hbogh Mog. aen de supplianten tot éene liberale gifte zullen gelieven toe te leggen, mach werden gesteld in hande van den drossaart en scheepenen der voorst. vrij- en heerlijckheit Oirschot, als dewelcke de beste kennisse hebben van der supplianten staet, om door deselve daarvan geproportioneerde uytdeeling

te doen, zodanig als zijlieden in gemoede en consciëntie zullen oordeelen te behoren, oftewel aan zodanige andere personen als u Hooch Mogende zullen gelieven goed te vinden.
Dit doende, etc.

De bemoeiingen van de drossaard bleven niet zonder resultaat. Op 31 augustus 1757 stonden de Staten-Generaal aan de vier eerstgenoemde getroffen en aan de overige indieners van het verzoekschrift voor tien jaar kwijtschelding toe van hun bijdragen in verpondingen, beden en dorpsbelastingen, op voorwaarde dat hun huizen binnen vier jaar zouden worden hersteld. Tevens zou onder de onvermogene eigenaars van de afgebrande gebouwen (onder wie de twee fundaties) en de onvermogene huurders en bewoners van enige der afgebrande huizen een bedrag worden verdeeld van 800 gld., afkomstig uit de kas der landsbelastingen in het kwartier Kempenland.

Indien er lezers zijn, die beschikken over meer uitgebreide gegevens aangaande de fundaties Dirk van der Ameijden en Hendrik Verbeek en andere fundaties in Oirschot, Best en Veldhoven, houdt het Streekarchivariaat - dat voor de meeste gevallen alleen over summiere informatie beschikt - zich voor kennisname daarvan aanbevolen.

NL van der Heijden-Bruning.

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

Colofon

Samengesteld en vervaardigd door	Streekarchivariaat Noord Kempenland
Rubriek: Oude Toponymica	J. van den Bosch
Lay-out en typewerk	C. Aarts-Keesom
Offset	H. Tempelaars

CAMPINIA

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND

5e jaargang

juli 1975

nr. 18

Redactie: W. Klaasen, streekarchivaris
M. van der Heijden-Bruning, adjunkt-streekarchivaris

Redactieadres: Torenstraat 1, Oirschot
Postbus 11
tel. 04997 - 2828, toestel 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 6,-- per jaar, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op postgirorekening 1069032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

Geachte abonnee,

Bij deze juli-afllevering wensen wij U een prettige vakantie toe, De gehaaste en afgejakkerde mens van de eeuw der ruimtevaart, van de computer en het atoom heeft jaarlijks een lange siësta nodig om Weer tot rust en op kracht te komen. Onze voorzaten leefden wel veel primitiever dan wij, d.w.z. zij kenden niet het moderne comfort en onze moderne gemakken. Toch leefden zij gemakkelijker en tevredener. lle oude mens moest zijn dagelijks brood weliswaar zuurder verdienen, maar hij bleef de redeloze en anorganische wereld om zich heen dirigeren en beheersen, terwijl zijn 20ste-eeuwse zaad door een vertechniseerde maatschappij wordt gedirigeerd en beheerst.

Daarom is juist het contact met en de bezinning op het verleden als het ware een heerlijk uitbreken uit de alledaagse spanning en sleur. Het is een zeer verheugend verschijnsel, dat in een tijd, waarin de technische, economische en maatschappelijke toverleerlingen geesten hebben wakker geroepen, die zij niet meer kunnen dirigeren en beheersen, bij vele anderen een duidelijke tendens valt te bespeuren naar een nuchtere heroriëntatie op het verleden. En deze heroriëntatie is geenszins ouderwets, maar modern in de goede zin van het woord. Mensen van deze hypermoderne tijd willen lering trekken uit licht en schaduw van een ver en recent verleden.

Deze geest en bezinning wensen wij U allen tijdens Uw vakantie toe. Met open ogen en oren, maar vooral met een open hart de ongerepte natuur tegemoet. Meditatie in een nog niet aan de techniek prijsgegeven natuur en de kennismaking met de geest en beschaving van een oudere wereld kunnen ons moderneren nog veel wijsheid en ontspanning bieden.

De redactie.

Geachte abonnee,

Het zal U zeker zijn opgevallen, dat CAMPINIA in vergelijking met andere tijdschriften van zijn niveau en uitvoering altijd voor een zeer laag abonnementsgeld bij U in de bus kwam. Wij hebben erg ons best gedaan om die situatie zo te houden; echter: het exploitatietekort blééf maar stijgen door de snelle inflatie en bedraagt nu al f 10.000,-- per jaar. Een verzoek aan de provinciale overheid om subsidie te verlenen, werd helaas afgewezen. Dus... moeten wij toch gaan verhogen: vanaf april 1976 (eerste nummer van de jaargang 1976/77) gaat de abonnementsprijs f 9,-- bedragen. Wij zijn ervan overtuigd, dat U hiervoor begrip kunt opbrengen. CAMPINIA blijft, voor hen die belang stellen in de geschiedenis van Kempenland, ook de nieuwe prijs meer dan waard. En: zijt gij tevreden - zegt het anderen!

Tevreden of niet: zegt het ook aan ons. Want de redactie is erg gelukkig met door U ingebrachte adviezen, aanvullingen en verbeteringen. Kort geleden ontvingen wij bijvoorbeeld een verzoek, om de oude, in onbruik geraakte of moeilijke termen wat beter van verklaringen te voorzien. Met deze en andere suggesties zal rekening worden gehouden. Deze keer vragen wij U allen, Uw mening over CAMPINIA eens duidelijk op papier te zetten. De bedoeling is, dat U elk hoofdstuk - ze staan op het inlegvel in het kort opgesomd, maar U kunt ze in iedere aflevering terugvinden - waardeert met een cijfer, te weten:

1. = voor dit hoofdstuk heb ik helemaal geen interesse;
2. = dit hoofdstuk kijk ik nu en dan in, het interesseert mij wel enigszins;
3. in dit hoofdstuk stel ik veel belang, dit lees ik graag.

Ook kunt U Uw speciale wensen met betrekking tot de inhoud van ons blad kenbaar maken. Neemt U even de moeite? Inzenden naar: redactie CAMPINIA, Torenstraat 1, Oirschot.

Het komende najaar, waarschijnlijk in oktober, beginnen wij weer met een cursus oud schrift voor beginners te Oirschot (Torenstraat 1) en een cursus oud schrift voor gevorderden te Veldhoven (op een nader bekend te maken adres). Beide worden gegeven op 10 donderdagavonden, van zeven uur tot half negen. Kosten f 30,-- per cursus. Aanmelden, bij voorkeur schriftelijk, bij: Streekarchivariaat Noord-Kempenland, Torenstraat 1, Oirschot. Telefoon: 04997 - 2828.

De redactie.

I NHOUD

- I. a. HET WOLVENKAPelletJE
b. DE GALGENBOOM
Opgetekend door Meester C. Rijken

DE VRIJWILLIGE RECHTSpraak IN DE DINGBANK ZEELSTVELDHOVEN-BLAARTHEM (vervolg)

DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGE-MEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN

JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST (vervolg)
(door J. Santegoeds, Nuenen)
 - a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW (vervolg)
 - b. DE VELDHOVENSE OORKONDEN (OERLE, MEERVELDHOVEN, ZEELST, VELDHOVEN, ZONDERWIJK) VANAF DE 13e EEUW (vervolg)
OUDE TOPONYMICA (vervolg)
(door J.A.J. van den Bosch)
- VII. GENEALOGICA
 1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER LINDEN (VERLINDEN) van 1667 af (vervolg)
 2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972
(door A.B. van Cronenburg)
Zie hoofdstuk XI
 3. TWAALF OIRSCHOTSE GESLACHTEN KEMPS
(door N. van Cuijck, Oirschot)
Zie hoofdstuk XI
 4. STAMREEKS VAN MARIE VAN DRIEK WILLEKE JAONE of MARIA MARGARETHA VAN DE SANDE
(door de gebroeders Hulsen, Best)
Zie hoofdstuk XI
- VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT VAN DE ZEVEN-TIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW (vervolg)
30. "De Ploegh" Koestraat 4, sektie F 5247
- IX, HET HOF VAN HEERENBEKE ONDER OIRSCHOT (vervolg)
(door Felix Maes, archivaris abdij van 't Park)

I NHOUD (vervolg)

X. •	LIJST VAN KEMPISCHE PLAATSEN MET OPGAVE VAN HUN BIJDRAGE IN DE KWARTIERQUOTE VOOR DE MEIJERIJ IN 1665	73
XI.	LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE	74
	1. De parochie van de H. Caecilia te veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875. D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg) (door Th. A. Kuypers)	74
	2. Twaalf Oirschotse geslachten KEMPS, 1610 - 1964 (door N. van Cuijk, Oirschot)	77
	3. Echtparen van Croonenburg (wordt in de volgende aflevering voortgezet)	
	4. Stamreeks van Marie van Driek willeke Jaone of Marie Margaretha van de Sande, geboren te Best op 10 augustus 1892 en gehuwd met Marinus Hendrikus Hulsen op 16 november 1920. (door de gebroeders M. en H. Hulsen, Best)	80
	5. Aanvulling op Oirschotse Leengoederen (door C. van den Brekel, Nuenen)	83
	6. Addenda bij Campinia, jaargang 5, aflevering 17 (door A.M.J.G. van Run)	84
XII.	OIRSCHOTSE LEENGOEDEREN (OIRSCHOT EN BEST)	85
XIII.	INGEKOMEN PERSONEN IN OIRSCHOT EN BEST	85
XIV.	ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN	89

I. a. HET WOLVENKAPELLETJE

(opgetekend door Meester C. Rijken)

Te Opwetten, een paar passen achter het Café "de Oude Klomp" stond eertijds een vervallen kapelletje, 't Wolvenkapelletje genaamd. Waaraan ontleent het zijn naam?

In den tijd, dat er in ons land nog wolven rondzwierven (1) graasde op een zomerschen schemeravond een schaap vreedzaam in de weide naast het kerkje. Daar verscheen plotseling een wolf, die op het schaap aanstormde. Het schaap, dat met een touw aan een paaltje in de weide vastgebonden was, zag zijn vijand naderen, rukte zich los en vluchtte met paal en touw de kerk in. Achtervolgd door het wilde beest liep het achter stoelen en banken heen het gebouw uit en trok met het paaltje de deur dicht achter zich, zoodat de wolf gevangen zat.

De Opwettensche boeren doodden met rieken en stokken het wreedaardige beest.

Het kapelletje is in 1923 wegens bouwvalligheid gesloopt (2).

(1) In 't jaar 1881 (winter 80/81) is door Jhr. van Zwijsbergen te Helvoirt nog een wolf geschoten.

(2) Tusschen Poppel en Ravels, twee Belgische dorpen even over de grens achter flboge- en Lage Mierde, bestaat ook zoon Wolvenkapelletje. Daar laat de legende het schaap bij het binnenlopen de deur dichttrekken, terwijl de wolf er met den kop tusschen zit. Hbe harder hij schreeuwde, hoe sterker het schaap trok. Hier ging de deur van het kerkje dus naar buiten open; te Opwetten naar binnen.

I. b. DE GALGENBOOM

(opgetekend door Meester C. Rijken)

Wie den straatweg volgt van Hilvarenbeek naar Tilburg en gekomen is aan 't gehucht Westerrijk ziet aan z'n rechterhand te midden van bebouwde akkers in de verte een vrij hoogen doornenboom staan. Dat is de Galgenboom.

De legende daarvan zegt het volgende:

In de troebele tijden der 17e eeuw stond hier 'n galg, waaraan de "boosdoeners" werden opgeknoopt. Zulke galgen stonden o.a. ook te Aalst en te Vessem. Ze waren 'n overblijfsel uit den riddertijd, toen ze aan den ingang van een riddergoed aanduidden, dat de heer de "hooge jurisdictie" bezat, d.w.z. dat hij het z.g. "halsrecht" bezat.

Zeker iemand uit Hilvarenbeek werd van 'n zware misdaad beticht en had de doodstraf verdiend. Men zou hem "aarslings klimmen leeren" zou Vondel zeggen. De man hield stokstijf vast, dat hij onschuldig was. Men zou hem genade schenken, als hij met 'n doornenstokje, dat

men hem in de hand gaf, in drie worpen, van Hilvarenbeeks toren den toren van Goirle, 'n afstand van + 11 uur zou bereiken.

De man wierp en toen hij twee worgen gedaan had en men zag, dat hij zijn doel zou bereiken, belette men hem den derden worp te doen.

Nog 'n ander proefstuk zou hij leveren om z'n onschuld te bewijzen, maar voor de 2e maal belette men het hem, toen men zag, dat het hem lukken zou.

Hij werd dus naar den Galgenberg gebracht. Daar zwoer hij nogmaals zijn onschuld. "Ten bewijze", zegt hij, "zal deze dorre doornentak, dien ik hier in den grond steek aan den voet van de galg, wortel schieten en opgroeien tot 'n boom."

En zoo geschiedde het. Daags nadat het vonnis was voltrokken, begon de stok bladen en twijgen te schieten en groeide op tot 'n boom.

En thans nog prijkt op den Galgenberg, de Galgenboom jaarlijks met een kroon van schitterend witte meidoornbloesems. Elke voorbijganger wijst er op en herhaalt de geschiedenis.

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEN.

(vervolg)

406. Zo.-Ve. 21-1-1617 blz. 165/2

Dierick Lenaerts, als man en momboir van Lysken, heeft overgedragen aan Jan Ansems: a. een akker te Zonderwijk-Veldhoven, genaamd "de Kerckecker" (belendende percelen: Paulus Matijssen, de kinderen van Jan Janssen, Alit Diericx en anderen, Gielis Claessen en anderen); b. een akker te Zonderwijk-Veldhoven, genaamd "het Loopensaet" (belendende percelen: Thonis Willems., Dierick Herman, Jenneken Peeters, Peeter Gijpen).

Schepenen: Jacop Tielemans.- Cornelis Janssen

407. 27-12-1616 blz. 166/1

Jan Jan Jacobs belooft, dat hij vier jaar na laatstleden Lichtmis honderd gulden zal betalen aan de onmondige kinderen van Frans van den Velde, verwekt bij Lijsken dochter van Lauwreys Jans. De rente bedraagt 6% en is voor het eerst verschuldigd op Lichtmis 1617. De schuldenaar mag het geld ook binnen de termijn terugbetalen, bij opzegging met een kwartaal, waarna het opnieuw zal worden uitgezet.

Schepenen: Tielemans - Wouters
(gekasseerd 1651)

408. 27-12-1616 blz. 16 9/2

Jan Ransen en zijn moeder Cuen Hanssen beloven, dat zij vier jaar na laatstleden Lichtmis honderd gulden zullen betalen aan de onmondige kinderen van Frans van den Velde, verwekt bij Lijsken dochter van Laureys Janssen. De rente bedraagt 6% en is voor het eerst ver-

schuldigd op Lichtmis 1617. Willen de schuldenaars binnen de termijn terugbetalen, dan moeten zij dit doen met een opzegtijd van een kwartaal opdat het geld opnieuw kan worden belegd.

Schepenen: Tielemans - Wouters
(gekasseerd 20-8-1622)

409. 27-12-1616 blz. 166/3

Jan Lauwreys belooft, dat hij vier jaar na laatstleden Lichtmis zes-tig gulden zal betalen aan de onmondige kinderen van Frans van den Velde. De rente bedraagt 6% en is voor het eerst verschuldigd op Lichtmis 1617. Tevens bekent Jan Lauwreys nog vierendertig gulden aan verlopen "pachten" schuldig te zijn, van welke som hij aan Frans van den Velde al vier gulden heeft betaald.

Schepenen: Tielemans - Wouters
(gekasseerd met een andere belofte: 29-8-1624)

410. 28-12-1616 blz. 167/1

Frans van den Velde, als vader van de kinderen verwekt bij Lijsken dochter van Lauwreys Jans, machtigt Jan Franssen om alle zaken van I schuld en vordering te behar 7 igen en om Jan Lauwreys., momboir van de kinderen, te helpen bij het ontvangen, manen en eisen. Van zijn handelingen in dezen zal Jan Franssen rekening en bewijs moeten overleggen.

Schepenen: Jacop Tielemans - Peeter Wouters

411. Zo.-Ve. 11-11-1616 blz. 167/2

Peeter Crijn Willems. heeft overgedragen aan Jenneken Jan Jans d.: a. een stuk groesveld te Zonderwijk-Veldhoven, hem bij loting ten deel gevallen, genaamd "de Korre" en gelegen aan de Cromstraet (belendende percelen: Jan Janssen, de koopster, de Goorstraet, Frans Franssen); b. een akker te Zonderwijk-Veldhoven, hem eveneens bij loting ten deel gevallen, gelegen aan de Cromstraet (belendende percelen: de koopster, Jan Janssen, Jan Franssen, Dierick Hendricx).

Schepenen: Tielemans - Wouters.

412. 11-11-1616 blz. 168/1

Jenneken Jan Janssen, met haar voorgd Peeter Wouters, heeft beloofd om twee jaar na toekomstende Lichtmis aan Thomas Cornelissen honderd gulden te betalen met een jaarlijkse rente van zes gulden vijf stuivers. Mocht Thomas zijn geld binnen de termijn terug willen hebben, dan moet hij met een kwartaal opzeggen.

Schepenen: Tielemans en Wouters.
(gekasseerd 24-3-1626)

413. 8-5-1616 blz. 168/2

Jan Nijssen draagt over aan Jan Ansems een stuk weiland genaamd "s Prinssen Huysken" (belendende percelen: het stuk land waarvan dit is gedeeld, Woutter Lybrechts, Cornelis Janssen).

Schepenen: Jacop Tielemans - Paulus Tijssen

414. 8-5-1616 blz. 168/3

Jan Anssems heeft overgedragen aan Jan Nijssen een rente van twee Carolusgulden, eertijds beloofd door Peeter Janssen aan Jan de Jonge zoals blijkt uit een schepenakte van Oerle van 10 jan. 1550.

Schepenen: Jacop Tielemans - Paulus Tijssen

415. Zo.-Ve. 3-10-1616 blz. 168/4-170

De kinderen en erfgenamen van Dierick Peeters en diens vrouw Cecilia, namelijk Bernaert Dierixss., Peeter Dierixss. en Jacop Dierixss. voor henzelf en Geeraerd Hendrixss. als man en momboir van Barbara, hebben als volgt hun ouderlijke erfgoederen gedeeld.

I. Aan Bernaert en Jacop zijn ten deel gevallen: a. een halve schuur, gelegen "noortwaerts" in Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: Luycas Kocks, het stuk waarvan dit is gedeeld, de "straet", Jan Peeters); b. "de halff gemeynt" (belendende percelen: Willem Hendricx, het stuk waarvan dit is gedeeld, de "gemeynt", Ceel Marde lis); c. een stuk erf, genaamd "het halff Geerken" (belendende percelen: "den Hbogen Wech", het stuk waarvan dit is gedeeld, Lucas Kocks, de "wech"); d. "den halffen Hogen Ecker" (belendende percelen: Jacop Tielemans, het stuk waarvan dit is gedeeld, Willem Wouters, Corstiaan Henrixss. en Lucas Kockx); e. de helft van een stuk erf genaamd "het Klootken" (belendende percelen: Lucas Koecks, het stuk waarvan dit is gedeeld, Lucas Koecks, de gemene weg). Op deze goederen rusten de volgende jaarlijkse lasten: een roggepacht te Sint-Oedenrode, zeventig gulden aan Mariken Willems, twee vat rogge te Kneghsel, twee "bdancken" cijns min een stuiver aan de heer van Oerle.

II. Aan Peeter en Geeraerd zijn ten deel gevallen: a. een halve schuur te Zonderwijk-Veldhoven met de daaraan gelegen "aenstede" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Jan Peeters, de "straet", Jan Peeters); b. "de halff gemeynt" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de kinderen van Jan Danen, de "gemeynt", Ceel Marcellis); c. "den halffen Geer" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de "wech", Lucas Kocks, de gemene weg); d. "den halffen Hbogen Acker" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Lucas Cocks, Lu(y)cas Co(e)cks, Willem Wouters); e. "het halff Clootken" (belendende percelen: de hoeve van Sittaert, de "wech", het stuk waarvan dit is gedeeld, Evert den Ketelair, "den Putkuyp"). Op deze goederen rusten de volgende jaarlijkse lasten: een roggepacht te Eindhoven, vijftig gulden aan Jan Peeters; vier vat rogge te Steensel aan een altaar, vijf stuivers aan Creyn Willems.

Schepenen: Jacop Thielemans - Peeter Nbutters.

416. B. 15-10-1616 blz. 170/2

Jhr. Reyckaert van Vlierden heeft overgedragen aan Claes Hendricx een beemd, gelegen in de parochie van Sint-Lambertus te Blaarthem en genaamd "den Cappaert" (belendende percelen: het godshuis van Postel, Philips Janssen, de erfgenamen van Willem Roeloffs, Jan Lenaerts van

Oorle). Schepenen: Van Hbve Adriaen Janssen

417. Zo. -Ve. 7-12-1616 blz. 171/1

Jan Hendrickss. heeft overgedragen aan Anthonis Thonissen een stuk "erfenis" - hem bij loting ten deel gevallen - te Zonderwijk-Veldhoven, ter plaatse genaamd "den Hyberdh" (belendende percelen: Digna Claessen, Mariken Gielens, Lysken en Neesken Hendricx, de gemene straat).

Schepenen: Jacob Tielemans - Cornèlis Janss.

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN.

(vervolg)

371. Z. 13-10-1795 2/230v-231r

Adriaan Borgers, schepen, Derk Senders en Jan Kouwenberg, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Hendricus Jan Beijssens, om zich op 15 oktober a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1795 tot 30 september 1796.

Getekend: Dirk Senders, Jan Couwenberg, A. Borgers, sekretaris J.F. de Wit.

372. V. 9-12-1795 2/231v-232v

Vergadering van de Municipaliteit van Veldhoven, die door een menigte onder aanvoering van een zekere Evert Boogers werd afgezet samen met de schoolmeester en de voster, waarna een nieuwe Municipaliteit door de menigte werd aangesteld. De oude Municipaliteit stelt een rekwest op aan de Representanten van Bataafs Brabant, waarin zij zich beklagt over deze handelwijze en herstel van de oude situatie verzoekt en bestraffing van de raddraaiers.

Niet getekend.

373. Z. 30-12-1795 2/233r

Vergadering van schepenen, burgemeesters, zettters, arm- en kerkmeesters van Zeelst (afwezig is burgemeester Dirk Senders): Inzake het dorpsuurwerk, dat uit de Grote Kerk zou moeten worden verwijderd, en waarvoor geen geschikte, plaats kan worden gevonden wordt op voorstel van de schepen Adriaan Borgers goedgevonden, het uurwerk voorlopig aan de kerkmeesters van de R.K. gemeente over te dragen. Zij zijn echter verplicht iemand hiervoor aan te stellen. Tevens wordt voorgesteld en goedgevonden, dat de diensten van de schoolmeester J. Geene komen te vervallen.

Getekend: A. Borgers (schepen), H. Bijsens (schepen), J.A. Basel-

mans (zetter), Jan van Dijk (zetter), Jan Couwenberg (burgemeester), Jan van Erkel, P.v.d. Wildenbergh, Jan Louwers (kerkmeester), Hénricus de Wit, J.F. de Wit (sekretaris), Willem van Grootel (ammeester).

374. B. 16-4-1796 2/235

Extrakt uit het register der resoluties van de Representanten des Volks van Bataafs Brabant van 1 februari 1796: op het verzoek van de Municipaliteit van Blaarthem, om een som van f 2.800,-- te mogen negotiëren ten einde de kosten van leveranties van beesten, haver, hooi, stro etc. ten behoeve van de troepen der Franse Republiek aan de leveranciers te kunnen betalen, wordt gunstig beschikt.

Getekend: P.J.G. Vogelvanger. Pro vera copia: J.F. de Wit (sekretaris).

375. V. 17-4-1796 2/236r-237r

Extrakt uit het register der resoluties van de Representanten des Volks van Bataafs Brabant van 1 februari 1796: op het verzoek van Veldhoven, om een som van f 8.000,-- te mogen negotiëren ten einde de kosten van leveranties van beesten, haver, hooi, stro, hout ect. ten behoeve van de troepen der Franse Republiek aan de leveranciers te kunnen betalen, wordt gunstig beschikt. Er moet echter behoorlijk rekening en verantwoording worden afgelegd.

Getekend: P.J.G. Vogelvanger. Pro vera copia: sekretaris J.F. de Wit.

376. Z. 21-4-1796 2/233v-234v

Extrakt uit de resoluties van de Representanten des Volks van Bataafs Brabant van 1 februari 1796: op het verzoek van de Municipaliteit van Zeelst, om een som van f 5.500,-- t.l.v. deze gemeente te mogen negotiëren ten einde de kosten van leveranties van beesten, haver, hooi, stro, hout ect. ten behoeve van de troepen der Franse Republiek aan de leveranciers te kunnen betalen, wordt gunstig beschikt.

Getekend: P.J.G. Vogelvanger. Pro vera copia: J.F. de Wit (sekretaris).

377. V. 15-9-1796 2/237v-238r

Poulus Verscheuren en Wouter van den Eijnden, schepenen van Veldhoven, kommitteren de schepen Jan Somers, om zich op 19 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1796 tot 30 september 1797.

Getekend: W.v.d. Eijnden, P. Verschuren.

378. Z. 15-9-1796 2/240

Vergadering van de Municipaliteit van Zeelst op het raadhuis van Veldhoven, waarbij Hendrikus de Wit als kollekteur der verponding, der bede en van de gemene middelen wordt aangesteld. De bepalingen inzake het innen dezer belastingen en de kollektboeken zullen hem

door de sekretaris ter hand worden gesteld.
Getekend: A. Borgers, H.J. Beijnsens, sekretaris J.F. de Wit.

379. V.Z.B. 15-9-1796 2/241r-242r

Vergadering van de gekombineerde dingbank van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem op het raadhuis te Veldhoven inzake remissie op de belastingen: Veldhoven is verarmd door het ten gronde gaan van de fabriek van linnen lakens en vraagt derhalve continuatie van de remissie tot een vierde der verponding, van het gehele hoorngeld, de helft van de kleine speciën, een derde op het hoofdgeld, en wel voor de tijd van 5 jaar, Zeelst vraagt continuatie van de remissie tot een achtste op de verponding, een vierde op de dranken en het bestiaal, van het gehele hoorngeld, een vierde op het bezaaide land en de helft op de kleine speciën, Blaarthem vraagt continuatie van remissie van een vierde op de dranken en het bestiaal, van het gehele hoorngeld, een vierde op het bezaaide land en de helft van de kleine speciën. Door de schepenen van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem wordt aan J.J. G. Ernest, prokureur te Eindhoven, verzocht een desbetreffend rekwest te presenteren.

Getekend: W.v.d.Eijnden, P.Verschuren, A.Borgers, H.J.Beijsens, J.v. Haai schot, J.M. Baselmans, sekretaris J.F. de Wit.

380. V.Z.B. 15-9-1796 2/242v-246v

Vergadering van de schepenen der gekombineerde dingbank van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem op het raadhuis te Veldhoven. Behandeld wordt een missive van het Comité der Domeinen en Financiën d.d. 27 augustus 1796 inzake de reële omslagen. Beantwoording der volgende vragen wordt verzocht: 1) Welk gedeelte ener verponding acht u tot instandhouding van het dorpshuishouden in uw plaats jaarlijks nodig en wel in de periode van 1797 tot 1801? 2) Hoeveel zullen naar schatting de voor- of nadelige saldi van de burgemeestersrekeningen, de verponding en de beden bedragen? 3) Is te voorzien, dat in 1797 en de 4 volgende jaren grote reparaties en extraordinaire uitgaven moeten geschieden? Waar? Wat zijn hiervan de kosten bij schatting? 4) Staat er tot last van de gemeente nog oude kapitalen genegotieerd ter betaling van oorlogslasten? Hoeveel zal op deze op 31 december 1796 zijn afgelost? 5) Zijn er tijdens de nog lopende concessies enige negotiaties gedaan, waarvan de aflossing met het expireren van de concessie nog niet geheel zal afgelopen zijn? 6) Hoeveel personele belasting is in elk der jaren van 1792 tot 1796 omgeslagen?

Veldhoven antwoordt als volgt: 1) een derde verponding, 2) nadelig slot 300 g., 3) reparatie pastorie en gemeenteburgen 1000 g., 4) alle oude kapitalen t.l.v. de gemeente genegotieerd, zijn afgelost, 5) 3000 g. tegen 4 procent, 900 g. á 3 g. 10 st. per honderd, en 700 g. á 3 g. 5 st. interest, 6) personeel 1792 182-8-0, 1793 181-2-0, 1794 358-16-0, 1795 366-16-0, 1796 369-0-0.

Zeelst antwoordt als volgt: 1) een derde der verponding, 2) nadelig dan voordelig, 3) bruggen Gender en Dommel, . tegen 4%, 6) personeel 400 g., 4) alle kapitalen afgelost, 5) 3360 g., 1795 384-0-0, 1796 neet: 1792 179-13-0, 1793 178-12-0, 1794 213-16-0

175-14-0.

Blaarthem antwoordt als volgt: 1) een halve verponding, 2) nadelig saldo, 3) stenen brug 300 g., 4) afgelost, 5) 1800 g. à 4%, 6) personeel: 1792 74-14-0, 1793 75-16-0, 1794 77-2-0, 1795 115-13-0, 1796 120-9-0.

Getekend: W.v.d. Eijnden, P. Verschuren, A. Borgers, H.J. Beijnsens, J.v. Baarschot, J.M. Baselmans, sekretaris J.F. de Wit.

381. B. 17-9-1796 2/238v-239r

Jan M. Baselmans, schepen, en Peeter van Dommelen, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepen Joost van Baarschot, om zich op 19 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1796 tot 30 september 1797.

Getekend: J.M. Baselmans, P. van Dommelen, sekretaris J.F. de Wit

382. Z. 17-9-1796 2/239v

Hendrikus Jan Beijnsens, schepen, Johannes van Roij en Jacobus van Vlokhoven, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Adriaan Borgers, om zich op 19 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1796 tot 30 september 1797.

Getekend: H.J. Beijnsens, J.v. Vlokhoven (kan niet schrijven).

383. V. 24-9-1796 2/247r

Wouter van den Eijnden en Jan Somers, schepenen van Veldhoven, kommitteren de schepen Poulus Verschuuren, om op 26 september a.s. ten raadhuize van Eindhoven op de vergadering van het kwartier Kempenland met de andere gekommitteerden te delibereren en te beslissen.

Getekend: W.v.d. Eijnden, J. Somers.

384. Z. 24-9-1796 2/247v

Johannes van Rooy en Jacobus van Vlokhoven, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepenen Adriaan Borgers en Hendrik J. Beijnsens, om op 26 september a.s. ten raadhuize van Eindhoven op de kwartiersvergadering van Kempenland met de andere gekommitteerden te delibereren en te beslissen.

Getekend: J.v. Rooy, J.v. Vlokhoven (kan niet schrijven).

385. B. 24-9-1796 2/248r

Jan M. Baselmans, schepen, en Peter van Dommelen, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepen Joost van Baarschot, om op 26 september a.s. ten raadhuize van Eindhoven op de kwartiersvergadering met de andere gekommitteerden te delibereren en te beslissen.

Getekend: J.M. Baselmans, P.v. Dommelen,

386. V. 20-10-1796 2/248v

Jan Somers en Poulus Verschuuren, schepenen van Veldhoven, kommitte-

ren de schepen Wouter van den Eijnden, om op 24 oktober a.s. op de jaarlijkse kwartiersvergadering ten raadhuize van Eindhoven met de andere gekommitteerden van Kempenland te delibereren en te beslissen.

Getekend: J. Somers, P. Verschuren, sekretaris J.F. de Wit.

387. Z. 21-10-1796 2/249r

Hendrikus J. Beijnsens, schepen, Johannes van Rooy en Jacobus van Vlokhoven, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Adriaan Borgers om op 24 oktober a.s. op de jaarlijkse vergadering van het kwartier Kempenland met de andere gekommitteerden van Kempenland te delibereren en te beslissen.

Getekend: H.J. Beijnsens, J.v. Rooy, Jacobus van Vlokhoven (kan niet schrijven).

388. B. 22-10-1796 2/249v

Jan M. Baselmans, schepen, en Peter van Dommelen, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepen Joost van Baarschot, om op 24 oktober a.s. ten raadhuize van Eindhoven op de jaarlijkse vergadering van het kwartier Kempenland met de andere gekommitteerden te delibereren en te beslissen.

Getekend: J.M. Baselmans, P.v. Dommelen.

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

(vervolg)

Oirschot 143b 1587

Het geit heeft dit jaer gejaen volgende der permissie

Den rogge twee gulden tvat ende meer, de gerst XXV st., den boeckweyt XXXI st. ende een pot biers twee blancken voert alle natte waere naer advenant.

Opten paesdach is dit jaer alsoo coudt geweest, gevrosen ende gesneeuwt, dat het volck van douwen hen inde kercke nyet en costen behouden.

In aprili heeft het lopen roggen gegouwen Oerschotse mate twee gulden tien st., het lopen gersten, haver, boeckweyt nae advenant. Halff aprile hevet noch dick ijs gevrosen ende soo cout continuelyck geweest dat egeen toren noch looff vuyt en mocht.

Is oyck dit jaer alsoo grote contributie gegeven worden ende sulcke groot honger geleden, datter menich mens van honger gestorven is. Opten XVII aprilis deses jaers is geschiet mogelyck dat noyt geschiet en is, dat Aert soen wylen Joost de Leuw, vergeven hebbende het beneficie van theylich Sacrament, in heren Sebastianen is wonende, heeft een jonge dochter genoempt Jenneken, wesende dochter van Jan

van Boextel, ondertrout, ende met sijn geselschap ten huysen Jannen Stockelmans opt raethuys wel wyn ende bier gedroncken ende goet chier gemaect, ende heefter nyet aff gegeven, maer heer Sebastiaan als rector Sacraments ende Aert Sgraets, secretaris, als rector Marie hebben het gelach moeten betalen.

Opten XVIII aprilis Wouter de Mulder smergens uyt synen huysen gehaelt ende ten rantschoene gestelt.

Opten 21 aprilis is den fourier vanden grave van Hboghstraten, liggende inde stadt Grave comen executeren voer synen achterstelle met tsamen tien peerden ende gelogeert tot Wouter de Crom.

Den rogge is desen tyt vercocht voer drye gulden het lopen, het vat gersten XXXIII st., de haver XXV st., den boeckweyt XXXII st..

Op huysen den 26 aprilis isser volged e der gemeynde ramingen aengehaelt seeckere rogge die Jan Dielen Dirckx ende Entert syn bruer hebben vuyt willen vueren ende geconfisqueert mets dyen dat het coren (hier geldende byde drye gulden het vat) buyten nyet en mochte gevuert worden, ten waere hier ierst ende voer alle des saterdachs gemerckt worden, gelyck hier altyt over mensche gedenckenisse des saterdaeghs is geobserveert, ende weeck merckt geweest.

Ten selven daghe heeft Dirck Janssen van Roij alias genoempt den Tuijtelael, geboden tpont goet calffvleesch voer een pont broots pont voer pont, daeraff het selve calffsvleesch geerne goude twee stuyvers.

Den persoon van Gestel by Oesterwyck heeft hier tot Henrick Appels gesonden seeckere broden omme pont voer pont goet runtvliesch daervoer te hebben gelyck hy oyck gedaen heeft.

Des en tijt ende seeckeren tijt van te vorens is de partye te weten de geusen alsoo sterck alhier rontsomme gecomen te voet ende te peerde datmen nauwelyckx alhier buyten de dreijbomen off slachbomen (dyer nochtans over de duysent binnen Oerschot syn ende wel gesloot) dorven comen sonder gevangen te syn, nyet tegenstaende Oerschot altyt met geit ende oyck anderssins met geweer heeft geresisteert.

Opten 29 is de molen die tot Oerschot getornert, is naer Beeck gevuert, toebehorende den abt van Perck, welke molen van te voren vande geusen affgebrant was.

De francken hebbende gegouwen XX st, syn intollerabel geworden ter waer sy een loot woegen, maer de dobbel ducaten worden getollereert tot 7 gld 10 st.

Den 2 maij syn hier comen seeckere perden vande partye, willende executeren, ende syn byden molder in gelaten.

Den 4 maij eest soo seer gevrosen dat egeen coren, gras noch looff vuyt en mocht.

Den rogge is vercocht het lopen III gld XII st, de gerste II gld V st, de boeckweyt twee gld VIII st., de haver als vore ende het gemeyn volck most bonen pottagie in plaetse van broot eten overmidt een broot goudt XXVI st. van XII ponden ende dat inde leste van mey het Oerschots broot heeft gegouwen XXXII st. in auguste ende wasser nyet crygen, ende den gemeynen man at alleen spooryen broot daeruyt vele sieck ende pestilentien quamen, want daer het volck goede spyse begost te eeten syn gevoerden voer doot gebleven, ende de peste is in allen hoecken dat allen dage (Best uytgescheyden) ten minste ses off seve lycken.

Opten XXVIII may '87 inden middernacht syn tot Oerschot gecomen diverse compaignien ende voetvolck vande partye wel byde anderhalff duysent (soe men seyde) sterck, hebbende Peelt aff gebrant ende hebben vele te nemael bedorven, ende ganselyck besondere inden Kerckhoff ende daerontrent gespolieert van beesten, peerden, meublen, graen ende dier gelycke, oyck vele huysen besonder om het slootken van vlierden geleghen, verbrant, oyck menich mensch ten rantchoene gestelt die synen persone ende goeden mosten rantchoenen, vrouwen ende jonge dochters geschoffeert, hebbende oyck medegevangen geleydt Danelen de Vorster ende Jan.Bollen ende geleydt tot Geertruydenberge voer seeckere assignaten, ende sy syn vertrocken den 29 ontrent vier uren nae middach, yegelyck naer syn quartier naer Hollant.

Opten 28 may is den luytenant vande grave hier geweest om te executeren met eenen troupe peerden ende vertrocken wesende ten selven dach heeft synen fourier met twe andere hier gelaten om de achterstelle te innen.

Opten V.den juny '87 is de edele here Heer Rycalt van Merode heer tot Oerschot, Hilvarenbeeck, Dussel, Waelhem, Geel, Diessen, Westelbeers, Riel etc. deser werelt overleden recht naeden middach wyens siele Godt genadich sy. Den selve dach is Danel vanden Schoot, vorster, van Geertruydenberge wt de gevancke gecomen.

OptenViIe is elck pont seer goet calffvleesch wel vet geboden voer een pont broots pont voer pont.

(wordt vervolgd)

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

68. OORKONDE VAN HERTOG JAN II VAN BRABANT
18 augustus 1301 (18e-eeuwse kopie, archief Oirschot-Best)

Universis presentes litteras inspecturis, nos Johannes, Dei gratia dux Lotharingie, Brabantie et Lymburgie, notun facimus, quod nos vendicionem decem et novem bonnariorum miricarum, illorum que Danieli de Oerscot militi conferenda duxeramus apud Oerscoet 1) et profectum suum, quem venditionis tytulo inde fecit, ratificantes et laudantes approbamus, permittentes hijs qui eadem bona acquisierunt erga ipsum warandiam prestare de eisdem, salvo nobis et nostris hereditibus annuo et hereditario censu xij denariorum Lovaniensium annis singulis imperpetuum de premissis semper in Domini natale persolvendo. Datum Bruxelle die veneris post assumptionem beate Marie virginis, anno Domini Mao CCCmo

(Jan II, hertog van Brabant, verleent zijn goedkeuring aan de verkoop van 19 bunder heide te Oirschot door ridder Daniel. De nieuwe eigenaar mag gevest worden, maar aan de hertog blijft een jaarcijs van 12 denier Leuvens voorbehouden.)

69. OORKONDE VAN RIDDER DANIEL VAN OIRSCHOT
30 augustus 1301 (18e-eeuwse kopie, ar-
chief Oirschot-Best)

Universis presentes litteras inspecturis, Daniel de Oerscot, miles, salutem cum noticia veritatis.

Noveritis quos nos decem et novem bonnaria warischapiorum sive paludis in parrochia de Oerscot jacentia, nobis ab illustri principe domino Johann, Dei gratia Lotharingie, Brabancie et Lymburgie duce, paulo ante collata, viris religiosus abbati et conventui monasterii de Tongerlo pro certa summa pecunie nobis integraliter persoluta, vendidimus et eosdem de consensu et voluntate dicti domini ducis sub annuo censu xij denariorum Lovaniensium persolvendo annis singulis ipsi domino duci, per monitionem Walteri dicti Toyart sculteti ac receptoris de Buschoducis et sententiam illorum quorum intererat judicare, induci, investiri et heredari procuravimus secundus jus et consuetudinem terre in bonnariis antedictis, renunciantes omni juri quod nobis competiit in dictis bonis, seu competere poterit in futurum.

In cujus rei testimonium sigillum nostrum, una cum sigillis virorum discretorum Th. decani ecclesie Oerscothensis, Danielis investiti de Bladele, Walteri Toyart predicti, presentibus litteris sunt appensa. Et nos Th. decanus ecclesie Oerscothensis et Daniel investitus de Bladele, ad petitionem domini Danielis militis predicti, sigilla nostra presentibus apposimus. Et nos Walterus Toyart scultetus et receptor predictus sigillum nostrum hiis litteris est appensum (sic) in testimonium omnium premissorum.

Datum in crastino decollationis beati Johannis Baptiste, anno Domini Nho CCCmo primo.

(Ridder Daniel van Oirschot getuigt, dat hij de 19 bunder heide te Oirschot, verkregen van hertog Jan II, aan de abdij Tongerlo heeft verkocht, die verder de jaarcijns van 12 denier Leuvens zal betalen.)

V. b. DE VELDHOVENSE OORKONDEN (OERLE, MEERVELDHOVEN, ZEELST, VELDHOVEN, ZONDERWIJK) VANAF DE 13e EEUW.

(vervolg)

20, SCHEPENOORKONDE VAN OERLE
19 april 1351

Wi Jhan van der Meer van Knechtsel ende Herman die Smyt, scepen in Oerle tughen dat voer ons comen sijn Wouter ende Heinric sijn broeder, Heinrichs kinder waren van den Kerchove van Steensel, ende Elijaes van Eijke, Wouters swager ende Heinrichs voerseijt, voer hen ende Mechtilt Heinrichs wijf was van den Kerchove van Steensel, ende Geertruut, Katherine ende Margariete, hoer dochteren met hoeren momboer die hen die richter gaf met vonnisse der hebben vercoft ghelijt ende ghekent dat si ghesamender hant vercoft hebben in enen erfeliken recht

voer hen ende voer hoer erfghenamen nae hen broeder Arnd den ondermeester van Postel tot behoef des goedshuijs van Postel enen beempt met allen sinen toebehoerten die Heinrichs van den Kerchove te wesen plach gheheijten Die Roede Laec streckende met enen ende aen een water gheheijten Die Dommel ende met den anderen ende streckende aen Des Doven Dijke. Ende Wouter Heinric ende Elijaes voerseijde voer hon ende Mechtilt, Gheertruut, Katherine ende Margariete voerseijt met hoeren voerseijden momboer hebben den voerseijden broeder Arnde tot behoef des voerseijden goedshuijs van Postel doen hoven ende erven in desen voerseijden beempt met allen sinen toebehoerten als ghewoenlijc ende recht is in tijnsgoed. Voert meer hebben Wouter, Heinric ende Elijaes voerseijde voer hon ende Mechtilt, Gheertruut, Katherinen ende Margariete met hoeren momboer voerseijt gheloeft ghesamender hant ende onghesceijden op hon ende op hoer goet den voerseijden broeder Arnde tot behoef des voerseijden goedshuijs van Postel desen voerseijden beempt met allen sinen toebehoerten te weren als men erve met recht sculdich is te weren, ende allen voercommer af te doen ronnder der heren tijns van den gronde. Ghegheven onder onsen seghele in den jaer ons Heren gheboert doe men screef dusent driehondert vijftich ende ene op den neghentienden dach in aprilie maent.

(Wouter en Heinric, zonen van Heinric van den Kerchove van Steensel, Elijaes van Eijke, zwager van Wouter en Heinric, Mechtilt, vrouw van Heinric van den Kerchove van Steensel, en haar dochters Gheertruut, Katherine en Margariete, hebben aan broeder Arndt, ondermeester van het Godshuis van Postel verkocht en overgedragen een weiland, genaamd De Roede Laec, gelegen tussen de Dommel en Des Doven Dijke.)

VI. OUDE TOPONYMICA

(vervolg)

Daar het vele dialectminnaars mogelijkerwijs vergaan is als mij, wil ik deze aflevering beginnen met een mededeling. Toen ik 1958 intekende op het door mij talloze malen genoemde "Dialekt van Kempenland" van A.P. de Bont, wist ik niet beter of er zouden twee delen verschijnen: namelijk Deel I "Klankleer" en Deel II "Vocabularium", Wie schetst mijn verbazing, toen ik onlangs ontdekte, dat er nog een derde deel bestond. Van de uitgever heb ik nooit bericht daarvan gehad, in de boekbesprekingen van bijvoorbeeld "De Nieuwe Taalgids" ben ik het nooit tegengekomen: Deel III: "Geografische Namen. d.z. veld-, water-, bos-, weg-, plaats- en nog andere namen". Assen 1969 (Van Gorcum). (N.B. ik ontdekte het bestaan ervan in de literatuuropgave van H. Mandos, A.D. Kakebeeke "De acht zaligheden" (p.365)). De "ontdekking" van dit oek noopt mij alle in de voorafgaande nummers besproken toponymica te toetsen aan de opvatting daarover van De Bont. Die welke ik niet meer ter sprake breng, behandelt hij niet óf hij komt tot dezelfde etymologie óf ik kende zijn opvatting van elders.

63. "Riethoven"

OPGEDRAGEN AAN W.C.M. VAN NUENEN, PER 1 MEI 1975 BENOEMD TOT BURGE-
MEESTER VAN DE GEMEENTEN RIETHOVEN EN WESTERHOVEN, MET WIE IK VELE
UREN (GENOEGLIJK) HEB MOGEN VERGADEREN OVER NAMEN.

De naam Riethoven is voor het eerst aangetroffen in bronnen uit 1368,
naar geschreven als Rijthoven, ook in 1440 schreef men Rijthoven, en
de echte Riethovenaar, de echte Kempenaar in het algemeen, spreekt
nu nog over Rijthoven, al sterft dat ras uit. Oorspronkelijk is dus
Rijthoven. 1)

Het eerste lid "rijt" is een zeer verbreid toponiem. (Zie De Bont
'Dialect van Kempenland', Deel III, pag. 94) Klankvarianten zijn
r.e.t, re.t, re, ra. Het betekent: "in het algemeen een na-
tuurlijke of ook wel een gegraven of vergraven waterloop"; Van Loon
(blz. 38²) merkt op, dat hij in het algemeen de indruk krijgt "dat de
net rijt aangeduide waterlopen kleiner waren dan beken" en verder
"dat rijt, wel op het einde van de 16e eeuw, als aanduiding van een
waterloop niet meer begrepen wordt". Het woord rijt "is een afleiding
door middel van een dentaalsuffix (t) van de Indogermaanse basis
rei, ri = stromen en is als zodanig verwant met Rijn" (zie M. Schein-
feld "Nederlandse Waternamen", Brussel 1955, p. 189) (vergelijk het
Griekse werkwoord >letAJ = ik stroom).

Dit dentaalsuffix t zou diminutieve betekenis kunnen hebben (Sch6n-
feld, Waternamen, pag. 107), wat in rijt zou kloppen met de bewering
van Van Loon, dat deze waterlopen kleiner zijn dan beken.

Aan welk water(tje) Riethoven zijn naam te danken heeft, is mij niet
bekend. Het ligt vrij hoog: ten noorden van de plaats tussen de "Ste-
vert" en Riethoven stroomt weliswaar de Run, maar én de afstand én de
breedte van de Run maken mijns inziens dat deze beek niet "de naamge-
ver" kan zijn. Mogelijkerwijs kunnen de archieven opheldering ver-
strekken!

De overgang van Rijthoven naar Riethoven

Waarschijnlijk heeft men het eerste lid "rijt" verward met riet "mis-
schien in de vroeg-middel nederlandse taalperiode toen het woord nog
niet de gediftongeerde klank Ei had, maar een soort lang-ie" (De Bont
deel III, p. 66).

Rijthoven ten onrechte geschreven Riethoven evenals de Ganzestraat
voor de Ganzestaart in Hapert, Haghorst voor Haaghorst in Diessen,
Hoogeind voor Hbogeneind in Oerle, Knegsel voor Knechtsel, etc..
Deze naamverhappingen zijn het werk van uiteraard ondeskundige
sekreterieambtenaren en wat de middeleeuwen betreft van "klerk-
etymologieën". (De Bont, deel III, p. 96, voetnoot 17) Honni soit qui
mal y pense!

64. Nogmaals "Den „Deienbosch"

In "Campinia", 4e jaargang, januari 1975, nr. 16, heb ik onder nr. 62
p. 183 "Den Oeienbosch" (gemeente Veldhoven) besproken. Naar aanlei-
ding van dit artikel heb ik een terecht kritische brief ontvangen van
pater W. Heesters, medeschrijver van "Geschiedenis van Sint-Oedenrode",

(deel XXIV uit: "Bijdragen tot de geschiedenis van het Zuiden van
Nederland").

Zijn kritiek richt zich dan ook tegen de naamsverklaring, die ik,
steunend op De Bont, van Sint-Oedenrode gegeven heb. Ik wil hier
graag het een en ander rechtzetten.

In de eerste plaats moet ik mijn bewering dat "ook bij Sint-Oedenrode
graven en huizen uit die tijd (= Merovingische tijd 410 - 750) te
voorschijn zijn gekomen" als onjuist terugnemen. Ieder die mijn arti-
kelen in Campinia regelmatig gelezen heeft, weet, dat ik altijd zorg-
vuldig mijn beweringen staaf en een bronvermelding nooit nalaat.
Toen ik het bewuste artikel schreef, wist ik van vondsten in Sint-
Oedenrode, maar ik miste op dat ogenblik de bronnen om datgene wat
vaag in mijn geheugen hing te verifiëren en ik heb het er toen maar
op gewaagd. Fout natuurlijk en ik kan me de verontwaardiging van een
kenner wel voorstellen als hij iemand de Bronstijd of Vroege Ijzer-
tijd ziet verwarren met de Merovingische. Mijn excuses daarvoor.

Op de tweede plaats: de naamsverklaring van Sint-Oedenrode.

Ik zie geen reden om terug te komen op de verklaring van Oeienbosch
en Uden. Wat Sint-Oedenrode betreft, laat ik graag pater Heesters_
aan het woord:

"De vroegste vermeldingen dateren uit het begin van de 12e eeuw,
meestal in verband met een zekere graaf Arnold, princeps Rodensium.
Hij komt voor als: Arnoldus de Rothe of Rothen(m) en Arnoldus de
castello Rode (1108). De Rooise kanunnik Godefridus noemt in zijn
"omschrijving" van het leven van Sint-Oda het dorp: Rode. Uit die-
zelfde tijd, rond 1170, dateren ook de eerste vermeldingen van de
familie Roevere de Rode. Daarnaast is sprake van een comitatus de
Roda. Toen Sint-Oedenrode in 1232 een vrijheid werd en hoofdplaats
van Peelland, heette het nog steeds Rode. In talrijke kerkelijke
documenten uit de 13e en de 14e eeuw lezen we herhaaldelijk: eccle-
sia beate Ode de Rode of in Rode.

De eerste verbinding van Rode met Sint-Oda vinden we in de 14e eeuw.
Op een oud schepenzegel uit 1356 staat: sigillum burgensium dé sancte
Ode Rode, en in diezelfde tijd schreef Jan Stoot in zijn leenregister:
Sente Oeden Rode. In hertogelijke stukken uit die eeuw komen beide
vormen Rode en Sancte Ode Rode naast elkaar voor. In de Bossche pro-
tocolen van de 14e en 15e eeuw staat meestal Sente Oden Rode, en in
Latijnse teksten Rode sancte Ode.

In de hervormde tijd liet men het "sinte" soms weg en we vinden dan
de naam geschreven als Oden Rode, Oedenrode, Oedenroy en een enkele
keer als Oeienroeije.

Naast deze verbinding van Rode met de naam van de patrones van de
kapittelkerk, Sint-Oda, is echter tot op de dag van vandaag ook de
oorspronkelijke benaming Rode in gebruik gebleven en we vinden die in
talrijke varianten terug zoals: Rode, Roede, Roode, Royen, Roy en het
tegenwoordige Rooi.

Ik meen dat hiermee voldoende bewijs geleverd is dat Sint-Oedenrode
zijn officiële benaming te danken heeft aan een al of niet legenda-
rische Sint-Oda, als patrones van het oude kapittel van Rode."

Ik heb hier nauwelijks iets aan toe te voegen. Toch waag ik een suggestie. P.W. Heesters spreekt over "een al of niet legendarische Sint-Oda". Zou het mogelijk zijn, dat die verering van de (legendarische) Heilige Oda teruggaat op een Odincultus, dat ze er de christianisering van is? De streek rondom Sint -Oedenrode is immers in de Merovingische tijd bewoond geweest. In "Geschiedenis van Sint-Oedenrode" van W. Heesters en Dr. C.S.M. Rademaker staat op pag. 38: "Toch kunnen we wel aannemen, dat er in de 6e en 7e eeuw hier en daar mensen hebben gewoond. Het al meer genoemde stuifmeelonderzoek heeft namelijk aangetoond, dat er koren is verbouwd vanaf de voorchristelijke tijd." Verwantschap met Oeienbosch zou kunnen blijken uit vroege en minder-vroege schrijfwijzen als: Ode, Oeden en Oeijen. En parallellen van verchristelijking van heidense gebruiken etc. zijn er talloze.

J.A.J. van den Bosch
Oerle, mei 1975

- 1) Brabants Heem XVI (1964), blz. 26-29: "Wat is een Rijt?"
- 2) J.B. van Loon: "Water en waternamen in Noord-Brabants Zuidwesthoek", Amsterdam 1965

VII. GENEALOGICA

1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER LINDEN (VERLINDEN) van 1667 af (Gegevens, verzameld uit de doopboeken respectievelijk geboorteregisters van Veldhoven, chronologisch geordend per ouderpaar.)

(vervolg)

WALTER VAN DER LINDEN	X	ADRIANA DE GREEF
13- 3-1768 Maria	get.	J. de Greef, A.v.d. Linden
29-12-1769 Petronilla		W. de Greef, E. Baselmans
23- 8-1771 Petrus	//	W. de Greef, A.v.d. Linden
7-10-1772 Godefridus	ft	L.v.d. Linden, A.M. v.Rooy
9- 1-1775 Petrus	ii	W.v.d. Linden, M. de Greef
23- 9-1776 Petrus	iv	W.v.d. Linden, M.v. Dijk
20-11-1779 Joannes		W. de Greef, A.M. v.d. Linden
JOANNES VAN DER LINDEN	X	GERTRUDIS VAN DIJCK
9- 7-1775 Wilhelma	get.	H.v.d. Linden, M.v. Dijk
24-12-1777 Joannes	ii	A.van der Linden, M.C.v. Dijk
26-12-1780 Cornelia		J.v.Dijk, J.v.d. Linden
29- 1-1784 Hendrik	ft	G. Bijnen, J. Boogers
ANTON VAN DER LINDEN	X	ARNOLDA SMUSSENS
15- 8-1775 Maria Anna	get.	L. Eijmans, M.C.v.d. Sangen
27- 2-1777 Cornelia		J. Boogers, Helena Staassens

HENRICUS VAN DER LINDEN	X	HELENA KERSEMAEKERS
11-12-1776 Petrus Wilhelmus	get.	P.v.d. Linden, C.Kersemaekers
15-10-1778 Margarita	ft	P. Baes, M.v.d. Linden
30-11-1779 Laurentius		P. Baes, M.v.d. Linden
15- 7-1782 Henricus		H.v.d. Linden, NL Kersemakers
1- 4-1785 Laurentius		H.v.d. Boer, M. Kersemakers
5- 9-1786 Laurentius		P. Heringhs, M.v.d. Linden
MARTINUS VAN DER LINDEN	X	PEIRONILLA VAN HAUT
15- 5-1777 Maria	get.	J.v. Haut, J.v.d. Linden
11- 2-1779 Wilhelma		H.v.d. Linden, G.v. Haut
5-10-1781 Henricus		J.v.d. Linden, A.v. Haut
ANDRIES VAN DER LINDEN	X	WILHELMINA VAN HOUT
19- 7-1779 Hendrik	get.	H.v.d. Linden, P.v. Hout
30- 7-1781 Arnolda		F.v. Hout, M.v. Gerwen
30- 7-1782 Martinus	ii	J.v.d. Linden, de wed. Petron.
23- 9-1785 Arnold		F.v. Hout, M.v. Gerwen
3- 5-1787 Johannes		F.v. Hout, G.v. Dijk
4- 12-1789 Maria		J. Maas, J.v.d. Linden
3- 1-1794 Willem		J.v.d.Groenendal, P.v. Hout
THEODORUS VERLINDEN	X	CATHARINA HUBERTI THOMAE GEIJS-
30 -9-1781 Maria	get.	H. Verlinde, J.H. Thoma
18- 5-1783 Hubertus	ii	G. Geijsen, A.Ch.v. Mierlo
1- 5-1786 Theodorus		Th. Verlinden, C. Geijsen
THEODORUS VAN DER LINDEN	X	GERTRUDIS KETS
3- 4-1785 Joannes	get.	J.v.d. Waeteren, M.C.v.d. Berck
24- 3-1786 Joannes	ft	J. Kets, M.C.v.d. Berckt
6- 1-1788 Joannes		F.v. Haut, G.v. Dijk
28-10-1791 Francisca		A. Leemans, J. Leemans
15-12-1794 Adriana		P. Kets, W. Kets
MARTINUS VAN DER LINDEN	X	JOANNA MARIA VAN ROY
2- 6-1788 Franciscus	get.	A.v.d. Linden, J.v. Roy
ARNOLD VAN DER LINDEN	X	SARA (INA) VAN DE LAAR
22- 7-1791 Petronella	get.	J.v.d. Linden, M.C.v.d. Laar
2-10-1793 Antonetta		A.v.d. Linden, M.v. Zantvoort
ADRIAAN VAN DER LINDEN	X	MARIA ROYAKKERS
26-12-1793 Elisabeth Adriana	get.	J.v.d. Linden, M.S. Boeren
28- 5-1796 Johannes		J. Royackers, A.M.v.d. Linden
JOANNES VAN DER LINDEN	X	JOANNA SWAGEMAECKERS
18- 8-1800 Gertrudis	get.	J.v.d. Linden, J.M. Smits
12- 2-1803 Cornelius		J. Swagemaekers, H.v.d. Linden
30-11-1805 Joanna Maria		J. Swagemaekers, W.v.d. Linden
..... VAN DER LINDEN		MARIA CATHARINA DECKERS
11-11-1800 Martinus	get.	J. Poeliers, J.v.d. Meeren

GODEFRIDUS VAN DER LINDEN	X	GERTRUDIS VAN DEVENTER
18- 7-1802 Walterus		get. A.v. Deventer, M.v.d. Linden
29-11-1803 Walterus		A.v. Deventer, M.v.d. Linden
5- 8-1805 Joanna		J.v.d. Linden, H.v. Deventer
20- 6-1808 Walterus		P.v.d. Linden, A.v.d. Heijden
17- 9-1810 Joannes		A.v. Deventer, M.v.d. Linden
PETRUS VAN DER LINDEN	X	JOANNA TOPS
29- 5-1806 Waltera		get. G.v.d. Linden, P. Tops
21- 8-1808 Jacobus		J. Tops, M.v.d. Linden
HENRICUS VAN DER LINDEN	X	ANNA CATHARINA VAN VECHTEL
3-12-1808 Franciskus		get. A.v.d. Linden, C.v. Vechel
22-11-1810 Andreas		J.F.v. Vechel, M.v.d. Linden

(wordt vervolgd)

2. **ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B. van Cronenburg, Rotterdam**

Zie: Hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 3, blz. 80

3. **TWAALF OIRSCHOTSE GESLACHTEN K E M P S , door N. van Cuijck, Oirschot**

Zie: Hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz. 77

4. **STAMREEKS VAN MARIE VAN DRIEK WILLEKE JAONE OF MARIA MARGARETHA VAN DE SANDE, geboren te Best op 10 augustus 1892 en gehuwd met Marinus Hendrikus Hulsen op 16 november 1920 , door de gebroeders Hulsen, Best.**

Zie: Hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 4, blz. 80

VIII. **HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW**

(vervolg)

30. **"De Ploegh" , Koestraat 4, sektie F 5247**

Op het perceel in de Koestraat, waar thans de bloemenzaak van H.A. van Kempen en een klein gedeelte van de LEBRO staan, prijkte in vroeger tijden "Huijze de Ploegh", van 1738 tot 1751 eigendom van de Heer van Oirschot.

De verpondingsregisters van de hertgang Kerkhof vermelden als eigenaars respectievelijk bewoners de volgende families:

A. DANIEL DE HOPPENBROUWER		omstreeks 1640
"Huijs en aenstede"		
grootte: 1 lopen, 40 roijen, aanslag: 4 g. 2 st. 8 p.		
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 65		
B. 1) JAN DANIEL HOPPENBROUWERS		1666
"Twee parten in huijs en aenstede"		
grootte: 1 lopen, 10 roijen, aanslag: 2 g. 15 st.		
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 65v		
2) EERKEN DANIEL (MOPPENBROUWERS)		1666
"Een part in huijs en aenstede"		
grootte: 30 roijen, aanslag: 1 g. 7 st. 8 p.		
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 65v		
C. PETER AERTS DE ROIJ (van Jan Daniel Hbppenbrouwers)		1672
"De Ploegh"		
grootte: 1 lopen, 10 roijen, aanslag: 2 g. 15 st.		
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 59v		
D. 1) CATHALINA DAENDELS DE HOPPENBROUWER, weduwe van PETER AERTS DE ROIJ		
"De Ploegh"		
grootte: 1 lopen, 10 roijen, aanslag: 2 g. 15 st.		
2) CATHALINA DAENDELS DE HOPPENBROUWER, weduwe van PETER AERTS DE ROIJ (van Eerken Daniel Hbppenbrouwers)		1687
"De Plough"		
grootte: 30 roijen, aanslag: 1 g. 7 st, 8 p.		
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 65v		
E. DE KINDEREN VAN PETER AERTS DE ROIJ		
"De Ploegh"		
grootte: 1 lopen, 40 roijen, aanslag: 4 g. 2 st. 8 p.		
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 65v		
F. DAENDEL PETERS DE ROIJ		
"De Ploegh"		
grootte: 1 lopen, 40 roijen, aanslag: 4 g. 2 st. 8 p.		
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 65v		
G. 1) DIRCK PETERS VAN ROIJ (smid)		1699
"Twee derde part in't huijs "De Ploegh"		
grootte: 1 lopen, 15 roijen, aanslag: huis 1 g. 5 st., aanstede 18 st. 8 p.		
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 59v, nr. 2 fol. 57		
2) DANDEL PETERS DE ROIJ		1699
"Een derde part in't huijs De Ploegh"		
grootte: 1 lopen, 15 roijen, aanslag: huis 1 g. 15 st., aanstede 1 g. 16 st.		
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, fol. 59v, nr. 2 fol. 57		
H. DE HEER VAN OIRSCHOT (van Daendel. Peters de Roij)		1739
"Een derde part in't huijs De Ploegh"		

- grootte: 1 lopen, 15 roijen, aanslag: huis 1 g. 15 st.,
aanstede 1 g. 16 st.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 2, fol. 142v
- I. DIRK PETERS VAN ROOIJ 1751
1) van de Heer van Oirschot (J.D. Baron Sweerts de Landas)
"van de helft in huijs en aenstede"
grootte: 81 roijen, aanslag 4 st. 12 p.
- 2) zijn eigen aandeel in De Ploegh
grootte: 1 lopen 15 roijen, aanslag: huis 1 g. 5 st.
aanstede 18 st. 8 p.
- totale grootte dus: 1 lopen, 231 roijen, aanslag 2 g. 18 st.
4 p.
- J. ADRIAEN EN JOHANNES DIRCKS DE ROIJ 1761
"De Ploegh, huijs en aenstede"
grootte: 1 lopen, 231 roijen, aanslag 2 g. 18 st. 4 P.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 3, fol. 57
- K. ADRIAEN DIRCKS DE ROIJ en ALBERTUS VAN NAHUIJS
"Huijs De Ploegh en aenstede"
grootte: 1 lopen, 231 roijen, aanslag 2 g. 18 st. 4 P.
verpondingsboek: K 4, fol. 51v
- L. 1) JAN JAN BAPTIST SMITS (van Albertus van Nahuijs) 1779
"De helft in't Huijs De Ploegh"
grootte: 361 roeden, aanslag 1 g. 9 st. 2 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 4, fol. 51v
- 2) MARIA CORNELISSE JACOBS, weduwe van Adriaen Dircks de
Roij
"De Ploegh en aenstede"
grootte: 361 roeden, aanslag 1 g. 9 st. 2 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 4, fol. 51v
- M. HENDRIK JAN BAPTIST SMITS (van Jan Jan Baptist Smits) 1797
"De helft in't Huijs De Ploegh"
grootte: 361 roeden, aanslag 1 g. 9 st. 2 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 5, fol. 52
- N. 1) THEODORUS DE ROIJ 1807
"De Ploegh en aenstede"
grootte: 361 roeden, aanslag 1 g. 9 st. 2 p.
verpondingsboek Kerkhof nr. 6, fol. 49
(Kohier der huizen 1807, 75/74)
- 2) JAN MICHIEL SMITS
'Te helft in't Huijs De Ploegh"
grootte: 36j roeden, aanslag 1 g. 9 st. 2 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 5, fol. 52v en nr. 6, fol. 50
(Kohier der huizen 1807, 76/75)

De kadastrale leggers wijzen de volgende eigenaars aan:

- O. JOSEPH WASSEN (van Theodorus de Roij) 1807
"De Ploegh en aenstede"
grootte: 361 roeden, aanslag 1 g. 9.st. 2 p.
- P. 1) DE WEDUWE VAN JOSEPHUS WASSEN 1832
"Tuin",
F 756, art. 775/1,
grootte: 8 roeden, 60 ellen
"Huis en erf"
F 757, art. 775/2
grootte: 2 roeden, 28 ellen
- 2) JAN MICHIEL SMITS 1832
"Huis"
F 758, art. 629/4
grootte: 60 ellen
"Huis, schuur, erf"
F 759, art. 629/5
grootte: 6 roeden, 20 ellen
"Tuin"
F 760, art. 629/6
grootte: 1 roede, 95 ellen
"Tuin"
F 761, art. 629/7
grootte: 8 roeden
- Q. MICHIEL JAN SMITS (bakker) en JAN SMITS 1836
1) van de weduwe van Josephus Wassen
"Tuin"
F 756, art. 941/1
grootte: 8 roeden, 60 ellen
"Huis en erf"
F 757, art. 941/2
grootte: 2 roeden 28 ellen
- 2) van Jan Michiel Smits
"Huis"
F 758, art. 941/12
grootte: 60 ellen
"Huis, schuur, erf"
F 759, art. 941/13
grootte: 6 roeden 20 ellen
"Tuin"
F 760, art. 941/14
grootte: 1 roede, 95 ellen
"Tuin"
F 761, art. 941/15
grootte: 8 roeden
- R. PETER JOSEPHUS SMITS (bakker), ANNA MARIA SMITS,
ADRIANUS JOSEPHUS SMITS 1881-1
Omschrijving als bij art. 941, thans art. 3188/1-8
(Zie Q)

- S. PETRUS JOSEPHUS SMITS en BARBARA CORNELIA ANSH'4S 1892
 voor de helft, MICHIEL HENRICUS, MARIA CATHARINA,
 HENRICUS ADRIANUS en ADRIANUS CORNELIUS PETRUS
 SMITS, ieder voor 1/8 deel
 Art. 3609, volgnr. 5 t/m 10
 Art. 3609, volgnr. 16: zie slotbemerking
 Omschrijving als Q
- T. PETRUS TERAA (voerman) voor de helft, JOHANNES 1896
 TERAA voor 1/4 deel en CORNELIS TERAA voor 1/4
 deel
 Vereniging van de sekties F 756, 757, 759 en 760
 in sektie 3116,
 tweede vereniging van sekties F 3116 en F 758 in
 sektie F 3131
 "Huis, stal, schuur"
 grootte: 12 A, 33 CA
 art. 3786
 In 1896 gedeeltelijke sloop, 1899 herbouw
- U. PETRONELLA MARIA KOX, weduwe van Petrus Teraa voor 1919
⁵ deel, CORNELIS GERARDUS TERAA voor 4/9 deel
 "Huis, stal, tuin"
 F 3131, art. 4744
- V. JOHANNES W. VERHOEVEN, gehuwd met Helena Henrica 1951
 M. Teraa voor 5/12 deel, ANNA MARIA TERAA voor ¹/₁₂
 deel, ANNA MARIA TERM (religieuze) voor 1/12 deel,
 PETRUS W. TERAA (kunstschilder) voor 5/12 deel
 "Huis, stal, tuin"
 F 3131.
 grootte: 12 A 33 CA
 art. 4744
- W. HENRI ANT. VAN KEMPEN (bloemist) 1954
 "Huis, stal, tuin"
 F 3131, art. 6705
 grootte: 12 A 33 CA
 door gedeeltelijke sloop in 1 957, hermeting in 1961,
 opbouw en stichting in 1966, aanbouw in 1967, gedeel-
 telijke verkoop in 1968 werd sektie F 3131 F 5247
 "Twee bloemkassen, ketelhuis, winkelhuis met erf en
 berging"
 grootte: 12 A 26 CA

Artikel 3609, volgnummer 16 (zie S) werd via de artikelen 4734 (1920)
 4999 (1922), 4979 (1923), 6107, 6516 (1935), 6070 (1952) en 7205
 (1961) artikel 6934, in 1962 eigendom van de Industrie- en Handelson-
 derneming LEBRO.

IX. HET HOF VAN HEERENBEKE ONDER OIRSCHOT

(door ~~Felix~~ archivaris abdijs van 't Park)

(vervolg)

DE PACHTERS VAN HEERENBEKE

1. - Peter Pels, de laatste erfpachter, had in 1492 het hof voor 6
 jaar verhuurd aan Aert, Dierk Goyvaertsz., ook geheten Aert
 Syckers, voor de helft van de granen. Voor de huur van de wei-
 de, geheten 't voirhof, betaalde hij 16 g. 18 st..
 Toen Peter in 1495 tot een akkoord kwam met de abt van Park om
 een einde te maken aan de erfpachterij, en het hof weer in volle
 eigendom teruggaf aan de abdijs, mocht zijn pachter de huurter-
 mijn van 6 jaar (1493 - 1498) aanblijven. De pacht van de drie
 laatste jaren werd aan de abdijs betaald.
 De eerste pachter van Park op Heerenbeke was dus vanaf 1495 Aert
 Syckers. Op 4 mei 1499 werd met hem een nieuw akkoord gesloten
 voor 6 jaar. We gaven er U reeds de inhoud van. Zijn huurkontrakt
 werd daarna nog meermalen voor 6 jaar hernieuwd, zodat hij op het
 pachthof bleef tot 1524. Volgens het eerste, van 1499, betaalde
 hij jaarlijks 100 Rgld. In die van 1514 en 1519, welke nog in ons
 archief bewaard bleven, zien we dat het pachtgeld toen 180 gld.
 bedroeg, met daarbij nog de lasten en cijzen die op het hof
 rustten.
2. - Na hem kwam aan de beurt, van 1524 tot 1538, Dierk Stans, zoon
 van Gielis, met zijn vrouw Margriet van der Schrooten.
 In zijn kontrakt van half mei 1532 lezen we dat hij jaarlijks 225
 Carolusgld. betaalde (aan 20 pond de gld.), en rond Pasen aan de
 abdijs 12 "capuynen" leverde. Op 14 december 1538 had hij reeds
 zijn pachtkontrakt hernieuwd voor 6 jaar, maar voor dit half mei
 van het volgend jaar een aanvang nam, moet Dierk overleden zijn.
3. - Inderdaad, 2 april 1539 zien we dat zijn zoon, Aert Staens, in
 naam van zijn moeder, Margriet van der Schrooten, en van zijn
 broers en zusters, een nieuw kontrakt ondertekent voor 6 jaar
 (half mei 1539 - 1544). De pacht bedroeg nu 285 Carolusgld.; en
 daarenboven moesten ze nog rond Lichtmis 25 pond was leveren (of
 voor elk pond 4 st.) en rond Pasen 12 "capuynen" (of voor elk
 4 st.). In juli 1544 gingen dezelfden een kontrakt aan voor 9
 jaar (van half mei 1545 tot 1553). Het was gedurende deze termijn
 namelijk in 1547, dat de nieuwe pachterswoning werd gebouwd,
 waarover we U reeds inlichtingen gaven. Rond het einde van dit
 kontrakt moet Aert Staens overleden zijn, want zijn erfgenamen
 betaalden de rest van de pacht over het jaar 1553, namelijk 266
 Rgld..
4. - Het pachthof werd nu gehuurd door Andries van Poppele, en Mr. Jan
 Aert van Broegele (ook geheten Jan Broegelmanns), burgers en in-
 gezetenen van 's-Hertogenbosch, eerst voor 6 jaar (1554 - 1559)
 en daarna voor 9 jaar (1560 - 1568). Gedurende de eerste termijn
 betaalden ze, behalve de was en de "capuynen", 355 gld.; geduren-

de de tweede periode 369 Rgld. 16 st.. En van begin april tot 11 november moesten ze ieder jaar voor de abdijs 2 ossen of 2 runderen vetweiden.

5. - De volgende pachter, vanaf 1568, was Willem Goertsz. van de Maertselaer, gehuwd met Jenneke Sledden.
Over hun verblijf op Heerenbeke vonden we maar weinig gegevens. Alleen weten we, dat zij de laatste jaren (1583 - 1588) maar 290 Carolusgid. meer betaalden. Het moet voor de pachters een allesbehalve interessante tijd geweest zijn, die Geuzentijd!
6. - In 1589 werden ze opgevolgd door hun zoon Willem Willemsz van de Maertselaer. Maar deze stierf reeds in 1597. De pacht beliep toen 215 gld..
7. - Daarna kwam vader Willem van de Maertselaer weer terug op de hoeve met Jan, de zoon van de overleden Gielis, Ze bleven er 6 jaar boeren en hadden veel last met de "setters" vanwege de steeds stijgende kontributies.
8. - Van 1602 tot 1607 vinden we er Mr. Aert Jansz. Aerts en zijn zuster Mayke. Het eerste jaar betaalden ze maar 100 gld., en de vijf andere jaren 350 Rgld. Brabants geld, los en vrij.
9. - Van 1608 tot 1616 werd de hoeve gehuurd door dezelfde Mr. Aert Aerts en Peter Mertensz. van Collenbergh. Ze betaalden 400 gld. jaarlijkse pacht.
10. - Dezelfde Peter van Collenbergh (ook geheten Peter Mertens), huwd met Lynken van Maertselaer, boerde nu nog een termijn van 9 jaar (1617 - 1625) voor 525 gld.. Gedurende die tijd werd er heel wat uitgegeven aan reparaties: in 1625 489 gld.; in november 1626 113 gld. aan de schuur en 24 gld. aan de paardestal; en in 1628 werd er een nieuwe schuur gebouwd voor 505 gld. 16 st..
"In de zomer van 1629" zo getuigden de schepenen van Oirschot aan de abt, "heeft het krijgsvolck van Z. Majesteyt, dat toen te Boxtel en omgeving lag, zowel te voet als te paard excessieve en inestimabele schade aangedaan aan gerst, haver en boekweit, die uitermate schoon stond over meer dan 14 lopensaet, alsook aan verschillende korenvelden en het hooi, dat afgemaaid was rond de hoeve."
In 1631 had de pachter af te rekenen met een verschrikkelijke hagelslag, gevolgd door slagregen, zodat hij nog geen vierde deel van zijn zaaikoren en van zijn boekweit overhield. In 1638-1639 leed hij weer zware schade. De schepenen van Oirschot zijn, toen de rogge was afgemaaid en in schoven gezet, de oogst gaan inspecteren en ze kwamen tot de konklusie, dat de pachter niet 1/3 van de gewone opbrengst zou overhouden, wegens bederf in de aren door vorst en ander slecht weer veroorzaakt. Daarbij kwam dan nog de oorlogsschade die de boer weer te lijden had vanwege soldaten. De schepenen maakten daarvan dan ook een schriftelijk getuigenis op voor de abt en vroegen hem om een "gracieuze" kwijtschelding van zijn pacht, hetgeen de abt graag toestond.
- II. - Toen Peter en Lynken ongeveer 43 jaar geboerd hadden op Heerenbeke, werden ze in 1652 opgevolgd door hun zoon Jan Petersz. van

Collenbergh, die 600 gld. pacht betaalde en er verbleef tot 1683. Hij heeft het allesbehalve gemakkelijk gehad. In 1672 heeft ook hij veel schade geleden in zijn graanvelden en beemden vanwege de Franse soldaten, die te Boxtel gekampeerd lagen tussen 's-Hertogenbosch en Oirschot. In mei en juni 1673 was het weer dezelfde misère. In januari 1672 werd hij daarenboven nog "geëxecuteerd" vanwege zijn schapen: hij moest 400 gld. betalen; in maart daaropvolgende werd hij opnieuw "geëxecuteerd", ditmaal vanwege zijn paarden en hij moest daarvoor 181 gld. neertellen. Die executie werd door de Staten van Holland gedaan "ter instantie van een sekeren Bernardus Waterbeke, protestants predikant te Eersel, ten laste van geestelijke goederen gelegen in de meierij van 's-Hertogenbosch."

Voor 1672 en 1673 heeft de abt hem de pacht kwijtgescholden. In 1675 stelde hij zich tevreden met 100 gld., terwijl hij hem in de 4 volgende jaren, van 1676 tot 1679 ook wegens de oorlogstoestand van huurgeld vrijstelde. Voor de jaren 1680 tot 1683 samen betaalde Rutger, zijn zoon, 783 gld.. De vader moet rond 1684 overleden zijn.

12. - Zijn zoon, Rutger Jansz. (Janssens) van Collenberg, heeft vervolgens het pachthof overgenomen, iedere keer voor 2 jaar, met een jaarlijkse pacht van 300 Rgld., tot 1707.
13. - Daarna was het de beurt aan Mathijs Walraevens van St.-Oedenrode en zijn vrouw, Maria Vogels. We gaven U reeds details uit zijn huurkontrakt, dat dagtekent van 22 september 1707. Mathijs moet veel last gehad hebben met het betalen van zijn pacht, vooral vanwege de steeds stijgende kontributies.
14. - Op 7 april 1724 verhuurde broeder Antoon Thijs, in naam van de abt, de hoeve voor 6 jaar aan de zes kinderen van Mathijs en Maria: Jan, Wouter, Norbertus, Adriaan, Catharine en Cathelijn Walraevens. Allen zetten hun mooie handtekening onder de akte, die opgemaakt werd door notaris Heribert van Audenhoven. Aan pacht betaalden ze de 3 eerste jaren 150 gld. en de 3 laatste jaren 200 gld. wisselgeld. In de nieuwe overeenkomst werd er nog eens ernstig op gewezen dat ze hun huur, cijnzen en lasten regelmatig moesten betalen. Als ze die twee jaren lieten verlopen en na aanmaning niet "prompt" betaalden, dan verviel hun pachtkontrakt en mocht de abt het hof aan een andere pachter verhuren, en met alle rechtsmiddelen hen tot betaling dwingen. Ze beloofden dan ook de achterstallige betalingen van hun vader, uit de jaren 1721, 1722 en 1723 te vereffenen: 300 gld. te Bamisse toekomende en 300 gld. rond Pasen 1725. Toch moet er nog iets niet in de haak geweest zijn met Mathijs Walraevens. Want in ons archief vonden we een deklaratie, die hij 16 juni 1729 aflegde voor notaris Cornelis van Noort te Oirschot, waarin hij zegt dat hij bereid is "om niet verder te procederen en de zaken in der minne op deze wijze te regelen: hij zal binnen de 14 dagen of uiterlijk 3 weken al zijn verdere effecten en granen, die te velde staan, publiek en voor alleman laten verkopen." Dat geld zou dan dienen om de schulden te vereffenen.

15. - Hetzelfde jaar 1729, 10 maart, werd het pachthof voor notaris Heribertus van Audenhoven en getuigen Mathijs Walraevens en Floris van Esch, door broeder Antoon Thijs, in naam van de abt, verhuurd aan Cornelius Walraevens, de oudste zoon van Mathijs Walraevens, voor 6 jaar. De twee eerste jaren was de huurling alleen verplicht te betalen al de gemene en reële lasten, zowel van beplante als van onbeplante goederen, met daarbij nagenoemde pachten en cijzen: een jaarlijkse pacht van 8 mud rogge (of 30 gld.) aan de rentmeester te 's -Hertogenbosch; 18 gld. jaarlijks aan de H. Geest te Rosmalen; en 8 gld. 9 st. aan de rentmeester van de Domeinen van Brabant. Voor de volgende 4 jaren moest hij daarenboven aan de abdij een pachtgeld betalen van 50 gld. jaarlijks. Verder de gewone voorwaarden, die in de meeste kontrakten herhaald worden.

De 23ste november 1735 werd deze overeenkomst hernieuwd voor 6 jaar, en ondertekend door Cornelis Mathijs Walraevens en Catharina Cornelius Walraevens. Dezelfde pachter bleef ook aan van 1741 tot 1759. Hij was de laatste pachter van de abdij van Park op Heerenbekehof, want op 1 januari 1760 werd het pachthof verkocht. (8)

Noten:

(8) Al de gegevens over de pachters van Heerenbeke komen uit het archief van de abdij van Park: R IX, 33 en Corpus VII, kastje XXXI lias I.

(wordt vervolgd)

X. LIJST VAN KEMPISCHE PLAATSEN MET OPGAVE VAN HUN BIJDRAGE IN DE KWARTIERQUOTE VOOR DE MEIJERIJ IN 1665

"Repartitie hoe veel dat ijeder dorp int quartier van Kemplant hennen quote compt te bedragen inden tantum van 280.000 gulden over de Meijerije van s'Hertogenbosch, waerinne het contingent van Kemplant is monterende ter somme van 67.200 gulden ende ijeder dorp jaerlijcx ende ten halff jaere ende maentelijck als volght."

	jaarlijks	halfjaarlijks	maandelijks
Oirschot	13206- 0-0	6603	1100-10-0
Reusel	1405- 0-0	702-10-0	117- 1-8
Bladel	2321- 0-0	1160-10-0	193- 8-4
Netersele	1000-10-0	500- 5-0	83- 7-6
Casteire	920- 5-0	460- 2-6	76-13-9
Westerhoven	2321- 5-0	1160-12-6	193- 8-9
Duijsele	800- 0-0	400- 0-0	66-13-4
Hapart	1200-10-0	600- 5-0	100- 0-10
Loemel	3601-10-0	1800-15-0	300- 2-0
Eerssele	2601- 5-0	1300-12-6	216-15-5
Stratum	1100-10-0	550- 5-0	91-14-2
weerde	2242- 0-0	1121- 0-0	186-16-8
Oistelbeers	1400-10-0	700- 5-0	116-14-2
Middelbeers	920-10-0	460- 5-0	76-14-2
Hbochloon	1680-10-0	840- 5-0	140- 0-10
Dommelen	1100-10-0	550- 5-0	91-14-2
Rijthoven	1800-10-0	900- 5-0	150- 0-10
Steenssele	601- 5-0	300-12-6	50- 2-1
Oirle	1660-15-0	830- 7-6	138 -7-11
Vessem	1660-15-0	830- 7-6	138- 7-11
Knechsele	500- 5-0	250- 2-6	41-13-9
Merefelt	400- 5-0	200- 2-6	33- 7-1
Gestel	1705- 5-0	852-12-6	142- 2-1
wintelre	920-10-0	460- 5-0	76-14-2
Strijp en Eeckart	2000-15-0	1000- 7-6	166-14-7
wáelre	1938- 5-0	969- 2-6	161-10-5
Aelst	1300-10-0	650- 5-0	108- 7-6
Velthoven	2000-15-0	1000- 7-6	166-14-7
Blartum	830-10-0	415- 5-0	69- 4-2
woenssele	3801-10-0	1900-15-0	316-15-10
Seelst	1700-15-0	850- 7-6	141-14-7
Bergheijck	3541- 5-0.	1770-12-6	295- 2-1
Eijndhoven	2481- 0-0	1240-10-0	206-15-0
Postel	533-10-0	266-15-0	44- 9-2
Kempenland	67200- 0-0	33600- 0-0	5600- 0-0

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875.

(door Th. A. Kuypers)

D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven

(vervolg)

Zijn scrupulositeit speelde hem echter parten. Hoe moeilijk hij het zich zelf maakte, moge blijken uit de brief, die hij in 1863 aan Mgr. J. Zwijsen schreef en die hier in zijn geheel volgt (Archief Bisdom).

Veldhoven den 25 oktober 1863.

Doorluchtigste Hoogwaardig Heer!

Over vijf á zes jaren heeft UDH. de goedheid gehad mij de permissie te geven bij onpasselijkheid op mijn huiscapel te celebreren. Ik heb hier van toch zeer weinig gebruik gemaakt, omdat die restrictie bij onpasselijkheid mij moeilijk was om te beoordeelen wanneer en in hoe ver ik van deze permissie konde gebruik maken. Waarom ik de vrijheid neem UDHogw. ter mijner geruststelling deze vergunning wat verder uit te strekken. UDHoogw. weet, dat ik meer als 6 minuten van de kerk verwijderd ben; op welken weg ik meermaals aan guren wind ben blootgesteld, het gene mij dikwerf niet weinig hindert te meer daar ik nog al aan zinkingen in het hoofd ben blootgesteld, die mij nog al verscheidene malen zoodanig bevat hebben, dat ik noodzaak was eenige dagen mijne kamer te houden vooral om dezen tijd van het jaar en met den winter.

Aangenaam zoude het mij dus zijn indien UDHoogw. die bovengemelde permissie tot mijne geruststelling wat ruimer konde extenderen of hier aan eene gunstige interpretatie te geven, om te weten, die kleine onpasselijkheden te voorkomen en mij alzoo te vergunnen om met wintertijd of gure weder des werkensdags thuis het HH sacrificie der mis te celebreren. Die kleine onpasselijkheden door de zinkingen mij dikwerf veroorzaakt zijn wel is waar niet doodelijk, maar hebben mij intusschen nog al dikwerf in de noodzakelijkheid gebragt om des zondags thuis te blijven en eenen assistent voor dien dag te vragen; te meer daar die zinkingen doorgaans met de Roos gepaard gaan.

In vertrouwen dat UDHoogw. inziende ook mijne hooge jaren een gunstig gevolg aan dit mijn verzoek zult gelieven te geven teeken ik mij met den diepsten eerbied

Doorluchtigste Hoogwaardig Heer
UDHogw dw en onderdanigen dienaar
(w.g.) G. Verhoeven, pastoor.

Op 16 oktober 1868 vroeg pastoor Verhoeven de hulp van Mgr. J. Zwijsen om van Rome het indultum apostolicum te verkrijgen "om het HH Sacrament des Altaars op de pastorij te kunnen laten berusten." Als motive-

ring gaf hij op: "Wij zijn zoo wat 6 á 7 minuten van de kerk, en, om mijne hooge jaren is dien weg meer als een kwartier. Ik heb daarenboven op de pastorij eene afzonderlijke kapel met altaar, die vroeger en nu ook niet tot een ander einde gebruikt word, alhoewel het HH Sacrament thans alleen in de kerk is berustende. Daarenboven kan de verwijdering van pastorij en kerk in zommige gevallen zeer gevaarlijk zijn, dat om de vertraging van het HH Sacrament uit de kerk te halen, de zieken zonder bediening sterven, te meer, daar eenen der voornaamsten uithoeken woont aan dezen kant van de kerk, bij welke bijgevolg men den weg dubbeld behoort af te leggen; terwijl ook nog bij andere aanmerkelijke uithoeken, wanneer men eerst, zoo als het nu is, het HH Sacrament uit de kerk moet halen, zulks eenen aanmerkelijken omweg en vertraging te weeg brengt.

Wanneer UDHoogw. mij hierin konde behulpzaam wezen, zoude mij bijzonder aangenaam zijn." (Brief in Archief Bisdom).

Op 14 december 1868 verzocht pastoor Verhoeven een formulier voor het opstellen van het indultum apostolicum en vroeg naar wie het gestuurd moest worden. (Brief aan Mgr. Zwijsen, Archief Bisdom). Hij verlangde er erg naar. Op 13 maart 1869, nog niets uit Rome vernomen hebbende, schreef hij in een brief, waarin diverse onderwerpen besproken werden, aan Mgr. J. Zwijsen: "Ook zien ik met verlangen tegemoed het indultum apostolicum. Zoude het niet goed zijn desaangaande nogmaals een supplique in te dienen." Nog eens wees hij op dezelfde argumenten: de verre afstand van kerk en pastorie op zijn leeftijd en de geschikte huiskapel. (Brief Archief Bisdom)

Behalve de officiële gegevens voor doop en huwelijk en een register van de katholieke gezinnen over de jaren 1868, 1869 en 1872 heeft pastoor Verhoeven het laatste tiental jaren van zijn leven bijna geen aantekeningen meer gemaakt. Nergens heb ik kunnen vinden of het indult gegeven werd. Zelfs zijn "Statistiek" eindigt begin 1869. Wel is het interessant, dat in de Rekeningen van 1865, 1866 en 1867 genoteerd staat "olie voor godslamp op kerk en pastorij 18 gl.". In 1868 werd hiervoor uitgegeven 17 gld. en in de daaropvolgende jaren 14 gld. Het is niet aan te nemen, dat pastoor Verhoeven bewust de voorschriften overschreden heeft. In 1868 zal iemand hem erop gewezen hebben, dat zo iets niet mocht. Het herhaald aandringen om het indult te verkrijgen is dan heel begrijpelijk, maar ook is dan duidelijk, dat Rome het indult niet gegeven heeft.

Gaan we weer terug naar het jaar 1830. In augustus braken in Brussel de onlusten uit, negen jaar later gevolgd door de definitieve scheiding van Nederland en België. Rond deze tijd kreeg pastoor Verhoeven last van de al eerder genoemde "zinkingen in het hoofd". Het Nederlandsch Letterkundig Woordenboek van P. Weiland (Antwerpen 1844) omschrijft "zinking" aldus: "Eene bekende kwaal, waarbij kwade vchten naar zeker deel des lichaams schieten en hetzelfde pijnlijk aandoen." Moeten we hieronder migraine verstaan of een of ander soort zenuwkrisis? In ieder geval werd pastoor Verhoeven er heel zijn leven door geplaagd.

Vanwege deze "onpasselijkheid" kreeg hij negen maanden assistentie van de eerw. heer Wilhelmus Oppers, geboortig uit Veghel. De weerstand van

zijn parochianen tegen zijn financiële saneringsplannen, de zorgen voor de te bouwen kerk (op het rekest van 19 oktober 1829 was geen antwoord binnengekomen) en nu de vijandelijkheden met België en de dreigende inkwartiering van Nederlandse troepen in Noord-Brabant, dit alles bijeen zal hem wel te veel geweest zijn. Daarbij was pastoor Verhoeven bezorgd voor eigen veiligheid. Dit was geen bang-zijn maar hij vermeed onnodige risico's. Een van de motieven om op de zolder van de pastorie een paar slaapkamers te maken was, dat daardoor de veiligheid van de huisgenoten verhoogd zou worden (zie: Groot Rekenboek, pag. 274) en in 1855 kocht hij van de gemeente een voetpad, dat over de grond van de pastorie "van de groote baan op Steensel tot aan de pastorij" liep en "eene groote onveiligheid gaf". (Groot Rekenboek, pag. 334) Rondtrekkende marskramers, bedelaars, zwervers en landlopers waren in die dagen een gewoon verschijnsel.

6 Januari 1831 kreeg Veldhoven inkwartiering, die tot november 1836 bleef duren met uitzondering van 30 juli tot 1 september 1831 vanwege de Tiendaagse veldtocht. Deze inkwartiering, waarvan vooral de boeren profiteerden, bracht wat meer geld onder de bevolking, maar had ook haar schaduwzijde. Meermalen klaagde pastoor Verhoeven erover, dat zij veel had bijgedragen tot het bederf der zeden. Van 1830 tot 1836 werden elf onwettige kinderen (gedeeltelijk slechts van Veldhovense moeders) gedoopt, in de vier voorgaande jaren één (zie: Statistiek). 1 Mei stierf Antonius van Alphen op 83-jarige leeftijd na 49 jaar lang de zorgen van het Vikariaat van Den Bosch gedragen te hebben (ook pastoor Verhoeven stierf 83 jaar oud na een pastoraat van 49 jaar). Het zal zowel bij geestelijkheid als gelovigen een diepe indruk gemaakt hebben, dat zijn "geestelijk testament" een week tevoren geschreven, juist op zijn sterfdag in alle kerken van het diocees werd voorgelezen. Op dezelfde dag, 23 april, gaf de vikaris ook zijn laatste vermaningen aan zijn dierbare medewerkers in Christus. Dit schrijven was in het Latijn gesteld.

De gelovigen spoorde hij aan in deze tijden van ongeloof en zedeloosheid. trouw te blijven aan het geloof, de geboden der Kerk zorgvuldig te onderhouden en gehoorzaam en onderworpen te zijn aan de geestelijke overheid, bijzonder aan de Steenrots, waarop Christus Zijn Kerk gebouwd heeft.

Nadrukkelijk wees hij op het gevaar van gevaarlijke gezelschappen ("spinningen, nachtpartijen, en andere dergelijke bijeenkomsten van ongelijke personen"), kwade boeken, slechte voorbeelden en redeneringen der bozen en het tijdelijk belang.

Tot slot: "Volhardt in een tedere godsvruchtigheid tot de allerheiligste Maagd en Moeder Gods Maria. Weest mij ook in Uw gebeden gedachtig, opdat ik barmhartigheid verwerven mag op dien vreeslijken dag, die zoo zeer nabij is en mijne ziel mag rusten in vrede."

Zijn priesters prees hij om hun kinderlijke gehoorzaamheid jegens de door God ingestelde hiërarchie, heel bijzonder jegens de Pontifex van Rome, en om hun ijver en waakzaamheid jegens de aan hun zorgen toevertrouwde kudde, waardoor het mogelijk geworden is "dat ons diocees om haar standvastigheid in het geloof, om haar zuiverheid en eenvoud van zeden, in deze slechte en bedorven wereld, de hoogste lof verdiend en gekregen heeft."

Hij 1, pourde hen aan zorgzaam te blijven "want nu meer dan ooit gaat te tegenstander rond, zoekende wie hij kan verslinden". Hij urgeer-A0 de lex residentiae (= plicht van de pastoor nooit langer dan 8 dagen zonder verlof uit de parochie afwezig te zijn). "Besteedt Uw tijd niet aan onnutte dingen, maar aan studie, geestelijke lezing of meditate, aan het bezoeken der zieken en het onderrichten der onwetenden. tt sober, geeft geen ergernis door overmatig eten en drinken, voord! in deze tijd, nu het aantal armen dagelijks toeneemt en heel het vllk vanwege de onlust der tijden meer en meer zucht onder haar lasten."

Hij wees op het nut van een voortdurende lezing en overweging van de H. Schrift "tot onderrichting, terechtwijzing, aansporing en troost van de gelovigen. Zo zal Uw woord levend en krachtdadig zijn, daar God door Uw mond spreekt."

Zoals in zijn brief aan de gelovigen eindigde hij ook hier met een aansporing om te blijven bidden en een grote verering te koesteren jegens Maria, de Moeder van God.

"Tot slot beveel ik mezelf in Uw gebeden en sacrificie's aan, opdat Uw gebed mij voor God moge helpen, in zoverre ik met diep vertrouwen moge zeggen: het werk, dat Gij mij opgedragen hebt, is volbracht en ik ga nu naar U. Kom Heer Jesus.

De genade van onze Heer Jesus Christus zij met U allen. Amen."

(wordt vervolgd)

2. TWAALF OIRSCHOTSE GESLACHTEN KEMPS, 1610 - 1964 (door N. van Cuijck, Oirschot)

JOANNES KEMPS

ged.: omstreeks 1610

gehuwd: omstreeks 1635

II. GODEFRIDUS, zoon van Joannes Kemps

ged.: omstreeks 1636

gehuwd op 7-1-1660 met Gertrudis, dochter van Henricus van Overdijck

III. a. Kinderen uit huwelijk II

Hedwigis Henrica Joannes Ida Adrianus
15-12-1661 31-1-1664 21-12-1666 5-3-1672 8-3-1676

Antonius

28-10-1680

gehuwd met 1) Anna, dochter van Arnoldus van der Horst

2) Adriana, dochter van Hendricus Omen

b. ADRIANUS

ged. 8-3-1676

gehuwd 1) op 12-6-1701 met Joanna, dochter van Cornelis de Croon

2) op 7-12-1710 met Petronella, dochter van Mathijs Willems van de Laar

- TV. a. Kinderen uit huwelijk III, b, 1)
 Hendrina Godefridus **Helena**
 29-6-1702 10-2-1705 30-7-1708
- Kinderen uit huwelijk III, b, 2)
 Joanna Mathias Wilhelma Jacobus
 4-2-1712 30-4-1713 16-3-1715 6-9-1717
- Joanna Maria Gertrudis
 5-10-1721 25-11-1725
- b. GODEFRIDUS
 ged.: 10-2-1705
 gehuwd met Catharina, dochter van Joannes Selants
- V. a. Kind uit huwelijk IV b
Cornelius
 25-1-1737
- b. CORNELIUS
 ged.: 25-1-1737
 gehuwd op 25-1-1767 met Maria, dochter van Wilhelmus Cop-
 pens (overleden 7-10-1794)
- VI. a. Kinderen uit huwelijk v b
 Johanna Catharina Adrianus Theodorus Catharina
 15-10-1767 26-10-1768 18-4-1770 21-12-1771
- Wilhelmus Govard **Helena** **Johannes**
 10-6-1775 9-3-1778 21-4-1784
- b. ADRIANUS
 ged.: 26-10-1768
 gehuwd op 5-9-1799 met Petronella, dochter van Martinus Neg-
 gers en van Maria, dochter van Antonius van Cuijck. Petro-
 nella werd gedoopt op 3-8-1761 en overleed op 12-6-1848.
 overleden op 2-11-1842
- VII. a. Kinderen uit huwelijk VI b
 Maria Cornelius
 1813 6-8-1800
 overleden 15-5-1816
- b. CORNELIUS
 ged. 6-8-1800
 gehuwd op 22-11-1828 met Agnes, dochter van Antonij de Kroon
 en van Johanna Maria van Hesewijk. Agnes werd geboren op
 15-3-1803.
 overleden op 12-6-1875
- VIII. a. Kinderen uit huwelijk VII b
 Antonij Adriaan
 11-12-1829 23-3-1831
 op 30-7-1891 gehuwd met Joanna van den Hurk
 uit Son

- Johannes Christiaan Johanna Maria Peter Franciscus
 16-10-1832 5-9-1834 11-11-1836
 overl. 22-4-1899 overl. 13-11-1836
- Johanna Catharina Catharina Petronella
 7-5-1838 7-5-1838
 overl. 27 -4 -1903
- Maria Elisabeth Martinus Theodora Goverdina
 30-3-1840 30-7-1841 30-7-1841
 overl. 25 -9-1841 overl. 16-1-1842
- Theodorus Martinus Martinus Cornelis
 2-3-1843 16-4-1846
 overl. 7-2-1922 overl. 3-7-1910
- b. JOHANNES CHRISTIAAN
 geb. 16-10-1832
 gehuwd op 21-6-1862 met Hendricka van der Vleuten (geb. 5-
 11-1827 te Oirschot)
 overleden op 5-6-1909
- IX. a. Kinderen uit huwelijk VIII b
 Maria Anna Antonius Maria
 24-9-1864 2-7-1866
 gehuwd met Petrus van Overbeek overl. 6 -4-1959
 overl. 7-2-1939
- Agnes Maria Cornelius Theodorus
 26-5-1869 21-4-1873
 overl. 12-7-1916 overl. 27-3-1875
- b. ANTONIUS MARIA
 geb. 2-7-1866
 gehuwd op 23-5-1898 met Maria Barbara, dochter van Theodorus
 van Overbeek en van Catharina de Koning, geboren op 7-5-1869
 en overleden op 19-6-1940
- X. a. Kinderen uit huwelijk IX b
 Hendrica Maria Theodorus Cornelis Joannes Cornelis
 19-2-1899 4-11-1900 2-7-1901
 overl. 13-2-1903
- Catharina Maria Henrica Maria
 15-7-1902 22-9-1903
 gehuwd met L.C.M. van Dinter uit Son
- Maria Elisabeth Cornelius Joannes
 30-9-1904 27-12-1905
 gehuwd met M.v.d. Schoot
- Adrianus Martinus Petrus Joannes
 10-1-1907 24-1-1908
 gehuwd met Corn. Maes uit Boxtel

Maria Barbara Cornelia Johanna
11-4-1909 13-9-1910
overl. 14-7-1909 gehuwd met J.v. Gerwen

Antonius Hendricus
21-12-1912
gehuwd met -- van Brunschot

b. THEODORUS CORNELIS
geb. 4-11-1900
gehuwd op 18-6-1930 te Son met Ardina Theunisse
overleden op 22-11-1937

XI. a. Kind uit huwelijk x b
Antonius Judocus Maria
29-5-1931

b. ANTONIUS JUDOCUS MARIA
29-5-1931
gehuwd op 30-12-1959 met Antonia Maria Johanna Smits

XII. a. Kind uit huwelijk XI b
Joannes Theodorus Adrianus
5-2-1964

3. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh)
van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen
met ouders en kinderen VAN CROONENBURG.
(door A.B. van Cronenburg, Drievriendenstraat 31 B, Rotterdam-3)

Deze bijdrage wordt in de volgende aflevering voortgezet.

4. STAMREEKS VAN MARIE VAN DRIEK WILLEKE JAONE OF MARIE MARGARETHA
VAN DE SANDE, geboren te Best op 10 augustus 1892 en gehuwd met
Marinus Hendrikus Hulsen op 16 november 1920
(door de gebroeders M. en H. Hutsen, Best)

I. JANVANDEN SANDE
ged. omstreeks 1615
gehuwd omstreeks 1638

II. JAN, zoon van Jan vanden Sande
ged. 11-3-1640 te Esch
gehuwd op 14-1-1663 te Boxtel met Maria, dochter van Hendtick
Roeloff Santegoets

III. a. Kind uit huwelijk II
Jan
5-6-1668

b. JAN
ged. 5-6-1668 te Boxtel
gehuwd 1) op 3-2-1692 met Maria Jansse Teraa (met dispen-
satie 3e graad)
2) op 14-2-1700 met Catharina, dochter van Adrianus
van de Bichelaer

IV. a. Kinderen uit huwelijk II, b, 1)
Henricus
20-12-1692

Jacobus
16-1-1695 te Boxtel
gehuwd 1) op 25-4-1717 met Johanna Smeerbol
2) met Jenneke van Boxtel, weduwe van Peter van
Eindhoven

Joannes
24-7-1697 te Boxtel
gehuwd met Helena, dochter van Maurus Slegers
Uit dit huwelijk werden geboren:
Joannes op 6-9-1725, Maurus op 22-6-1729 en Joannes Fran-
cis op 17-11-1731, allen te Boxtel.

b, HENRICUS
ged. 20-12-1692 te Boxtel
gehuwd 1) met Anna Frank van Boxtel
2) Lijsbeth Rademakers

V. a. Kinderen uit huwelijk IV, b, 1)
Joannes Petrus Cornelius Henricus allen te
17-4-1719 18-8-1720 07-9-1721 14-3-1724) Boxtel

Franciscus
29-11-1725 te Boxtel

Kinderen uit huwelijk IV, b, 2)
Joannes Joannes Leonardus Henricus Jacobus
5-12-1731 1-3-1733 8-3-1735 30-7-1737 28-6-1739

Andreas Hubertus
10-2-1742 27-5-1744

b. PETRUS
ged. 18-8-1720 te Boxtel
gehuwd op 24-8-1749 te Boxtel met enrica, dochter van Petrus
Smeerbol

VI. a. Kinderen uit huwelijk v b
Joannes Petronella Adriana
24-7-1754 te Boxtel 1759 te Boxtel 8-8-1761 te Box el

Henricus
21-8-1764 te Oirschot

Maurus
21-9-1768 te Oirschot
Maurus wordt in latere akten Hermanus genoemd
Maurus is gehuwd 1) op 31-1-1796 met Joanna, dochter van
Willem Bullens te Oirschot

2) op 7-10-1798 met Anna Maria van Rozendaal

Uit het 2de huwelijk van Maurus werden de volgende kinderen

geboren:
Joannes Petrus
11-7-1799 5-5-1801
gehuwd te Middelbeers met Cornelia de Roij

Aldegonda	Cornelia	Henrica	Marie Cath.
26-10-1803	24-12-1805	6-5-1808	15-6-1810

Elisabeth	Augustinus	Franciscus
23-7-1812	25-3-1815	23-4-1822

Uit het huwelijk van zijn oudste zoon, Joannes (11-7-1799)
met Cornelia de Roij werden de volgende kinderen geboren:

Fieriminus Hermanus	Pantaleon Ludovicus
25-9-1842 Middelbeers	22-4-1844 Middelbeers

Athasia Leocadia	Alphonsius Franciscus
10-4-1846 Middelbeers	21-7-1848 Middelbeers

Amandus Vitalis
12-3-1851 Middelbeers
gehuwd met Maria van de Ven, uit welk huwelijk op 5-10-1881
geboren werd Franciscus Josephus, die op zijn beurt huwde
met Anna Catharina Meulemans (1 kind: Herman Petrus Francis-

cus)

b. JOANNES
ged. 24-7-1754 te Bostel
gehuwd op 31-5-1778 te Oirschot met Jennemie, dochter van
Adriaan Otters

VII. a. Kinderen uit huwelijk VI b
Henricus Adrianus Henrica Mar i P e t r u s
4-3-1779 15-12-1780 17-12-1782 7-3-1785 3-4-1787

b. ADRIANUS
ged. 15-12-1780 te Oirschot
gehuwd op 26-1-1806 te Best met Johanna Arnolda Mercks

VIII. a. Kinderen uit huwelijk VII b
Joannes Arnoldus Aldegonda Hendrien
30-1-1807 25-8-1808 10-4-1811 28-8-1813

<u>Wilhelmus</u>	Helena Maria	Maria Helena
16-10-1816	1-9-1820	31-8-1821

b. WILHELMUS
geb. 16-10-1816 te Best
gehuwd op 18-5-1845 te Best met Margaretha, dochter van Jo-
annes van den Hurk

IX. a. Kinderen uit huwelijk VIII b
Maria Adrianus Henricus Joannes
28-5-1846 19-6-1848 29-5-1854 24-1-1856 te Best

b. HENRICUS
geb. 29-5-1854 te Best
gehuwd op 8-5-1888 te Bostel met Wilhelmina Welvaarts

X. a. ~~Kinderen uit huwelijk IX b~~
Maria Margaretha Wilhelmina Maria Anna Maria
10-8-1892 28-8-1894 22-7-1897 te Best

b. MARIA MARGARETHA of MARIE VAN DRIEK WILLEKE JAONE
geb. 10-8-1892 te Best
gehuwd op 16-11-1920 te Best met Marinus Hendrikus Hulsen

5. Aanvulling op OIRSCHOTSE LEENGOEDEREN
(door C. van den Brekel, Nuenen)

In zijn artikel over Boudewijnsleen, etc. 1) geeft A. Zom een genea-
logisch overzicht van de geslachten, die in het bezit van de leen-
goederen zijn geweest. Hieraan zou ik een kleine aanvulling willen
toevoegen, hoewel ik moet onderstrepen dat de gegevens, waar ik het
onderstaande op baseer, niet door mijzelf zijn verzameld en ik dien-
tengevolge niet kan instaan voor de juistheid ervan. Een nader onder-
zoek zou kunnen uitwijzen of de informatie korrekt is. Ik stel dit
graag op deze wijze aan de orde, omdat mijn bron 2), die een verba7
zingwekkende hoeveelheid gegevens bevat, slechts op zeer beperkte
schaal verspreid is.

Bij de kinderen van Catharina van der Linden en Willem Spiering van
Well wordt als derde Beatrix Spierinck van Well genoemd. Zom vermeldt
daar dat Beatrix met Charles van der Vorst trouwde en dat zij na 1633
kinderloos is overleden.

In de genealogie Van der Vorst, een recente en uitgebreide Belgische
heruitgave van een door E. van der Vorst in 1871, op familiepapieren
etc. gebaseerde genealogische tafel, wordt deze Charles van der Vorst
als achtste zoon van Jan van der Vorst 3) en Marie van Swieten 4) ver-
meld:

Charles van der Vorst, omstreeks 1575 te Leuven geboren, was heer van
Gussenhoven, Over- en Neerhespen, schepen van Brussel in 1603. Hij
zetelde verscheidene jaren in de Raad van Brabant. Zijn beeltenis,
deel uitmakend van een groep raadsleden, hangt ingelijst in de vaan-
delzaal van het paleis van justitie te Brussel.

Hij huwde met Beatrix van Spiering (of Spierinck) van Wel, dochter van
Willem en Catharina van der Linden. Tot zover stemmen beide bronnen
overeen. De genealogie Van der Vorst vervolgt met:

"Charles (van der Vorst) stierf op 22 december 1633. Hij had één zoon,
Jarveld van der Vorst, die naar Holland uitweek; daar was hij raadslid
van State, officier van justitie te Arkel bij Gorinchem. Zijn nage-
slacht is, tot op heden, onbekend gebleven."

Hieruit zou blijken, dat Beatrix toch een nakomeling heeft gekregen,

zij het dat nadere gegevens omtrent Jarveld noch in eerste instantie in de uitgave van 1871 noch in tweede instantie door Carolus van der Vorst (1974) gedetailleerd zijn aangegeven, mogelijk omdat Holland voor beide auteurs buiten gezichtsbereik viel. Wellicht zijn in Arkel de gegevens te verifiëren.

Overigens was de grootvader van Charles van der Vorst, Engelbert, een zeer roemrucht lid van het geslacht dat tot 1290 teruggaat. Engelbert van der Vorst werd in 1501 geboren en is in 1556 overleden. Hij is met Anna van Ophem getrouwd, beiden zijn begraven in de slotkapel 5) van zijn kasteel 6), waar ze op de grafzerk in knielende houding staan afgebeeld. 7)

Engelbert was opperstalmeester van de landvoogdes Margaretha van Oostenrijk en burgemeester van Halen, heer van Loonbeek en Vroenhove. Hij trad op jeugdige leeftijd in rijk dienst en nam deel aan alle veldslagen van zijn tijdgenoot Karel V tegen Frans I. Zijn inzet ten gunste van de keizer culmineerde tijdens de slag van Pavia (1525) in het vangennemen van de Franse koning 8), die na diens nederlaag aan zijn moeder de historische woorden schreef: "Madame, tout est perdu fors l'honneur". Frans I heeft jarenlang in Madrid in gevangenschap doorgebracht totdat hij tegen een hoog losgeld werd vrijgelaten. Karel V vestigde met deze zege en de daaropvolgende vrede van Madrid (1526) zijn definitieve heerschappij in Europa.

Uit erkentelijkheid voor de heldendaad werd aan Engelbert van der Vorst, door koning Ferdinand verleend "een gekroonde helm boven zijn wapenschild te voeren" 9).

Noten:

1. A. Zom: Campinia, jaargang 5, pag. 36 (1975)
2. Genealogie Van der Vorst (1290 - 1970), door C. van der Vorst
Uitgave: Technicum Antwerpen. De oplage bedroeg slechts 100 exemplaren en is uitsluitend onder partikulieren gedistribueerd.
3. Jan van der Vorst was kanselier van Brabant
4. Genealogie, pag. 85
5. Thans parochiekerk van Loonbeek
6. Dit is in 1579 door geuzen geplunderd en in de as gelegd.
7. Zie genealogie, pag. 40. Op de rand zijn de wapens van de voorouders aangebracht.
8. Een zeer gedetailleerde beschrijving is in bijlage 3 van de genealogie opgenomen, pag. 145.
9. Attest getekend te Speyer op 9-4-1529.

Nr. 6 ADDENDA BIJ CAMPINIA, jaargang 5, aflevering 17
(door A.M.J.G. van Run)

- a. Notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, ~meesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen. (blz. 6)
T/m 356 d.d. 20-6-1793: sekretaris Brocx
357 t/m 362 d.d. 18-11-1793: geen sekretaris
363 d.d. 21-6-1794 t/m 365: sekretaris Brocx.

De eerste sekretaris Brocx is Johannes Manuel, de twee is C. Brocx, zoals die als sekretaris ondertekend heeft in V-RA 22 f. 247r d.d. 21-11-1793; V-RA 24 f. 59r d.d. 21-11-1793; V-RA 25 f. 8r d.d. 9-1-1794.

- h. Gegevens betreffende de kinderen van Peter Verlinden en Antonia van den Broeck, blz. 16:
Catharina, gehuwd met Gommert Palland te Gestel (V-RA 23 f 96v)
Dorothea, gehuwd met Arnoldus van der Loo te Sint-Oedenrode, als diens 2e vrouw (1ste: Allegonda Willem Couwenberg) (V-RA-23 f 88r-89r; 96v)
Evert, gehuwd met Geertruij Louwers (V-RA 24 f 102v; gepubliceerd Veldhoven Weekblad nr. 433 - 23 april 1975).
- c. Aanvulling betreffende de kinderen van Arnold Verlinden en Johanna Dirckx, blz. 17: Behalve de twee vermelde zonen Laurens en Anton Peter had het echtpaar ook nog een dochter: Loudien Verlinden, gehuwd met Willem van Gerwen te Eersel, zoon van Willem van Gerwen te Zeelst (V-RA 23 f. 9r - 61v - 98v; V-RA 24 f. 48r).

XII. OIRSCHOTSE LEENGOEDEREN (OIRSCHOT EN BEST)

Dit hoofdstuk wordt in de volgende aflevering voortgezet.

XIII. INGEKOMEN PERSONEN IN OIRSCHOT EN BEST

Opgetekend uit lijsten in het oud administratief archief.

N.B. Wanneer twijfel bestond of een achtergevoegde plaatsnaam de recente herkomst van de persoon dan wel zijn of haar familie aanduidde, werd het eerste patroniem als achternaam beschouwd en werd de plaatsnaam - in de aangetroffen schrijfwijze onmiddellijk achter het laatste patroniem gelaten.

Afkortingen: He = Hedel; Ke = Kerkhof; Na = Naastenbest; No = Notel;
Sp = Spoorдонk; St = Straten; Ve = Verrenbest.

I. NAMEN, genoteerd circa 1643

Ke VAN DER AA, Jan Peters -- en zijn **VROUW**
Na AERTS, de vrouw van Daniel --
St AERTS, Jan --
Ke AERTSSEN, de vrouw van Reynder --
Na AERTS, Roeloff

Ke VAN DER ACHTER, de vrouw van Peter --
Na BASTIAENS, Henrick Anthonis --
Sp ANTONIS PETERS, Jan -- (uit Diesen)
Ve ARIEN HERMENS, Dirck --
Na ARIENS, de vrouw van Cornelis --
Ve ARIENS, Laurens -- (uit Sint-Oedenrode)
Ve ARIEN QUINTEN, de vrouw van Lauwert -- (uit Woensel)
Ve ARIEN JAN CLAES, de vrouw van Peter -- (uit Strijp)
Sp BOLANTS, Thonus Handrick --
Sp BOLANTS, Jacob Handrick --
Ke BOONS, Symon --
Ke DANDELS, de vrouw van Arien --
St DANIELS, Marten -- en zijn vrouw
Ve VAN DELFFT, Ruth -- (uit Sint-Oedenrode)
Sp DIEELIS JENNEN, de vrouw van Jan -- (uit Boxtel)
Sp DIEELIS, Willem zwager van Aert --
Ve DIRCK DRIESSEN, de vrouw van Goert (uit Woensel)
No DIRCK DEENEN, de vrouw van Jan --
St DIRCK JACOBS, de vrouw van Jan --
Na DIRCKS van Dormalen, de weduwe van Peter --
Sp DIRCKS, de vrouw van Rut -- op het Hagelaer (uit Diessen)
Ke VAN DOREN, de vrouw van Jacob Gijsberts --
No DRIESSEN, Geraert -- en zijn vrouw
No EELKENS, Leon -- en zijn vrouw
Ke EGGERS, Jan --
Sp ELIAS, Anthonis -- (uit Liempde)
St ELIAS, Elias -- en zijn vrouw
He ELIAS, Evert --
Ve ELIAS, Peter -- (uit Liempde)
Ve VAN ENGELANT, de vrouw van Jan Gijsberts (uit Woensel)
Ke ERFFVEN, de vrouw van Anthonis Jan --
Sp ERFFVEN, de vrouw van Peter Jan -- (van de Logt)
Ke FONCK, Hans --
Na FRANCKEN, de vrouw van Pauwels --
Na FRANCKEN, Reynder --
He GEENEN, de vrouw van Claes --
Ke GERITS, de weduwe van Lenaert --
He VAN GERWEN, de vrouw van Peter Gijsberts
No GORTS, de vrouw van Frans --
He GORTS, de vrouw van Henrick --
Ve GOORT DIRCK HERMENS, de vrouw van Jan
Ke GOORT GOOSSENS, Jenneken --
Na GORTS, de weduwe van Pauwels --
Ve GOOSSENS, Sebert --
Ke GREVENBROECK, de vrouw van jonkheer --
Sp GRUIJTERS, de weduwe van Dirck Geraerts -- (uit Wintelre)
Ke VAN GRUNINGEN, Marten -- en zijn vrouw
Ke GIJSBERT ANTHONISSEN, Handrick --
St GIJSBERT JACOBS, de vrouw van Handrick --
Ke HASTELMANS, de vrouw van Jacob Goort

He VAN DER HEIJDEN, Aert Gerits --
No HANDRICX, de vrouw van Bartel --
Sp HENRICX, Jacob -- (uit Liempde)
Ve HENRICX, Jan -- (uit Sint-Oedenrode)
Na HENRICX, Heylken de vrouw van Jan
He HANDRICK MEEUSSEN van Boxel, Jan
St HENRICX, de weduwe van Claes --
Sp HENRICX, Tomus (uit Liempde)
He VAN HERSEL, de vrouw van Jan Joordens --
Sp VAN HERSEL, de vrouw van Matheeus Henricx (uit Boxel)
Ke DEN HOYMACKER, Peter -- en zijn vrouw
Ve HOPPENBROUWERS, de vrouw van Dirck Peter --
Ke IUYBERTS van Wyntelre, Jan --
No IUYBERT SERVAESSEN, Jan -- (uit Liempde)
No HUYBERT SERVAESSEN, Maeyken vrouw van Jan -- (uit Liempde)
Ke JACOBS, Dirck --
Ke JACOBS, de vrouw van Marcelis --
Sp JACOB HANDRICK GERITS, de vrouw van Peter -- (uit Beers)
No JANSSEN van Berse, de vrouw van Dirck
Ke JAN VRANCKEN, de vrouw van Henrick --
Ke JAN JACOBS, de vrouw van Jacob --
Ve JAN MICHIELS, Peter -- (uit Liempde)
St JANS, Rover -- en zijn vrouw
No JANSSEN, Servaes --
Ke JOOSTEN, Niclaes -- en zijn vrouw
Ve VAN KINENAE, Jan Peters --
Na VAN KEMENAE, Willem Peters --
Ve KFMPs alias Croock, Henrick Willem
Ke DE KETELER, Bastiaen en zijn vrouw
St CLAESSEN van Liempde, Jan --
No CLAESSEN, de vrouw van Marten --
Ke DE COCK, Jan -- en zijn vrouw
Sp CORNELISSEN FRANCKEN, de weduwe van Handrick --
He CORNELIS WOUTERS, Peter --
Sp CORSTEN MERCUS, Marcus -- (uit Gestel)
Ke CRAENS, Jan Dirck --
Na DE CUYPER, Willem Goorts --
Na LAMBERTS, de weduwe van Joorden -- (uit Wintelre)
Ke LAUREYSSSEN, Arien -- en zijn vrouw
Na LAURENSSEN, de vrouw van Henrick --
Ve DE LEEEST, de vrouw van Ruth Daniels --
Ve LENAERTS, Dielis --
St VAN LYEMPD, Jan -- man van Mariken Stevens
Ke VAN LITSENBEURCH, Gommen Janssen --
He LODEWYCX, Dirck --
Sp VAN LOON, Joest --
Sp LUYCUS, de vrouw van Frans
No VAN DE MAERSELAER, Aert Jans --
Ke MANCK, de vrouw van Jan Jacobs --
Na MATHIJSSSEN, Wilbert

Ve MEEUSSEN, Henrick -- (uit Boxtel)
Ke VAN MER, de vrouw van Anthonis --
Ke MICHILSSEN, Jasper - en zijn vrouw
Ke MOES, Aert Jan --
Ke MOES, Jan Jan --
Ke MOLLEN, Jacob --
He OLISLEGER, Henrick Willems --
St VAN OSTADEN, de vrouw van Jan Willems
Ke VAN OSTADEN, de weduwe van Peter Handrick
Ke DE PELBLEUTFER, Sebastiaan -- en zijn vrouw
Ke PETERS, de vrouw van Andries
Ve PEIER GOOSSENS, de vrouw van Goossen (uit Liempde)
Ve PETERS van Hall, Jan --
He PETER GERITS, Jan --
Ve PETER HANSSSEN, Jan --
Sp POT, Peter Pauwels -- man van Mercken Niclaessen (uit Diessen)
St PRINSEN, Jan -- (uit Liempde)
Sp DE RAET, Jan Ariens -- man van Deely Vossen (uit Boxtel)
Ke RYEMSLACH, de vrouw van Goort Jan --
Ve DE ROY, de vrouw van Jan Geraerts -- (uit Ranst)
St RUT DIRCX, de vrouw van Jan --
He DE SAEYMAN, de vrouw van Claes --
Na SCEPERS, de weduwe van Jan Aert --
Ke SCHILDERS, Jan --
Ke VAN DER SCHOOT, de vrouw van Handrick Gerits --
Ke DEN SCHREYNWERCKER, Peter --
Ke DE SMIT, Jasper Anthonissen - en zijn vrouw
St SUERMONS, Jan Dirck --
Sp TEUNIS STEVENS, Luycus -- en zijn vrouw (uit Liempde)
Ve TIMMERMANS, Henrick -- en zijn vrouw
Ve TIMMEMANS, Willem -- en zijn vrouw
Ke THONUS, de vrouw van Handrick --
Ve VAN DEN VENNE, de vrouw van Willem Aerts -- (uit Woensel)
Sp VAN VENROIJ, Jacob Henricx (uit Sint-Michielsgestel)
Sp VERHOEVEN, de vrouw van Henrick Willems -- (van De Logt)
Ve VERROTEN, de vrouw van Geraert Henricx -- (uit Liempde)
Ve VERROTEN, de vrouw van Wouter Anthonis -- (uit Woensel)
Sp VOSSSEN, de vrouw van Jan -- (uit Boxtel)
Na WALRAVENS, de weduwe van Henrick Wouter --
He WALRAVENS, de vrouw van Marcelis --
Ve DEN WEGBACKER, Martinus --
Sp WILMICEN ARYE LEIJTEN, man en vrouw op het goed van -- (uit Boxtel)
Ke WILLEM GOORTS, de laat op -- stede
Na WILLEMS, Jan -- (uit Son)
No WILLEMS, Lambert -- (uit Beers)
Na WILLEMS van Mierle, Marten --
Ve WILLEM HUYBENS, Luycas --
Sp DE WINT, Geraert -- en zijn vrouw (uit Oisterwijk)
Ke VAN WYNTELRE, Symon --
Sp WOUTERS, de vrouw van Cornelis -- (van De Logt)

Xe WIJNANTS, Willem --

(wordt vervolgd)

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

(vervolg)

12. KAART VAN HET GILDE ST.-CECILIA TE VELDHOVEN, 1846.

(Aangezien de taal en de interpretatie van dit 19e-eeuwse gilde-reglement geen moeilijkheden opleveren, kunnen wij de versie van 1846 zonder commentaar publiceren.)

De officianten der gilde van de Heilige Cecilia te Veldhoven, in aanmerking genomen hebbende, dat door den op den 7. September 1845 alhier plaats gehad hebbenden brand, de kaart van voorschreven gilde ten huize van J.T. van den Hurk is verbrand en dat het alzoo noodzakelijk is, dat dezelve door eene nieuwe worde vervangen, heeft met eenparigheid van stemmen ontworpen en onder nadere goedkeuring der gildebroeders vastgesteld de volgende kaart, wetten en verordeningen, waarna de gilde zal bestuurt worden en ieder officiant en guldenbroeder zich zal hebben te gedragen.

Artikel 1

Het bestuur der gilde zal bestaan uit een kapitein, een koning, een vaandeldrager en twee dekens.

Artikel 2

De kapitein, vaandeldrager en dekens worden aangesteld: de eerste voor een onbepaalde tijd, de tweede, welke altijd ongehuwd zal moeten zijn tot aan de sluiting van een huwelijk, en de deekens voor twee jaren: ieder jaar zal een deeken aftreden en door een andere worden vervangen.

Artikel 3

De aanstelling dezer officianten geschied door de gildebroeders op eene voordracht van drie eerzonen, door de officianten op eene lijst te plaatsen; deze stemming geschied hoofdelijk; de officianten stemmen mede en zullen ieder twee stemmen kunnen uitbrengen.

Artikel 4

Telkens vier jaren zal er een koningsvogel worden geschoten; diegeene welke den vogel afschiet, zal koning zijn en zoolang moeten blijven tot dat hij op de wijze als voor door een ander zal zijn vervangen; wanneer hij als koning afgaat, zal hij ten voordeele der gilde aan denzelven vogel een zilverschild moeten koopen; is hij

deken, dan zal er dus in dat jaar geen nieuwe deken worden gekozen. Wanneer na expiratie der vier jaren om bijzondere redenen de officianten mogten goedvinden, geen koningsvogel te laten schieten, zal dit voor een jaar worden uitgesteld en de koning die functien moeten blijven vervullen.

Artikel 5

Die geene welke drie achter een volgende reizen de koningsvogel zal hebben afgeschoten, zal den titel van keizer voeren, onder de officianten behooren, stem bij dezelve hebben en rang boven den koning en wijders van alle contributien en hoofdelijke omslagen bevrijd zijn; als teken zijn waardigheid zal hij den vogel op de borst dragen.

Artikel 6

De officianten zullen met de kermis een of meer prijsvogels kunnen laten verschieten, en zulks op zoodanige wijze en onder zulke voorwaarden als zij zullen bepalen en waarvan aan de gildebroeders bevoorens kennis zal moeten worden gegeven.

Artikel 7

De kapitein is de hoogste ambtenaar van de officianten, is voorzitter derzelve, heeft het beleid der vergaderingen en ingeval van staking der stemmen een beslissende stem.

Artikel 8

Wanneer een der officianten zich aan oneerlijkheid of grof wangedrag zal schuldig maken, zullen de overige officianten verplicht zijn om bij de eerste zamenkomst der gildebroeders dit aan dezelve bekend te maken en de afzetting van dezelfde voorstellen, over welk voorstel op de gewone wijze met witte en zwarte boonen zal gestemd worden, en wanneer twee derde der stemmen voor de afzetting zullen wezen, zal gemelden officiant niet alleen uit den betrekking zijn ontslagen, maar daarenboven zijn litmaatschap der gildenbroeders verliezen.

Artikel 9

De afgaande deken zal nog een jaar als raadgever, zonder eene beslissende stem te hebben, de vergaderingen der officianten kunnen bijwonen en denzelven dienen van zoodanigen raad en advies, als de omstandigheid zulks zullen gedoogen.

Artikel 10

Er zal bij de gilde een tamboer wezen welke door de officianten zal worden benoemd. Dezen tamboer zal de functien van bode bij de gilde verrigten, telken reize voor eene aanzegging der gildenbroeders genieten dertig cents en wanneer de koningsvogel wordt geschoten, van ieder officiant en gildebroeders tien cents,

Artikel 11

De gilde zal drie maal 's jaars teeren en wel met de kermis, Kruisverheffing en daags na het feest van hare patronesse, en deze twee dagen een zondag zijnde des daags daarna of op een ander werkdag ten ware derzelve fondsen zulks niet toelieten, in welk geval dit op een of beider dezer laatste dagen kan worden achter wege gelaten.

Artikel 12

Op voorschreven dagen zal ieder gildebroeder een vrouwspersoon, niet beneden de zestien jaren out, vermogen mede te brengen; de vrouwspersonen zullen voor zonsoudergang de herberg moeten verlaten, terwijl de gildenbroeders verplicht zullen zijn om de herberg te verlaten, wanneer het bier af zal zijn gedronken of de officianten de aanzegging doen, om ieder naar zijn huis te keeren. Tot aan dien tijd toe zullen er altijd ten minste een of twee der officianten in de guldekamer of herberg waar de gilde teert bij beurte moeten present zijn, ten einde ingeval van verschil of wanorde tusschen beide te komen, zullende ieder gildenbroeder verplicht wezen te doen, wat door deze officianten in redelijkheid zal worden bevolen. Het is den gildenbroeders expreselijk verboden hunne kinderen in de guldekamer te brengen of buiten dezelve hen bier of jenever van de gilde te laten drinken op eene boete van vijf cents ieder reis te verbeuren. Door de zorg der officieren zullen den kinderen van tijd tot tijd bier te drinken kunnen worden gegeven.

Artikel 13

Ieder gildebroeder zal een bloedverwant of vriend, vreemdeling zijnde, moge mede brengen om te teeren en zal daarvoor daags betalen dertig cents, dezen vreemdeling zal even als de gildenbroeders aan de aankoming dezer wetten zijn gehouden en zal, in geval van overtreding, dezelfde boeten als de gildebroeders verbeuren en voor welke boeten de gildenbroeders die hem heeft mede gebracht aansprakelijk zal wezen en dezelve zal moeten voldoen.

Artikel 14

De officianten zullen zorgen, dat er een behoorlijk lokaal voorhanden is, waarin de teering zal geschieden zoo mede dat de dranken, voor de gildenbroeders bestemd, goed zijn.

Artikel 15

Het lokaal om te teeren zal bij voorkeur in eene fatsoenlijke herberg worden genomen en zullen de officianten daaromtrent met den eenen of anderen herbergier een minnelijk accoord kunnen aangaan ofte wel zullen zij de herbergiers uitnoodigen om in te schrijven, voor welke som daags zij huisvesting aan de gilde zullen geven; bij den herbergier, welke het laagste zal hebben ingeschreven, zal de gilde teeren ten ware de gevraagde som den officianten te hoog voorkwam.

Artikel 16

De officianten hebben de bevoegdheid om aan de herbergiers zoodanige verplichtingen op te leggen als zij ten gemakke en plaizier van de gildenbroeders zullen noodig oordelen; zij zijn ook bevoegd, om wanneer zij jegens den eenen of anderen herbergier eenige redenen van misnoegdheid hebben of wanneer volgens hunne meening derzelve lokaal niet in goeden staat is of te verre van de kom des dorps verwijderd, dezulken niet tot de aanneming der gilde toe te laten.

Artikel 17

De officianten zullen behoorlijk toezigt houden over de gelden én al dat geene wat de gilde toebehoort; de afgaande deken zal de manuantie der penningen hebben, alle ontvangsten en uitgaven moeten doen en zijne rekening in behoorlijken vorm opmaken en aan de officianten voorleggen, welke dezelve zullen nazien en na accoordbevinding en goedkeuring daar van voorlezing aan de gezamenlijke gildenbroeders doen. De kaart, zilverwerk, vaandel, sherpen en verdere eigendommen der gilde zullen bewaard worden ter plaatse daarvoor telken jare door officianten te bepalen.

Artikel 18

De officianten hebben in allen opzichte het beheer der gilde en maken zoodanige verordeningen als zij in het belang derzelve noodig oordeelen, voor zo verre dezelve niet met deze artikelen strijdig zijn.

Artikel 19

De officianten zullen voor derzelve en beheer niet anders mogen genieten dan telken jare ieder een flesch wijn en daarenboven op ieder teerdag twee liters gesuikerd bier, voorts tabak in lange pijpen; zoo mede zullen zij mogen verteeren bij het bestellen der gilde in ieder herberg twee liters bier en genieten wanneer zij op den akker werken het gewoon daggeld.

Artikel 20

Ieder officiant en gildenbroeder zal jaarlijks op aanzegging van den tamboer op den gildenakker moeten leveren twee karren goed mist en wel op zoodanig gedeelte, als een der aanwezige officianten zal aanwijzen. Wanneer deze laatste het mist zoude afkeuren, zal dien gildenbroeder verplicht wezen een ander kar mist te brengen welke de goedkeuring zal moeten verwerven, doch ingeval den gildenbroeder zoude vernemen, dat de afkeuring onregtvaardig is geschied, zal hij kunnen vorderen, dat de officianten de keuring doen en ingeval het ook door de meerderheid van deze mogt worden afgekeurd, zal zoodanigen gildenbroeder verbeuren een gulden. Bij alle mistafleveringen en keuringen van het zelve, zal ten laste der gilde volstrekt geen drank gebruikt mogen worden.

Artikel 21

De geenen welke niet zullen verkiesen mist te leveren, zullen kunnen volstaan met in stede daarvan te betalen tachtig cents.

Artikel 22

De officianten zullen zorgen, dat den akker telken jare behoorlijk worde bemest, bezaait en bewerkt en de daarop wasschende vruchten even als de overige goederen der gilde op de gewone wijze worden verkocht.

Artikel 23

Wanneer de opbrengsten der te verkopen goederen niet toereikende zouden wezen om de onkosten der gilde te bestrijden, zullen de officianten zulks den gildenbroeders bekend maken met opgave eener specifieke rekening van ontvangst en uitgaaf; zij zullen tot kwijting der schulden eenen hoofdelijken omslag kunnen opmaken, welke voor ieder officiant en gildenbroeder de som van vijftig cents niet zal mogen te boven gaan, ten ware de meerderheid der gildenbroeders daartoe hunne toestemming gaven.

Artikel 24

Telken jare zal er op kermis maandag, Kruisverheffing en het feest van de H. Cecilia een zingende misse in de parochiekerk alhier geschieden voor de levende en afgestorven gildenbroeders; ieder officiant en gildenbroeder zal die misse moeten bijwonen en in dezelve offeren ten minste vijf cents.

(wordt vervolgd)

CAMPINIA

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT

NOORD-KEMPENLAND

5e jaargang

oktober 1975

nr. 19

Redactie: W. Klaasen, streekarchivaris
M. van der Heijden-Bruning, adjunkt-streekarchivaris

Redactieadres: Torenstraat 1, Oirschot
Postbus 11
tel. 04997 - 2828, toestel 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 6,-- per jaar, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op postgirorekening 1069032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

I NHOUD		
I.	DE DAKPANNEN VAN DE VELDWACHTERSWONING (door de gemeentesecretaris van Best, de heer P.A. Gondrie)	94
II.	DE VRIJWILLIGE RECHTSpraak IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM (vervolg)	97
III.	DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGE-MEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN. (vervolg)	100
IV.	JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST (vervolg) (door J. Santegoeds, Nuenen)	105
V.	a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW (vervolg)	107
	b. DE VELDHOVENSE OORKONDEN (OERLE, MEERVELDHOVEN, ZEELST, VELDHOVEN, ZONDERWIJK) VANAF DE 13e EEUW (vervolg)	109
	d. DE OORKONDEN VAN BEERS VANAF DE 14e EEUW (vervolg)	109
VI.	OUDE TOPONYMICA	110
VII.	GENEALOGICA	110
	1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER LINDEN (VERLINDEN) van 1667 af (vervolg)	110
	2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972 (door A.B. van Cronenburg) Zie hoofdstuk XI	
	3. GENEALOGISCHE REEKS van Peter Hubertus VAN TUL DEN (door P.H. van Tulden) Zie hoofdstuk XI	
	4. Aanvulling op de GENEALOGISCHE REEKS van MARIA MARGARETHA VAN DE SANDE (door de gebr. Hulsen, Best) Zie hoofdstuk XI	
VIII.	HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW (vervolg)	113
IX.	HET HOF VAN HEERENBEKE ONDER OIRSCHOT (door Felix Maes, archivaris abdij van 't Park)	115

I NHOUD (vervolg)

X.	LIJST VAN KEMPISCHE PLAATSEN MET OPGAVE DER "CONTRIBUTIEN AENDE CONNINGEN VAN VRANCKRIJCK EN SPANJE" IN 1702	118
XI.	LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE	119
	1. De parochie van de H. Caecilia te veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875	
	D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg) (door Th. A. Kuypers)	119
	2. Genealogische reeks van Peter Hubertus van Tulden te Ottoland voortgezet van 1535 - 846 (door P.H. van Tulden te Ottoland)	121
	3. Echtparen van Croonenburg (door A.B. van Cronenburg te Rotterdam)	124
	4. Aanvulling op de genealogische reeks van Maria Margaretha van de Sande	128
XII.	OIRSCHOTSE LEENGOEDEREN (OIRSCHOT EN BEST)	128
	Het goed van de fundatie van het Boots Gasthuis en het goed Ten Hout	128
	Leengoed Ten Hout	133
	(door mej. G. Kooien)	
XIII.	INGEKOMEN PERSONEN IN OIRSCHOT EN BEST (door M. van der Heijden-Bruning)	136
XIIIa	ARCHIVARIS EN MONUMENT	
	Lezing gehouden te Oirschot op 23 april 1975	140
XIV.	ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN (vervolg)	144

1. DE DAKPANNEN VAN DE VELDWACHTERSWONING

(door de gemeentesecretaris van Best, de heer P.A. Gondrie)

Uit hoofde van mijn werkzaamheid bij de gemeente ben ik in de gelegenheid inzage te nemen van bescheiden, die door de goede zorgen van een voorganger in het ambt zijn opgeborgen en dikwijls jarenlang als oud archief onaangeroerd blijven. Dit inzage nemen is dan meestal een niet beredeneerd handelen, dat mij min of meer toevallig op het spoor brengt van gebeurtenissen, die vele jaren geleden veel stof in de toen nog kleine gemeenschap van Best hebben doen opwaaien. De hoofdpersoon van de geschiedenis, die ik U nu ga vertellen, was J.F.M. Dobbelaere, op 18 mei 1856 in deze gemeente geboren en overleden op 14 september 1936 te Veghel. Hij was burgemeester van Best van 1901 tot 1929; zijn door Wim van der Plas geschilderd portret hangt in de raadzaal van het gemeentehuis. In de vijftiger jaren is door de toenmalige gemeentesecretaris Jansen een korte karakteristiek van burgemeester Dobbelaere gemaakt, die luidt als volgt:

"Zoon van een arts, geboren in Best, steenfabrikant, katholiek konservatief liberaal. Niet onbemiddeld, doch zeer behoedzaam, zowel ten aanzien van zijn eigen middelen als die van de gemeenschap, waarvan hij de burgervader was. Was zeer consciëntieus en wars van uiterlijk vertoon. Hield van een rustig en regelmatig leven. Kwam niet anders dan ambtelijk met de inwoners zijner gemeente in aanraking. Was niet strijdlustig, maar toonde een strijdbare geest, gepaard gaande aan een sterke vasthoudendheid ter bereiking van zijn eenmaal ingenomen standpunt."

Deze vasthoudendheid had hij wel nodig, toen in de raadsvergadering van 16 oktober 1909 aan de orde werd gesteld als punt 4 van de agenda: "Adres van Adr. de Wert, d.d. 13 oktober j.l. mededelende onder meer dat de burgemeester dezer gemeente, tevens raadslid, middellijk heeft deelgenomen aan leveringen ten behoeve der gemeente."

Ter informatie van de lezer eerst vooraf nog een toelichting. Het is mogelijk, dat een burgemeester tevens lid van de raad is, hij stemt dan ook mee bij de besluitvorming. Vroeger kwam deze combinatie in de kleinere gemeenten wel voor, tegenwoordig niet meer. Bovendien trad in die tijd de gemeenteraad niet om de 4 jaren in zijn geheel af, maar in gedeelten.

In de raadsvergadering van 23 juli 1909 waren de geloofsbriefjes van de herkozen raadsleden J. Dobbelaere en A. Suetens onderzocht en in orde bevonden en was met algemene stemmen tot hun toelating besloten. Van het middellijk deelnemen aan leveringen ten behoeve van de gemeente is onder andere sprake, wanneer de zoon van een raadslid leveringen doet uit de fabriek van zijn vader, wanneer de levering geschiedt door een firma, waarin een raadslid vennoot is, of wanneer een vennootschap levert, waarvan een raadslid directeur of vennoot is met aandeel in de winst.

De raadsvergadering van 16 oktober 1909 werd voorgezeten door wethouder Th. v.d. Meulengraaf, de heer Dobbelaere was met verlof tot 24 oktober.

In zijn rekwest aan de raad deelt Adrianus de Wert, handelaar en wonende in deze gemeente mede, dat "op het dak der veldwachterswoning pannen voorkomen van het werk der firma Kluijtmans Dobbelaere en Co. uit Swalmen." De burgemeester heeft zakelijke belangen bij deze firma; als raadslid heeft hij zich dus schuldig gemaakt aan een levering, die bij de wet is verboden. Adressant verzocht mitsdien de desbetreffende bepalingen van de gemeentewet toe te passen. Dit zou betekenen schorsing als raadslid door de raad en een mogelijke vervallenverklaring van het raadslidmaatschap door gedeputeerde staten. Het was dus geen schot voor de boeg, maar duidelijk bedoeld als voltreffer. Uit de notulen van de vergadering van burgemeester en wethouders, die eveneens op 16 oktober werd gehouden, bleek, dat dit college in afwezigheid van de burgemeester zich van de aanklacht had overtuigd en bevonden "dat er op genoemde woning, gebouwd voor rekening van de gemeente, wezenlijk pannen liggen, afkomstig van de firma Kluijtmans-Dobbelaere en Co. te Swalmen."

De middellijke levering had dus inderdaad plaatsgevonden en er wordt besloten de raad een voorstel te doen de heer Dobbelaere als lid van dat college te schorsen.

Staande de vergadering wordt dit voorstel geformuleerd. Hierin is onder meer te lezen, dat de heer Dobbelaere firmant is van genoemde firma en zich zeer interesseert voor de verkoop van pannen hier ter plaatse. De veldwachterswoning was publiek aanbesteed. Het al of niet leveren van pannen kon van invloed zijn op de goedkeuring van het werk. De laatste termijn was eerst uitbetaald, nadat was overgelegd een verklaring van de opzichter, die tevens vertegenwoordiger van de meergenoemde firma was, dat het gebouw geheel was opgeleverd.

Zo op het eerste gezicht wekte dit alles wel de indruk, dat het college van burgemeester en wethouders met meer dan gewone spoed deze zaak had behandeld, maar niettemin niet over één nacht ijs was gegaan.

Twee van de zes aanwezige leden van de raad - allen zijn vóór de raadsvergadering ter plekke geweest - hebben echter hun bedenkingen. Het lid van Abeelen acht het bewijs niet geleverd, dat de pannen van de burgemeester zijn gekocht, is van mening dat de zoon firmant van de pannenfabriek is en acht het best mogelijk, dat de burgemeester niet weet, dat de pannen uit de bewuste fabriek zijn betrokken.

Het lid Roche zegt, dat de firma nog dit jaar is opgericht, bij akte verleden voor notaris Dumoleijn te Hontenisse, waarbij de burgemeester als firmant wordt genoemd. "Spreker zegt, dat hoe ongaarne hij ook den Burgemeester oneer ziet aangedaan, hij thans volgens eed en geweten, zonder aanzien des persoons zal pleiten voor het voorstel van Burgemeester en Wethouders."

Het lid van de Spijker heeft daar geen moeite mee, want hij merkt op, dat de burgemeester zich deze oneer zelf aandoet en verwijst naar een geval van schorsing van een raadslid in de gemeente Woensel.

De voorzitter vindt, dat de raad is gehouden de wet toe te passen.

De leden van Abeelen en Suetens blijken de enigen te zijn, die het

nloude adagium "Hoor en Wederhoor" in hun vaandel hebben geschreven ril vinden het wenselijk de burgemeester te horen alvorens tot schorsing over te gaan.

Maar niets daarvan, zij zijn de enigen die tegenstemmen als op verzoek van het lid van de Ven het voorstel van burgemeester en wethouders in stemming wordt gebracht.

Vt56r schorsing spreken zich dus uit de leden van de Ven, van de Spijker, Roche en waarnemend voorzitter Th. van de Meulengraaf.

De teerling is geworpen. De verdediging van burgemeester-raadslid Dobbelaere laat niet lang op zich wachten. Reeds op 25 oktober wordt er onder zijn voorzitterschap weer een raadsvergadering gehouden. De heer Suetens vraagt voorlezing van de notulen van de raadsvergadering van 16 oktober. De voorzitter merkt op "dat deze reeds schijnen goedgekeurd te zijn, aangezien dezelve reeds zijn getekend" en verzoekt hieromtrent inlichtingen aan het lid Th. van de Meulengraaf. Dan blijkt, dat gemeentesecretaris Vekemans in zijn ijver om, zoals de wet voorschrijft, het schorsingsbesluit onmiddellijk aan de beslissing van Gedeputeerde Staten te onderwerpen, een uittreksel uit de notulen van die vergadering nodig had. De raadsleden waren mitsdien daags na de vergadering en wel op zondag weer "ten raadhuize bijeen", waarbij het uittreksel uit de notulen werd voorgelezen en met algemene stemmen goedgekeurd. Om een authentiek uittreksel te hebben, moesten de notulen getekend zijn "anders was het geen wettig uittreksel". Het ondertekenen kon echter niet, als ze niet waren goedgekeurd. Vandaar!

Vervolgens worden de notulen van de gehele vergadering van 16 oktober gelezen en goedgekeurd, door de leden van Abeelen en Suetens onder voorbehoud "dat de verklaring van den secretaris juist is".

De burgemeester gaat hierna tot de tegenaanval over en leest vervolgens voor, wat zijn medestanders van Abeelen en Suetens in een gedrukte brochure reeds op 25 oktober namens vele ingezetenen aanbieden als de **VERDEDIGINGSREDE VAN DEN EDELACHTB. HEER J.F.M. DOBBELAERE, BURGEMEESTER VAN BEST.**

De burgemeester spreekt deze rede uit "om het volle licht te doen schijnen op het gebeurde, hetgeen slechts strekken kan tot vergemakkelijking van het onderzoek, dat van Heren Gedeputeerde Staten thans, tengevolge van Uw besluit, zal moeten plaats hebben en om de taak te verlichten van den Heer Commissaris der Koningin, aan wien ik verzoekt heb een allerstrengst onderzoek te willen instellen".

De heer Dobbelaere zegt na als zijn overtuiging te hebben uitgesproken, dat uit dit onderzoek wel zal blijken, "dat Uw Raadslid Dobbelaere zich geenszins aan het hem ten laste gelegde feit heeft schuldig gemaakt", dat hij niet uitsluitend voor zichzelf spreekt, maar ook om recht te laten wedervaren aan hen, die hem met overgrote meerderheid in juli j.l. bij de stembus hun vertrouwen hebben geschonken en om algemene bekendheid te geven aan de wijze, waarop tijdens zijn afwezigheid de meerderheid van de raad - misschien op instigatie van anderen - een zo ernstige zaak heeft behandeld.

(wordt vervolgd)

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM.

(vervolg)

418. Zo.-Ve. 16-2-1617 blz. 171/2-17 ²/₁

Jan Janssen alias Custer als man van Cathalyn, en Jan Peeters als man van Lysbeth, hebben een deling gemaakt. Aan Jan Janssen zijn ten deel gevallen: a. een groesveld genaamd Den Boogaert, gelegen te Zonderwijk aan de Cromstraet (belendende percelen: Frans Hendricx, Jan Jan Jacops, de gemene straat, het stuk waarvan dit is gedeeld); b. een stuk land te Zonderwijk, genaamd Ghielen Tijs Ecker (belendende percelen: de kinderen van Jan Jans, Willem Anthonis, Jan Lauwreyssen, de kinderen Gielis Claes). Aan Jan Peeters zijn ten deel gevallen: a. een groesveld genaamd het Biesevelt, gelegen te Zonderwijk aan de Cromstraet (belendende percelen: de kinderen Dierick Jacops, Frans Hendrickss., Jan Jan Jacops, de kinderen Hendrick Willems, het stuk waarvan dit is gedeeld); b. een akker te Zonderwijk (belendende percelen: de kinderen Faes Goyaerts, het Huis van Postel, de gemene weg).

Schepenen: Jacob Tielemans - Peeter Wouters

419. 23-2-1617 blz. 172/2

Aerd Hendricss. als momboir van de onmondige kinderen Corstiaen Aerts heeft overgedragen aan Hendrick Willems. alias Smedts een belofte van 93 gld. die Peeter zoon van Jan Janss. van Knechsel aan Aerd had gedaan op 4 juni 1615.

Schepenen: Jacob Tielemans - Peeter Wouters (Afgelost 13-5-1624)

420. 23-2-1617 blz. 17 ²/₃

Willem Janssen van 19ntelren heeft overgedragen aan Hendrick Willems alias Smedts een rente van 100 gld. die Jan Janss. van Knechsel ten gunste van eerstgenoemde had gevestigd d.d. 16 februari 1587.

Schepenen; Jacob Tielemans - Peeter Wouters (Afgelost 13-5-1624)

421. 23-2-1617 blz. 172/4

Adam Janssen belooft om, tussen nu en Lichtmis aanstaande over twee jaar, 59 gld. - zonder interest - te betalen aan Geerard Aerts. Geheelten van de schuld mag hij al eerder terugbetalen. Een bedrag van 38 gld. uit de som heeft hij opgenomen tijdens het leven van zijn vrouw Joostken.

Schepenen: D. van Hove - Janssen

422. 23-2-1617 17 ²/₅ 173/1

Hendrick Hendricx van den Broeck heeft overgedragen aan zijn schoonvader Peeter Janss. alias Bunnens een rente van 42 gld. per jaar, die Peeter aan Hendrick had overgedragen op 27 augustus 1612. Hendrick

beschouwt het nu overgedragene als betaald.

Schepenen: Tielemans - Wouters

123. 26-2-1617 blz. 173/2

Jun Geeraerds heeft beloofd aan Peeter Janss. als momboir (naast de moeder, Jenneken) en Dierick van Hove als toeziender van de onmondige kinderen van wijlen Claes Janssen, om hun, tussen nu en aanstaande Lichtmis over drie jaar, de som van 100 Karolusgld. te betalen tegen een rente van vijf stuivers. Jenneken, weduwe van Claes Janssen, zal hiervan het vruchtgebruik hebben. De eerste vervalddag is Lichtmis 1618. Hiermee worden alle voorgaande beloften, door Jan Geerardts in 1614 gedaan aan de genoemde onmondigen, teniet gedaan.

Schepenen: Van Hove - Janssen

(Afgelost 20-4-1620)

424. 27-2-1617 blz. 173/3-174/1

Jan Janssen Ancems heeft beloofd aan Peeter Janssen als momboir (naast de moeder, Jenneken) en Dierick van l-bye als toeziender van de onmondige kinderen van wijlen Claes Janssen, om hun, tussen nu en aanstaande Lichtmis over drie jaar, de som van 62 gld. 10 st. te betalen tegen een jaarlijkse rente van zes gulden en vijf stuivers. Jenneken, weduwe van Claes Janssen, zal hiervan het vruchtgebruik hebben. De eerste vervalddag is Lichtmis 1618. Hiermee wordt een eerder gedane belofte van Jan Janssen Ancems aan Peeter Janssen teniet gedaan.

Schepenen: Van Hove - Janssen

(Afgelost 1-3-1621)

425. 30-1-1617 blz. 174/2

Michiel Hermans en zijn vrouw Elisabeth Geraerts hebben aan Jan Claus beloofd de som van 100 gld., die elk jaar op Lichtmis kan worden voldaan. Zolang het geld niet is betaald, is per jaar een interest van zes stuivers verschuldigd; de betaaldag daarvan is Lichtmis. Hiermee vervalt een belofte van 30-1-1616.

Schepenen: Jan Joosten - Dierick van Hbeffe

(Afgelost (1)9-12-1620)

426. Zo.-Ve. 13-2-1617 blz. 174/3

Willem Jan Steymans en zijn zoon Jan Willems beloven, aan Matijs Peeters 50 gld. te betalen met een jaarlijkse interest van drie gulden, de laatste te voldoen op Lichtmis, het eerst in 1618. Zij verbinden daartoe een akker in de Schoteracker te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: Jan Ardts, Wirock Hendricx, Wierick Hendricx en anderen, de weduwe Faes Goyaerts), waarop reeds een cijns rust van vijf penningen, verschuldigd aan het kapittel van Sint-Oedenrode. De schuld kan worden voldaan met een opzeggingstermijn van een half jaar.

Schepenen: C. Janssen - J. Tielemans

(Afgelost 2-12-1627)

427. Zo.-41e. 4-3-1617 blz. 175/1

Jacop Thielemans heeft overgedragen aan Rut Jan Wouters. een stuk beemd in de Beghbroocken te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: de weduwe Lenaert Jaspers en haar kinderen, de kinderen Peeter Janssen, Jan Geraertss., de gemeynthe). Mocht er later op het goed een nu onbekende cijns blijken te rusten, dan zal de verkoper de koper schadeloos stellen "tegen den penninck tweendertich".
Schepenen: Jacob Tielemans - Peter Wouters

428. 6-5-1617 blz. 175/2

Mechel Luca5 Walraven en haar momboir Joost Janssen hebben in naderschap overgedragen aan Jacob Mercelis een erfbrief van drie gulden per jaar, welke som Mercelis Hendricx Elenss. d.d. 16 december 1573 had beloofd elke Lichtmis te betalen aan Barbara dochter van Willem Handt schoenmaeckers.
Schepenen: Jan Niclaessen - Adriaen Janssen

429. Z. 10-5-1617 blz. 176/1

Jacob Mercel ^{is} heeft overgedragen aan Jacob Fransen van Lyshout, pastor te Eindhoven, een erfbrief van drie gulden per jaar d.d. 16 december 1573, waarvoor verbonden is een driesveld of beemd genaamd de Hoymere te Zeelst (belendende percelen: Amijs Claessen, Anthonis Artss. van Eyck, Amijs Claessen, "d'erffe des gelovers voorschreven"). Deze brief is op 6 mei 1617 aan Jacob Mercelis in naderschap overgedragen door Nechel weduwe Lucas Walravens.
Schepeneis: Jan Claessens - Janssens

430. B. 10-3-1617 blz. 176/2-177/1

Adriaen Goidtschalxs van Reyden en Hendrick Janssen Poelen, cum suis, voor de ene helft, en Willem Janssen Waudt (?) van 's-Hertogenbosch met Splinter van Vooren - deurwaarder van de Raad van Brabant -, cum suis, voor de andere helft, allen erfgenamen van Jenneken dochter van Gijsbert Augustijns, hebben overgedragen aan Goyaert Adams van Buel een beemd te Blaarthem, genaamd Augustijns Langen Beempt (belendende percelen: de erfgenamen Anthonis Berworts, de kinderen Aert Lenaerts, Anthonis Joo5ten, Peeter Janssen, Thonis Joosten). Mocht er later op het goed een nu onbekende last blijken te rusten, dan zal de verkoper de koper schadeloos stellen "tegen den penninck sestien, ende den chijns tegen den penninck 32, den erfroggepacht het mudde tegen hondert guldens".
Schepenen: J. Claessen - J. Joosten

431. B. 10-3-1617 blz. 177/2

De ⁱnde vorige akte genoemde verkopers hebben overgedragen aan Goort Adams: de Rietbeempde te Blaarthem (belendende percelen: Thonis Joosten, Aert Lenaerts van den Broeck, Bernaert Dielis). Mocht er later op het goed een nu onbekende last blijken te rusten, dan zullen de verkopers de kopers schadeloos stellen op de in de vorige

akte beschreven wijze.
Schepenen: J. Claessen - J. Joosten

432. B. 10-3-1617 blz. 177/3

De in de beide voorgaande akten genoemde verkopers hebben overgedragen aan Goort Adams: de helft van de Grooten Acker te Blaarthem, metende omstreeks twee lopenzaad (belendende percelen: Wouter Wouters., Willem Paulus Coolen, Bartel Hendricx, Anthonis Ariens). Mocht er later op het goed een nu onbekende last blijken te rusten, dan zullen de verkopers de kopers schadeloos stellen op de in de beide voorgaande akten beschreven wijze.
Schepenen: J. Claessen - J. Joosten

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN.

(vervolg)

389. V. 3-11-1796 2/250

Vergadering van de leden der Municipaliteit van Veldhoven, waarbij wordt besloten, dat de burgemeesters Jan Verschuuren en Jan Liebregts aan de herbergier Jan Somers 70 gulden betalen voor verteringen van de Municipaliteit van 1 mei 1795 tot 30 april 1796.
Getekend: W.v.d. Eijnden, P. Verschuren, sekretaris J.F. de Wit.

390. Z. 4-11-1796 2/252v-254v

Afschrift van een brief van de Representanten van het Volk van Baatafs Brabant aan de Municipaliteit en burgemeesters van Zeelst aangaande het verzoek van Zeelst, om enige gemeentegronden, waarvan de inwoners geen profijt trekken ter kultivering te mogen verkopen, om de belastingen en schulden te kunnen betalen aangezien de gemeente niets in kas heeft. Het gaat om circa 100 lopen. Verder had Zeelst verzocht, de voorhoofden van de geërfden voor een redelijke prijs te mogen aanmeten en transporteren. De representanten beslissen als volgt: Het tweede verzoek (aangaande de voorhoofden) wordt afgewezen. De 100 lopen ongekultiveerde gronden mogen onder de volgende voorwaarden worden verkocht: 1. de bomen op deze gronden moeten ten behoeve van de gemeente worden geruimd, 2. 15 jaar lang zullen deze gronden vrij blijven van tienden, verpondingen, beden en bezaaide morgen, 3. de 40ste penning van het koopbedrag alsmede 17 st. per loop tot afkoop van de cijns moeten ten Comptoire van de Domeinen worden voldaan, 4. van iedere gulden moet worden betaald aan de schepenen 2 penningen, de officier 2 penningen, de sekretaris 4 penningen en aan de afhanger 2 penningen, 5. het staat de verkrijgers vrij drie vierde der kooppenningen 6 jaar lang tegen een rente van 4 gulden per honderd te laten staan, 6. de afmeting der percelen moet ge-

schieden door de gezworen landmeter, 7. de transporten zullen worden gedaan ter sekretarie van Zeelst. Voor ieder transport verkrijgt de sekretaris twee gulden en de schepenen 12 stuivers, 8. binnen 6 weken moet de Municipaliteit aan het Comptoire der Domeinen een lijst van alle percelen overmaken met de namen der verkrijgers en de ligging, 9. de uitgegeven gronden moeten binnen 4 jaar worden ingegraven, bezaaid, beplant en bepoot worden, 10. de moeren en mineralen blijven voor de Domeinen gereserveerd, 11. wegen, die van en naar enige andere plaatsen en gronden leiden, mogen niet belemmerd en afgesneden worden, 12. wat de leges en ongelden voor opzichters betreft, is de Municipaliteit verplicht zich te houden aan de voorschriften hieromtrent gegeven door de gewezen Raad van State van 10 augustus 1790.

Getekend: J.J. Ribbius, P.J.G. Vogelvangere.

391. V. 24-11-1796 2/251r

Wouter van den Eijnden en Poulus Verschuuren, schepenen van Veldhoven, kommitteren de schepen Jan Somers, om op 28 november a.s. op de door de president van het kwartier uitgeschreven kwartiersvergadering ten raadhuize van Eindhoven met de andere gekommitteerden van Kempenland te delibereren en te beslissen.

Getekend: W.v.d. Eijnden, P. Verschuren.

392. Z. 25-11-1796 2/251v

Hendrik J. Beijnsens, schepen, Johannes van Rooy en Jacobus van Vlokhoven, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Adriaan Borgers, om op 28 november a.s. op de door de president van het kwartier uitgeschreven kwartiersvergadering van Kempenland met de andere gekommitteerden te delibereren en te beslissen.

Getekend: H.J. Beijnsens, J.v. Rooy, J.v. Vlokhoven (kan niet schrijven).

393. B. 26-11-1796 2/252r

Joost van Baarschot, schepen, en Peter van Dommelen, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepen Jan M. Baselmans, om op 28 november a.s. ten raadhuize van Eindhoven op de door de president van het kwartier uitgeschreven kwartiersvergadering met de andere gekommitteerden te delibereren en te beslissen.

Getekend: J.v. Baarschot, P.v. Dommelen.

394. Z. 18-4-1797 2/255

Vergadering van schepenen, burgemeesters, zettters, kerk- en a meesters van Zeelst, waarbij tot burgemeesters worden aangesteld Herber-tus Petrus Borgers en Leendert van den Wildenberg, tot aimmeester Johannes van Lierop.

Getekend: H.P. Borgers, L.v.d. Wildenbergh, J.v. Lierop, H.J. Beijnsens, A. Borgers.

395. V. 26-4-1797 2/257

Vergadering van schepenen, burgemeesters en de ainneesters van Veldhoven, waarbij tot burgemeesters worden gekozen Hendrik Donkers en Hendrik Schooff, tot armmeester Willem van der Meeren, en wel voor de periode van 1 mei 1797 tot 30 april 1798.

Getekend: H. Donkers, H. Schooff (kan niet schrijven), W.v.d. Meeren, W.v.d. Eijnden, P. Verschuren, J. Somers, B. Kuijpers, H. Verlinden, J.v. Nuenen.

396. B. 29-4-1797 2/256

Vergadering van schepenen, burgemeesters, arnuneesters en zettters van Blaarthem, waarbij tot burgemeester wordt aangesteld Johannes Dams, tot armmeester Jan van den Heuvel en tot zetter Peter van Dommelen.

Getekend: J.H.Dams, P.v.Dommelen, J.v.d.Heuvel, J. van Baarschot, J.M.Baselmans, F. van der Leen, M. Krooijmans, C.v. Dommelen, sekretaris J.F. de Wit.

397. V. 22-9-1797 2/258r

Jan Somers en Poulus Verscheuren, schepenen van Veldhoven, kommitteren de schepen Wouter van den Eijnden, om zich op 25 september a.s. op de vergadering der gekommitteerden uit de Representanten van het Volk van Bataafs Brabant te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1797 tot 30 september 1798.

Getekend: P. Verschuren, J, Somers.

398. Z. 22-9-1797 2/258v

Adriaan Borgers, schepen, Herbertus Petrus Borgers en Leendert van den Wildenberg, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Hendrik Jan Beijnsens, om zich op 25 september a.s. op de vergadering van de gekommitteerden uit de Representanten des Volks van Bataafs Brabant als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1797 tot 30 september 1798.

Getekend: A. Borgers.

399. B. 22-9-1797 2/259r

Joost van Baarschot, schepen, en Johannes H. Dams, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepen Jan M. Baselmans, om zich op 25 september a.s. op de vergadering van de gekommitteerden uit de Representanten des Volks van Bataafs Brabant te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1797 tot 30 september 1798.

Niet getekend.

400. Z. 2-12-1797 2/259v-260v

Vergadering van schepenen, burgemeesters, zettters, arm- en kerkmeesters van Zeelst (afwezig A. Borgers), waarbij het verzoek van Martij-

na Egelmers, weduwe van Hendrik van Keulen, om 17 roeden en 45 vierkante voeten voorpoting van zeker teulland in de Heistraat te mogen kopen, wordt behandeld. Er wordt door de vergadering gesteld: 1) dat deze 17 roeden en 45 vierkante voeten vroeger als grondheer de herzog van Brabant en daarna de Staten-Generaal hadden, 2) dat die "gemeent" alleen aan de inwoners is uitgegeven, 3) dat bij inspectie is gebleken, dat de gemene weg hierdoor niet smaller wordt en de voorpoting van anderen niet gelnkorporeerd wordt, 4) dat de gemene weiden hierdoor niet zodanig zullen verminderen, dat er onvoldoende gras is voor het vee, 5) dat de prijs per roede 1 gulden bedraagt.

Getekend: H.P. Borgers, L.v.d. Wildenbergh, J.v. Erkel, H. Coppelmans, Jan van Dijk (zetter), J.A. Baselmans (zetter), sekretaris J.F. de Wit.

401. V.Z.B. 30-3-1798 2/261r-263r

Vergadering van de schepenen der dingbank Veldhoven, Zeelst en Blaarthem op verzoek van de agenten van het distrikt Eindhoven. De leden der Municipaliteit: J.M. Baselmans, Joost van Baarschot, A. Borgers, Hendrik J. Beijssens, Wouter van den Eijnden, Jan Somers en Poulus Verschuuren worden ontboden en ontslagen. Genoemde agenten hebben opdracht, de besturen van Lommel, Borkel, Schaft, Westerhoven, Eersel, Steensel, Reusel, Rythoven, Veldhoven, Duijsel, Knegsel, Netersel, Bladel, Hoogeloon, Blaarthem, Meerveldhoven, Wintelre, Zeelst, Casteren, Hapert, Vessem, Eindhoven en Strijp, te reorganiseren. De dingbank gelast de officieren (pol. en militair), de agenten als zodanig te erkennen. Vervolgens worden ten raadhuijze door de agenten opgeroepen en als leden van de Municipaliteit aangesteld: J.M. Baselmans, Joost van Baarschot, Hendrik Coppelmans, Mattijs Baselmans, Jan Verschuren, Antonie van der Linden en Hendrik Verlinden. Allen hebben de gebruikelijke verklaring afgelegd. Tot president werd gekozen Antonie van der Linden.

Getekend: A.v.d. Linden, H. Verlinden, J. Verschuren, II. Coppelmans, M. Baselmans, J.M. Baselmans, J.v. Baarschot, sekretaris J.F. de Wit.

402. V.Z.B. 5-4-1798 2/263v-264v

Vergadering van de Municipaliteiten Veldhoven, Zeelst en Blaarthem, waarbij wordt voorgesteld, om de bij deze reorganisatie mede ontslagen sekretaris J.F. de Wit, zijnde een goed vaderlander, opnieuw als sekretaris van de gemeenten Veldhoven, Zeelst en Blaarthem aan het Intermediair Administratief Bestuur voor te dragen.

Getekend: A.v.d. Linden, H. Coppelmans, Jan Verschuuren, H. Verlinden, J.v. Baarschot, J.M. Baselmans, en Mattijs Baselmans als loco-sekretaris.

403. Z. 23-4-1798 2/265r

Grondvergadering van Zeelst, distrikt 1, raadhuis, waarbij 88 personen zijn opgekomen, van wie 86 v66r en 2 tegen het ontwerp van de

Staatsregeling voor het Bataafse Volk hebben gestemd.

Getekend: H.P. Borgers, president, J. van Rooy, stemopnemer, J. van Dijk, stemopnemer, A. van Lierop, stemopnemer, sekretaris A. Borgers.

404. Z. 23-4-1798 2/265v

Grondvergadering van Zeelst, distrikt 2, waarbij 110 personen zijn opgekomen van wie zich 103 v66r en 7 tegen het ontwerp van de Staatsregeling hebben verklaard (lokaal bij Daniël van Lottringe).

Getekend: H. de Wit (voorzitter), H. Coppelmans, H.J. Beijssens, sekretaris G. de Wit.

405. V. 23-4-1798 2/266r

Grondvergadering van Veldhoven, distrikt 1, raadhuis, waarbij 75 personen zijn opgekomen, van wie zich 51 v66r en 24 tegen het ontwerp van de Staatsregeling hebben verklaard.

Getekend: H. flikkers (president), H. Verlinden, J. Verschuren, Jan Maes (stemopnemers).

406. V. 23-4-1798 2/266v

Grondvergadering van Veldhoven, distrikt 2, gemeenteschool, waarbij 62 personen zijn opgekomen, van wie 39 v66r en 23 tegen het ontwerp van de Staatsregeling hebben gestemd.

Getekend: J.v.d. Linden (president), J. Liebregts, J.v. Doorn (stemopnemers), J.v. Nuenen (sekretaris).

407. V. 26-4-1798 2/267

Vergadering van schepenen, burgemeesters en armmeesters van Veldhoven, waarbij tot burgemeesters worden gekozen Johannes Donkers en Dielis van Esbeek van 1 mei 1798 tot 30 april 1799, tot aimateester Hendrik van Stiphout. Zij hebben de gebruikelijke verklaring afgelegd.

Getekend: J. Donkers, D.v. Esbeek, H.v. Stiphout, A.v.d. Linden, J. Verschueren, H. Verlinden, Th. Hanewinkel (vorster), J. Liebregts, P.v.d. Hurk (zeters).

408. Z. 27-4-1798 2/268

Vergadering van schepenen, burgemeesters, zeters, kerk- en all eesters van Zeelst, waarbij tot burgemeesters worden gekozen: Wilhelmus Verscheuren en Adam Louwers, tot zetter Willem van Grotel, en wel voor de periode van 1 mei 1798 tot 30 april 1799.

Getekend: H. Coppelmans, M. Baselmans, J.v. Dijk, H.P. Borgers, J.v. Erkel, A. Louwers, W. Verschuren, A. Schepers (kan niet schrijven), W.v. Grotel, J.H. Baselmans.

409. B. 28-4-1798 2/269

Vergadering van schepenen, burgemeesters, almmeeesters en zeters van Blaarthem, waarbij Francis der Kinderen tot burgemeester wordt geko-

zen voor de tijd van 1 mei 1798 tot 30 april 1799. Hij legt de klaring af, dat hij een afkeer heeft tegen het stadhouderschap, de aristocratie, de regeringloosheid en het federalisme.

Getekend: F. der Kinderen, J.v. Baarschot, J.M. Baselmans, J.H. Dams, J.v.d. Heuvel.

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

(vervolg)

1587

Desen tyt hevet noch alsoo gevrosen dat het coren seer bedorven is alsoo datmen oyck nyet sonder vier en heeft conen gedancken ende het coren is dagelyckx dierder geworden, vele oyck van honger bedorven.

Opten Vle juny snachts heeft de partye meynen Den Bosch in te nemen, hebbende gelaten een schuyt ende drye leeren ende twee vande wacht gevangen genomen,

Opten wolff die vele quaets inde beesten is doende is geset wie den selven cost.becomen gelyck oyck te vorens op geset is XXV gld.

Het terwen broot naer advenant is beter toop geweest dan het rogge.

Opten Ve juny LXXXVII is den edelen here Heer Rycalt van Merode here tot Oerschot, Hilvarenbeeck, Diessen, Riel, Westelbeerse, Geele, Dussel, Waelhem etc gestorven ende tot Oerschot inde kerck begrave.

Opten XII juni] syn de geusen off tvolck van Neercant smergens met gewalt gecomen tot Erp ende Vechel, ende wel tusschen de vier ende vyffhondert huyslieden vanden Peel dootgeslagen.

Opten XXIe juny is Wouter van Elmpt stadthelder tot Oerschot stelt, ende daerna by mynen here tot schout gestelt van Oerschot ende Hilvarenbeeck, Salm Fabri in syne officie als stathouder.

In auguste hevet broot gegouwen tegen tsestich gulden het mud, wese de lopen 8 gld. Alle andere waere advenant.

In july is joncker Willem Spierinck van Wel lieutenant drossaert geworden van het lant van Kessel, doer heer Willem van Krep cancellier van Gelderlant getrouwt hebbende Joffr. Johanna vander Linden schoonsuster van Spierinx voerscreven.

Opten 28 septembris '87 is heer Robrecht van Os ende Custers bruer gevangen vande Ruyteren van Geertruydenberge ende de pastoor geloof hebbende VC gld. eest nyet mogelyck geweest op te brengen sonder interesse van goede heeren die hen best gedaen hebbende nochtans den nyet weder en hebben en van gecrygen voer ...

De ruyter ende soldaten syn soe sterck mer alle ende boven Oerschot gecomen, datmen egeen metten off andere getyden meer en heeft mogen singen, dan de hooghmissie, doer dyen de Nedercantsche ruyteren allen daghe hier ende hierontrent grasseerden, ende nyemant vry en. was, paep noch custer, noch papist, noch geus maer het was met hen al

wilt, ende sloegent doot off steldent op groet rantchoen.

De pest is alle daghe meerder en meerder geworden besonder tot Spoor-donck, Hovel ende Kerckhoff; tot Best zeer resseerende,

Op Alder Sielen dach is Mariken Stockelmans opt raethuys van pest storven; daerna Hens ende Yken haere kinderen, Janen ende twee kinderen genesende.

In october is Arien Danels, vorster, ende Neeáken inden Swaen syn huysvrouw vande pest gestorven.

Daerna dat Henrick de Leuw opten XXVIe oktobris in syn plaets van vorsterye is gestelt.

Desen tyt ontrent in augusto begonst hebbende lest leden, hebben die vanden Vleuten willen opponeren tegen de gemeynt ter cause van seeckere nieuwe erffe die sy ingesloten hadden, daervoer executie geschiet was ende hebbende de magistraet in Bosch beschreven ende provisioneel geobteneert van relaxatie etc. maer want die van Oerschot ten Bosch in sulcken cas nyet te recht en staen noch hoeft en hebben dan alleenlijck tehove ende de ordinarise bede soe verre binnen Oerschot dyen aengaende recht gewygart wordt ende voerder nyet en hebben sy hen vonnis provisie nyet ter executien gestelt, maer syn die van Oerschot daerna door quaet toesien by provisie te Bruessel gecondempneert omme henne affgepande beesten by permisie te restitueren ende de reste gegaen in commissarissen.

Naeden oogst is wederom got tyt geworden van coren maer de contributie is soe hoge gelopen aenden ruyteren vande grave van Hboghstraten tot Grave liggende, diemen alle maenden moet geven XI hondert gld. dat nyet mogelyck en is te herderen, ende aende Nedercant nyet min die van welcke vande Nedercant comen men heeft moeten geven hoeft voer hoeft ses gulden voer hen executie.

De schepen vuyt Hollant syn ten Bosch planteyt aencomen synt in octobri geladen met visch, olie, zeep, tere ende dyergelycke waer. Men heeft elck lopen roggengegouwen hebbende voerden oogst vyff gulden in decembris 87 wederom gecocht ende planteyt genoch gevonden (godt sy loffe) voer XV st. ende min, den boeckweyt XI st., gerste XIII st., de haver IX st, behouwlyck de terwe heeft noch gegouwen twee gulden het vat ende meer.

(In auguste '88 een lopen rogge VIII st. den rogge, de gerste VIII st., de haver VI st. ende is nochtans eenen ... oogst geweest.... allen dage seer

Opten XVIIe decembris syn hier gecomen acht jongens vande bende van seggende dat de hele bende soude comen ende soo sy hier seven ruyter vande grave van Hollach ende een heeft gehoort dat van de grave voerscreven goede victoris heeft gehadt in Loemel ende Nedercant gevangen, die welcke over een maent te voerens den grave hadde geattrapeert eenen Andriessen vande Sande persedent ruyteren mede hadden genomen contributie vande grave, by den geleeght tot Herwaerden opt schip van oorlogen ende gelooft hebbende vyff hondert gulden voer den ontslach. Daer nae by vertreck vande geset vt Dort.

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

70. SCHEPENOORKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH
10 mei 1331

Jacobus dictus Coptijt famulus domini Willelmi de Buscho militis ex parte dicti domini Willelmi ut dicebat bona dicti Willelmi sita in parochia de Oerscot que dicuntur bona de Cruninghen cum attinentiis ipsorum bonorum universis tam in humidis quam in sicco consistentibus prout dominus Godefridus de Audenhoven et eius in hoc socii dicta bona a dicto Willelmo ad pactum habere et tenere consuerunt ut idem Jacobus dicebat dedit ad annum et hereditarium pactum Henrico filio dicti domini Godefridi ab eodem Henrico jure hereditario possidenda anno quolibet pro quatuor et dimidio modiis siliginis mensure de Oerscot et pro quatuor et dimidio modiis ordeï eiusdem mensure dandis et solvendis dicto domino Willelmo a dicto Henrico in festo purificationis beate Marie Virginis et in Oerscot tradendis de bonis antedictis, et promisit dictus Jacobus ex parte et nomine dicti domini Willelmi ut dicebat dicto Henrico de dictis bonis et eorum attinentiis debitam et iustam pro dicto pacto prestare warandiam et omnem obligationem in dictis bonis existentem excepto pacto predicto eidem Henrico penitus amovere, et ad maiorem securitatem de solutione dicti pacti dicto domino Willelmo faciendam dictus Henricus quindecim solidos annui et hereditarii census et octo lopina ordeï annui et hereditarii pacti quoscumque Johannes dictus vander Dwerrijt ipsi Henrico annuatim solvere tenetur et duo bonaria prati sita ad locum dictum die Flavicsdonc et ad ipsum Henricum spectantia ut idem Henricus asserebat dicto Jacobo ad opus dicti domini Willelmi pro solutione pacti supradicti simul et indivisum cum predictis bonis supposuit et hereditarie obligavit sub hac forma quod si dictus Henricus dicta bona reddere et resignare voluerit et pro dicto pacto tenere non voluerit, extunc dictus Henricus dicta bona cum pleno pacto et cum dictis quindecim solidis annui et hereditarii census cum octo lopinis ordeï annui et hereditarii pacti et cum duobus bonariis prati predictis ipsi Jacobo ad opus domini Willelmi predicti per solutionem pacti suppositis et obligatis ut promittitur reddet et resignabit, promisit etiam dictus Henricus ut debitor principalis super se et bona sua quod si in hereditatibus predictis dicto Jacobo ad opus dicti domini Willelmi pro solutione pacti supradicti suppositis et obligatis simul cum bonis predictis ut predictum est obligatio aut impeditio aliqua fuerunt ipse Henricus obligationem aut impeditioem huiusmodi dicto domino **willelmo omnino deponet. Testes** interfuerunt scabini in Bugchoducis Elyas Pannicida et Bertoldus Steimpel. Datum anno domini M CCC tricesimo primo in crastino ascensionis eiusdem.

(Jacobus Coptijt, bediende van ridder Willem vanden Bosch, heeft namens zijn heer diens goederen te Oirschot, genaamd de goederen van Cruninghen, die heer Godefridus van Audenhoven van Willem in erfpacht had, in erfpacht overgedragen aan Henric, zoon van Godefridus en wel voor 41 schepel rogge en 4 schepel gerst per

jaar. Als onderpand stelt Henricus de 15 schilden jaarcijs en 8 lopen gerst, die hij jaarlijks van Johannes Dwerrijt ontvangt,)

71. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
21 februari 1386

Wij Henric Vos soen van Beerse, Jan Rutghers soen was van Audenhoven, Diederic die Cromme, Joerden Brant, Godevaert Eckermans, Jan Heinrics soen was van Aerle ende Joerden vander Braken, scepenen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeynen seghel, dat voer ons comen is Henric Heinrics soen van Melincrode ende heeft met scepenen brieven overghegheven ende opghedraghen Alaerden Kathelinen Beerten soen was, Kathelinen sijre suster, Jannen gheheyten Leysen, Humannen Maes Humanssoen was van Boxtel, Heylwighen ende Elysabetten Wautgher dochteren, die naturael soen was Henrics Wuesten, alsolken een mudde roggen syaers erfs pachts der gherechter maten van Oerscot als hij jaerlijcs op onser Vrouwen dach alsmen kersen bornt gheldende hadt in der erfrenisse Godevaerts van Ructe ende als hi ghecreghen hadt van Jacoppen van Esch, Diederics Neven swagher ende als dieselve Jacop ghecreghen hadt van Wouteren Martheus soen van Essche ghelijc als der scepenen letteren van Oerscot tughen ende begripen die daer op ghemaect sijn ende dat Henric voerscreven helmelinghe op dit voerscreven een mudde rogge heeft verteghen tot behoef Alaerts Kathelinen, Jans Homans, Heylwighen ende Elysabetten voerscreven ende hoer re erfghenamen na hen ende dat dese selve Henric voirscreven heeft gheloeft op hem ende op sijn goet voer hem ende voer sijn nacome-lingen na hem dit voerscreven opdraghen overgheven ende vertijen stedich ende vast te hauden tot ewighen daghen ende allen voercommer daer inne af te doen dien hij daer op ghemaect heeft sonder ennich weder segghen, ghegheven in den jaer alsmen streef van der gheboert ons Heren dusent driehondert tachtentich ende esse een en twintich daghen in februario.

(Henric Heinrics van Melincrode heeft overgedragen aan Alaerd, zoon van Kathelijne Beerten, aan zijn zuster Kathelijne, aan Jan Leijsen, Human zoon van Maes Humans van Boxtel, en aan Heijlwich en Elysabeth, dochters van Wbuter, natuurlijke zoon van Henric Wuesten, een erfrente van één mud rogge, die hij jaarlijks beurde uit het erf van Godevaert van Ructe en die hij van Jacob van Esch, de zwager van Diederic Neven had verkregen. Jacob van Esch had deze erfrente eerder van Wouter Matheus van Essche verkregen.)

V. b. DE VELDHOVENSE OORKONDEN (OERLE, MEERVELDHOVEN, ZEELST, VELDHOVEN, ZONDERWIJK) VANAF DE 13e EEUW.

(vervolg)

21. SCHEPENOORKONDE VAN OERLE
23 maart 1394

Wij Arnt Ileinrick Keysers soen ende Jan Maes soen was vanden Eijnde, scepenen in Oerle, tughen onder onsen seghelen, dat voer ons comen sijn Rutgher van den Dijc, Wouter vanden Dijc ende Maes Comans van Knechsel ende hebben ghetuicht eendrechteliken als scepenen op hoeren eedt bij manissen des richters, dat voer hen Jan Spikerman als man onser liever ende ghenedigher Vrouwen van Brabant, Peter Veren Heijlen soen, Jan die Hoghe, Wouter vanden Eijnde, Jan die Volre ende Arnt vanden Valgaet, tuijchden eendrechteliken in der vierscare in enen ghebannen ghedinghe tot Oerle op hoeren eedt bij manissen des richters, dat hen cundich weer dat allen die laet op die twe goeden tot Xonderwijn gheleghen die den Goetshuijs van Postel toebehoerende sijn daer op ghezeten ende ghewoent hebben van des Goetshuijs weggen van Postel voersc. tsestich jaer lanc ende meer ende dat sij die tienden tot Zonderwijn die den voersc. Goetshuijs van Postel daer toebehoerende sijn gheleijt hebben van des Goetshuijs weggen van Postel voersc. tsestich jaer lanc ende meer, ende dat dat Goetshuijs van Postel voerseit die voersc. twee goeden metten tienden voersc. ghehantplicht heeft als voer sijn erve tsestich jaer lanc ende meer ende nijement anders, in kennisse der waarheijt soe hebben wij scepenen boven ghenoeemt onse seghelen aen dese teghenwoerdighe letteren ghehanghen. Ghegheven in den jaer doe men screef van der gheboert ons Heren dusent driehondert tneghentich ende vier op den drie ende twintichsten dach in meerte.

(Schepenverklaring van Oerle, dat Jan Spikerman, leenman van de hertogin van Brabant, Jan die Hoghe, Wouter vanden Eijnde, Jan die Volre en Arnt vanden Valgaet in de vierschaar van Oerle getuigd hebben, dat alle "laeten" (horigen-pachters) op de twee goederen van het Godshuis van Postel te Zonderwijk, 60 jaar en langer daarop hebben gewoond en de tienden vanwege het Godshuis van Postel 60 jaar en langer hebben geïnd en dat het Godshuis van Postel 60 jaar en langer als eigenaar van de twee goederen en de tienden is opgetreden en niemand anders.)

V. d. DE OORKONDEN VAN BEERS VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

9. SCHEPENOORKONDE VAN OERLE
17 oktober 1344 (Archief: abdijs Tongerlo)

Wi Jan vander Heijden ende Jan Happen sone scepen in Oerle, tughen onder onse seghelen, dat voer ons sijn comen Ver Heijlewijn Peters

Smeits vief van Oerle was, Henric, Wouter ende Peter haer sone, 'ende hebben vercocht ende geliet, ende bekent dat si vercocht hebben voer hen, voer haer erfghenamen na hen ende voer haer nacominghe, Jacobbe Vrancken sone vanden Bogharde van Eijke tot sine behoef, sijnre erfghename na hem oft sijnre nacominghe, een stuc beems gheleghen aen den Rake, in die prochie van Westelberse, dat voermaels Peters Smeits van Oerle was, ende ver Heijlewijn ende Henric, Wouter ende Peter haer sone voerseit ende Jan Godevaerts sone vander Wuestbraken was, hebben gheloeft ghesamender hant ende onghesceiden op hen ende haer goet Jacobbe voers. dit voerghenoemde stuc beems gheloeft te weren, als men erve mit sculdich is te weren, ende alle voercommer af te doen, ute ghenomen der heren tijns vanden gronde. Ghegheven int jaer ons Heren gheboert doe men screef MP ¹³⁴⁴ XL ende vier, tsondaghs voer sinte Luucs dach ewangelists.

(Voor de scepenen van Oerle heeft Heijlewijn, de vrouw van Peter Smeits van Oerle, met haar kinderen Henric, Wouter en Peter, een weiland aan de Rake te Westelbeers verkocht aan Jacobus, zoon van Frans vanden Bogharde van Bergeijk.)

VI. OUDE TOPONYMICA

Dit hoofdstuk wordt in de volgende aflevering voortgezet.

VII. GENEALOGICA

1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER LINDEN (VERLINDEN) van 1667 af (Gegevens, verzameld uit de doopboeken respectievelijk geboorteregisters van Veldhoven, chronologisch geordend per ouderpaar.)

(vervolg)

HENDRICUS VAN DER LINDEN	X	FRANCISCA SMITS
29- 6-1812 Pierre	V. get.	Seb.v.d.Hurk, H.Moeskops
21- 7-1817 Geertrudis	V. ^{ft}	A.v.d.Linden, H.A.v.d. Linden
HENDRICUS VAN DER LINDEN	X	JOANNA CATHARINA. VAN VEGGHEL
1- 6-1813 Willem	V get.	A. Meelen, A.v.d. Linden
21-11-1815 Hendricus	V.	P. Meelen, F. Peeters
29- 1-1817 Catharina	V.	J.v.d. Sanden, F. Peeters
18- 1-1819 Catharina	V.	J.v.d. Sande
PETER VAN DER LINDEN	X	JOHANNA TOPS
10-10-1814 Adriana	Z. get.	G.Beijnsens, J.Baselmans
20- 3-1817 Walterus	Z.	J. Bertrams, J.van Rooij
8-10-1821 Wilhelmina	Z.	J. Bertrams, J.van Rooij

GODEFRIDUS VAN DER LINDEN 2- 3-1815 Johannes	X Z.	GEERTRUDA VAN DEVENTER get. J. Baselmans, G. Beijssens
FRANCIS VAN DER LINDEN 27-10-1815 Johanna Maria V.	X V.	JOHANNA SWAGEMAKERS get. C.v.d. Huigevoort, J. Joosten
12- 4-1817 Martha	V.	J. Box, J. Joosten
10- 9-1821 Maria	V.	L. Scheepens, H.v.d. Linden
7- 9-1825 Hendrica	V.	J.F. Somers, F. Peeters
DIRK VAN DER LINDEN 29- 1-1819 Gerardus	X Z.	CATHARINA VAN DEN BROEK get. J.v.d. Linden, J. van Rooij
13- 9-1822 Adriaan	Z.	G. de Wit, J. van Rooij
HENRICUS VAN DER LINDEN 29- 7-1825 Elizabeth	X V.	GERARDINA SMOLDERS get. J.F. Somers, L. Somers
JOHANNES VAN DER LINDEN 14- 9-1828 Anthonius	X Z.	MARIA SMULDERS get. G. de Wit, J. van Rooij
20-10-1832 Anthonius	Z.	G. de Wit, J. van Rooij
3- 3-1840 wilhelmus	Z.	H. Wouters, H.van de Ven
FRANCIS VAN DER LINDEN 26- 8-1830 Martinus	X V.	HELENA BAKEN get. H.v.d. Linden, A.v.d. Sanden
17-11-1840 Johannes	V.	H.v.d. Linden, J. de Pon
10- 8-1843 Hendricus	V.	D.v.d. Donk, H.v.d. Linden
JAN VAN DER LINDEN 16-12-1834 Antonius	X Z.	MARIA VAN STIPHOOT get. G. de Wit, J. van Rooij
6- 1-1837 Antonius	Z.	J. van Rooij, J.F.Lodewijks
WILLEM VAN DER LINDEN 10- 3-1835 Aldegonda	X V.	CATHARINA ELIENS get. H.v.d. Linden, W. Kuipers
JACOBUS VAN DER LINDEN 8- 5-1837 Johanna	X Z.	JOHANNA CATHARINA SENDERS get. J. van Rooij, J.F.Lodewijks
20- 7-1839 Petronella	Z.	M.v.d. Weijden, J. Tops
20- 5-1841 Petrus	Z.	M.v.d. Weijden, J.v.d. Zeelberg
31-12-1843 Johannes	Z.	F. Tielemans, J. Dekkers
11-11-1846 Martinus	Z.	St. Lieven, Th.v.d. Ven
26- 3-1851 Arnoldina	Z.	Chr. de Greef, J.van Nunen
WILHELMUS VAN DER LINDEN 28- 2-1846 Anthonius	X Z.	PETRONELLA VAN EXSCEL get. G. Beijssens, Th.v.d. Ven
17- 9-1847 Maria Catharina	Z.	St. Lieven, Th.v.d. Ven
24- 8-1850 Arnoldus	Z.	G.v. Lierop, J. Couwenberg
PETER VAN DER LINDEN 17- 4-1847 Jan Hendrik	X V.	THEODORA VAN DE VEN get. J.F.v.d. Hurk, P. Moeskops
11- 3-1850 Peter Johannes	V.	J.F.v.d. Hurk, P. Moeskops

HENDRIKUS VAN DER LINDEN 12- 3-1849 Johanna	X Z.	WILHELMINA VAN ROOIJ get. Chr. de Greef, J.v. Nunen
14- 9-1851 Johannes	Z.	Chr. de Greef, J.v. Nunen
6- 5-1853 Ardina	Z.	Chr. de Greef, J.v. Nunen
12- 7-1854 Goverdina	Z.	Chr. de Greef, J.v. Nunen
JOHANNES CORNELIS VAN DER LINDEN 15- 7-1849 Helena	X V.	HUBERDINA RADEMAKERS get. P.v. Gerwen, A.v. Hooren
17- 9-1852 Dimphna	V.	J.v. Heeswijk, J. Peeters
24- 7-1860 Maria Catharina V.	V.	J.v.d. Ven, J.v.d. Broek
ADRIAAN VAN DER LINDEN 15- 2-1850 Theodorus	X Z.	MARIA ANNA KAAS get. J. Couwenberg, G.v. Lierop
31-10-1851 wilhelmina	Z.	Chr. de Greef, J.v. Nunen
5-11-1852 Peter	Z.	Chr. de Greef, J.v. Nunen
12- 3-1855 Catharina	Z.	Chr. de Greef, J.v. Nunen
29- 7-1855 Johanna	Z.	Chr. de Greef, J.v. Nunen
15- 9-1858 Francina	Z.	Chr. de Greef, F. Bazelmans
1- 2-1860 Henrica	Z.	Chr. de Greef, F. Bazelmans
5- 1-1863 Hendrika	Z.	Chr. de Greef, F. Bazelmans
7- 3-1864 Johannes	Z.	Chr. de Greef, P.v. Lippen
ANDRIES VAN DER LINDEN 14- 8-1855 Maria Anna	X V.	HENDRINA ROOIJERS get. A. Somers, J.v.d. Ven
Catharina	V.	J.v.d. Ven, J.v. Schoonbeek
15- 1-1858 Hendrica	V.	
JOHANNES VAN DER LINDEN 6- 7-1866 Maria Christina	X V.	ELISABETH MAAS get. P. Louwers, J.A. Louwers
19- 6-1868 Magdalena	V.	P. Louwers, J.A. Louwers
31-12-1869 Francisca	V.	P. Louwers, J.A. Louwers
9- 8-1872 Adriaan	V.	P. Louwers, A.v.d. Linden
27- 2-1875 Francis	V.	P. Louwers, A.v.d. Linden
3- 7-1877 Martinus	V.	P. Louwers, J.J. v.d. Ven
31- 8-1878 Magdalena	V.	P. Louwers, H. Rooijers
8- 4-1880 Johannes	V.	P. Louwers, II. Rooijers
20- 5-1882 Johannes	V.	P. Louwers, A.v.d. Linden
15- 1-1887 Maria Elisabeth V.	V.	J.J. v.d. Ven, J. Zweens

(wordt vervolgd)

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B. van Cronenburg, Rotterdam

Zie: Hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 3, blz.124

- 3. GENEALOGISCHE REEKS van Peter Hubertus VAN TULDEN te Ottoland (Hilvarenbeek, 's-Hertogenbosch, Nederweert, Maasbree, Rotterdam)

Zie: Hoofdstuk XI, Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz.121

- 4. Aanvulling op de GENEALOGISCHE REEKS van MARIA MARGARETHA VAN DE SANDE, gepubliceerd in aflevering 18 van Campinia, blz. 80.

Zie: Hoofdstuk XI, Lezers leveren hun bijdrage, nr. 4, blz.128

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT
VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

(vervolg)

- 31. "De Maan", Nieuwstraat 9, sectie F 465
- A. HEER WOUTER VAN CUIJCK p.m. 1640
 - 1. "Het vierde part in huijs en hoff"
 - grootte: 81 roeden, aanslag: 1 g. 13 st. 8 p.
 - 2. "Het vierde part in huijs en hoff"
 - grootte: 81 roeden, aanslag: 1 g. 6 st.

verpondingsboek Kerkhof nr. 1, fol. 77 Bv
- B. 1. DIRCK JANSSEN VAN MORETTEN 1665
 - "Het vierde part in huijs en hoff"
 - grootte: 81 roeden, aanslag: 1 g. 13 st. 8 p.
- 2. NICLAES JANSSEN VAN CUIJK 1665
 - "Het vierde part in huijs en hoff"
 - grootte: 81 roeden, aanslag: 1 g. 6 st.

verpondingsboek Kerkhof nr. 1, fol. 77 Bv
- C. DIRCK VAN MORETTEN
 - a. "Het cleijn huijsken"
 - aanslag: 3 st.
 - b. "Huijs en aenstede"
 - grootte: 16' roeden, aanslag: 2 g. 19 st. 8 p.

Van C. b. 10 roeden' overgedragen aan ARIAEN JANSSEN VAN LOON

verpondingsboek Kerkhof nr. 2, fol. 70v
- D. MARIA VAN MOURETTEN, weduwe van Corstiaen Moescops 1732
 - zie C
- E. PETERNEL CORSTAENS MOESCOPS 1739
 - zie C

- F. JAN BAPTIST SMITS 1739
 - " 't cleijn huijsken en 6 roeden van de aenstede"
 - aanslag: 12 st. 8 p.

verpondingsboek Kerkhof nr. 2, fol. 151v
- G. HENDRICK PAULUSSE MOESCOPS 1740
 - " 't cleijn huijsken en 6 roeden van de aenstede"
 - aanslag: 12 st. 8 p.

verpondingsboek Kerkhof nr. 2, fol. 67v 2
- H. MARIA GERITS VAN CUIJCK 1746
 - " 't cleijn huijsken en 6 roeden van de aenstede"
 - aanslag: 12 st. 8 p.

verpondingsboek Kerkhof nr. 3, fol. 97
- I. HELENA MARIA GERITS VAN CUIJCK 1757
 - "Wijs en 6 roeden in de aenstede"
 - aanslag: 12 st. 8 p.

verpondingsboek Kerkhof nr. 4, fol. 70
- J. PEETER LOUIS VAN SOMEREN (wever) 1776
 - "Blijs en erve en 6 roeden in de aenstede, genaamt DE MAAN"
 - aanslag: 12 st. 8 p.

verpondingsboek Kerkhof nr. 4, fol. 70, nr. 5, fol. 72, nr. 6, fol. 70

ook: kohier der huizen, 1791, nr. 108
- K. CORNELIS PETERS VAN SOMEREN
 - kohier der huizen, 1808

Aansluitend aan het kohier der huizen vermelden de kadastrale leggers van Oirschot de volgende eigenaars:

 - CORNELIS PETERS VAN SOMEREN (zie: K) 1832
 - "Huis, schuur en erf"
 - grootte: 1 roede, F 465, art. 656
 - L. WILLEM VERREES, winkelier (door koop), art. 865 1833
 - M. CORNELIS SMETSERS (door koop), art. 1412 1835
 - N. CORNELIS SMEIJERS (kleermaker), art. 3569 1891
 - O. ANTHONIUS BOGMANS (schoenmaker), PETRUS BOGMANS (schoenmaker), CORNELIA CATHARINA BOMANS (winkeljuffrouw) art. 3798 1896
 - P. ANTHONIUS BOGMANS (afroeper), PETRUS BOG'IAN (schoenmaker) art. 3982 1901
 - Q. PETRUS BOGMANS (tuinman) art. 4487 1913
 - R. CHRISTIANUS v/d LOO (landbouwer, geb. 11-11-1883) art. 6542 1952

S. PETRONELLA JOHANNA v/d LOO, weduwe van Hendrik van Hout, en LUCIA MARIA VAN HOUT (door koop) art. 7868 1965

T. LUCIA MARIA VAN HOUT "Huis, erf en schuur" grootte: 1 A 1966 gedeeltelijk vernieuwd 1965

IX. HET HOF VAN HEERENBEKE ONDER OIRSCHOT

(door Felix Maes, archivaris abdijs van 't Park)

(vervolg)

HET PACHTHOF VERKOCHT

Park verkocht het Hof van Heerenbeke aan de heer Marcellus Bles tot Thilbergh, heer van Moergestel.

We laten hier de lijst volgen van de goederen, die toen behoorden tot de Heerbeexhoeve, met hun oppervlakte en hun aanslag of belasting (9).

De heer Marcellus Bles tot Thilbergh, bij transport der Secretarij alhier dato 16 januari 1760

De Heerbeexhoeve toebehoorende aen de Abdijs tot Perck omtrent Loven

huys, hof mette landerijen bestaende inden ouden koeyacker, het mutsen, het half mutsen, den vorsten heycamp, den agtersten dries, den agtersten heycamp met 't heyvelt, 82 lopen, 45 roeden 62-15-12
item hof, boomgaert tegent huys over met lant agter regt door tot het kerckencanten, driessen en moervelden, 20 lopen 8- 6- 0
item den maebeempt, 50 lopen 19-19- 0
het smael velt daer agter, aen Outherbeek, 18 lopen 7- 1- 0
het Outherbeek met den dijck ten westen, met de groes en wey, 50 lopen 18- 9- 0
de vleug met hopvelt en hengstenvelt, 88 lopen 19-15- 0
het kalver lock, calverdries, schaepsdries en ront hopvelt, 16 lopen 2-11- 0
de waelsonck neffens de hoge waelsonck, 18 lopen 3- 2- 0
de hoge waelsonck metten heyvelt, 38 lopen 3-17- 0
de smaelsdonck neffens de rouw esdonck, 10 lopen 2- 3- 0
de rouw esdonck, 30 lopen 3-15- 0
de papenbeempt, 20 lopen 6- 1- 0
't 3e Heerbeek van Velders wal, 10 lopen 3-12- 0
't 4e Heerbeek van Velders wal, 18 lopen 4- 4- 0
't agterste of 5e Heerbeek van Velders wal, gen. 3-14- 0
Loukens heerbeek, 28 lopen
de groes gen. de ses buender aenden anderen gelegen samen

sonder separatie, wallen of gragten tissen beijden

den eersten bunder 8 lopen geset 1-13- 8
den 2e bunder 8 lopen 1- 4- 8
den 3en bunder 8 lopen 1- 4- 8
den 4en bunder 8 lopen 1- 4- 8
den 5en bunder 8 lopen 1- 4- 8
den 6en bunder 8 lopen 1-16- 8
samen 48 lopen 8- 8- 8

8- 8- g

De agt bunder wesende insgelijcx een velt:

de Zeerste bunder 16 lopen 3-19- 0
den 3en bunder 8 lopen 2- 4- 0
den 4en bunder 8 lopen 1-19- 8
den 5en bunder 8 lopen 1-19- 8
den 6en bunder 8 lopen 1-19- 8
den 7en bunder 8 lopen 1-19- 8
den 8en bunder 8 lopen 1-19- 8
samen 64 lopen 16- 0- 8

16- 0- 8

Het 2e heerbeekvelt van Velderswal, 18 lopen

2-19- 0

's smalvelt naest de waelsonck, 12 lopen

2-12- 0

het Outherbeek naest velderswal over den dijck

ten oosten, 12 lopen

3- 1- 0

het 1e heerbeek langs velders wal, 30 lopen

5- 4- 0

somme aanslag

207- 9- 4

WAT ER VERDER GEBEURDE MET DE HEERBEEKHOEVE

In Campinia, het driemaandelijks blad van het Streekarchivariaat Noord-Kempenland, 2e jaargang, januari 1973, nr. 8, blz. 179-183 (10), vinden we heel de lijst van de eigenaars van deze hoeve vanaf de 17e eeuw tot 1971. Uit deze lijst tekenen we volgende namen en bijzonderheden aan.

Na de heer Marcellus Bles tot Tilborgh, heer van Moergestel, ging het goed in 1798 over op de vier kinderen en erfgenamen van de heer M. Bles.

In 1806 hoorde het toe aan Vrouwe Cornelia Bles, weduwe van de heer Jan Chr. Willem van Dachne. Tot dan toe behield het goed dezelfde grootte, namelijk 82 lopen, 45 roeden, met een aanslag van 62 g. 15 st. 12 p..

Tot omstreeks 1830 bleef het in het bezit van Mevr. Dachne, in Den Haag. In 1834 werd het verkocht aan Joannes Diepen, fabrikant en grondeigenaar te 's-Hertogenbosch: huis, schuur en erf, groot 61 roeden 10 ellen; het was dus aanmerkelijk kleiner; en van de gebouwen zullen er ook wel heel wat verdwenen zijn.

Omstreeks 1860 kwam het in het bezit van Menno Louis Victor van Coehoorn, baron de Gerard de Miellet, kapitein te Amersfoort. In 1871 werd het eigendom gesplitst; in 1872 werd er verbouwd en in 1873 bijgebouwd. Hetzelfde jaar is het afgebrand.

In 1880 kreeg de weduwe Joannette Op ten Voort bij successie "kasteel en lusttuin", groot 1 ha 50 a 40 ca. Het kasteel met lusttuin ging over op Menno Hugues Philippe Aijmarij Raoul, baron de Gerard de Miellet, die in 1908 bijbouwde.

In 1913 woonde er Jozef Elias van Hasselt, fabrikant te Groningen, en hoorde kasteel, schuur en tuin toe aan N.V. Exploitatiemaatschappij "Alzanda" te Amsterdam. In 1926 werd het verkocht aan Christiaan Cornelius Andrea van Gorp, fabrikant te Tilburg. Na zijn overlijden ging het over op de weduwe Martina Margareta van Vlokhoven, wonende te Den Haag, en later te Den Bosch. In 1943 werd er verbouwd; nu was het: kasteel, huis, schuur en tuin, groot 1 ha 49 a 55 ca.

Na het overlijden van de weduwe ging het goed over op de kinderen: Adrienne Wilhelmina Anna Maria van Gorp, weduwe van P. Gelders te Utrecht, en Maria Josephina Anna Emelia van Gorp, gehuwd met M. Th. Wisten te Oirschot. Sinds 1971 bewonen deze laatsten het "Landgoed Heerbeek" te Oirschot, en wordt het door hen gerestaureerd (11).

In voornoemd tijdschrift Campinia staat een kopie van een schets uit 1777, die ons een goed idee geeft van de ligging van de Heerbeekse en de Velderhoeve, van de vroegere Heer van Boxtel.

Noten:

- (9) Mededeling van de heer W. Klaasen, archivaris te Oirschot, waarvoor dank.
- (10) Wij danken de heer W. Klaasen, archivaris te Oirschot en redacteur van dit zeer interessante tijdschrift, voor het nummer dat hij ons toezond.
- (11) We mochten van hen zeer mooie foto's en tekeningen ontvangen, waarvoor dank.

X. LIJST VAN KEMPISCHE PLAATSEN MET OPGAVE DER "CONTRIBUTIEN AENDE CONNINGEN VAN VRANCKRIJCK EN SPANJE" IN 1702.

Oirschot	7762-13- 2
Oistelbeers	646-12- 2
Middelbeers	395-19- 8
Eersel	1580-10-10
Duizel	385-12- 8
Steensel	373- 5- 8
Bergeijk	2191- 3- 0
Borckel-Schaft	466- 5-14
Riethoven	878-12-12
Westerhoven	719- 9- 4
Hapert	562-18- 4
Hoogeloon	751- 3- 2
Casteren	371- 3- 8
Dommelen	539- 3- 8
Bladel	1091- 9- 6
Reusel	436-10- 4
Lommel	2430-17- 8
Oerle	752-18-14
Meerveldhoven	162-14- 0
Vessem	711-18- 2
Wintelre	460-12-10
Knechsel	244-18- 8
Zeelst	706- 5- 2
Veldhoven	1014-15- 6
Blaarthem	417-10- 4
Valkenswaard	1180-13-10
Waalre	1006- 3- 6
Aalst	629-10- 0
Gestel	802- 1- 4
Stratum	658- 0- 8
Strijp-Eckart	1087-10-12
Woensel	2037-17-14
Eindhoven	3212- 4- 4

Totaal Kempenland 37811- 2- 0

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875.
(door Th. A. Kuypers)

D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven
(vervolg)

De dood van Antonius van Alphen en de benoeming op 5 juni van Henricus den Dubbelden tot administrator apostolicus ad interim vormen een goede gelegenheid wat dieper in te gaan op de houding van pastoor Verhoeven tegenover zijn geestelijke overheid. Voor hem gold het gezegde: nil sine episcopo (= niets zonder de bisschop). Of het nu ging over het reglement voor het zangkoor, de verpachting van de banken, het beleggen van kerkegelden, een vertrouwelijke mededeling over het gedrag van zijn kapelaan, onenigheid met de buurtgeestelijkheid, een geval van zelfmoord, gevallen van vrijmetselarij: pastoor Verhoeven voelde het als zijn plicht in alles het gevoelen en het oordeel van zijn overheid te kennen en daarnaar zijn gedrag te regelen.

Het zou verkeerd zijn op grond van vertrouwelijke mededelingen over bepaalde personen pastoor Verhoeven als een soort verklikker te zien. Daarvoor was hij te integer. Het ging hem er niet om die personen zwart te maken. Hij wilde juist helpen. Een goed advies van de bisschop moest steunen op goede en eerlijke informatie. Hij vond dat de bisschop het recht had op de hoogte te zijn.

In 1845 zou Mgr. J. Zwijsen de nieuwe kerk komen konsakreren. Aanvankelijk wilde Mgr. alleen de konsekratie doen en bij de daarop volgende mis nontificaliter assisteren. Pastoor Verhoeven verzocht hem (brief 28 mei in Archief Bisdom) met een beroep op vroegere vriendschap toch zelf de pontifikale mis te doen "dat mijne eenvoudige gemeentenaren nog aan hunne kinderen en kindskinderen zulks konden mededeelen".

In een brief van 19 oktober 1851 (Archief Bisdom) betuigde pastoor Verhoeven bij het overlijden van Mgr. Henricus den Dubbelden aan Mgr. J. Zwijsen "als onzen algemeenen Herder en Vader door de gratie Gods aangesteld" zijn kinderlijke onderdanigheid, zijn oprechte genegenheid en zijn verschuldigde eerbied en hij beloofde "aan mijne schapen, die ook de Uwen wezen, (dit) te zullen inprinten". Voor iedere gezagsdrager had hij een hoge eerbied, met Mgr. J. Zwijsen echter, met wie hij samen op het seminarie van Herlaar was geweest en met wie hij mogelijkwijze nogal eens contact had, toen Mgr. daar pastoor was te Best, voelde hij zich wel heel bijzonder verbonden.

Bij het oordeel van hogerhand legde hij zich onvoorwaardelijk neer en zelfs in gevallen, waarin hij de overtuiging had juist gehandeld te hebben, was zijn vertrouwen in de overheid zo groot, dat hij haar oordeel hoger achtte dan zijn eigen overtuiging. Dit wilde echter niet zeggen, dat hij zonder meer met zich liet sollen. Waar het zijn

recht betrof wist hij zijn zaak moedig te verdedigen (zelf noemde hij het vrijpostigheid) en uitstekend onder woorden te brengen. Steeds vocht hij met open vizier. Onverschillig echter of het oordeel in zijn voor- of nadeel zou uitvallen, van tevoren stond reeds vast, dat, eenmaal de beslissing gevallen, deze ook ten volle aanvaard zou worden. Het 'Roma locuta - causa finita' gold voor hem op dezelfde wijze wat betreft zijn bisschop.

Het is duidelijk dat een pastoor met zulk een hoge opvatting van gezag, deze ook op zijn parochianen zal overbrengen (zie de belofte in bovengenoemde brief van 16 oktober 1851). Hiervan wist hij bij het realiseren van zijn plannen een goed (tegenwoordig zeggen we heel gemakkelijk "handig") gebruik te maken.

Een voorbeeld ter illustratie. In 1854 werd de klinkerweg, de tegenwoordige Dorpstraat, aangelegd. Vóór die tijd liep er een voetpad vanaf de pastorie over het land van de Wed. J. de Groot-Rijkers naar de sakristie. Iederen van het gehucht Den Broek maakte er gebruik van. Door de aanleg van de steenweg was dit voetpad overbodig geworden. De weduwe wilde het voetpad, dat bovendien onveilig was voor de kerk, weer bij haar land trekken en ook pastoor Verhoeven had daar belang bij. Maar in ruil voor afstand van alle recht op dit voetpad had hij graag een nieuw pad vanaf de klinkerweg recht naar de sakristie, eveneens over het land van deze weduwe. Om moeilijkheden in de toekomst te voorkomen wilde pastoor Verhoeven het recht op dit voetpad notarieel vastleggen. Hij vroeg verlof aan het bisdom om tot deze ruil te mogen overgaan. Bij dit verzoek was ingesloten een voorlopige notariële akte. In deze akte was sprake van een voetpad van één Ned. el breed. Mogelijk wilde de weduwe niet verder gaan. Bij de begeleidende brief echter schreef pastoor Verhoeven, dat dit te weinig was, omdat de grond nogal drassig was en het daarom nodig zou zijn er greppels langs te graven voor waterlozing. Daarom adviseerde hij Mgr. het verlof toe te staan op voorwaarde dat in plaats van één Ned. el het voetpad 11 Ned. el breed zou worden. Prompt ontving hij antwoord van bisschop-coadjutor J. Deppen, waarbij werd meegedeeld, dat de ruil werd goedgekeurd onder voorwaarde dat de nieuwe kerkweg 11 Ned. el breed kon worden "wijl zulks tot behoorlijke afwatering door ons geoordeelt wordt noodig te zijn".

In de definitieve notariële akte werd de breedte van het voetpad gesteld op 11 Ned. el. De pastoor, de kapelaan, de op de pastorie gehuisveste personen en de koster van de kerk kregen ten eeuwigendage het recht op een 11 el breed voetpad vanaf de klinkerweg naar de kerk, terwijl het kerkbestuur van zijn kant afstand deed van alle recht en erfdienstbaarheid op het oude voetpad (zie: verschillende stukken in Archief Bisdom en parochie),.

Ook al vinden we daarvoor weinig tastbare bewijzen, het is vanzelfsprekend dat pastoor Verhoeven ook een grote eerbied en kinderlijke afhankelijkheid bezat tegenover de paus van Rome, de plaatsbekleder van Christus op aarde en de opvolger van de apostel Petrus (zie hoofdstuk: Veldhoven-kerkelijk).

De twee eerste beelden voor de schuurkerk aangekocht, waren beelden van St. Petrus en St. Paulus. Jubilea, door Rome uitgeschreven, wer-

den met grote luister en deelname gevierd. In de zestiger jaren werden heel wat kerkegelden in pauselijke stukken belegd "om in de dreigende nood van Zijne Heiligheid ook enigszins te voorzien" (Rekening van het jaar 1864). De intrest werd niet altijd regelmatig betaald. Op de rekening van het jaar 1869 staat vermeld: "Agterstallige intresten der Pauselijke stukken f 82,60. In dit jaar ook f 11,70 voor zingende missen voor het Concilie." In de parochie bestond de St.-Pieterspenning. Op de rekening van 1864 staat f 2,40 genoteerd als aanvulling van de St.-Pieterspenning en in 1865 werd f 3,82 bijbetaald. Of Veldhovense jongens voor de verdediging van de Pauselijke Staat gestreden hebben, is me niet bekend. In 1871 werden alle Pauselijke stukken verkocht voor f 1888,54. Met bijvoeging van ongeveer f 150,-- werd dit geld weer belegd in 8 stukken á 100 dollar. Zaken blijven zaken. Wel werd voor f 10,27 een vlag aangekocht voor het Pius-feest.

De jaren 1832 tot 1837 stonden in het teken van afbraak en wederopbouw. De schuurkerk en de oude toren in d'Ekker vielen onder de slopershamer (tegenwoordig vallen ze onder "kultuurtechnische werken"). De nieuwe kerk werd gebouwd; 23 oktober 1835 droeg pastoor Verhoeven daar de eerste H. Mis op - en ook de pastorie onderging een grondige verandering (meer hierover in de hoofdstukken: de nieuwe kerk en de pastorie).

Op 28 juni 1837 kocht pastoor Verhoeven twee percelen land, gelegen op den Kleinen Broek, om daardoor de tuin (toen nog een grote wildernis) v66r de pastorie te vergroten en tot één groot geheel te maken (beide notariële akten in Archief Parochie). Het ene perceel was eigendom geweest van Arnoldus Koppelmans, landbouwer, en Goverdina van Trigt, de huisvrouw die het uit de nalatenschap van haar ouders verkregen had. Het tweede perceel werd gekocht van Leonardus en Wouter Verschueren, bouwlieden (= landbouwers), die het geërfd hadden van hun overleden ouders Jan Verschueren en Wilhelmina Verbiesen. De prijs was respectievelijk f 60,-- en f 120,--. Beide akten waren opgemaakt door notaris Henricus de Wit te Veldhoven met als getuigen Henricus van der Linden, veldwachter en Andries van der Linden, wever.

In 1855, na voltooiing van de nieuwe steenweg, werd heel deze "dries" opgehoogd, met houtgewas beplant, met paden doorsneden en tot een zogenaamde Engelse tuin omgevormd. De onkosten betaalde pastoor Verhoeven uit eigen zak en daar hij het jammer zou vinden als bij zijn dood de tuin in tweeën zou vallen, verkocht hij op 28 juli 1860 zijn gedeelte aan het kerkbestuur van Veldhoven voor de prijs van f 600,-- (meer gegevens in "Groot Rekenboek", pag. 331-334 en pag. 337).

2. GENEALOGISCHE REEKS VAN PETER HUBERTUS VAN TULDEN TE OTTOLAND

voortgezet van 1585 - 846

(door P.H. van Tuldén, Nassaustraaf 7, Ottoland)

In de 17e aflevering van Campinia, blz. 30-31, mocht -ik mijn stamreeks van 1585 tot 1921 publiceren. Zoals daar aangekondigd, zijn de

gegevens van v66r 1585 ontleend aan de genealogie Otten van Schijndel en Taxandria. Door mijn kontakten met de heer J.A.M. Coolen te Tilburg, die zich eveneens met het geslacht van Beeck van Thulden heeft bezig gehouden, konden hiaten worden aangevuld en de lijn tot het jaar 846 worden teruggebracht.

- A. GISELBERT, Graaf in Maasgouw, Lomme etc.
gehuwd: 846 met Ermansgard, dochter van Keizer Lotharius I
- B. REINIER I, Graaf in Henegouwen, Markgraaf van Lotharingen
zoon van Giselbert
geb.: p.m. 850
overleden: 915 te Meeressen
- C. REINIER II, Graaf van Henegouwen, zoon van Reinier I
geb.: p.m. 885
overleden: na 931
- D. REINIER III, Langhals, zoon van Reinier II
geb.: p.m. 915
- E. LAMBERT, Graaf van Leuven, zoon van Reinier III
geb.: p.m. 950
overleden: 1015
- F. REINIER (vermeld bij P. á Thymo), zoon van Lambert
geb.: p.m. 985
overleden: p.m. 1039
- G. REINIER VAN BEKE, zoon van Reinier, zoon van Lambert
geb.: p.m. 1020
overleden: 1071 te Cassel
- H. REINIER VAN BEKE, zoon van Reinier van Beke
geb.: p.m. 1045
- I. GERARD DE BEKE (of) VAN BEKE, zoon van Reinier van Beke
geb.: p.m. 1070
- J. DIRICK VAN BEECK (of) THIERRY DE BEECK, zoon van Gerard de Beke
geb.: 1142
- K. GERARDUS VAN BEECK (of) BEKA, zoon van Dirick van Beeck
gehuwd met Mathilda ...
Kinderen: Thierry, Gerardus
- L. THIERRY VAN BEECK VAN EEL(EN) VAN THULDEN, zoon van Gerardus van Beeck
Kinderen: Thierry, Gerardus
- M. GERARDUS VAN BEECK (of) BEKA, zoon van Thierry van Beeck van Eel(en) van Thulden
gehuwd met Agnes van Heusden
kinderen: Gerardus, Guillaume, Hendricus
- N. HENDRICUS VAN BEECK VAN THULDEN, zoon van Gerardus van Beeck
gehuwd met Beatrix de Sel

- O. GERARDUS VAN BEECK VAN THULDEN, zoon van Hendricus van Beeck van Thulden
gehuwd met Martha van Bueren
kinderen: Gerardus, Hendricus
- P. GERARDUS VAN BEECK VAN THULDEN, zoon van Gerardus van Beeck van Thulden
geb.: 1250 te Hilvarenbeek
overleden: te Mechelen
gehuwd met Alyda van Wal
- Q. JOANNUS VAN THULDEN VAN EEL(EN), zoon van Gerardus van Beeck van Thulden
geb.: 1280 te Hilvarenbeek
gehuwd met Beatrix ...
- R. GERARDUS VAN THULDEN, zoon van Joannus van Thulden
geb.: 1310
gehuwd met Ermgarda van Herlaer
overleden: 1387
kinderen: Hendricus, Arnoldus, Martinus, Alyx
- S. MARTINUS VAN THULDEN, zoon van Gerardus van Thulden
geb.: 1342 te Hilvarenbeek
gehuwd met Elisabeth van Stakenborch
overleden: te Hilvarenbeek
kinderen: Gerardus, Gertrude, Elisabeth
- T. GERARDUS VAN THULDEN, zoon van Martinus van Thulden
geb.: 1380
gehuwd met Wendeline Schilders
kinderen: Joannus, Ambrosius, Martine, Anselme, Hendricus
- U. JOANNUS VAN THULDEN, zoon van Gerardus van Thulden
geb.: 1440
gehuwd met Alyx van Hamayde
overleden: 1528
kinderen: Gijsbertus, Hendricus, Cornelius, Catharina
- V. HENDRICUS JOANNUS VAN THULDEN, zoon van Joannus van Thulden
geb.: 1480
gehuwd met a) Christina Glaesmakers
b) Catharina van Petersheim
overleden: 1527 te 's-Hertogenbosch
kinderen huwelijk a: Hendricus, Conrad
kinderen huwelijk b: Theodorus, Joannus
- W. THEODORUS VAN THULDEN, zoon van Hendricus Joannus van Thulden
geb.: 1500
gehuwd met a) Richmonda (Gerards) van Uden
b) Catharina van Cuyk
overleden: 1577 te 's-Hertogenbosch
kinderen huwelijk a) Gerardus, Elisabeth, Petrus
- X. GERARDUS VAN THULDEN, zoon van Theodorus van Thulden
geb.: 1540

- gehuwd met Anna van Arckel van Holten
overleden: 1607
kinderen: Lamberta, Abraham, Hendricus, Franciscus, Theodorus,
Jacobus
- Y. JACOBUS VAN THULDEN, zoon van Gerardus van Thulden
(zie Campinia, afl. 17, blz. 30, I)
geb.: 1585 te 's-Hertogenbosch
gehuwd met Heiltje van Meurs te 's-Hertogenbosch
overleden: 1631 te Oirschot
kinderen: Theodorus, Arnoldus, Jacqueline, Gerardus, Petrus, Franciscus, Hendricus, Joannus, Anna, Maria

Voor eventuele aanvullingen op deze stamreeks houdt de samensteller zich gaarne aanbevolen.

P.H. van Tuiden, Nassaustraart 7,
Ottoland.

3. **ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh) van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen met ouders en kinderen VAN CROONENBURG.**
(door A.B. van Cronenburg, Drievriendenstraat 31 B, Rotterdam 3)
51. ANNEMARIE DENIES PAUWELS VAN CROONENBORGH 17-1-1699
22-2-1722 te Best
met
Aert Jansz. van Liempt
V. Dionisius Pauli Henrici van Croonenborch
M. Maria Johanna Petri Schepens
52. ANTONETTA VAN KRONENBURG 25-1-1884 Best
p.m. 1916
met
Joannes Aarts 10-2-1885 Oirschot
+ 17-4-1942
V. Joannes van Cronenburg
M. Maria Hendriks
53. ANTONIA CRONENBURG 1766
+ 22-6-1836
met
Godert Smoorenburg
54. ANTONIA WILHELMINA MARIA VAN KRONENBURG 30-11-1941 Best
16-11-1967 te Best
met
Henricus Peters Paulus van Beetendonck 29-6-1940
V. Joannes Cornelis van Kronenburg
M. Antonia Maria van Laarhoven
55. ANTONIUS VAN CRONENBURG
15-12-1630 te Best
met

- Catharina van de Zorre
56. ANTONIUS VAN KRONENBURG 31-1-1869 Best
5-7-1893 te Oirschot
met
Helena van de Looij 10-11-1869 Best
V. Johannes van Cronenburg
M. Maria Hendriks
57. ANTONIJ VAN KRONENBURG 3-1-1851 Oirschot
25-5-1893 te Oirschot
met
Joanna Maria Matheeuwse 23-3-1861 Oirschot
V. Peter van Kronenburg
M. Johanna van Overdijk
Kinderen: (Oirschot)
Johannes, 3-1-1894, + 4-1-1894
Johanna Maria, 10-5-1895
Johannes, 4-8-1896
Petronella, 13-5-1898
Paulina, 1-9-1900
Petrus, 2-11-1906
58. ANTONIUS FRANCISCUS VAN CROONENBORCH
6-11-1650 te Best
met
Maria Adriana Snellaerts
Kinderen:
Francis en Hermanus (tweeling), 29-10-1650
Joanna, 20-11-1651
Franco, 5-10-1654
Aleijdis, 2-4-1657
Adrianus, 27-12-1661
59. ARIKEN ARIAANS VAN CRONENBURGH
14-2-1683
met
Jan Peters van Doesburg
60. ARNOLDUS VAN CRONENBORGH
29-9-1651
met
Johanna Schilders
V. Aert Gijsbert van Cronenborgh
61. ARNOLDUS VAN CRONENBURG
met
Joanna van Reurmond
Kinderen:
Aegidius, 29-8-1780
Huberta, 2-12-1782
Lucia, 13-12-1784

62. ARNOLDUS VAN HLTONENBURG 1754 Best
13-5-1792 te Best
met
Joanna Maria van Vugt 1756 Best
Kinderen:
Dielis, 21-6-1793
Cornelis, 21-5-1795
Johanna Maria, 1798
Joseph, 1802
Maria Catharina, 1805
63. ARNOLDUS VAN CROONENBORCH
met
Helena van Winteroij
Kind:
Joannes, 7-3-1635
64. ARNOLDUS VAN CROONENBORCH
p.m. 1627
met
Helwig Theodori Hoppenbrouwers
Kinderen (Best):
Gijsbertus, 28-12-1628
Adrianus, 5-4-1637
Maria, 7-7-1639
Catharina, 23-1-1642
Herbertus, 8-2-1644
Maria, 1-9-1645
65. ARNOLDUS HENRICUS VAN CROONENBORGH 1-10-1627 Best
27-5-1657 te Best
met
Aljdis Antonii van de Laerschot
66. BARBARA LEENDERTS VAN CROONENBURGH 23-4-1749 Best
25-6-1769 + 18-2-1817
met
Michael Jans van den Acker + 3-4-1797
V. Leonardus Johannes van Croonenburgh
M. Petronella Godefridi van Casteren
67. BARBARA LIJSBETH VAN CROONENBORCH
20-5-1679
met
Andries Peter Schepens
68. BARTHOLOMEUS VAN CRONENBURG 15-6-1840 Zeelst
18-8-1871 te Zeelst + 4-7-1903 Stratum
met
Joanna Claassen 23-3-1840 Eersel
V. Peter van Cronenburg + 18-8-1914 Stratum
M. Maria van Stratum
Kinderen:

Franciscus, 19-4-1872, Zeelst
Peter Hendrikus, 8-9-1873, Zeelst
Christiaan, 29-8-1874, Tongelre
Maria Catharina, 22-10-1875, Tongelre
Anna, 24-8-1877, Tongelre
Wilhelmina, 1-1-1879, Tongelre
Cornelia, 19-2-1880, Tongelre
Jan, 16-4-1882, Nuenen
Bernardus, 1-9-1884, Nuenen, + 30-9-1884
Bernardus, 5-8-1885, Nuenen
Willem, 19-2-1888, Nuenen, + 1-3-1888
Johan Hendricus, 21-4-1889, Nuenen
Josephina, 20-9-1892

69. BERNARDUS VAN CRONENBURG 5-8-1885 Nuenen
6-6-1948 Djakarta + 18-2-1953 Arnhem
met
Siti
V. Bartholomeus van Cronenburg
Joanna Claassen
70. BERNARDUS JOANNIS VAN CRONENBURGH
p.m. 1624 te Best
met
Lucia Adriaans
71. BERTA JUDOCI VAN CRONENBORCH
met
Arnoldus Henrici Mercx
Kind:
Elisabeth, 17-5-1628
72. CATHARINA AERTS GIJSBERT VAN CROONENBORGH
12-3-1669
met
Michiel Jans Verachtert
V. Aert Gijsbert van Croonenborgh
73. CATHELIJN JACOB DENIES VAN CROONENBURGH
10-9-1684
met
Philip Pauwel Kuijpers
74. CATHELIJN GIJSBERT JANS VAN CROONENBURGH
19-2-1662
met
Hendrick Cornelis Huijberts
75. CATHARINA VAN KROONENBURG 30-11-1787 Best
met
Jan van Mierlo
V. Godefridus van Kroonenburg
M. Anna Maria Adriani van Cuijck

4. AANVULLING op de genealogische reeks van MARIA MARGARETHA VAN
DE SANDE, gepubliceerd in aflevering 18 van Campinia, blz. 80

JOHANNES, zoon van Johannes van de Sande
geb. p.m. 1607 te Esch
geh. 30-4-1632 te Boxtel met Elisabeth, dochter van Hermanus
vanden Akeren

XII. OIRSCHOTSE LEENGOEDEREN (OIRSCHOT EN BEST)

(door mej. G. Kooien)

HET GOED VAN DE FUNDATIE VAN HET BOOTS GASTHUIS EN HET GOED TEN HOUT

Wie heden ten dage, anno 1975, over de Oirschotseweg (Bestseweg) naar Best rijdt, ziet op een gegeven moment vlak bij Best een tamelijk grote boerderij aan de rechterkant van de weg liggen met daarachter schuren, half verscholen achter een paar berkebomen (1). De boerderij draagt de naam "Hoeve Amelrijck Boot", genoemd naar de man die het Gasthuis stichtte, dat een aantal eeuwen geleden ongeveer op die plaats stond. Op het einde van de 14de eeuw, begin 15de eeuw, stond er al, naar men mag aannemen, een eenvoudige boerderij. Het goed van het Boots Gasthuis heeft niet altijd deze naam gedragen. Het leen heette aanvankelijk het leengoed van Aarle omdat het onder de heerdgang van Aarle was gesitueerd, welke heerdgang vroeger onder de gemeente Oirschot ressorteerde, maar nu onder de gemeente Best valt. Er waren echter nog andere leengoederen aan gekoppeld, die niet in deze heerdgang lagen. De eerste gegevens vindt men in het Latijnboek (na 1312) (2 en 3). "Wilhelmus de Arle, 1 hovam terre apud Harle et decimam de Goenterslaer" (4). Dit betekent: "Wilhelmus van Aarle (Arie, Aarle, Harle) (houdt in leen) 1 hoeve grond bij Aarle en de tiende van Gunterslaer". In hetzelfde leenboek staat aangetekend: "Theodiricus Wilhelmi de Arle, decimam et bona in parochie de Oirschot, valentia annuatim circa 30 libras nigrorum turonenses." In de noot: "'t goet te Arle, die woeninge met hoiren toebehoirten etc." (5). De vertaling luidt: "Theodiricus, zoon van Wilhelmus van Arie, (houdt) een tiende en goederen in de parochie van Oirschot ter waarde van ongeveer 30 ponden zwarte turnooisen 's jaars." (6) Men mag aannemen, dat Theodiricus het goed Aarle van zijn vader geerfd heeft. In het Stootboek (circa 1340) staat vrijwel hetzelfde: "Dijderic Willems sone van Arle, houdt in leen de tiende en het goed gelegen in de parochie van Oirschot dat waard is 30 ponden zwarten (7)". Op 4 mei 1364 verheft Willem Diedric zoens zoen van Arle het leengoed Aarle: een woning met toebehoren:

5 of 6 mudzaad land

1 voeder hooi

de tiende van het goed Ten Hout ter waarde van 20 mud koren

4 bunder beemd gelegen binnen de oude ederen (8) van de hoeve Ten Hout (9).

De tiende te Gunterslaar wordt hier niet meer vermeld, maar komt later weer terug in de leenregisters.

In het Spechtboek (circa 1379 en later) vindt men opnieuw dezelfde Willem Diedriczoens zoen van Arle, die het leengoed Aarle nog steeds in leen houdt. Nu worden Gunterslaar en het goed Ten Eynde ook genoemd, namelijk een half voeder hooi voor twee jaren op het goed te Gunterslaar en hetzelfde voor het goed Ten Eynde (10).

De precieze datum van het verhef is niet bekend maar het handschrift dateert van het begin der 15de eeuw.

Rond het midden van de 15de eeuw ondergaat het complex leengoederen een belangrijke wijziging. In het Edaboek (1432) vindt men namelijk een deel van het goed "Aarle" met toebehoren terug onder een andere naam. Dit goed heet dan "Ten Hout". In hoeverre het met het hieronder te behandelen gedeelte samenviel en in hoeverre het ervan gescheiden was, is niet duidelijk.

Het verhef van Ten Hout wordt gedaan door Dierick van der Bruggen, die het goed via zijn oom, Willem Diericx soen van Arle, in bezit kreeg. Ten Hout bestaat dan uit:

de tiende Ten Hout ter waarde van ongeveer 20 mud rogge

vier bunder beemd gelegen binnen de oude ederen van de hoeve Ten Hout

een half voeder hooi voor een jaar op het goed Te Lake

een half voeder hooi voor twee jaren op het goed Ten Eynde (11).

De datum van dit verhef is niet vermeld maar is waarschijnlijk rond 1440 geweest.

Het leengoed Ten Hout zal later nog aan de orde komen.

Op 2 september 1440 wordt het andere gedeelte van het leengoed Aarle verheven door Henrick van Vervelt, geheten Everdey, die in leen houdt:

een woning met toebehoren

5 of 6 mudzaad land

een voeder hooi

vier bunder beemd binnen de oude ederen van de hoeve Ten Hout

een half voeder hooi voor een jaar op het goed Te Beke en te Gunterslaar (12).

Dit gedeelte zal later voortbestaan onder de naam het goed van het Boots Gasthuis. Opvallend is, dat verscheidene van de bij dit deel gegeven omschrijvingen aanvankelijk erg veel overeenkomst vertonen met die van "Ten Hout"!

In hetzelfde leenregister vindt men de aantekening dat Helene Everdey, de weduwe van Rutgheers van Woenssel, het goed verheft (13).

Helene is waarschijnlijk een dochter of zuster van Henrick van Overvelt. Het verhef zal omstreeks 1445 plaatsgehad hebben.

Anthony en Dierick van Woenssel, twee zonen van Helene Everdey, zijn degenen die het volgende verhef doen (14), waarschijnlijk rond 1455.

Later wordt het goed Aarle verkocht aan heer Amelrijk Boot. Wanneer

dit is gebeurd, wordt niet vermeld.

Amelrijk Boot was een zoon van Magister Lodewijk Boot, kanunnik.

Deze laatste was getrouwd met Margriet, natuurlijke dochter van heer Philip van Geldorp, priester (15).

Amelrijk Boot was tijdens zijn leven priester en kanunnik van 's-Hertogenbosch en Oirschot (16).

In zijn testament, waarvan nog een fragment in afschrift bewaard is gebleven, verklaart heer Amelrijk Boot omtrent 1471:

"Item, soo wil als gemaekt hebben tot Oirschot van der hoeve tot Aerle een gasthuys daerinne wonen sullen vier oude mannen en vier oude vrouwen ende soo dat die mannen die e(ene, eerste??) deelen hebben sullen en dat derde (??) deel die vrouwen " (17).

Vanaf 1471 heet het goed voortaan Boots Gasthuis Terwijl L.H.C.

Schutjes vermeldt, dat Amelrijk Boot al in 1472 sterft, wordt het goed pas in 1495 verheven door Jan van den Nuwenhoven op 29 oktober na de dood van heer Amelrijk Boot (18).

Het is mogelijk dat de provisoren van het kapittel van de St.-Petruskerk in Oirschot het leengoed onder hun beheer hebben gekregen, maar dit lijkt niet waarschijnlijk aangezien daarvan niets in de leenregisters opgeschreven staat. In een latere periode is dit namelijk wel het geval.

Jan van den Nuwenhoven had niet alleen het leengoed van het Boots Gasthuis in leen maar ook nog een ander leengoed dat aan het Boots Gasthuis toebehoorde, namelijk het 's-Hertogenleen.

Op 27 oktober 1526 verheft Peter Middelborch het goed na de dood van Jan van den Nuwenhoven. In het denombrement staat dat Peter (van) Middelborch en Johan van den Vloet het volgende in leen houden:

een woning met toebehoren

5 of 6 mudzaad land

een voeder hooi

vier bunder beemd binnen de oude ederen van de hoeve Ten Hout, die

nu verloren zijn

een half voeder hooi voor een jaar op het goed Te Beke en Gunterslaar (19).

Er is nog een denombrement opgemaakt door Peter Middelborch, dat dateert van 15 april 1531 ditmaal zonder Johan van den Vloet.

De vier bunder beemd komen in dit denombrement niet voor, zoals in 1526 al is opgeschreven (20).

In het Strick Greffier vindt men meer over het leengoed van de fundatie van het Gasthuis in 1574. Volgens dit register houdt Huijbrecht zone Gijsbrecht van den Schout, rentmeester van het Gasthuis, het goed in leen. Bij dit verhef duiken de vier bunder beemd weer op en tevens de halve voeder hooi voor een jaar op het goed Te Beke en Gunterslaar (21). Blijkbaar wist men niet steeds nauwkeurig hoe dit complex van lenen was samengesteld.

Na deze datum worden de gegevens schaarser.

Wie het leengoed rond 1600 in bezit heeft gehad, is niet te achterhalen. Wel is er van die periode een brief, gedateerd op 21 mei 1603, die berust in het oud-archief van Oirschot, van ongeveer de volgende strekking. Henrick Martenss. schrijft aan meester Nijcolaëys de Pre-

tere om gegevens van een proces dat op dat moment gevoerd wordt tussen de rentmeester van het Boots Gasthuis, Dierick Weijgerganck, en de gemeente Oirschot. Waarover de rechtszaak handelde, schrijft Henrick Martenss. niet maar het schijnt wel een tamelijk belangrijke zaak geweest te zijn voor de fundatie.

Op 7 december 1633 schijnt alles weer normaal te zijn, want Raad en Leenhof van Brabant geven dan de volgende akte af, namelijk dat voor hen zijn verschenen Wouter van Cuijk en Georgius Tulleman, provisoren van het Boots Gasthuis, waarbij zij een hoeve, genaamd de hoeve van het Boots Gasthuis, met de bijbehorende percelen land, als leen verheffen. Dit zijn dan:

een huis, schuur, schaapskooi, weiland, zaailand en heivelden, gelegen onder de heerdgang van ikarle.

Tevens 6 percelen land gelegen onder de heerdgang van de Notel, waarvan op een der kleinste percelen 4 oude mannen en 4 oude vrouwen wonen.

- een akker van 9 lopenzaad (22)
- een akker van 9 lopenzaad in de heerdgang van de Kerkhof
- een akker van 2 lopenzaad in de heerdgang van de Kerkhof waarop het huis staat
- een akker van 2 lopenzaad in de heerdgang van de Kerkhof
- een akker van 3 lopenzaad
- een akker van 3 lopenzaad

met een last van zes rogge mud, maat van Oirschot, aan de domeinen te betalen. Het leen zal onder het beheer blijven van Herman Jans. Stockelmans, rentmeester van het arme Gasthuis van Oirschot (23). In de verpondingsboeken van Aarle wordt het leengoed in de tweede helft van de 17de eeuw vermeld. Het goed lijkt dan flink te zijn uitgebreid.

Gijsbrecht is de pachter van:

"Huijs ende aenstede

Den hijbosch

Maenacker

Porthens acker

De voirste Geelst

D'achterste Geelst

De Langen acker

Driesken t'eynden de hoff

Biesdries

Clammergat

Heestervelt

Den grooten beempt met de weijde

De Geestaert

Het Coeijven"

De volgende pachters zijn: Pauwels Ariens van Overbeeck, Jan Janss. Koenss. Houvenaer en Jan Janss. Roeffs den Jongen (24).

In het tweede verpondingsboek van Aarle wordt de hoeve wederom vermeld. We zien dan, dat er in ongeveer 100 jaar niets veranderd is wat betreft het bezit van de fundatie van het Boots Gasthuis (25).

Na 1633 wordt het leengoed voorlopig niet meer verheven. Waarschijn-

lijk is het in handen gebleven van de provisoren van het Gasthuis. Op 15 februari 1677 pacht Jan Lamberts de hoeve met de bijbehorende percelen land: de Beedthoff, de Cruijthoff, Heijcampen en de canten met de Biessendries (26).

Dat het de fundatie niet altijd voor de wind is gegaan, blijkt uit een arrest van Johan Vissers, de deurwaarder, die beslag legt op de vaste goederen van het Boots Gasthuis ter voldoening van een schuld van twee gulden en twee stuivers per jaar op 6 augustus 1701 (27). Ook de rentmeester Jacobus van Nahuijs heeft zijn steentje bijgedragen aan de armzalige toestand, waarin het Gasthuis bleek te verkeren, door gedurende 29 jaren geen rekening van de administratie te doen (28). Een aantal maanden later, op 5 augustus 1706, verklaart de nieuwe rentmeester, Jacobus Coenraets, dat het Gasthuis een vervalven krot is geworden en nodig aan restauratie toe is (29). In december schijnen de zaken hun normale loop weer te hebben gevonden en wordt een akker van vier lopens. gelegen in de Notel, die voorheen verpacht was aan Jacobus van Nahuijs (30), verpacht aan Cornelis Franquen de Croon. Op 19 januari 1707 wordt de hoeve met een aantal percelen land verpacht aan Laureys Dircx de Gruyter voor een periode van vijf jaren. De hoeve is dan blijkbaar alweer bewoonbaar (31). Dezelfde pachter verlengt in 1711 de overeenkomst nog eens met vier jaar. Maar in 1713 al neemt Goort Dircx van Heerbeecq de verpachte goederen over. Waarschijnlijk na het overlijden van Laureys Dircx de Gruyter (32 en 33).

Zijn opvolger in 1746 is Aart Goort van Heerbeecq, die het goed waarschijnlijk in pacht heeft tot het einde van de 18de eeuw, aangezien er verder geen enkele verpachtcedulle te vinden is die na deze datum is opgetekend (34).

In de tweede helft van de 18de eeuw geeft een extrakt uit een verpondingsregister aan dat het goed nog steeds dezelfde omvang heeft behouden (35). Het goed van de fundatie van het Boots Gasthuis wordt nog eenmaal verheven op 22 juli 1776 door Lodewijk Jan Baptist, baron Sweerts de Landas en Carel Hendrik Jacob, baron Sweerts de Landas, provioren van het kapittel van de St.-Petruskerk. Zij worden beleend met de hoeve van het Boots Gasthuis:

huis, schuur, schaapskooi, weiland, zaailand en heivelden, gelegen in de heerdgang van Aarle en nog zes percelen land met op het kleinste perceel een nieuw huis waarin vier oude mannen en vier oude vrouwen wonen, gelegen onder de heerdgang van de Notel. De zes percelen zijn:

- een akker van 9 lopens. gelegen in de Notel
- een akker van 9 lopens. gelegen in de Kerkhof
- een akker van 2 lopens. waarop het huis staat
- een akker van 2 lopens.
- een akker van 3 lopens.
- een akker van 3 lopens..

Hieruit moet men aan de domeinen een last van zes mudden rogge betalen (36).

In 1791 wordt de hoeve van het Boots Gasthuis bewoond door de kinderen van Aart van Heerbeecq (37).

De hoeve met de percelen land wordt op 16 december 1803 verpacht aan Johannes Josephs Vogels en zijn vrouw Allegonda Essens voor een periode van tien jaar (38).

op 15 juni 1815 wordt er door P.E. van Nahuijs, administrateur van de fundatie, een inventaris opgemaakt van de administratieve stukken, die zullen worden overgegeven aan de gemeente Oirschot (39).

Uit de kadastrale leggers, die ongeveer 1832 beginnen, blijkt dat de bezittingen van de fundatie van het Boots Gasthuis veel talrijker zijn dan die, welke door de provisorsen van het Gasthuis verpacht zijn. Men vindt o.a. de volgende:

de Burg (later verkocht), de Heuveleindsche akker (verdwijnt later), de Vennen bestaande uit vijf percelen, het Stenen Schoor, de Klammergaten, de Nieuwe Dijk beemden, de Routeren beemden en Aarlesche heide. Dit is maar eem greep uit de bezittingen van de fundatie (40).

Tegenwoordig staat het niet meer bestaande Boots Gasthuis als volgt omschreven in de kadastrale gegevens:

"Boots Gasthuis, Heuveleind

Oirschotseweg 117 en 119

Oude boerderij vestigingen van de gemeente Oirschot

Nieuwe boerderij "Arme Hoef"

"Fundatie Amelrijk Boot"

19.17.23

31.38.43 " (41)

Op Oirschotseweg nr. 117 en 119 wonen respectievelijk de gezinnen van J.A. Scheepers en H.J. Scheepers.

LEENGOED TEN HOUT

Zoals al gezegd is, erfde Dierick van der Bruggen het goed dus van zijn oom, Willem Diericx soen van Arle.

Het leengoed wordt in een latere periode (wanneer is onbekend) door Dierick van der Bruggen verkocht aan Willem Brant die Roever (Rover) (42). Waarschijnlijk heeft Willem Brant de Rover in hetzelfde jaar waarin hij het leengoed verheft, een denombrement op moeten maken dat dateert van 13 juli 1440:

"Dit zijn alsulcken leenen als Willem Brant die Roever houdende is van mijnen genedigen heere den Hertoge van Bourgonignen ende van Brabant etc. Item die thiende Ten Hout, groot ende smael gelegen in der prochien van Oerschot tusschen den gemeyenenwechvan Oerschot ende Sente Oeden Roede. Item daertoe vier buender beempts of daeromtrent gelegen aldair bynnen den ouden eederen van den hoven Ten Hout gelegen in der voorschr. prochien van Oerschot ter stede geheiten die

Vloet.

Ende een half voeder hoys op die goede Ten Lake aldaer gelegen alle jaer. Ende op 't goet te Gunterslaer aldaer gelegen een half voeder hoys tot twee jaeren.

Ende op 't goet Ten Eynde aldaer gelegen een half voeder hoys oic tot twee jaeren.

Ende uut desen leenen en ghilt men niet. Des t'oirconden heb ic, Wil-

lem Brant die Roever voirss. mijnen propren segel hierop gedrukt op ten 13e dach der maent van julio in 't jaer ons Heren 1440." (43)

Het goed gaat over op Willem Brant die Roever die het erft van zijn vader op 7 juli 1463 (44).

Zijn zoon, Jan de Rover verheft het leengoed op 6 maart 1481 na de dood van zijn vader (45).

Het goed Ten Hout wordt dan verkocht aan Lambrecht Millinck op 18 juni 1498 (46).

Op 10 juni 1521 erft Lambrecht Millinck wijlen Janssoen het goed van zijn oom (47).

Na korte tijd in het bezit hiervan geweest te zijn, verheft Jan Millinck Janssoen het leengoed Ten Hout op 23 juni 1525 (48).

Lambrecht Millinck (wijlen) Janssoen en Jan Millinck Janssoen zijn broers en hebben allebei het leengoed in bezit gehad.

Het denombrement van 10 juni 1531 heeft dezelfde inhoud als het voorgaande denombrement. Dit keer wordt het denombrement opgemaakt door Jan Millinck (49).

Heer Splinter van Harghen, ridder, is de volgende verheffer van het leengoed, dat hij in opdracht van Jan Millinck verkregen heeft (50).

Na de dood van heer Splinter van Harghen gaat het leengoed Ten Hout over op twee van zijn kinderen, namelijk jonker Andries van Harghen en jouffr. Otto van Harghen, zijn zuster, op 12 januari 1587 (51).

Daarna krijgt jouffr. Otto van Harghen, inmiddels "vrouwe van Tilborch", alleen het goed in haar bezit als haar broer dood is, op 9 mei 1614 (52). Twee jaren later overlijdt ook jouffr. Otto van Harghen en het verhef wordt gedaan door jonker Adriaen van Malssen, heer van Tilburg, op 17 juli 1616, waaruit blijkt dat jouffr. Otto van Harghen zijn moeder is.

De halve voeder hooi op het goed Te Lake is in dit verhef niet vermeld (53). De laatste aantekening van het goed Ten Hout is, dat vrouwe Marie van Malssen het goed op 31 maart 1628 na de dood van jonker Adriaen van Malssen tot leen verheft. De familieband van de twee laatstgenoemde personen laat zich gissen. Waarschijnlijk is Marie van Malssen zijn dochter of zuster geweest (54).

Na 1628 wordt het leen nergens meer genoemd, ten minste niet als het leengoed Ten Hout. Wel zijn er aanwijzingen dat het verband houdt met het volgende verhef.

Op 13 september 1633 verheft namelijk "Anthonis, Baenderheere van Grobbendonck ende van Wesemael, heere van Heijst, Tilburch ende Dierbuij, ridder van de orde van St. Jacques van den Raede van Oorloge van Sijne Majesteyt" het volgende leengoed: "seeckere thiende gelegen onder Oirschot in de Vleut" (55).

Daarna volgen in het leenregister nog verschillende bezitters die deze tiende in leen hadden. Ook de achternaam Van Malssen komt voor in de rij bezitters, evenals bij de tiende Ten Hout.

Of het nu hetzelfde leengoed betreft, is niet met zekerheid vast te stellen; daarom heb ik mijn onderzoek aangaande het leengoed Ten Hout hiermee voorlopig als afgesloten beschouwd.

NOTEN:

1. Uitgegeven rapport: "Buitengebied gemeente Best", december 1972
2. Voor gegevens over leenverhoudingen in het algemeen, zie: J. Vriens "Oirschotse leengoederen (Oirschot en Best)", nr. 1, Campinia nr. 6, tweede jaargang, blz. 99 - 101.
3. L. Galesloot "Le livre des faudataires de Jean III, duc de Brabant" (Brussel, 1865).
4. Ibidem, blz. 272
5. Ibidem, blz. 262
6. Zwarte tournooisen (tournois) is een verkorte uitdrukking voor penning Tournois, een Franse zilveren munt, in de 13de en 14de eeuw in Nederlanden zowel als munt en als rekeneenheid in gebruik. Dr. H. Enno van Gelder, "De Nederlandse munten", blz. 27 en 270.
7. R.A.N.B. Collectie Schaduwarchieven, inv. nr . 2, folio 47 verso
8. Eder, ederbomen, klimopbomen, vermoedelijk dus groene levende af-rastering. E. Verwijs en J. Verdam, 'Middelnederlandsch Woordenboek', deel II (Den Haag, 1889) kolom 520.
9. Zie noot 7
10. R.A.N.B. Collectie Schaduwarchieven, inv. nr . 4, folio 210 verso
11. R.A.N.B. Collectie Schaduwarchieven, inv. nr . 9, folio 406
12. Ibidem
13. Ibidem
14. Ibidem
15. R.A.N.B. Rechterlijk Archief 's-Hertogenbosch, inv. nr . 1261, folio 6 verso
16. L.H.C. Schutjes, "Geschiedenis van het Bisdom 's-Hertogenbosch" deel V, (St.-Michiels-Gestel, 1876) blz. 373
17. Bisdom archief 's-Hertogenbosch, oud-archief Oirschot
18. Zie noot 16
19. R.A.N.B. Collectie Schaduwarchieven, inv. nr . 15, folio 62 verso en folio 64 recto en verso
20. R.A.N.B. Collectie Schaduwarchieven, inv. nr . 14, folio 163 recto en verso
21. R.A.N.B. Collectie Schaduwarchieven, inv. nr . 21, folio 295 verso
22. Een bunder = ongeveer 1 hectare. Een Meierijse lopense = 0,1655 hectare. Een lopense is hetzelfde als een lopenzaad. Zie "onder-richting aangaande de nieuwe maten en gewigten" ('s-Hertogenbosch 1812)
23. Collectie aanwinsten 1962, inv. nr . 9
24. Oud-archief Oirschot, verpondingsboek Aerle, nr. 1 (+ 1640-1700)
25. Ibidem, nr. 2 (1700-1750)
26. R.A. Oirschot, inv. nr . 207
27. R.A. Oirschot, inv. nr . 228 folio 280 recto en verso
28. R.A. Oirschot, inv. nr . 233 folio 142
29. Ibidem, folio 277 verso
30. Ibidem, folio 327 verso
31. R.A. Oirschot, inv. nr . 234, folio 143 verso - 147 verso
32. R.A. Oirschot, inv. nr . 263, folio 141 - 142
33. Ibidem, folio 227 - 229 verso

34. R.A. Oirschot, inv. nr. 270, folio 202 en verder
35. Oud administratief archief Oirschot, voorlopig inv. nr . 1513
36. R.A.N.B. Raad van Brabant, inv. nr . 1346 folio 250 recto en verso
37. Administratief archief Oirschot, "Lijst Quohier der huizen", op-gemaakt 20-7-1791
38. R.A. Oirschot, inv. nr . 280, folio 225 en verder
39. Administratief archief Oirschot, "Fundatie"
40. Kadastrale leggers der gemeente Best, deel I, sectie C, artikel 47
41. Zie noot 1
42. R.A.N.B. Collectie Schaduwarchieven, inv. nr . 9 folio 406
43. R.A.N.B. Collectie Schaduwarchieven, inv. nr . 7 folio 203 verso
44. R.A.N.B. Collectie Schaduwarchieven, inv. nr . 21 folio 294
45. Ibidem
46. Ibidem
47. Ibidem
48. Ibidem
49. R.A.N.B. Collectie Schaduwarchieven, inv. nr . 14 folio 159 recto en verso
50. Zie noot 44
51. Ibidem
52. Ibidem
53. Ibidem
54. R.A.N.B. Collectie Schaduwarchieven, inv. nr . 17 folio 542
55. R.A.N.B. Raad van Brabant, inv. nr . 1325 folio 1 en inv. nr . 1334 folio 27.

XIII, INGEKOMEN PERSONEN IN OIRSCHOT EN BEST

Opgetekend uit lijsten in het oud administratief archief.
(vervolg)

NAMEN, genoteerd in 1700

Ve VAN DER AA, de vrouw van Jan Ghijsbers --
Ve ABRAHAMS, de vrouw van Dirck -- (uit Woensel/Eckart)
Ke VAN ACHEL, de vrouw van Daendel (uit Mierde)
Ke VAN DER ACHTER, de vrouw van Jan Peters -- (uit Den Bosch)
Ke VAN DER ACHTER, Odulphus Mathijs -- en zijn vrouw
Ve ADRIAENS van Oosterwijck, Jan --
No ADRIAENS van Beers, Mardeleen weduwe van Jan
Ve ANTHONIS JOSEPHS, Jan -- en zijn vrouw
Ve VAN AUDENHOVEN, de vrouw van Bendert Jans
Sp VAN AVENDONCK, Peter --
Ve VAN BAEL, Willem Jans -- (uit Boxel)
Ve VAN BAEL, de vrouw van Willem Jans -- (uit Sint-Oedenrode)
No BAIJENS, Philip Adriaen -- en zijn vrouw
Ve VAN BAEKEL, Aert -- (uit Bakel)

Ve BASTIAENS van Woensel, Peter --
Ke VAN BEECK, Mapken weduwe van Henrick --
Ke VAN BEERS, de vrouw van Henrick Jans -- (uit 's-Gravenmoer)
Sp VAN BEERS, de vrouw van Willem Jans --
Sp VAN BERENDONCK, de vrouw van Jan Janss. --
Ve VAN DEN BERCK, de vrouw van Peter Thomas --
Na VAN DEN BERCKENMEY, Huybert Jans -- (uit Aalst)
Ve VAN DEN BICHELAER, Goyaert --
Ke VAN DEN BICHELAER, de vrouw van Peter -- (uit Reusel)
Ve BLICX, Jan --
Ke DE BOETSELAER, baron -- en zijn vrouw
No VAN DEN BOGAERT, Cornelis --
Ke BOGERS, de vrouw van Goort -- (uit Oisterwijk)
Ke BONAERTS, Geraert Jochum -- (uit Diessen)
Ve BOENAERS, de vrouw van Lenaert Dielis -- (uit Ekeren)
Ve VAN DEN BOOM, Henrick Goorts -- (uit Woensel)
Ke VAN BORDEL, de vrouw van Dirck -- (uit Meerveldhoven)
Sp VAN DEN BOSCH, Marten Peters --
Ke VAN DEN BOSCH, Peter Huybers -- (uit Boxtel)
He VAN BOXTEL, Jan Janss. --
Ke VAN DEN BROECK, Evert -- (uit Oerle)
Ke VAN DEN BROECK, de vrouw van Evert -- (uit Strijp)
Ve VAN DEN BROECK, de moeder van Jan Janss. -- (uit Sint-Oedenrode)
Ve VAN DEN BROECK, de vrouw van Jan Janss. -- (uit Son)
Ke VAN DEN BROECK, Maria weduwe van Ruth --
Sp DE BROUWER, Herbert Adams (uit Boxtel)
Ke DECKERS, Pauwels Aert --
Ke DONCKERS, Geraert --
Ve VAN DOORMAELEN, Anneken weduwe van Ariaen
Ke VAN DIJCK, Anthony -- (uit Liempde)
Ke VAN DIJCK, de vrouw van Anthony -- (uit Boxtel)
Ve VAN DIJCK, Thieleman Jans -- (uit Den Bosch)
Ke EECKERSCHOT, Anna Roelant (uit Beers)
Sp VAN ELDEREN, Aert Ansems --
Sp VAN ENETTEN, Dirck --
Sp ERFFVEN, de vrouw van Jan Ariaen --
Ke VAN ESCH, Cornelia weduwe van Bartel (uit Boxtel)
Ve FRANS HUYBERS, Geraert (uit Neerpelt)
Na FRANSEN, Huybert (uit Neerpelt)
Ve VAN GEMERT, Jan Thijssen -- (uit Handel)
Ve VAN GIMONMEN, de vrouw van Jan Willens -- (uit Sint-Oedenrode)
Sp VAN GESTEL, Mayken weduwe van Aert -- (uit Beers)
No VAN GESTEL, Henrick Jans -- en zijn vrouw
Ke VAN GESTEL, de vrouw van Jan Janss. --
Sp VAN GESTEL, Corstiaen --
Sp VAN GIFFEN, Andries Henricx --
Ke VAN GINHOVEN, de vrouw van Peter Dielis (uit Knegsel)
Ke VAN GOLBRENGEN, Henrick --
Na GOUKENS, Jaspas Willem
Ke VAN GROENEVEN, Ariaen -- en zijn vrouw

Ve VAN GRUIJTHUIJSEN, Cornelis -- (uit Woensel)
Ve VAN DER HAEGEN, Aert Thomas --
Ke VAN HAM, Anneken weduwe van Jan --
Ke HASSELMANS, Dirck -- (kleermaker) en zijn vrouw
Na HAUBRAKEN, Jan Michielss. -- (uit Sint-Oedenrode)
Ke VAN HEERBEECK, de vrouw van Marcellis --
Ke VAN DER HEIJDEN, Geraert -- (glazenmaker; uit Tilburg)
Ke VAN DER HEIJDEN, de vrouw van Geraert (uit Boxtel)
Ve VAN DER HEIJDEN, Peter Lambert -- en zijn vrouw
Ke VAN HENSBBECK, Pauwels --
Ke VAN HEUMEN, Geraert (uit Oss)
Ke VAN HEUMEN, de vrouw van Geraert (uit Hilvarenbeek)
Ke VAN HEUMEN, Jan -- (uit Oss)
Sp VAN DEN HEUVEL, de vrouw van Ariaen Jans -- (uit Heergestel)
Sp HEUVELMANS, de vrouw van Eymbert Frans --
Sp HOBBELEN, de vrouw van Anthony Pauwels --
Sp HOBBELEN, de vrouw van Dirck Janss. --
Sp HOEVENAERS, de vrouw van Jan Jans s. -- (uit Meerveldhoven)
Ve HOPPENBROUWERS, de vrouw van Ghijsbert Jacob --
Sp VAN HOUT, Peter Reyniers -- (uit Strijp)
Sp VAN HOUT, Wouter Reyniers -- (uit Strijp)
Ve HUIJBERS, Frans -- en zijn vrouw (uit Neerpelt)
Ve HUIJBERS van Boxtel, Jacob --
No JANS van Beers, Margriet --
Ve JAN GERITS van Roij, Peter --
Ve JAN GERITS van Woensel, de weduwe van Peter --
Ke JANS van Helvert, Willem --
Ve VAN DE CAMP, de vrouw van Willem Henricx -- (uit Herentals)
Sp VAN DEN KERCKHOFF, de vrouw van Dirck -- (uit Boxtel)
Ve CLAESSEN van Stiphout, Jan --
Na KLUMPERS, Thomas Frans -- (uit Acht)
Na COLEN, Mariken weduwe van Lambert --
Ke DE CONINCK, de weduwe van Jan Bartels -- (uit Beers)
Ve DE CORDT, de vrouw van Dielis Rutten -- (uit Sint-Oedenrode)
Sp DE CORDT, Philip --
No CRAENEN, Henrick Jacob --
Sp DE CROON, de vrouw van Cornelis Jans -- (uit Haaren)
Sp VAN CUIJCK, Jan Ariens --
Ke VAN DE LAECK, Catalijn weduwe van Jan -- (uit Boxtel)
Ke VAN LAERHOVEN, de vrouw van Nicolaes Willens -- (uit Boxtel)
Ke VAN DE LAERSCHOT, Erbert (uit Boxtel)
Ve VAN DE LAERSCHOT, de vrouw van Jan Peters -- (uit Sint-Oedenrode)
Sp VAN DE LAERSCHOT, de vrouw van Mathijs --
Na LAMBERT HERMANS, de vrouw van Jan (uit Liempde)
Ve DE LEEST, Lucas Aerts (uit Veghel)
No VAN LIEMPT, Marten Claessen -- en zijn vrouw
No VAN LIESHOUT, Willem --
Ke VAN LITSENBORGH, de vrouw van Cornelis --
No VAN DE LOIJ, Gerit Lenders -- (uit Sint-Oedenrode)
No VAN DE LOIJ, Jan Lenders -- (uit Sint-Oedenrode)

Ke VAN DE LOIJ, de vrouw van Lendert Wouters --
No VAN DE LOIJ, Wouter Lenders (uit Sint-Oedenrode)
Ke VAN LUIJCK, Nicolaes -- (uit Beers)
Ke LUIJTEN, Peter Jan -- (uit Gestel)
Sp VAN DER LUSDONCK, de vrouw van Jan Janss, --
Ke VAN DE MAERSSELAER, de vrouw van Ariaen -- (uit Beers)
Ke VAN DE MAERSSELAER, de vrouw van Peter Peters -- (uit Vessem)
Ve MERCX, de vrouw van Willem Anthony --
Ve MEUTFNBERGHS, Wouter Lavreys --
Ke VAN MIERLO, Joost -- (uit Aalst)
Ve VAN MIERLO, Cornelis Jans -- (uit Son)
Ve MICKERS, Frans -- (uit Boxtel)
Ke MOESCOPS, de vrouw van Aert Dielis -- (uit Sint-Oedenrode)
Ke MOESCOPS, de vrouw van Aert Pauwels --
Ke MOESCOPS, de vrouw van Pauwels --
Ke VAN MOL, Jan Henricx -- (uit Vessem)
Ke MOOT, Daendel --
Ke VAN NAHUIJS, de vrouw van Abraham --
Sp VAN DEN NIEUWENHUIJSEN, Henrick Cornelis --
Ke VAN NIEUWLANT, Peter Henricx -- en zijn vrouw
Ve NICOLAES PAUWELS, de vrouw van Pauwels
Ke OETELAER, Jan Janss. -- (uit Vught)
Ke VAN OSCH, Ariaen --
Ke VAN PEIJNENBURGH, Jan Henricx --
No RIEMSLAGH, de weduwe van Peter Jan (uit Den Bosch)
Sp ROEFFS, Jacob Adriaen --
Ve DE ROIJ, de vrouw van Daendel Jans -- (uit Son)
Ke DE ROIJ, Perijn weduwe van Henrick --
Ve VAN ROIJ, Diliaen weduwe van Jan --
No VAN ROIJ, Mathijs Peters --
Sp VAN DE SANDE, Gerit Michielss. --
Na VAN DE SANDE, de vrouw van Lenaert Gerits (uit Liempde)
Ve VAN DE SANDE, Wilbert Henricx -- (uit Boxtel)
Ke SCHOOFFS, Andries Lucas -- (uit Diessen)
Ke SCHRAETS, de vrouw van Anthony Wouter -- (uit Beers)
Ke SEELDRAEYERS, de vrouw van Jan Peter -- (uit Woensel)
Ke SNELLAERTS, de vrouw van Adam --
Ke SOETENS, de vrouw van Jan -- (uit Heusden)
Na SPEECX, Anthonis Nicolaes
Ke VAN SPREUWEN, Cornelis --
Ke STOCKELMANS, de vrouw van Peter --
Ke SUTIJN, Jan Janss. --
Ve SMEKEN, Jan--
Ke DE SWARDT, Daniel --
Ke SWEVERS, Lowies --
No THEUNISSEN van Seumeren, Joost --
Sp TIEUS, Lavreys --
Ke TIMMERMANS, de vrouw van Dirck -- (uit Deventer)
Ve VAN TRICHT, de vrouw van Jan Jacobs -- (uit Son)
Sp VAN DE VELDE, de vrouw van Jacob Peters --
No VAN VEN, de vrouw van Henrick Dielis

Sp VAN DE VEN, de vrouw van Henrick Sebers -- (uit Boxtel)
Na VAN DE VEN, de vrouw van Corstiaen Corstens
Ke VAN DE VEN, de vrouw van Peter --
Na VAN DE VEN, Peter Henricx --
Ve VERHAEGEN, Jan Janss. -- en zijn vrouw
Ve VERHEIDEN, Marcelis Lambers --
Ve VERHOEVEN, de vrouw van Ariaen Jans -- (uit Sint-Oedenrode)
Ve VERROOTEN, de vrouw van Claes Anthonis --
Sp VERSTIJKEN, de vrouw van Jan Peters -- (uit Vessem)
Ke VLEEMINCX, de vrouw van Anthony -- (uit Hilvarenbeek)
Ve VAN DER VLEUTEN, de vrouw van Jan Peters --
Ve VAN DER VOORT, Jan --
Ke VAN VORST, Lubertus --
Sp DE VOSCH, de vrouw van Andries Jans -- (uit Boxtel)
Sp VRIENTS, de vrouw van Jan Geraert --
Na VAN DER WAERDEN, de vrouw van Tholoff --
Ke VAN DE WAL, Catalijn weduwe van Goort (uit Reusel)
Ke VAN MEMEL, Johannes -- (uit Den Bosch)
Na VAN DE WEYER, de vrouw van Ghijsbert Goorts -- (uit Son)
Ke VAN DE WERST, Guilliam -- (uit Hilvarenbeek)
Ve VAN DE WETERINGH, Henrick Jans -- (uit Sint-Oedenrode)
Ke VAN WICH4AELEN, Maria --
Ke WILLEMS van Beeck, Symon --
Sp WIJNSELAERS, de vrouw van Jan Janss. -- (uit Beers)
Na VAN WOENSEL, de vrouw van Evert Mathijssen

Streekarchivariaat: NL van der Heijden-Bruning

XIII.a. ARCHIVARIS EN MONUMENT

(Lezing gehouden te Oirschot op 23 april 1975)

In het kader van het monumentenjaar moge ik als archivaris uit mijn eigen ervaring een en ander vertellen over de problematiek der stenen archieven.

Archivarissen, die dagelijks in de archieven gekonfronteerd worden met de geschriften, de taal, de geest en de cultuur van het verleden, dragen de zorg voor de geschreven archieven, maar ook voor het bodemarchief en de stenen archieven een warm hart toe. In het navolgende wil ik enige gedachten lanceren over de laatstgenoemde "stenen archieven" en vooral over de relatie: archivaris - monument.

Het is wel niet des'archivaris', om zich met de zorg voor en het toezicht op de monumenten bezig te houden, of op monumentale facetten en situaties te attenderen, om deze door de overheid gekonserveerd te krijgen. En de archivaris is ook niet de vakman op het gebied rond de kennis, beoordeling en conservering van monumentale gebouwen en situaties. Maar hij heeft doodeenvoudig uit de aard van zijn functie liefde voor het oude heem, en waar hij een desbetreffende

bescheiden bijdrage kan leveren, zal hij het zeker niet laten.

Onze Brabantse lezers kennen allen het heerlijk vlek Oirschot, een monumentaal dorp, vrij goed gekonserveerd, omdat het bestuurders had en heeft, die de goede verworvenheden uit een ver en recent verleden op hun juiste waarde wisten en weten te schatten. Wat doe ik nu als archivaris voor zo'n monumentaal dorp? Ik zou zeggen: op de eerste plaats iets, dat wel geheel des archivaris' is. Ik raadpleeg namelijk de archieven van dit dorp en publiceer al hetgeen ik aantref omtrent de geschiedenis van monumenten en oude percelen. De overheid, liefhebbers van het heem, architecten en ingezetenen worden erop geattendeerd. In de diverse streekbladen en in het driemaandelijks blad van ons-archivariaat worden de gegevens van deze panden bekend gemaakt. Menigeen wordt hierdoor gestimuleerd en geactiveerd.

Verder tracht ik open te staan voor initiatieven van andere zijden. Vaak komen liefhebbers van het heem met hun desbetreffende wensen naar het kantoor van het streekarchivariaat, dat voor hen als het ware een soort schakel vormt tot het hart van de overheid. Mijn mening aangaande de architectonische waarde van het betreffende pand zal ik vanzelfsprekend nooit direkt blootleggen. Ik zal eerst deskundigen raadplegen, dus architecten of bouwkundige ingenieurs. Na samenspraak met deze deskundigen zal een advies voor mijn overheid worden opgesteld, waarbij architectonische, oudheidkundige en historische waarden van het onderhavige perceel met overtuigende kracht worden aangetoond. Dit is voor de overheid aantrekkelijk en noopt tot serieuze behandeling. Op dezelfde wijze worden ook eigenaars of huurders van oude panden gehoord en geholpen. Heeft men eenmaal met bouwkundigen een desbetreffend contact gehad, dan komen deze heren later ook ongevraagd bij U. Zij hebben ondertussen nieuwe ontdekkingen gedaan en komen zelf attenderen op panden, die volgens hun mening zeker de naam monument verdienen, maar nog niet als zodanig zijn gekwalificeerd. De architect komt zijn bevindingen toetsen aan de historie van het gebouw. Vaak kan ik dan uit de archieven belangrijke gegevens verstrekken. En wederom gaat een advies van het archivariaat naar het gemeentebestuur met het vriendelijke maar niettemin dringende verzoek, het pand tot monument te doen verklaren. Voor onze historische gegevens is Monumentenzorg erg gevoelig. De gemeente Oirschot telde reeds jaren geleden meer dan honderd officiële monumenten. Thans is daar nog een respectabele aanvullende lijst bijgevoegd van panden, die gedurende de laatste jaren door samenspel van architecten, oudheidkundigen, heemliefhebbers, archivariaat en overheid tot officieel monument zijn verheven. Huizen en gebouwen, die in een recent verleden onbewoonbaar waren verklaard, zijn reeds herrezen of zullen op deze wijze herrijzen tot representatieve behuizingen van partikulieren en openbare instellingen.

Door het openbaar maken van de archivalische gegevens is te Oirschot een gunstige sfeer geschapen en onder de bevolking respect en liefde gekweekt voor hun monumentale dorp. De overheid gaat er trots op. Er wordt meer en meer direkte aandacht aan besteed. En wat zeer belangrijk is: er komen hoe dan ook gelden beschikbaar voor restauratie en

konservering.

Een duidelijk voorbeeld van het samenspel tussen archivariaat, architect en overheid, levert het dossier van de zogenaamde Heerenbeekse Schuur op (bij het landgoed Heerenbeek). Een architect uit Den Dungen deed aldaar een belangrijke ontdekking. In het oosten van het landgoed lag een imposante schuur, die door haar enorme gebinten verwantschap vertoonde met de Vlaamse Schuur. De architect kwam het archivariaat raadplegen. Uit de verpondingsregisters kwam vast te staan, dat Heerenbeek in 1760 door de abdijs van het Park bij Leuven was verkocht aan de Heer van Moergestel. Een bezoek aan deze abdijs leverde een schat van gegevens op van 1303 tot 1760. Na inzage van de archivalische gegevens kon de architect een volledige rekonstruktie van de oude schuur schetsen en heeft deze in ons driemaandelijks blad gepubliceerd. Op mijn advies, gestaafd door archivalia en de bouwtechnische verklaringen van de architect reageerde het gemeentebestuur zeer snel en Monumentenzorg ging onmiddellijk akkoord.

Een tweede voorbeeld is het pand Gasthuisstraat 5 bij het St.-Jorisgasthuis, een rechthoekig gebouw, zo te zien rijp voor de sloop. De kippen en konijnen liepen er in en uit. Men was kennelijk van plan, dit gebouw geheel te laten vervallen om het dan te mogen slopen, daar het volgens de eigenaar het zicht benam op het nieuwe St.-Jorisgasthuis. - Ik kreeg op zekere dag bezoek van de voorzitter van de Oirschotse Heemkundekring: 'Meneer, kunde daar nou niets aan doen? Het, is zund, zo'n oud en prachtig gebouw. Bekijk die keldergewelven eens en dat gebint. Het is toch zo'n sk6n gebouw!' Het kwam uit het hart van een echte Oirschottenaar. Wij zijn diezelfde dag gaan kijken. En hij had gelijk, die voorzitter van de Heemkundekring. Het keldergewelf was zeer oud en uniek en het gebint of de dakstoel was bijzonder interessant. En wat de ligging betreft, belemmert het gebouw geenszins het uitzicht op het St.-Jorisgasthuis, maar ligt het geheel in het verlengde van het oude St.-Jorisgasthuis. Denkt men de bepleistering weg en voorziet men het weer van de oude ruitjes, dan is het een parel onder de monumenten van Oirschot. Wij hebben in de archieven het gebouw via de oude kadastrale leggers en de verpondingsregisters tot bijna 1600 terug kunnen vervolgen. Het gemeentebestuur werd ervan op de hoogte gebracht en men nam deze zaak onmiddellijk op met de eigenaar, het bestuur van het St.-Jorisgasthuis op. Er werd een comité gevormd, waarin naast bestuursleden van het Gasthuis ook de burgemeester zitting nam. De noodkreet van de heemkundeman werd gehoord: de archivalia uit het gemeentearchief en de voorstellen van het archivariaat werden ernstig bestudeerd. en het resultaat? Het gebouw werd gerestaureerd en men heeft er ook al een passende bestemming voor.

Een derde voorbeeld is het pand Odulphusstraat 9-11-13, een onbewoonbaar verklaarde woning. Een partikuliere stichting had op dit gebouw haar oog laten vallen, dat eigendom was van de R.K. Parochie. V66r de definitieve koop nam men eerst contact op met het archivariaat, om de historie van het gebouw te kunnen nagaan. Wij konden een desbetreffende overzicht schetsen vanaf 1640 met opgave van grootte,

eigenaars of bewoners, bijbouw en andere wijzigingen. Dit overzicht werd de toekomstige eigenaar ter hand gesteld en tevens in ons blad gepubliceerd. De koop ging door. En voor de laatste moeilijkheid, de financiering van de restauratie, werd ook een deurtje gevonden. Men is thans met de restauratie bezig. Ziet pand wordt een juweel op een der meest middeleeuwse hoeken van Oirschot.

Op het archiveriaat is men thans bezig alle nog bestaande oude panden of hun opvolgers wat betreft eigenaars, ligging, grootte, bestaansslag, aanbouw, bijbouw en verbouw van 1600 tot heden te beschrijven. Bovendien wordt al hetgeen over deze panden in rijks-, kerkelijke, klooster- en partikuliere archieven aan oude en recente akten, kaarten en tekeningen wordt aangetroffen, verzameld om uiteindelijk een duidelijk beeld van de diverse situaties door de eeuwen heen te kunnen komponeren. Het ligt in de bedoeling, over enkele jaren een desbetreffend verzamelwerk te doen verschijnen onder de titel: "Vijf eeuwen behuizing te Oirschot". Eenzelfde poging zal ook worden ondernomen voor de gemeenten Best en Veldhoven.

U ziet: achter de coulissen gebeurt er zo het een en ander. Het archiveriaat (en dat ben ik heus niet alleen) is op het terrein van de dorpsverfraaiing en de monumentenproblematiek een zekere schakel geworden. Wij zijn ons echter bewust van onze zuiver dienende en bemiddelende taak. De liefde voor de goede verworvenheden der oudheid maakt de archivariissen juist geschikt voor deze dienende taak. Gaarne laten zij dan ook de definitieve beoordeling aan anderen over, aan ter zake kundigen en aan de overheid. Zij aktiveren en stimuleren alleen maar, zoeken bij moeilijkheden andere wegen en methoden en geven het niet op. Met deze liefde voor de ons zo dierbaar geworden oude archieven en voor het oude heem willen wij gaarne anderen "besmetten". Wanneer ik aan de meer dan duizend leden van CAMPINIA denk, dan weet ik: er is veel liefde en grote interesse voor de geschreven en stenen archieven.

Zoals ik als archivaris wat mijn dagelijks werk betreft steeds uitga van de edukatieve waarde der geschreven archieven en in mijn mondelinge en schriftelijke kontakten met onderzoekers en de lezers van onze periodiek in deze geest de archieven presenteer, zo kan ik het ook niet nalaten, U allen te attenderen op de grote edukatieve waarde van onze monumenten.

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

(vervolg)

12. KAART VAN HET GILDE ST.-CECILIA TE VELDHOVEN, 1846.

(vervolg)

Artikel 25

Ingeval van overlijden eens gildenbroeders zal de begraafing van den zelve op de gebruikelijke wijze door de gilde geschieden; ieder gildenbroeder zal op aanzegging van den tamboer op den bepaalden tijd in de gildenkamer, aan de kerk of aan het sterfhuis moeten verschijnen, de misse bijwonen, de begraafing helpen bewerkstelligen en de gilde niet vermogen te verlaten voor en aleer daer toe door den kapitein permissie zal zijn gegeven. Door de erfgenamen van den overledenen gildenbroeder zal hier voor betaald moeten worden twee gulden vijftig cents.

Artikel 26

Ieder gildenbroeder zal bij de begraafing zich ordentelijk moeten gedragen, nakomen de bevelen welke hem door den kapitein zullen worden gegeven en die geordonneerd worden en alzo het lijk uit den huize helpen halen, naar het kerkhof dragen, aldaar begraven en verder dat geene verrigten, wat bevonden zal worden nodig te zijn.

Artikel 27

Ieder gildenbroeder zal verplicht zijn, wanneer de gilde bijeen is, het zij in de gildekamer, op straat of elders, om naar te komen de bevelen, welke hem door de officianten of een der zelve zullen worden gegeven; hij zal zich wel moeten onthouden zich dronken te drinken, ruzie te maken, te vloeken, onbetamelijke woorden te spreken, iemand te beleedigen, te slaan, stoten of kwetsen, in welke gevallen hij dadelijk uit de gildekamer of van de gilde zal kunnen worden verwijderd onverminderd de verplichting tot betaling der boete hierna vermeld. Wanneer een gildenbroeder zich bij herhaling aan vorenstaande vergrijpen schuldig maakt en op verzoek der officianten of een derzelve zich niet wil beeteren en ordentelijk gedragen, zal zijn naam van de lijst der gildenbroeders worden geschrapt, wanneer twee derde der officianten zulks goedvinden, en ingeval van verschil van deze zullen de gildebroeders bij meerderheid van stemmen beslissen.

Artikel 28

Ingeval de officianten nodig mogten oordeelen, om met de kermis of andere gelegenheden de gilde te doen optrekken of wanneer de kapitein daar toe door of vanwege het gemeentebestuur of het kerkbestuur mogt worden uitgenoodigd, zal hij de gildenbroeders laten aanzeggen, om op een bepaald uur in de gildenkamer te verschijnen, behoorlijk ge-

kleed, met of zonder geweer. Ter dezer gelegenheden zullen de officianten aan de gildenbroeders eenige ververschingen kunnen doen uitreiken. Niemand zal in de vorenstaande gevallen zonder toestemming van den kapitein de gilde vermogen te verlaten.

Artikel 29

Wanneer de gilde optrekt, zal den tamboer voorop gaan, vervolgens de musikanten, daarna kapitein, koning en vaandeldrager, ieder voorzien van het teeken hunner waardigheid van oudsher gebruikelijk en eendelijke de gildenbroeders, twee en twee, de ongehuwden voorop. In den trek zal nimmer tabak gerookt mogen worden. De dekens zullen zorgen, dat een en ander behoorlijk wordt verrigt; ieder gildenbroeder zal moeten gaan op de plaats, welke hem door een der dekens wordt aangezezen.

Artikel 30

De koning zal voor het vervolg aan zijn huis worden afgehaald alleenlijk op den dag als er een koningsvogel wordt geschoten; de kapitein en vaandeldrager zullen insgelijks op dien dag aan hunne woningen afgehaald worden; op andere tijden zal zulks geschieden, wanneer dit door officianten wordt goedgevonden en verordend; een en ander zal op de van ouds gebruikelijke wijze geschieden, terwijl, wanneer een vogel geschoten wordt, ieder gildenbroeder van een geweer zal moeten zijn voorzien, en ter plaatse, door den kapitein te bevelen, vreugdeschoten gedaan worden. De kapitein zal oude menschen van het dragen van een geweer kunnen verschoonen.

Artikel 31

Een ieder zal bij de gilde volgens zijnen stand goed gekleed moeten zijn en nimmer in de gildenkamer of in den trek mogen verschijnen met slaapmutsen, kelen, schootsvellen of slooven en klompen, ten ware in den winter bij het begraven van lijken het dragen van kelen en klompen expresselijk wierdt toegestaan.

Artikel 32

Wanneer iemand verhinderd zoude wezen om te verschijnen in de gevallen bedoeld bij de artikelen 24, 25, 27, 30, zal hij daar van daags te voren aan den kapitein behooren kennis te geven, en wanneer zulks niet kan, een uur voor de comparitie. Wanneer de kapitein de opgegeven redenen aannemelijk vindt, zal hij dien gildenbroeder van de bijwoning kunnen verschoonen. Wanneer bij de aanzegging de gildenbroeders niet in de gemeente aanwezig zouden wezen, zal daarvan aan den tamboer kennisgeving gedaan moeten worden.

Artikel 33

Bij ieder comparitie der gilde zullen ook de officianten moeten verschijnen en zullen door een derzelve de namen der officianten en gil-

denbroeders worden opgelezen; die geene welke bij die opleezing niet present is, zal verbeuren de boete, in het volgend artikel bepaald.

Artikel 34

Ieder overtreding tegen deze wetten of eenig artikel dezer verordeningen, waarbij geen bijzondere boeten bepaald zijn, zal gestraft worden met eene boete van vijftig centen, welke boete op aanzegging van den tamboer aan handen en ten woonhuize van de regerende deken, wanneer deze niet in de gildekamer aanwezig is, zal moeten worden voldaan, terwijl, wanneer de officianten zich omtrent een dezer artikelen zouden vergrijpen, zij het dubbeld van evengemelde boete zullen verbeuren.

Artikel 35

Wanneer een officiant of gildenbroeder achterlijk mogte blijven, zijnen door hem verschuldigde aanslag of boet te voldoen, zal hij daartoe alsnog door den regerende deken of tamboer worden gesommeerd en ingeval van weigering of nietvoldoening zijn litmaatschap der gilde komen te verliezen en dadelijk door de officianten van de lijst geschrapt worden en bij de eerste zamenkomst der gildenbroeders daar van aan dezelve kennis geven.

Artikel 36

De thans onder de gilde zijnde officianten en broeders zullen in hunne respectieve betrekkingen kunnen verblijven. Om in het vervolg gildenbroeder te worden, zal men den ouderdom van achttien jaren moeten bereikt hebben en daartoe aanzoek aan den kapitein moeten doen. De kapitein zal van dit aanzoek aan de officianten kennis geven, en mogten zij eenparig tot de aanneming besluiten, zal hij dadelijk als gildenbroeder kunnen worden aangenomen, in welk geval hij deze artikelen zal moeten onderteekenen; mogten twee of meer der officianten niet voor de aanneming zijn, zal dezelve aan de beslissing der gildenbroeders worden onderworpen, welke met zwarte en witte boonen op de gewone wijze zullen stemmen, en zullen twee derde der stemmen voor de aanneming moeten zijn; de officianten zullen op de voorschreven wijze mede stemmen. Bij de aanneming als gildenbroeder zal deze moeten betalen wanneer hij ongehuwd is een gulden vijftig cents, gehuwd zijnde twee gulden vijftig cents en bij het aangaan van een huwelijk een gulden. Wanneer iemand zonder wittige redenen drie achtereenvolgende jaren van de gilde afwezig blijft en de gewone contributien niet voldoet, zal zijn naam van de lijst geschrapt worden en niet meer als gildenbroeder worden aangenomen dan tegen betaling van het dubbeld van het inleggeld ten zij hij gedurende dien tijd buitendeze gemeente was woonachtig geweest.

Artikel 37

De officianten zullen ten laste der gilde geene dan noodzakelijke onkosten mogen maken; zij zijn bevoegd om de geestelijke en burgerlijke overheden van naburige dorpen, met de kermis aanwezig in deze gemeen-

te, te verzoeken en ten koste der gilde te tracteren.

Artikel 38

De officianten zullen, wanneer bevonden mogt worden, dat deze kaart of artikelen verandering zouden behoeven, deze verandering of bijvoeging in geschrifte brengen en aan de gildenbroeders voorlezen, welke daar aan hunne toestemming zullen moeten geven, hetgeen op de gewone wijze met stemmen zal geschieden, zullende de verandering of toevoeging met meerderheid van stemmen worden aangenomen; de officianten zullen ten deze mede stemmen en ingeval van staking der stemmen zal den kapitein beslissen.

Artikel 39

Wanneer een konings of prijsvogels zullen worden geschoten, zullen de officianten daarvan den Eerwaarden Heer Pastoor en het Hoofd van het Gemeentebestuur kennis geven en voor zoo verre noodig daartoe der zelve toestemming vragen. De officianten zijn bevoegd, om voorzegde Heeren zoo mede de overige in de gemeente aanwezige Geestelijken en Autoriteiten te verzoeken en ten koste der gilde te tracteren.

Artikel 40

Ingeval van verschil over de uitlegging en toepassing van deze artikelen of eenen derzelve zal, wanneer dit verschil der officianten en gildenbroeders niet in der minne kan worden vereffend, aan de beslissing en uitspraak van het gemeentebestuur worden onderworpen. Het gemeentebestuur zal des verkiezende de officianten en gildenbroeders kunnen hooren en in het hoogste beroep uitspraak doen; hiervan zal op deze kaart aanteekening gedaan worden.

Artikel 41

De geenen der officianten en gildenbroeders, welke hun aan deze kaart of artikelen niet zouden willen onderwerpen en ten blijke daarvan dezelfde onderteekenen, zullen niet meer als gildenbroeders aangemerkt worden.

Artikel 42

Deze kaart of artikelen zullen ten minste alle vier jaren eens aan de gildenbroeders moeten voorgelezen en voorts zoo dikwils als de officianten zulks geraden zullen oordeelen. Aldus deze kaart of verordeningen onder nadere goedkeuring van het gemeentebestuur alhier, ontworpen en vastgesteld door de officianten van de gilde van de Heilige Cecilia te Veldhoven en aangenomen en geaprobeerd door de broeders derzelve gilde

te Veldhoven, den 14. september 1846.

A. Donkers (kapitein)
J. Donkers (koning)
H. Eijmans (vaandeldrager)
A.v.d. Wildenberg (deken)
H. Moeskops (deken)

etc.

CAMPINIA

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT

NOORD-REMPENLAND

5E JAARGANG

JANUARI 1976

NR, 20

REDAKTIE: W, KLAASEN, STREEKARCHIVARIS

M. VAN DER HEIJDEN BRUNING, ADJUNKT STREEKARCHIVARIS

REDAKTIEADRES: TORENSTRAAT 1, OIRSCHOT

POSTBUS 11

TEL, 04997 - 2828 - TOESTEL 33

DE PRIJS VOOR EEN ABONNEMENT BEDRAAGT F 9,-- PER JAAR, VANAF 1 APRIL
1976, BIJ VOORUITBETALING TE VOLDOEN, TE STORTEN OP POSTGIROREKENING
1069032 VAN DE GEMEENTE OIRSCHOT MET VERMELDING ABONNEMENT CAMPINIA.

DE PRIJS VOOR LOSSE NUMMERS IS F 3,-- PER STUK.

INDIEN OPZEGGING NIET SCHRIFTELIJK IS MEDEGEDEELD VOOR HET BEGIN VAN
HET NIEUWE KALENDERJAAR, WORDT HET LIDMAATSCHAP VOOR HET VOLGENDE
JAAR AUTOMATISCH VOORTGEZET.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord7Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

Geachte abonnee,

Met de voor U liggende 20ste aflevering is de vijfde jaargang van onze periodiek afgesloten. In de loop van de komende maanden zal de alfabetische gemengde index op de eerste 5 jaargangen van Campinia gereedkomen. Hierdoor wordt de periodiek een handig naslagwerk voor onderzoekers van diverse pluimage. Wij kunnen U deze index (een boekje van + 200 bladzijden) leveren tegen het luttel bedrag van f 6,--. Onze lezers, die nog niet op deze index hebben ingeschreven, willen wij erop attenderen, dat slechts een beperkt aantal exemplaren zal worden gedrukt en dat een herdruk financieel niet haalbaar is. Wilt U dus deze index ontvangen, dan gelieve U ons dit binnen 14 dagen te berichten.

Zoals in aflevering 17 reeds aangekondigd, zal na afsluiting van het eerste lustrum een bescheiden jubileum-editie worden verzorgd. Wij hebben deze editie gepland voor april 1976. De tevens in aflevering 17 aangekondigde archiefdag voor onze abonnees zal worden gehouden op zaterdag 8 mei 1976. Wij nodigen U uit, op deze dag eens uit te breken en een bezoek te brengen aan Oirschot, een der mooiste dorpen van het Brabantse land, gezegend met oude monumenten en archieven, met een heerlijke historische sfeer, een prachtige natuur en gastvrije mensen. Samen met enthousiaste en ter zake kundige heemliefhebbers zullen wij trachten, deze dag voor U onvergetelijk te maken. Vijf sfeervolle en degelijke Oirschotse eetgelegenheden rond het marktplein kunnen U tegen billijke vergoeding op culinair genot vergaasten. De Oirschotse Horecabedrijven hebben hun volledige medewerking voor deze dag toegezegd. Oirschotse heemkenners willen U gaarne rondleiden door het monumentale dorp. In de oude raadskeelder van Oirschot zal een unieke tentoonstelling worden gehouden van Kempische archivalia en prehistorische vondsten. Tijdens een colloquium zal over een Kempisch of Brabants onderwerp een lezing worden gehouden. Tot besluit van deze dag zal de familie Klaasen vroeg in de avond een muzikaal programma aanbieden van oude, klassieke en volksmuziek.

Wij verzoeken U bijgaand formulier zo spoedig mogelijk ingevuld aan ons te retourneren, indien U deze dag wilt meebeleven, zodat wij de nodige voorbereidingen kunnen treffen. Aan degenen, die aan onze uitnodiging gehoor geven, zullen wij te zijner tijd een programma van deze dag doen toekomen. Wij stellen dit contact met onze abonnees en lezers ten zeerste op prijs.

De Redactie.

Geachte abonnee,

Dank aan degenen die reageerden op het verzoek van de redactie, in het juli-nummer gedaan, om een beoordeling te geven van de artikelen in CAMPINIA: Sommigen schreven een brief, anderen vulden het formulier in. Na aftrek van de onvolledig ingevulde bleven er - schrikt U niet - slechts 28 voor vergelijking geschikte formulieren over. Daar konden we vanzelfsprekend geen duidelijke, verantwoorde conclusies uit trekken. Toch was het voor ons interessante lektuur, en een resultaat in grote lijnen willen we U niet onthouden. **We** geven het met het nodige voorbehoud.

Het gretigst gelezen bleken de volksverhaaltjes van Cornelis Rijken, de Veldhovense schoolmeester. (Voor de belangstellenden: Rijken verzond die verhalen niet zelf, maar tekende ze op onder de verzamelnaam "Sagen en legenden uit Duisel en omstreken" uit mondelinge overlevering - vertellingen van zijn vader - en niet nader aangeduide "verzamelingen".) Deze kregen in totaal het hoogste aantal punten en werden ook het meest frekwent met het cijfer 3 gewaardeerd. U hebt meester Rijken in het vorige nummer moeten missen, en ook deze keer ontbreekt hij. We hadden de ruimte tijdelijk nodig voor ander zeer lezenswaardig materiaal, maar hij komt terug.

De belangstelling bleek tevens groot te zijn voor de "toponymica", die een goede tweede plaats bezetten. Wij hebben hiervan notie genomen. Een aansporing voor onze toponymist, de heer Van den Bosch, om op de ingeslagen weg door te gaan. De onderdelen die verder relatief dikwijls een 3 kregen, waren de jaarkronieken (tot voor kort: gewoonte- en landrechten) van Oirschot-Best, alsmede de geschiedenis van het Hof van Heerenbeke en de diverse oorkonden.

Naar verhouding bleek de minste interesse te bestaan voor de "genealogica", gevolgd door de "vrijwillige rechtspraak Veldhoven" en de "bestuursvergaderingen Veldhoven". Toch durven wij uit de beperkte gegevens niet af te leiden, dat men die hoofdstukken in het algemeen niet leest, te meer daar ze nog door verscheidene inzenders met een 2 óf 3 werden beoordeeld.

De rest, daar waren de meningen over verdeeld. Wat de één beoordeelt met een 3 en uitroptekens, dat kan voor de ander achterwege blijven. Het hoofdstuk betreffende Oirschotse leengoederen wordt door relatief veel inzenders "zo nu en dan" ingezien; de "bijdragen van lezers" (waaronder de artikelen over de Cecilia-parochie te Veldhoven) halen ook een aardig gemiddelde. We menen nog te mogen veronderstellen, dat elke geïnteresseerde abonnee wel minstens twee hoofdstukken in CAMPINIA vindt die hem bijzonder aanspreken. Ook in de toekomst zullen wij dus naar veel variatie blijven streven.

Wilt U, lezer, alsnog reageren: graag. Wij betuigen ook onze erkentelijkheid aan degenen, die suggesties deden voor te behandelen onderwerpen en aan degenen die een bijdrage aanboden. Als U ons Uw artikel nog niet ter beoordeling hebt toegezonden, mogen we het dan zeer binnenkort verwachten?

Wellicht zijn er onder U, die vanuit hun speciale belangstelling eens een meer-omvattend onderzoek willen Verrichten en aan de hand

daarvan één of meer artikelen schrijven. Vanzelfsprekend: vanuit de bronnen, de archieven dus. De redactie van CAMPINIA komt zelf aan die uitgebreide studies niet toe. Wij denken hier bijvoorbeeld aan de geschiedenis (of facetten uit de geschiedenis) van: landgoederen, herenhuizen en hun eigenaars (zoals Hooghuis en Ten Bergh te Oirschot, De Baest te Middelbeers); wind- en watermolens in Best, Oirschot en Veldhoven; de oude bank en rechtsmacht van Oerle; de kerken en het kapittel van Oirschot; scholen in Best, Oirschot en Veldhoven; beroepen en ambachten in Kempenland; joodse gemeenschappen in Veldhoven en Oirschot/Best. Wie een poging wil wagen, helpen wij graag op weg.

Als U dit leest, werken wij al weer hard aan de volgende CAMPINIA. Hopende, dat de "gemiddelde abonnee" de artikelen beter leest dan de inleiding!

De redactie.

INHOUD

I.	De dakpannen van de veldwachterswoning (door de heer P.A. Gondrie)	149
II.	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	151
III.	De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, =meesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen	154
IV:	Jaarkronieken uit de schepenprotokollen van Oirschot-Best (vervolg) (door J. Santegoeds, Nuenen)	158
V a.	De oorkonden van Best en Oirschot vanaf de 14e eeuw (vervolg) nr. 72. Schepenoorkonde van Oirschot nr. 73. Schepenoorkonde van Oirschot	162
b.	De Veldhovense oorkonden (Oerle, Meerveldhoven, Zeelst, Veldhoven, Zonderwijk) vanaf de 13e eeuw (vervolg) nr. 22. Oorkonde van Gheraert Heer van Bouters- hem	163
d.	De oorkonden van Beers vanaf de 14e eeuw (ver- volg) nr. 10. Schepenoorkonde van 's-Hertogenbosch	164
VI.	Oude Toponymica (vervolg) (door J. van den Bosch)	164
VII.	Genealogica	170
1.	Veldhovense geslachten van der Linden (Verlinden) van 1667 af (vervolg)	170
2.	Echtparen van Croonenburg van 1620 tot 1972 (door A.B. van Cronenburg, Rotterdam) (vervolg)	172
VIII.a.	Huizen en hun bewoners te Oirschot vanaf de zeventiende tot de twintigste eeuw (vervolg) nr. 32. "Swaenborgh"	174
b.	Huizen en hun bewoners te Best van de zeventiende tot de twintigste eeuw nr. 1. "De Burchhoef", Hoefweg 4, sectie C 1001	176
IX.	Beerse borgbrieven (door Jos van Gils, Raadhuisstraat 229, Best)	178

INHOUD (vervolg'

X.	Lijst van Kempische plaatsen met opgave van hun bijdrage in de kwartierquote van Kempen- land in 1806	182
XI.	Lezers leveren hun bijdrage	183
1.	De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875 D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (door Th. A. Kuypers)	183
2.	Echtparen van Croonenburg (door A.B. van Cronenburg, Drievrienden- straat 31 B, Rotterdam-3) (vervolg)	187
XII.	Oirschotse Leengoederen (oirschot-Best)	191
XIII.	Nog meer ingekomen personen in Oirschot-Best (Eerste helft 17e eeuw)	193
XIV.	Archivalia aangaande de oude Kempische gilden (vervolg) nr. 13. Kaart van het St.-Odulphus-Voetboog- gilde te Best	195

CORRIGENDA

1. Aflevering 17, blz. 18 en 19, J t/m M

vanaf 1919 is de benaming roeden en ellen veranderd in "are" en "centiare" (A en CAI

(Corrector: M.E. Baron Bentinck)

2. Aflevering 19, blz. 117: Hoerenbeek

"In 1924 (niet in 1926) werd Heerenbeek verkocht aan Christiaan Cornelis André van Gorp, fabrikant te Tilburg. Na zijn overlijden ging het over op de weduwe Martine Margaretha van Vlokhoven, wonende te Den Haag en later te Den Bosch: kasteel, huis, schuur en tuin, groot 1 ha 49 a 55 ca. Na het overlijden van de weduwe ging het goed over op haar dochter Maria, Anna, Josephina, Emelie van Gorp, gehuwd met Maximiliaan Th. M. IVósten. Sinds 1946 bewonen deze laatsten het landgoed Hoerenbeek te Oirschót.

(Correctrice: Mevr. M. Disten-van Gorp)

I. DE DAKPANNEN VAN DE VELDWACHERSWONING

(door de gemeentesecretaris van Best, de heer P.A. Gondrie)

(vervolg)

Hij laakt vervolgens ook de wijze van voorbereiding van het schorsingsvoorstel door burgemeester en wethouders: niet op een behoorlijke wijze zoals de wet voorschrijft. Een quasi-voorbereiding, zegt hij, waarbij niets blijkt, waaruit geconstateerd kan worden, dat tot schorsing in een raadsvergadering, welke zelfs niet met inachtneming van den wettelijk voorgeschreven termijn werd uitgeschreven, moest worden overgegaan.

"Of", zo vraagt hij, "beschouwde het achtbaar college het onderzoek als voldoende door na afloop dier vergadering (B. en W.-vergadering van 14 oktober) naar de veldwachterswoning te gaan, en te zien of het waar was, dat er op die woning een 100-tal pannen lag, die sedert ongeveer drie jaren geleden door H. van Heeswijk van uit Swalmen waren betrokken en tot kort voordien gediend hadden tot dekking van diens varkenshok én kalkloods?"

Op zijn minst genomen was het eis van collegialiteit of beter nog een eis van billijkheid en fatsoen geweest, volgens de heer Dobbelaere, om bij "het hoor" ook "het wederhoor" te gedogen. "Is er ooit een aangeklaagde veroordeeld, wien niet de gelegenheid werd geschonken zich behoorlijk te verdedigen? Is daarop ons geheele vechtsysteem niet gebaseerd? Eist de natuurwet zelfs dat niet?"

De burgemeester deelt dan mede, dat nog op de dag van het raadsbesluit tot zijn schorsing en vóórdat hij iets van het gebeurde kon weten, de heren H. van Heeswijk, opzichter, Cornelis Berens, aannemer en A. de Poorter, "werkman aan die bewuste woning", een uitvoerig protest aan de Heer Commissaris der Koningin hebben verzonden. Hierin wordt gesteld, dat bij het dekken van de bouw en de bijbouw van de veldwachterswoning bleek, dat er een 130-tal pannen tekort kwam, die de leverancier, de firma H. Derkinderen alhier, niet onmiddellijk scheen bij te kunnen leveren. De aannemer Cornelis Berens had toen eigenmachtig, zonder voorkennis van wie dan ook, am de bouw verder dicht te kunnen dekken, de pannen genomen van de kalkloods van Henricus van Heeswijk. Deze had die pannen twee jaren geleden voor eigen gebruik van de firma Kluijtmans, Dóbbelaere en Co. te Swalmen gekocht.

De indieners van het protest verklaarden uitdrukkelijk dit feit geheel voor hun rekening en verantwoording te nemen; de burgemeester was van de gebeurtenis geheel onkundig en had daaraan geheel geen schuld. Hij waren er bovendien van overtuigd, dat de burgemeester, zo deze niet met verlof afwezig was geweest, hij ten strengste zou hebben geprotesteerd.

Nog hadden ze hiermede niet alle pijlen van hun boog geschoten, want ten slotte wensten zij beleefd mede te delen, dat van een eventuele levering waarvan de gemeentewet sprak in geen opzicht sprake kon wezen, daar het "tijdstip van aflevering van het Werk" gesteld was op 15 december a.s.. Véér die tijd zouden de gewraakte pannen reeds

zijn vervangen; "trouwens Henricus van Heeswijk meergenoemd heeft terstond, toen hem bekend was dat zijne pannen gebruikt waren, de bedoelde pannen laten afhalen, daar de burgemeester hem steeds verboden had bij werken voor de gemeente pannen van bedoelde firma Kluijtmans, Dobbelaere en Co. te Swalmen, te gebruiken." De burgemeester vervolgt dan zijn requisitoir tegen de raad "waart gij niet met zulk een ongemotiveerden, koortsachtigen haast te werk gegaan, maar eerst na kalm overleg en waardig onderzoek tot een beslissing overgegaan, dan hadt gij stellig U tot hen gewend en zij zouden U verklaard hebben, wat -zij thans hebben vervat in opgeweld protest. Dat gij van Heeswijk, die toch door Uwen raad als opzichter over den bouw der veldwachterswoning' was aangesteld, in deze zaak niet hebt gehoord, is op zijn minst onverantwoordelijk te noemen." Met een woord van dank aan de heren Suetens en van Abeelen, "die getoond hebben den waren weg te willen opgaan" en het uitspreken van "een heftig protest over de wijze, waarop deze zaak door de wethouders en door de meerderheid van den raad is behandeld", besloot de burgemeester zijn verdedigingsrede. Hij droeg de secretaris op deze verdediging in haar geheel in de notulen op te nemen. De raad had (nog) geen weerwoord, want het volgende punt van de agenda was "een request van Adrianus de Wert, handelaar te Best, d.d. 21 oktober 1909, waarin hij op verschillende gronden handhaving der schorsing verzoekt", o.a.

1. omdat van Heeswijk gemeente-architect is en vertegenwoordiger van de pannenfabriek van Dobbelaere (burgemeester);
2. omdat H. van Heeswijk hypothecaire schuldenaar is van Dobbelaere (burgemeester).

Bovendien de gebouwen waren afgewerkt en opgeleverd en de pannen met windveren vastgemaakt. Ook de vorstpannen waren goed aangesmeerd en afgewerkt met kalkspecie en konden zonder breken niet meer worden verwijderd. Tegen de muur van het kleiner gebouwtje waren ze met kalk afgesmeerd, "alsof die pannen in der eeuwigheid moesten blijven liggen, wat ook beslist het geval zoude geweest zijn, ware het niet dat het Uwen raad behaagde op 16 oktober Dobbelaere als raadslid te schorsen."

De voorzitter stelt vervolgens voor dit adres voor kennisgeving aan te nemen, daar de zaak thans thuis behoort bij Gedeputeerde Staten. Er ontspint zich dan een discussie tussen de voorzitter en het lid van de Spijker. Uiteindelijk stelt de voorzitter vast, dat de raad er feitelijk zich niet meer mee kan bemoeien en dat de kwestie door Gedeputeerde Staten moet worden uitgemaakt. Eind oktober verschijnt er in druk een OPEN BRIEF van vele kiezers der gemeente Best aan den Edelachtbaren Heer Burgemeester J.F.M. Dobbelaere. Hierin wensen zij de burgemeester hun oprechte dank te betuigen en hem de verzekering te geven dat zij meer dan ooit besdfen, dat het vertrouwen hem bij de stembus van juli j.l. wederom geschonken, door hen op de juiste man is gesteld.

Gedachtig aan het Oud-I Hollandsch devies "Eendracht maakt Macht" zullen wij, nog meer dan tevoren ons voor U beijveren, en wij zullen er naar streven, dat gij in de naaste toekomst omringd zult worden

door eenen Raad, die de gevoelens deelt van de meerderheid der ingezetenen." Het stuk was ondertekend met "Veel kiezers-ingezetenen".

(wordt vervolgd)

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM.

(vervolg)

133. B. 10-3-1617 blz. 178/1
Adriaen Goidtschalcks van Reyden en Hendrick Janssen Poelen, c.s., voor de ene helft, alsmede Willem Janssen Wandt van 's-Hertogenbosch en Splinter van Vooren, deurwaarder van de Raad van Brabant, c.s., voor de andere helft, allen erfgenamen van Jenneken dochter van Gijsbert Augustijns, hebben overgedragen aan Bartholomeus Hendrick van der Waerden: een beemd te Blaarthem, genaamd Augustijns Voorsten Beempt, met de daartoe behorende dijk, "grachten" en straten (belendende percelen: Jan Joosten, de weduwe Lysken Goyaert van den Broock, Hendrick Janssen Poolen, Anthonis Joosten). Mocht er een nu onbekende last op het goed blijken te rusten, dan zullen de verkopers de koper schadeloos stellen tegen de 16de penning, de cijns tegen de 32ste penning en de erfroggepacht tegen 100 gld. per mud.
Schepenen: Jan Claessen - Jan Joosten
434. B. 10-3-1617 blz. 178/2
Dezelfde verkopers hebben overgedragen aan de genoemde Bartholomeus een stuk akkerland te Blaarthem, genaamd de Coppen Acker (belendende percelen: Wouter Wouters, Claes Hendricx, Hendrick van Asperen, pastor te Blaarthem, Bartel Hendricx). Mocht er op het goed een nu onbekende last blijken te rusten, dan zal schadeloosstelling geschieden zoals is vermeld in de vorige akte.
Schepenen: Jan Claessen - Jan Joosten
435. B. 10-3-1617 blz. 179/1
Dezelfde verkopers hebben overgedragen aan Willem Coolen: een stuk akkerland te Blaarthem, genaamd de Augustijn Bundere, met de ertoe behorende straat (belendende percelen: Goert Adriaens, Peeter Janssen, Hendrick Hendricx). Mocht'er op het goed een nu onbekende last blijken te rusten, dan zal schadeloosstelling geschieden zoals in de beide vorige akten is vermeld.
Schepenen: Jan Claessen - Jan Joosten

436. Zo.-Ve. 18-4-1617 blz. 179/2-180/1

Goyaert Hermans, wonende te Brussel, heeft, in de persoon van zijn gemachtigde Thomas Diericx, verklaard, dat hij, Goyaert, het huis met ertoe behorende hof en gronden, gelegen te Zonderwijk-Veldhoven, dat hij op 29 oktober 1614 in "beleeninghe" had overgedragen aan Jan Peeter Daniels en dat door Dierick Peeters - wonende te Vessem - was vernaderd, een maand na eerder genoemde overdracht heeft verkocht aan Dierick Peeters, welke laatste het sindsdien heeft bezeten; voorts dat hij, Goyaert, dit bezit en gebruik goedkeurt als voortgekomen zijnde uit de koop, en ten behoeve van de koper afziet van alle rechten die hij en zijn nakomelingen nog op het goed zouden kunnen hebben.

Schepenen: Dierick van Hove - Adriaen Janssen
(Op 5 mei 1619 verklaart Thomas Diericx als gemachtigde van Goyaert Hermans, dat alle schulden die Dierick Peeters tengevolge van bovengenoemde koop had, zijn afgelost.)

437. Ve. 18-4-1617 blz. 180/2

Dierick Peeters en Jacop Peeters hebben besloten tot een erfmingeling (= ruiling van onroerende goederen) en zijn tot het volgende resultaat gekomen.

Jacop Peeters, als voogd van zijn echtgenote, krijgt de helft van het huis met de helft van de boomgaard die uitkomt recht op de oude pallen, gelegen onder Schoot in Veldhoven (belendende percelen: Dierick Peeters, Jan Reynders en anderen, Aert Franssen, Dierick Peeters). Dierick Peeters krijgt het deel "in den hoeck", dat aan hemzelf en aan de genoemde Jacop als voogd van diens echtgenote ten deel is gevallen, eveneens gelegen onder Schoot in Veldhoven (belendende percelen: Aert Franssen, Dierick Peeters, Heylken weduwe van Jan Danen, Jacop Peeters). Verder belooft Jacop, aan Dierick op eerstkomende Lichtmis 135 gld. te betalen.

Schepenen: Dierick Hendricx van Hoeve - Adriaen Janssen

438. Ve. 18-4-1617 blz. 18¹/₁

Dierick Jacobs, wonende onder Schoot in Veldhoven, belooft elk jaar vanwege Dierick Peeters drie spint koren te betalen aan het kapittel van Den Bosch, zolang tot hij, Jacobs; aan Dierick Peeters de geleende som van 7 gid. zal hebben terugbetaald.

Schepenen: Dierick Hendricx van Hoeve - Adriaen Janssen

439. 1-5-1617 blz. 181/2

Wouter Hendricx belooft drie jaar na laatstleden Lichtmis aan de onmondige kinderen van Frans van den Velde en Lysken Lauwreysdochter de som van 100 gld. te betalen met een interest van 6 gid. per jaar.

Schepenen: Peeter Wouters - Cornelis Janssen
(Afgelost: 29 november 4)30)

440. 4-8-1616 blz. 181/3-182/1

P. van Eyck, Jan Ypelaer, Fr. Grevenbrouck en Renier Surmont, naaste bloedverwanten en geboren momboirs van Anthonis, zoon van Roedolff van Eyck en Joanne Berwouts, machtigen Roedolff van Eyck om, ten behoeve van zijn zoon Anthonis, een akker genaamd het Heestervelt te ruilen tegen een akker, die in het bezit is van Claes Hendricx en diens kinderen en omsloten wordt door de erven behorende tot Anthonis' huis, behalve aan één zijde waar hij grenst aan het erf van de dochters Wouter Geritss.

441. 20-4-1617 blz. 182/2

Claes Hendricx alsmede zijn zwagers Willem Gerits en Jan Franssen hebben in erfmingeling overgedragen aan Roeloff van Eyck een stuk akkerland (belendende percelen: Roeloff van Eyck, de dochters van Woutter Gerits), onder voorwaarde, dat Claes de daarop staande wilgen zal mogen omhakken (zonder aan de heesters en het andere hout te raken).

Schepenen: Jan Niclaessen - Jan Joosten

442. 20-3-1617 blz. 183/1

Roedolff van Eyck heeft, na machtiging, in erfmingeling overgedragen aan Claes Hendricx en diens kinderen een stuk akkerland genaamd het Hestervelt, even groot als de akker die daarvoor wordt verkregen (belendende percelen: Tonis Ariens, Aert Evarts, de erfgenamen Dierick Peeters, Roeloff van Eyck).

Schepenen: Jan Claessen - Jan Joosten

443. Ve. 15-5-1617 blz. 183/2-185/1

Jenneken Lenaerts, wonende te Veldhoven, heeft haar testament gemaakt als volgt. Op de eerste plaats wenst zij haar laatste rustplaats te krijgen op het kerkhof van Veldhoven. Verder vermaakt zij aan "de vier biddende oorden" elk een stuiver; aan de pastoor en de koster ieder dat waarop zij recht hebben; aan de H. Geest van Veldhoven een halve mud rogge ineens ofwel 3 gld.. Haar jongste dochter Alken Lenaert Peeters krijgt, wegens door haar bewezen 'diensten, de helft van al haar goederen (in haar staat van weduwe verkregen van Margriet Janssen), dwz. van 100 gld. en van de rest, de andere helft gaat naar de gerechtigde erfgenamen. Mocht iemand zich tegen dit testament verzetten, dan zal hij al hetgeen hij van de testatrice heeft geërfd, weer verbeuren, "midts hebben" een oude grote of 11 stuiver, en zal zijn deel toevallen aan de andere erfgenamen.

Schepenen: Dierick van Hoeve - Adriaen Janssen

444. 11-3-1617 blz. 185/2-186/1

Jan Reynders heeft overgedragen aan Frans Hendricx: een heideveld, genaamd de Korsse (belendende percelen: Barbel Hendricx, Luycas Cockx, het stuk waarvan dit is gedeeld, de Goorstraat).

Schepenen: Cornelis Janssen - Peeter Wouters.

445. 7-6-1617 blz. 186/2
 Jan Peeters heeft beloofd op eerstkomende 15 augustus aan Peeter Jan Claessen, als momboir van de onmondige kinderen van diens broer, een bedrag van 27 gld. 71 st. te betalen. Hiermee wordt een belofte van 17 februari 1616 tenietgedaan.
 Schepenen: Dierick van Hove - Adriaen Janssen

446. 20-5-1617 blz. 186/3
 Hendrick Wouters. van Heijst heeft overgedragen aan Goyaert Jooris Borchouts een rente van 2 gld. 10 st. per jaar, met drie nog onbetaalde termijnen alsmede een dopen, welke rente oorspronkelijk op 12 april 1527 werd beloofd aan Gijsbert Jan Hacken soen en nu verschuldigd is door Margriet weduwe van Aert de Mulder, wonende te Meerveldhoven. De koper belooft aan de verkoper van de rente een "weeffgetouwhout" te leveren, waarbij de laatste kan kiezen uit twee; voor een "geboompt" heeft hij de keuze uit vier.
 Schepenen: Tielemans - Jan Joosten

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN.

(vervolg)

410. B.G. 11-6-1798 3/1r
 Vergadering van de Municipaliteit van Blaarthem en Gestel: aan Lambertus Greven, die als schoolmeester een traktement voor korporale diensten en een vergoeding voor huishuur tot een gezamenlijk bedrag van f 70,- heeft genoten, zal worden medegedeeld, dat hem met ingang van heden dit traktement en die vergoeding zijn opgezegd.
 Getekend: J.v. Baarschot, J.M. Baselmans, G.v.d. Waerden, W. Kerssemakers, sekretaris J.F. de Wit.

411. V. 21-7-1798 3/1v-2v
 Vergadering van de schepenen van Veldhoven ter rekvisitie van H. van Baar, drossaard te Eindhoven. Volgens resolutie van het Intermediair Administratief Bestuur van het Voormalig Gewest van Bataafs Brabant van 16 juli 1798 is genoemde drossaard geautoriseerd, de leden van de Municipaliteit Veldhoven t.w. Antonie van der Linden, Jan Verscheuren en Hendrik Verlinden ontslag aan te zeggen en de navolgende burgers als nieuwe leden dezer Municipaliteit aan te stellen: Jan Somers, Wouter van den Eijnden, Arnoldus van den Wildenberg. De nieuw-benoemden hebben de gebruikelijke verklaring afgelegd.
 Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg.

412. V.Z.B. 11-8-1798 3/3r
 Vergadering van de Municipaliteit van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem; als president is met meerderheid van stemmen in deze vergadering gekozen de burger Jan Somers.
 Getekend: W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, M. Baselmans, H. Coppelmanns, J.v. Baarschot, J.M. Baselmans, sekretaris J.F. de Wit.

413. V.Z.B. 11-8-1798 3/3v-4v
 Vergadering van de Municipaliteiten van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem naar aanleiding van een schrijven van het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalig gewest van Bataafs Brabant, waarin het ontslag van J.F. de Wit als sekretaris van de dingbank Veldhoven, Zeelst, Blaarthem tijdens de reorganisatie van de Municipaliteiten ongedaan wordt gemaakt, aangezien na ingewonnen informaties het goede gedrag, de capaciteiten, de eerlijkheid en het patriottisme van J.F. de Wit duidelijk zijn gebleken. (Getekend: P.J.G. Vogelvangener) De Wit wordt door de vergadering als sekretaris van de dingbank gekontinueerd en heeft de gebruikelijke verklaring afgelegd.
 Getekend: A.v.d. Wildenberg, J.v. Baarschot, J. Somers, M. Baselmans, H. Coppelmanns, J.M. Baselmans, W.v.d. Eijnden (loco-sekretaris).

414. V. 16-9-1798 3/5r
 Wouter van den Eijnden en Arnoldus van den Wildenberg, schepenen van Veldhoven, kommitteren de schepen Jan Somers, om zich op 20 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1798 tot 30 september 1799.
 Getekend: J.F. de Wit

415. Z. 17-9-1798 3/5v
 Hendrik Coppelmanns, schepen, Adam Louwers en Wilhelmus Verscheuren, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepen Mattijs Baselmans, om zich op 20 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1798 tot 30 september 1799.
 Getekend: H. Coppelmanns, A. Louwers, W. Verschuren.

416. B. 18-9-1798 3/6r
 Joost van Baarschot, schepen, en Francis der Kinderen, burgemeester van Blaarthem kommitteren de schepen Jan M. Baselmans om zich op 20 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 oktober 1798 tot 30 september 1799.
 Getekend: J.v. Baarschot

417. B. 9-10-1798 3/6v-8r
 Vergadering van de Municipaliteit van Blaarthem, waarbij Jan M. Baselmans een plan van schikking ter tafel brengt: ieder kerkgenoot-

schap is door de Mbnicipaliteit verzocht opgave te doen van het aantal leden. Resultaat: katholieken 156 zielen, gereformeerden één enkel lid, namelijk Hermina van Vlodrop. Ingevolge de Staatsregeling is het kerkgebouw door drie neutrale buiten Blaarthem wonende deskundigen (A. Bovenbergen, metselaar en landmeter te Riethoven, R.K., J. de Waal, meester-timmerman en molenmaker te Den Bosch, gereformeerd, P. Bijnen, meester-timmerman en leidekker te Waalre, R.K.) met preekstoek, stoelen en banken, uitgezonderd de toren, klokken en verdere toebehoren, die aan de gemeente blijven, getaxeerd op f 1.766,--. Voorgesteld wordt, met het enige lid van het Gereformeerd kerkgenootschap een schikking te treffen volgens het 6e artikel van de additionele artikelen der Staatsregeling. De naasting van het kerkgebouw komt toe aan de R.K. gemeente. Aan het enige gereformeerde lid moet worden uitgekeerd een matige som van het getaxeerde bedrag, naar evenredigheid der zielen. Er mag voortaan niemand meer in de kerk worden begraven, maar op het kerkhof rondom de kerk. Wie een bewijs kan tonen, dat hij een dergelijk graf reeds heeft gekocht en dus in eigendom heeft, zal een schadevergoeding ontvangen.

Getekend: J.M. Baselmans, J.v. Baarschot, sekretaris J.F. de Wit

418. Z. 17-10-1798 3/8v-11v

Vergadering van de Municipaliteit van Zeelst. De kerkmeesters der R.K. kerk van Zeelst hebben reeds in 1795 de Provisionele Represantanten van Bataafs Brabant verzocht de parochiale kerk in gebruik te mogen nemen. In 1796 is na bericht van de gereformeerde predikant de kerk door de gereformeerden ontruimd en door de katholieken in bezit genomen. De Municipaliteit wil echter volgens publikatie van 12 juli j.l. te werk gaan en verzoekt ieder kerkgenootschap om opgave van het ledenaantal. Hieruit blijkt, dat de gereformeerde gemeente uit 3 hoofden bestaat. De overgrote meerderheid is katholiek. De taxatie der kerk (uitgezonderd altaar, meubilair, beschoot en vloer in het koor van de zangzolder met de nieuwe banken, die eigendom zijn van het daar dienstdoende kerkgenootschap) bedraagt 1 2.643,-- (getaxeerd door P. Bijnen, meester-timmerman, leidekker en glazenmaker te Waalre, J. de Waal, timmerman en molenmaker te Den Bosch en H. Bovenbergen, meester-metselaar en geadmitteerd landmeter te Riethoven). De kerk zal definitief worden toegewezen aan de Rooms Katholieken, zijnde de grote meerderheid te Zeelst. De uitkering zal per hoofd worden gedaan. Aan de gereformeerde gemeente, bestaande uit drie hoofden, zal van de vermelde f 2.643,-- een bedrag van 8 gulden 5 stuivers worden betaald. Verder zal niemand meer in de kerk worden begraven, maar op het kerkhof rondom deze kerk.

Getekend: M. Baselmans, H. Coppelmans, sekretaris J.F. de Wit.

419. V. 3-11-1798 3/12r-13v

Vergadering van de leden van het gereformeerd kerkgenootschap met een commissie uit de leden van de R.K. Kerk van Veldhoven ten overstaan van de Municipaliteit, waarbij wordt overeengekomen, het kerkgebouw onder de navolgende kondities aan de Rooms Katholieken over

te dragen: 1) het kerkhof en de op en rond het kerkhof staande bomen blijven gemeenschappelijk eigendom, 2) niemand mag meer in de kerk worden begraven, maar op de gemeenschappelijke begraafplaats van beide kerkgenootschappen, 3) de vloer in de kerk mag worden opgehoogd, maar de beenderen der doden aldaar mogen niet worden gehinderd, 4) de gereformeerden mogen 2 banken met bijbels en boeken, die nog in de kerk staan, in eigendom behouden, 5) de predikant mag in de pastorie blijven wonen voor een huur van f 100,-- per jaar. De gereformeerde kerk doet afstand van alle rechten op de kerk en verklaart haar in het bezit van de Rooms Katholieken.

Getekend: Gereformeerden: D. van Hensbeek, predikant van Veldhoven, Blaarthem en Gestel, A. van Meurs, ouderling, W. Holleman, B.A. Scriba, J. Hanewinckel, - Katholieken: H.v.d. Eijnden, C. Elsen, A.v.d. Linden, J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit.

420. V. 24-4-1799 3/14

Vergadering van president, schepenen, burgemeesters en armmeesters van Veldhoven waarbij met meerderheid van stemmen tot nieuwe burgemeesters worden benoemd Joseph van der Sanden en Anthonie van der Linden, tot atllIII wester Jan van Doorn. Zij hebben de gebruikelijke verklaring afgelegd.

Getekend: A.v.d. Linden, J.v.d. Sanden, J.v. Doorn, J. Somers W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, D.v. Esbeek, J. Donkers, H.v. Stiphout, sekretaris J.F. de Wit.

421. Z. 26-4-1799 3/15

Vergadering van schepenen, burgemeester, zettters en aimmeesters van Zeelst, waarbij met meerderheid van stemmen tot nieuwe burgemeesters van Zeelst worden benoemd (van 1 mei 1799 tot 30 april 1800) Francis van Lierop en Leonardus Louwers, tot nieuwe aunilleester (van vrijdag voor Pasen 1800 tot één jaar daarna) Hendrik Jansens. Zij hebben de gebruikelijke verklaring afgelegd.

Getekend: F.v. Lierop, L. Louwers, H. Jansens, M. Baselmans, H. Coppelmans, J.v. Dijk, W.v. Grotel, Verschuren, A. Louwers, A. Scheepens (kan niet schrijven), sekretaris J.F. de Wit.

422. B. 27-4-1799 3/16

Vergadering van schepenen, burgemeester, aimmeester en zettters van Blaarthem, waarbij met meerderheid van stemmen tot nieuwe burgemeester Wordt benoemd (van 1 mei 1799 tot 30 april 1800) Antonie van der Leen, en tot armmeester (van Pinksteren 1799 tot Pinksteren 1801) Jan F. Baselmans. Zij hebben de gebruikelijke verklaring afgelegd.

Getekend: A.v.d. Leen (kan niet schrijven), J.P. Baselmans (kan niet schrijven), F.v.d. Leen; J.v. Baarschot, J.M. Baselmans, J.v.d. Heuvel, F. der Kinderen, P.v. Dommelen.

423. B.G. 29-7-1799 3/17

Vergadering der schepenen van Blaarthem en Gestel: naar aanleiding van de missive van de ontvanger der Bede van Brabant A. de Bergh aan de Municipaliteit van Blaarthem, waarin deze mededeelt, dat de kerkmeester J. van Heijst heeft geweigerd de interest over 1796 ad f 9,-- in ontvangst te nemen bij het Comptoire der Beden, en waarin wordt verzocht iemand hiervoor te kommitteren, wordt besloten de burger G. van der Waarden, lid van de Municipaliteit, af te vaardigen het bewuste bedrag in ontvangst te nemen en onder zich te houden totdat een andere schikking is getroffen.

424. V. 9-9-1799 3/18r

Jan Somers, president, en Arnoldus van de Wildenberg, schepenen van Veldhoven, kommitteren de schepenen Wouter van den Eijnden, om zich op 11 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1. oktober 1799 tot 30 september 1800.

Getekend: J. Somers, A.v.d. Wildenberg.

425. Z. 9-9-1799 3/18v

Hendrikus Coppelmans, schepenen, Francis van Lierop en Leonardus Louwers, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepenen Mattijs Baselmans, om zich op 11 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1799 tot 30 september 1800.

Getekend: F.v. Lierop, Leonardus Louwers, H. Coppelmans.

426. B. 9-9-1799 3/19r

Joost van Baarschot, schepenen, en Antonie van der Leen, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepenen Jan M. Baselmans, om zich op 11 september a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1799 tot 30 september 1800.

Niet getekend.

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

(vervolg)

Oirschot R.A. 143 b 1588

Dit jaer is den visch planteyt geweest van harinck, stockvis aberdaan.

Men heeft in junio, julio ende agosto elck lopen roggen getocht ende ander nae advenant voer seven stuyvers twee oort ende oyck min, maer de duyvelsche contributie is even hooghe gebleven.

Daer is alle het jaer hope van peys geweest ende de ruyteren liggende binnen der stadt Geertruydenberge hebben gemuyt metten voetknechten somtyden willende wesen Staets, somtyden Engels. Ymmers sy syn inde naem vande Engelsen van XX maenden soemen seyt betaelt, ende al even welle bleven sy muijytende.

Daer is wondere handele onder de Hollanders en Zeelanders geweest die welcke tsamen tegen het coninx volck van Spaegnien onsen here waeren nochtans oyck tegen malcanderen, as deen willende wesen hugenots, dander geus, de derde Staets, de vierde Engels, de vyffte duyvels ende hier eest by gebleven, ende dat stee noch soo. Den Franchoyzen hebben dit jaer in mayo hennen coninck verdreven, vuyt Patys ende Dirq de Guise voer hennen oversten willen neemen, de sommige oyck aenhangende den coninck van Vranckryck, de sommige den coninck van Navaerre, also datter als bellu intestinu ... was

De Engelsche tegen de Schotten, ende in augusto is Geertruydenberge wederom gecomen onder der Engelschen ende hebben vele schats gevoert, ende wederom op Brabant begonnen te roven.

Opten XIII augusto is Anthonis Verrotten overmidts seeckere acte van executie by synen her ontboden.

In julio ende augusto also cout geweest ende geregent, dat men egeen toren off ignees seer qualyck inne coste gecrygen. Vande peys luttel spraken meer.

Opten augusto syn hier gecomen de ruyteren liggende binnen Den Bosch onder den grave van Hooghstraten ende hebben vele beesten geexecuteert ende den kerck aff willen branden, ende mejoffr. Marie van Merode is mede off nae gereyst ende heeft onder grote geloofte wederom gecregen.

Opten 29 septembris 88 is Dirck den soon van Geerlick vanden Melcrot doerschoten tot Verrenbest opte mooste vuyt enen schep doer toedoen van Peteren Peter Smolders soon.

Opten XIIIten octobris smergens ontrent ese uren syn gecomen seeckere ruyteren van Geertruydenberge, ende syn onder de Ravenspoort smergens (het cleyn boomken dat Henrick Leuwen behoirden te sluyten open wesende) doer gereden, ende aende sangschele staende Michiel vande Vleuten, Meester Dirck Toerkens, Bartel van Gestel, den secretaris ende Hendrick de Leuw vorster, hebben de selve aldaer tsamen gevangen genomen, maer Vleuten, Toerkens ende den secretaris ontlopen wesende deen inde kercke dander elders, hebben Bartolen ende Leuwen mede onder Geertruydenberge geleyt.

Opten XXIIIe septembris 1588 syn onse pyonieren tot 30 off daerontrent met vyff wagens naer dieper voer Bergen on :oom getrocken met joncker Aelbrecht Dachverlies, schout in Kernplant, ende bij het leger tomende heeft de pyonieren laten gaen.

Opten XVe octobris syn die wagenlieden metten perden wedercomen, de wagens gelaten hebbende op tslot van Eetkeren.

Ende opten selven XVe octobris wederom andere vuytgegaen met wagenen vuytgedaen, wederom nae Bergen.

Opten XVIIe octobris syn vele ruyteren met diversche voetknechten, pyonieren ende wagens hier doer gecomen, willende nederleggen, maer

doer instantien vande veendricht vande grave van Hooghstraten ende den voerscreven Dachverlies, tot Diessen getrocken.

Oirschot R.A. 143 b

1589

Anno 1589

Isser groot dispuyd geweest omme de schepenen, waert myn heer van Oerschot heeft eenen schepen willen setten naer synen wille, ende de schepenen hebben willen houden die overgegeven waeren volgende henne oudt heircomen," gelyck oyck nae geschiet is want by menschen gedenckenisse nyet ter contrarien en is geschiet de seven afgegaen schepenen ende gaven geen andert over die byden here off zynen officier worden geëydt.

Het geit is opten ouden loop gebleven sonder de Spaense realen die welke eenen groten stoot hebben gecregen die gene die nyet twee engelssen en wegen, daer nae alle getollereert op vyff st.

Het coren is goeden coop geweest, want men heeft elck lopen gecocht van rogge voer acht stuyvers ende min, ende nochtans isser genoch te crygen geweest, de gerst insgelyckx, den boeckweyt ende haver ses st., nyet tegenstaende nochtans den geheelen leger hier hadde gelegen volgende dese voergaende certificatie.

Ende soo de Staten van Hollant hebben willen dominie hebben over Hollant, Zelant, Vuytrecht, Gelderlant, etc., soo is nochtans de stad van Geertruydenberge hen rebel gevallen, midts daer eenen Engelschen gouverneur in was genoempt Jan Winckfelt ende den lieutenant hier Neus, den cornet Leckerbeetken, ende anderen die de licenten vande Staten nyet en hebben willen kennen maer de schepen die gelicent waeren berooft, jae alsoe gerebelleert dat de Staten de selve stad hebben belegert, in tleste van martio anno 89 ende seer beschoten ende wederom den IIIe ende IIIIe aprill byster bestormt ende beschoten ende opten XIe aprilis by app. in handen vanden prince van Parma gegeven.

Den visch is oyck soe goeden coop geweest als in menich jaer te voren ende oyck planteyt gecomen midts allerhande waere metten schepen Ten Bosch aenquamen, maer in mayo en isser nyet meer noch oyck naedemael aengecomen mits het innemen vande Berge ende het belegering van Heusden.

Boter ende vleesch is oyck goeden coop geweest als wesende gecocht de boter het pont twee st., het gode vleesch van eenen os 11 st., van een calff insgelyx, van eenen hamel II st. ende soe naer advenant, daer en ontbrack nyet dan geit overmidts de duyvelsche contributie al even hoogh bleeff.

Op 4 aprilis Leuwe ende Franck de Haest gekenen ende gebocht ende opten XIXe aprilis daer naestvolgende is Franck gestorven..

Den XVe aprilis is Geertruydenberge doer Neusen, den lieutenant van Winckvelt aenden coninck gegeven, doer dyen dat graeff Mauris de selve stad van Staten wege woude overvallen ende seer had beschoten.

Opten XIIIe may is myn here heer Henrick van Merode, here tot Oerschot Hilvarenbeeck met me vrouwe Adriana van Brederode zyne vrouwe tot Oerschot gecomen ende me joffr. van Merode Ten Bosch wesende

heeft Huybrecht Molenbrocx, casteleijn vanden Berch, de poorten geopent ende malcanderen lieflyck ontvangen, naedyen me joffr. van Merode opten anderen dach wesende den XIIIe may vanden Bosch quam, Godt hebbe loff.

Den rogge is wat gestyft, midts elck lopen goudt XI st., de boter twee st. drye oert, het goet runtvleesch twee st. ende andere naer advenant.

Den grave Charles van Mansvelt is gecomen voerde stad Heusden, naedyen dat Bergen inne was ende heeft in aprili machtige schansen beginnen te schieten. Dese vryheyd heeft moeten doen vele pyonieren, die voer tien off twelff dagen hebben gedient, daernaer gereduceert tot gelde alsoo dat Oerschot beschreven ware op XXIIII gld sdaeghs, maer doer inter cessie van me vrouwe van Oerschot vermindert ende den grave heeft willen hebben XX kerren die hem gesonden syn voer Heusden opten XIIIe may 1589 ende Vlierden is conducteur geweest, ende naedyen Neus metten synen heeft willen executeren eest hem noch eenen tyt benomen.

Anno XVC LXXXIX syn tot schepenen overgegeven byden voergaende affgegaen schepenen, Henrick Spierinx, Peter Goessens, Henrick int Ekerschot, Herman Stockelmans, Dirck de Hoppebrouwer, Willem de Metser, ende Peter Wouters vande Ven, maer en syn alle nyet geëydt, want myn heer wilden in plaetse van Peter Jan Goessens willen assumeren Jan Jan Aerts, die ter instantie vanden here voer note ende getuygen geedt is ende soe de schepenen sulx nyet en hebben willen tollereren gemerckt henne oude possessie ende costume sulx nyet en verheijtschten, soo syn in februarie 1589 tot schepenen geeijdt alleenlyck sess, den voernoemde Peteren nyet geedt wesende, alles onder protestatie doer den schout.

De schepenen sonder eed hebben gepresenteert geweest, maer is doer het regiment Ytalianen in februario ierst opgetrocken wesende soo lange vertrocken.

Tsanderdaeghs nae Paessen is St. Geertruydenberge aenden coninck onsen here overgecomen, doer eenen lieutenant genompt Neus van Ginneken.

Ende zynder exc. den grave van Mansvelt is in mayo gecomen voer neusden, maer en hévet nyet innegenomen, dan allenlyck Hemert, Braeckel, ende schansen daervoer geslagen ende men heeft al dobbel contributie moeten geven tot in octobri toe, ordinaris ende extraordinaris, ende doen is hy vertrocken tot over de Mase int lant van Cleeff ende Gulick, ende daer gehiberneert ende middelre tyt syn wy allen daghe geplaeht met convoyen van dleger naer Antwerpen ende anderswaer pas ende repas hebbende boven de contributie.

De rogge is dit jaer seer goet geweest, maer luttel gewassen, midts soo seer drogen oogst was dat het coren vervangen was ende heeft in augusto gegouwen het lopen XII st., ende oyck den gerst al even hoogh, ende voerts tot decembris 13 ende 14 st., de haver IX st., den boeckweyt VIII st.

In novembris hebben de schepen ende schuyten opten Bosch ex licent wederom gegaen met visch, kесе, peck teere, olye, zeep, etc..

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

72. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
29 november 1352

Wi Didderic Willems zoen van Aerle, Didderic van Overlaer, Godevart van der Hameyden, Gherart van Mellinc Roede, Jan van Blaerthem, Henric van Heersel ende Godevart gheheyten Goebe van Bedel, scepenen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeynen seghel, dat voer ons comen syn Everart van Vessem ende Arnt vanden Gasthuse, ende hebben ghetughet aen den heyleghen, overmids manisse vanden richter, dat tot eenre tyt quamen die proest van Tongerlo van des goedshuys weghen van Tongerlo van eenre (seyde), ende her Nycoel van Heerlaer, ridder, ende maecten enen wissel als van erve tot Oerscot gheleghen, ende dat daer nae quam Jan van Vranken ende sprac op sulc van desen voerseijden erve, alsoe dat dese wissele stonte ende doe niet voert en ghinc; ende dat her Nycoel voers. ghelovede den voerseiden proest tot des voerseide goedshuys behoef alsulken erve te verclaren ende los te maken als daer Jan voerseyt metten recht op spreke Mgt spreken mocht. Ghegheven inden jaer ons Heren als men screef Dl CCC^m vyftich ende twe, des daghes naest voer sente Andries avont apostels.

(Voor de schepenen van Oirschot getuigen Everart van Vessem en Arnt vanden Gasthuse, dat zij tegenwoordig waren bij een ruil van goederen tussen de proost van Tongerlo en ridder Nycoel van Heerlaer, en dat, indien Jan van Vranken het goed te Oirschot liet naasten, ridder Nycoel van Heerlaer voor de ruil andere eigendommen in het vooruitzicht stelde.)

73. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
16 mei 1360

Wi Henric Brant, Jan van Blaertem, Didderic Didderics neven zoen was, Didderic van Overlaer, Jan Eckerman, Henric Goeswyns soen was ende Daneel Henrics Tcrommen zoen was, scepen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeynen zeghel des scependoms van Oerscot, dat voer ons die proefst van Tongerlo, bi manissen des richters ende bi vonnissen de scepene, ghericht waert aen alsulken erfenisse ende beemde, die voertytts heren Colen van Heerlaer waren, gheleghen in Wippenhout, ende heet daer mede ghevaren beide inden ghericht ende inder kercken, alsoe als daer af recht is ende ghewoent helt, na vonnissen der scepene; daer na heeft hijt vercoft voer ons Clause van Rythoven, ende die here vanden lande, souts den copere een weer bliven, na alder vormen dat vonnissen van erve pleghen te wisen. Ghegheven inden jaere ons Heren doe men screef MM' CCC^m ende LX, opten XVI dach vanden Meye.

(De proost van de abdij Tongerlo heeft ten overstaan van de schepenen van Oirschot de goederen van Wippenhout te Oirschot, voorheen gekocht van Colen van Herlaer, thans verkocht aan Nicolaas van Rijthoven.)

V. b. DE VELDHOVENSE OORKONDEN (OERLE, MEERVELDHOVEN, ZEELST, VELDHOVEN, ZONDERWIJK) VANAF DE 13e EEUW.

(vervolg)

22. OORKONDE VAN GHERAERT HEER VAN BOUTERSHEM
24 juni 1373 (Archief: abdij Postel)

Wij Gheraert here van Boutershem doen cont ende kenlec allen den ghenen die desen brief soelen sien ende horen lesen dat wi met goeder deliberacien daer op ghehadt ende met voersinneghen zinne puerlec omme onsen Here God hebben ghegheven ende gheven met desen ieghenwerdeghe letteren den goedhuse van Postele toet eweliken daghen te houden te hebben ende te besitten ende horen vrien wille mede te doen alsoelke wiere alse wi houdende sijn op Kempelant ende wij vercreghen hebben in eyghenen goede dats te wetene dien wiere die leghet bedes zide Eersele doe wilen was Goderts van Dommelen, ende den groten wiere toet Orle gheleghen die wi vercreghen jeghen heren Jan vanden Plas bede die wiere ghelijc datse daer gheleghen sijn daer vertien wi op alles rechts des wi daer ane hadden voer ons voer onse oer ende voer onse nacominghe toet des goedshuus behoef voerseit behoudelec dien dat die goede lude van Postele ons jaerlecs seinden soelen vier hondert carperen ghelevert toet onsen huus ter Heyden alsoe langhe als wi leven soelen ende Margriete vrouwe van Melijn ende van Boutershem onse lieve ghesellinne ocht eneghen van ons beiden die langste leven sal. Ende omme dat wi willen ende begheren dat dese voersc. gichten ende vorwarden den voersc. goedshuse vaste ende ghestade ghehouden bliven sonder breken soe hebben wi Gheraert voerscreven desen brief bezeghelt met onsen properen zeghele in kennissen der waarheit. Ende omme die meerre veeste ende zekerheit hier af te doen soe hebben wi ghebeden ende bidden onsen lieven ende gheminden neve heren Henric vander Meeren, Gielijs Camus van Bossute ende Jan vanden Nuwenhoeve datsi dit met ons bezeghelen willen in kennissen der waarheit. Ende wi Henric vander Meeren ridder Gielijs Camus ende Jan vanden Nuwenloëve voersc. omme die bede ent bevelen ons ende gheminds heren sheren van Boutershem voersc. soe hebben wi desen brief bezeghelt met onsen properen zeghelen in kennissen der waarheit. Dit was ghe-daen int jaer ons Heren alsoe men screef dusent driehondert tseven-tich ende drie op Sente Jans dach Baptisten.

(Gheraert, heer van Boutershem, oorkondt, dat hij twee vijvers in Kempenland te weten a) de vijver aan beide zijden van Eersel, die hij verkregen had van Godert van Dommelen, b) de grote vijver te Oerle, die hij van Jan vanden Plas had verkregen, aan het godshuis van Postel afstaat. Het godshuis van Postel moet hiervoor jaarlijks vierhonderd karpers aan zijn huis Ter Heyde afleveren.)

V. d. DE OORKONDEN VAN BEERS VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

10. SCHEPENOORKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH
30 januari 1321 (Archief: abdij Tongerlo)

NOS Danyel de Aggere, Elyas Panniscida, Theodericus Roveri et Rutghe-
rus de Lapidea Via, scabini in Buschoducis, notem facimus universis,
quod cum Henricus de Zonne et Petrus de Lapidea Via tempore quo offi-
cium collectionis reddituum dicti locis (sic) de Buschoducis tenerent
et parte et nomine loci ejusdem, bona dicta de Baest in iudicio
calumpniassent, dicti Henricus et Petrus coram nobis dicta bona a
detentione seu occupatione hujusmodi calumpnationis publice et mani-
feste quitaverunt et quita penitus proclamaverunt secundum formam et
tenorem litterarum dicti loci de Buschoducis super quitationem dic-
torum bonorum antea confWarum, presentium testimonio litterarum.
Datum anno Domini M^o CCCw vicesimo, feria sexta post festum conver-
sionis beati Pauli apostoli.

(Hendrik van Zonne en Petrus de Lapidea Via (Steenwegh) doen ten
overstaan van de schepenen van Den Bosch afstand van hun recht
op de goederen van Baast onder Middelbeers.)

VI. OUDE TOPONYMICA

(vervolg)

65. "Cobbeek"

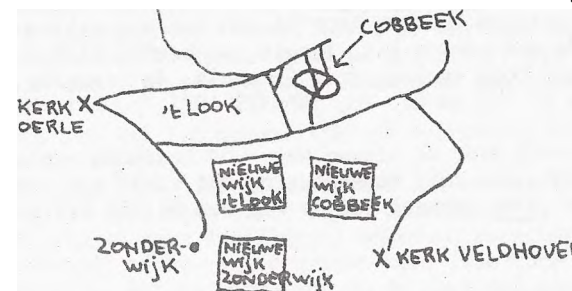
Een bekend verschijnsel in de toponymica is de betekenisovergang
door associatie. Er zijn in de loop der jaren al verschillende voor-
beelden hiervan in dit tijdschrift besproken. Ter opfrissing van het
geheugen geef ik U een meer gegeven voorbeeld: de naam van een water
gaat over op een nederzetting, waarna het water een nieuwe naam
krijgt. De Vlut (onder Oerle) is oorspronkelijk de naam van een wa-
terloop, nu van een buurtschap, terwijl het watertje de jonge naam
de Leup kreeg.

Soortgelijke overgangen en daarmee gepaard gaande verplaatsing van
namen komen ook heden ten dage nog frequent voor. Zo heet een van de
nieuwe wijken in Veldhoven "t Look", zo genoemd naar het oude "Het
Look" (= gat, opening), dat echter ten noorden van de nieuwe wijk
ligt: "het laaggelegen terrein tussen Oerle en Zeelst" (zie ook Cam-
pinia, 2e jaargang, januari 1973, nr. 8, p. 173).

Ook de plaats waar nu de wijk Cobbeek verrijst heeft zijn naam te
danken aan de oude, iets noordelijker gelegen buurtschap het Cobbeek.
Er is van bepaalde zijden wel eens bezwaar geffiaakt tegen het feit,
dat de nieuwe wijken de namen kregen van oude, terwijl ze duidelijk
anders gesitueerd waren. Dit bezwaar is niet steekhoudend; dit ver-
plaatsen is, zoals hierna wordt aangetoond, een zeer oud toponymisch

BEitk<T

.2.EsLsr

verschijnsel: naamsovergang door associatie: men associeert een be-
paalde plaats met de aangrenzende waardoor de naam overgaat, en er,
al of niet kunstmatig, een nieuwe naam ontstaat voor het oude gebied.
Nog een voorbeeld. Zeer oud is in Veldhoven het toponiem Zonderwijk
(zie Campinia, 3e jaargang, juli 1973, pag. 70), oorspronkelijk een
gehucht, later een straat, nu een wijk (zie tekening), terwijl het
oude Zonderwijk (gehucht en straat) nu Sondervick (!) heet.
Maar nu de etymologie van Cobbeek, ook geschreven Copbeek o.a. op 4e
kaart van de gemeente Zeelst (1867) in de gemeentekaart van Noord-
Brabant.

Het tweede lid -beek is natuurlijk het gewone woord beek<germ.
baki met als betekenis: "natuurlijke waterloop van minder betekenis
dan een rivier" (zie o.a. M. Schiinfeld, "Nederlandse Waternamen",
Brussel 1955, p. 142 e.v.). Van een beek is ter plaatse echter geen
spoor meer te bekennen en dit zou dus moeilijkheden kunnen opleveren,
maar ook hier komt de Bont ons te hulp. Op pag. 14 van "Dialekt van
Kempensland", (Assen 1969) Deel III, zegt hij in voetnoot 4: "het
tweede element -beek is wat men nu de Zonderwijkse Dommel noemt, die
van de hoger gelegen bilurt Koebeek komt en naar het zuiden gaat on-
der "den houle (= laaggelegen) weg door". Noch op de zojuist genoem-
de gemeentekaart, noch op de stafkaart "Eindhoven-51" "door overdruk
gereproduceerd in 1886" valt iets van de Zonderwijkse Dommel te ont-
dekken. Het "nu" van De Bont moet in ieder geval lang geleden zijn,
want hoewel ik geboren en getogen Zeelstenaar ben, waartoe Cobbeek
behoort, herinner ik me niets van een beek aldaar.
Ook van het eerste lid geeft De Bont een verklaring:
"Het eerste lid kop- kunnen en moeten we opvatten als top, sum-
mit." Hij verwijst naar auteurs als Maver, Smith en Jellinghaus.
Ook J. Lindemans "Brabantsche Plaatsnamen" VII, Beigem, Leuven-
Brussel, 1937, p. 25 kent cop = "ronde top", moet hij eraan toevoe-

gen, dat ter verklaring van Koppendriesch "niets in het plaatselijk uitzicht deze verklaring wettigt", voor Cop = top, hoogte waarop een vestiging ligt, in Copbeek, vinden we juist wél een aanwijzing, een bewijs zelfs in de landschappelijke situatie. De Bont spreekt al over "de hoger gelegen buurt", maar ik zou ook nog willen wijzen op het aangrenzende het Look = gat, laagte, we hebben hier dus weer een benaming op basis hoog en laag (zie Campinia, 4e jaargang, nr. 15, oktober 1974 en p. 122 en nr. 16, januari 1975, p. 181: Hoog en laag I en II).

Wie trouwens nu nog over de nieuwe weg - de Heerbaan - van Oerle naar Zeelst loopt, kan zelf konstateren, dat vanaf t.n. van 't nieu-. we Look naar het oude Cobbeek toe de weg een weinig stijgt.

66. "w e l s c h a p"

Het is geen bezorgdheid dat dit toponiem zal verdwijnen, die me de behandeling ervan heeft ingegeven, misschien wel, dat er nog mensen zijn die denken, dat Welschap te maken heeft met Wel = goed, mooi geschapen; lang geleden mocht men dat best denken, in 1975 per se niet meer. Er zullen onder mijn lezers wel geen zodanige vreemdelingen in dit Jeruzalem meer zijn, dat dit laatste nader toegelicht moet worden.

Het oorspronkelijk gehucht Welschap lag precies ten noorden van Zeelst op Eindhovens grondgebied. De (oude) grens tussen de gemeente Zeelst en Eindhoven liep namelijk van de buurtschap de Heistraat naar het Severeind en werd gevormd door de Rundgraaf. Ten zuiden van Welschap lag Slifferd en, voordat men dan Zeelst binnenliep, moest de bezoeker over "Het Schoorke"; ik noem deze namen, omdat ze verband met elkaar en Welschap houden.

Welschap ligt nu in de gemeente Veldhoven, althans het grootste gedeelte ervan, dat komt, doordat de naam van het gehuchtje is overgegaan op wat eens de "Zeelstsche Heide" heette

Welschap is ontstaan (zie ook De Bont: "Dialekt van Kempenland" III, Van Gorcum, Assen 1969, p. 218) uitwel- en het achtervoegsel schap (schap<Gotisch skapjan = scheppen). Dit wel- is het algemeen bekende. woord wel = bron, opborrelend water. Welke bron dat geweest is blijft onzeker. Er zijn drie mogelijkheden, waarvan ik de eerste de waarschijnlijkste vind..

1. Dit wel heeft betrekking op de vlak bij het oude Welschap beginnende wattrtje de Rundgraaf (zie voor dit woord: Campinia, 4e jaargang nr. 14, juli 1974, p. 65) die langs Slifferd via het Schoorke en het Severeind uitmondt in de Gender. Ook De Bont wijst daarop, zie p. 218 van deel III "Dialekt van Kempenland": "het welschap is dan het grondgebied van de wel". Een bezwaar tegen deze verklaring is het feit dat de Rundgraaf een e raven kanaaltje zou zijn op de grens met Eindhoven (zie Brabants eem XIX, 1967, blz. 74. Voorlopig betwijfel ik dat. En wel op grond van dit wel. Maar ook vind ik de volgende twee behandelde toponiemen b5gjzen tegen dit gegraven zijn (zie aldaar). Op de derde plaats: reeds in 1615 is er sprake van de "Rundtgraff" namelijk in "de vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-

Veldhoven-Oerle" waar we lezen dat "Jan Reijners heeft overgedragen aan Matken, de weduwe van Luijcas Walraven en haar kinderen, een stuk beemd te Strijp (belendende percelen: koper, gemene straat, Joost Mateeuwsen, de Rundtgraff los en vrij." (zie Campinia, 2e jaargang nr. 6, juli 1972, p. 49). Dat het hier om de door mij bedoelde Rundgraaf gaat is duidelijk: dat er op dié plaats, in dié tijd een gegraven Rundgraaf zou zijn, geloof ik niet.

2. Het eerste lid wel kan natuurlijk ook betrekking hebben op een verdwenen water(tje).
3. Ook is het mogelijk, dat de Rundgraaf aanvankelijk de "Wel" heeft geheten en dat die naam later op de buurtschap is overgegaan, waarna de nieuwe naam Run(d)graaf ontstond eventueel toen die "gekanaliseerd" of be- of vergraven werd (zie voor dit verschijnsel verderop). Dat de naam bron en de naam wel soms gegeven worden aan de rivier zelf, daarvan geeft Schönfeld in zijn "Nederlandse Waternamen", Brussel 1951, p. 40-41 diverse voorbeelden. Zekerheid over Welschap kan ik U dus niet geven, maar wat is er ooit zeker omtrent Welschap?

67. "S l i f f e r d"

Juist ten zuiden van Welschap ligt het wat langgerekte gehucht Slifferd. Het tweede lid is zonder twijfel het veel voorkomende "voorde". Zie De Bont: "Dialekt van Kempenland", deel III p. 114-115. Deze definieert voorde als "een doorwaadbare plaats, een plaats waar men te voet of met een voertuig over een water trok", en op pagina 115 in voetnoot nr. 8: "het terreinwoord (Slifferd v.d.B) heeft ongetwijfeld zijn naam te danken aan 'n vroeger watertje op de grens van Zeelst en Strijp, de zogenaamde Run(t)graaf. Indien Slifferd uit Slipvoord zou zijn ontstaan, zou men er misschien een parallel in mogen zien van den Tipvoord in Vessem (slip = tip). Of moet men verwijzen naar Smith 'slipa': a soft semi-liquid, a paste, slime, mud?" (zachte grond, half waterig, moerassig, modderig en slijkerig) m.a.w. het is óf een voorde genoemd naar de vorm van de doorwaadbare plaats, óf van het land er omheen óf naar de aard van de grond: moerassig. Het toponiem Slifferd versterkt m.i. de veronderstelling dat de Rundgraaf, ondanks het tweede lid niet gegraven is, immers Slifferd duidt op een zeer oude oversteekplaats in een modderig gebied.

68. "H e t S c h o o r k e"

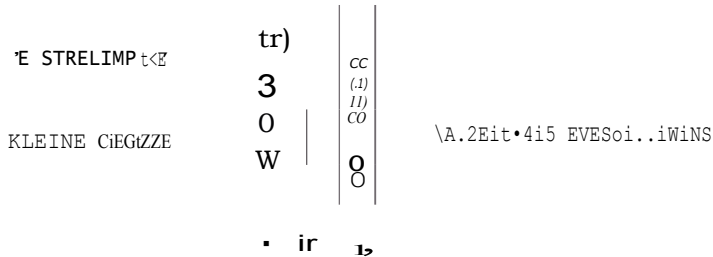
Op de plaats waar de oude voorde (Slifferd dus) lag, is later een bruggetje gekomen, namelijk het "scheurke". In Zeelst alleen nog bekend als naam van het café dat aan de Rundgraaf, aan de voorde, lag (nu heet het de "Night Cap"). De Bont: p. 115 (zie ook Slifferd): "Het zal wel zo zijn dat men daar aanvankelijk een voorde had die later is moeten wijken voor een bruggetje." Het woord schoor is het substantief bij het werkwoord schoren = stutten. N.B. Ook het toponiem Slifferd heeft zich verplaatst!

69. "Vessem"

Niet alleen om eindelijk Veldhoven te verlaten , en omdat de etymologie van Vessem bijzonder interessant is, maar ook daar Vessem een prachtig voorbeeld is van de onder Cobbeek genoemde betekenisovergang (vergelijk tevens wat ik gewaagd heb te veronderstellen van Weriel-schap) nu het toponiem Vessem.

De gegevens voor de verklaring van Vessem zijn ontleend aan nr. 12 van De Bonts artikelenreeks "Noordbrabantse etymologieën", verschenen in `Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde" XLV 1969, p.99 - 104.

Een schematische voorstelling van het dorp Vessem levert het volgende beeld op:

<___ H 00 ^o E LOON	wiNTELRE
-------------------------------	----------

1. Vessem is westelijk georiënteerd in de richting noord-zuid: de bebouwing volgt dus het in het westen gelegen riviertje.
2. Het tweede lid -em levert geen moeilijkheden op: Vessem is een -heira (= heem, haam) naam. Heim<Gotisch haims = dorp, vlek. Het tweede lid betekent hier dus, gezien het voorafgaande "een nederzetting aan een riviertje"(dat voor de boeren de weide nat houdt en drinkwater levert).
3. Overall in de Kempen is de fonetische waarde van Vessem Er..sarj. Deze lange [n kan de representant lijn van meer dan een klankverbinding:

1) van ei: geit>[0.n
dweil7Jae ǰ

dus zou men kunnen besluiten dat E.sam <Veishem is ontstaan, dit Veishem zou echter in de westelijke kempen va. sg opgele-

werd hebben (zie "Dialekt van Kempenland" I, p. 101).

- 2) van jongere i-umlaut van a v66r
 - a)-cht : [- .XtU -achtig
 - b)s-verbindingen: pl..ska(n2 plasje
 - c)r + dentaal: [4.4 vaars , /
 - d)r + labiaal of gutturaal : [ffl..t atj erf

Vessem kan tot geen van deze vier behoren. "

3) van a v66r r + labiaal of gutturaal: la.TITI arn
Ook hiertoe behoort Vessem niet.

- 4) van e voor
 - a) -cht: Elod..Xfi knecht
 - b) s-verbinding: fit.sp rest
 - c) r + dentaal: 4.r aarde
 - d) r + labiaal of gutturaal E0..rba werk

Het is duidelijk, dat Ves alleen tot geval 4b gerekend kan worden. Zo komt De Bont tot het Besluitdat Vessem een klankwettige ontwikkeling is uit een ouder Vess-hem. Dit Vess- is hetzelfde als Vesse, dat Carnoy in deel II Vår"ijkigines des noms des communes de Belgique" noemt: racine celtique: veis, vis = couler = stromen. M.a.w. Vessem is de nederzetting, het dorp aan de Ves(se) d.i. de nu daar nog stromende beek de kleine Beerze of 't klaen streumke. En hier zien we weer een voorbeeld van naamsovergang door associatie van waterloop naar nederzetting, terwijl de beek een nieuwe naam krijgt.

De Bont bespreekt nog een moeilijkheid; als zijn hypothese juist is, en alles wijst daarop, dan hebben we in Vesse te doen met een Keltisch woord ("racine celtique", Carnoy) en tegen Keltische woorden zo noordelijk zijn in de loop der jaren nogal wat bezwaren aangevoerd. Toch houdt De Bont het daarop en hij wijst op het vrijwel unaniem als Keltisch erkende woord Demer: er zijn, zegt hij in de Noordbrabantse Kempen Keltische "Vorst6sze". De Bont wijst er tenslotte op, dat de zogenaamde Vesse noordelijk de Beerze (zie Campinia, 3e jaargang, nr. 13, juli 1973, p.66) heet: uit deze wisseling Vesse = Keltisch en Beerze = Germaans zou men kunnen besluiten dat het dorp (Middel)beers een jongere nederzetting is dan Vessem. Maar ook is het mogelijk dat het stroompje in zijn bovenloop Vesse heette en verder naar het noorden Beerze, een verschijnsel dat vaak voorkomt.

J.A.J. van den Bosch

VII. GENEALOGICA

1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER LINDEN (VERLINDEN) van 1667 af
(Gegevens, verzameld uit de doopboeken respectievelijk geboorte-
registers van veldhoven, chronologisch geordend per ouderpaar.)

(vervolg)

FRANCIS VAN DER LINDEN 31- 1-1870 Jacobus Lambertus 3- 8-1871 Antonet	X get.	ADRIANA SENDERS G.Habraken, C. de Greef G.Habraken, C. de Greef
MARTINUS VAN DER LINDEN 1- 4-1873 Francis 13-11-1885 Megcheline Helena	X get.	HENDRICA BEERENS P.Louwers, A.v.d.Linden P.Louwers, M.v.Kemenade
JAN HENDRIK VAN DER LINDEN 4- 1-1879 Theodorus Gode- fridus	X get.	FRANCISCA RIJKERS S.v.d.Hurk, J.J.v.d.Ven
THEODORUS VAN DER LINDEN 30- 8-1879 Wilhelmina	X get.	ADRIANA VAN DER LINDEN H.A. Habraken, A. Maas
MARTINUS VAN DER LINDEN 23- 4-1882 Cornelius 23- 7-1883 Jacobus 8- 4-1885 Johannes 19- 5-1886 Anna Catharina 31-12-1888 Wilhelmus	X get.	NECHELINA DEKKERS H.A.Habraken, A. Maas H.A.Habraken, A. Maas H.A.Habraken, A. Maas H.A.Habraken, A. Maas H.A.Habraken, A. Maas
PETER VAN DER LINDEN 5- 6-1882 Antonetta 12- 6-1883 Adrianus 9- 6-1884 Martinus 9-11-1885 Maria 11- 4-1888 Johannes 7- 9-1889 Johannes 18- 6-1891 Adrianus. 1- 9-1892 Adriana	X get.	GOVERDINA HOOGERS H.A.Habraken, A. Maas H.A.Habraken, A. Maas H.A.Habraken, A. Maas H.A.Habraken, A. Maas H.A.Habraken, A. Maas J.W. Schellen, A. Maas de Vries, A. Maas W. de Vries, A. Maas
9- 4-1883 Adriaan	X get.	CATHARINA VAN DER LINDEN C.H.Habraken, A. Maas
JAN HENDRIK VAN DER LINDEN 23- 2-1885 Peter Franciscus 5- 7-1886 Paulus Johannes 1-10-1890 Antoon	X get.	CORNTLA WOUTERS J.J.v.d.Ven, M.v.Kemenade J.J.v.d.Ven, M.v.Kemenade J.J.v.d.Ven, M.v.Kemenade
ADRIAAN VAN DER LINDEN 20-11-1899 Antonius Arnoldus 28- 8-1910 Johannes 10- 7-1912 Johannes Antonius 22- 1-1914 Arnoldina Elisabeth 10- 3-1915 Elisabeth Adriana	X get.	MARIA ANNA NOLLEN J. Dingen, A. Damen J.J.v.d.Ven, L.v.d.Ven L.v.d.Linden, A. Damen F.v.Dommelen, I.F.Th.de wit J.J.v.d.Ven, P.J.A.v.Kemenade

FRANCIS VAN DER LINDEN 20- 9-1900 Maria Elisabeth 4-12-1905 Johannes 31- 1-1908 Martha 20- 8-1909 Anna Maria	X get.	ANNA MARIA LOUWERS A.v.Oirschot, A.Renders W.de Greef, A.Veraart A.v.Rooij, F.Louwers J.v.Mol, D.v.Lotringen
JACOBUS LAMBERTUS VAN DER LINDEN 1- 8-1904 Francisca Petro- nella	X get.	ARNOLDINALODEWIJKS W.de Vries, A. Maas
THEODORUS GODEFRIDUS VAN DER LINDEN 6- 4-1906 Francisca Maria 17- 8-1907 Maria Cornelia 3- 5-1909 Johanna Maria Cor- nelia 23- 1-1911 Henrica Joanna Cornelia 15- 4-1912 Cornelia Joanna Paulina 5-11-1913 Franciscus Hendrik Cornelis 2-12-1915 Anna Paulina Cor- nelia 11- 7-1919 Francina Cornelia Carolina	X get.	JOHANNA MARIA VAN DE PUT M.v.Kemenade, J.J.v.d.Ven P.J.v.d.Linden, J.J.v.d.Ven J.H.v.d.Linden, P.J.v.d.Linden J.H.v.d.Linden, J.J.v.d.Ven J.H.v.d.Linden, P.J.v.d.Linden J.H.v.d.Linden, J.J.v.d.Ven J.H.v.d.Linden, J.J.v.d.Ven J.H.v.d.Linden, P.J.v.d.Linden
PETER JOHANNES VAN DER LINDEN X 7- 9-1906 Elisabeth Francisca get. 27- 8-1907 Franciscus Theodorus " 9- 4-1909 Francisca Cornelia 18- 6-1910 Maria Coleta 25- 8-1911 Cornelia Catharina 12- 6-1913 Petronella Henrica 22- 3-1915 Henricus Franciscus Donatus 1- 3-1917 Johanna Cornelia Josepha 9- 8-1919 Jan Hendrik	X get.	HENDRICA ELISABETH CLAASSEN J.J.v.d.Ven, M.v.Kemenade Th.G.v.d.Linden, J.J.v.d.Ven J.H.v.d.Linden, P.J.v.d.Linden J.H.v.d.Linden, F.v.Dommelen J.H.v.d.Linden, F.v.Dommelen J.H.v.d.Linden, G.Th.v.d.Linden A.J.Casteijns, F.v.Dommelen J.H.v.d.Linden, W.v.d.Ven J.H.v.d.Linden, W.v.d.Ven
ADRIAAN VAN DER LINDEN 4- 3-1908 Hubertus Josephus 9- 2-1909 Catharina Maria	X get.	FRANCISCA BLOXS J.Balmer, P.v.d.Rijt J.Bazelmans, H.v.d.Ven

wij sluiten deze reeks hiermede af aangezien latere inschrijvingen als bekend mogen worden verondersteld. Belangstellenden uit de geslachten van der Linden of Verlinden, die gaarne hun eigen stamreeks willen samenstellen en in het door ons geboden materiaal enig aanknopingspunt hebben aangetroffen, adviseren wij, op ons archief te Oirschot, Torenstraat 1, alle verdere gegevens uit de trouw- en begraafregisters te komen opsporen. Onze archieven zijn dagelijks

(maandag t/m vrijdag) toegankelijk van 8.30 uur - 17.00 uur. Toegang en onderzoek zijn gratis.

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B. van Cronenburg, Rotterdam

Zie: Hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz. .187

3. TWAALF OIRSCHOTSE GESLACHTEN VAN DE SCHOOT, 1590 ~~1955~~

I. JOANNES VANDER SCHOOT
ged.: p.m. 1590

II. WALTERUS VANDER SCHOOT, zoon van Joannes
ged.: p.m. 1615

JOANNES VANDER SCHOOT, zoon van Walterus
ged.: p.m. 1640
gehuwd: op 12-7-1665 te Oirschot, met Mechtildis, dochter van
Adriaan Schepens

IV. a. Kinderen uit huwelijk III
Maria Walterus
19-4-1666 21-9-1669

b. WALTERUS, zoon van Joannes
ged.: 21-9-1669 te Oirschot
gehuwd: op 21-11-1706 te Oirschot, met Joanna, dochter van
Steven Tulicx (Teulincx)

V. a. Kinderen uit huwelijk IV b
Joannes Anna Maria Joanna
7-7-1707 12-2-1709 18-7-1711 4-10-1715
Wilhelmina
22-9-1718

b. JOANNES, zoon van Walterus
ged.: 7-7-1707 te Oirschot
gehuwd: op 22-5-1746 te Oirschot, met Cornelia dochter van
G. van Ginhoven

VI. a. Kinderen uit huwelijk V b
Elisabeth Walterus Joannes Henricus
26-2-1747 31-8-1748 31-3-1751 19-6-1752
Gij sbertus Joanna Maria
6-3-1756 21-5-1759

b. WALTHERUS, zoon van Joannes van der Schoot
ged.: 31-8-1748 te Oirschot
gehuwd: op 10-2-1782 te Oirschot, met Catharina, dochter van
Hendrick van Overbeek

VII. a. Kinderen uit huwelijk VI b
Joannes Henri Jeanne
23-11-1782

b. JOANNES, zoon van Waltherus van der Schoot
ged.: 23-11-1782 te Oirschot
gehuwd: op 3-2-1814 te Oirschot met Elisabeth van Diessen

VIII. a. Kinderen uit huwelijk VII b
Maria Wouter Cornelia Francis
4-9-1815 28-3-1819 29-4-1823 5-4-1831

Carel
7-12-1835

b. FRANCIS, zoon van Joannes van de Schoot
geb.: 5-4-1831 te Oirschot
gehuwd: op 18-11-1865 te Oirschot met Goverdina Vogels

IX. a. Kinderen uit huwelijk VIII b
Jan Cornelis Joanna Maria Martinus Joannes
23-11-1866 30-11-1867 28-2-1870

b. JAN CORNELIS, zoon van Francis
geb.: 23-11-1866 te Oirschot
gehuwd op 31-5-1897 te Oirschot met Adriana van Overbeek

X. a. Kinderen uit huwelijk IX b
Franciscus Helena Henricus Joannes
3-4-1898 7-12-1899 7-6-1901 6-11-1902

Goverdina Cornelis Marinus Adrianus
13-5-1904 25-9-1905 29-10-1907 26-8-1910
Johanna Maria
30-5-1912

b. HENRICUS, zoon van Jan Cornelis
geb. 7-6-1901 te Oirschot
gehuwd: op 17-5-1926 te Oirschot met Clasina Petronella van
den Hout

XI. a. Kinderen uit huwelijk X b
Cornelis Josephus Marinus Cornelis Franciscus Henricus
18-3-1927 24-5-1928 3-7-1929

Adrianus Cornelis Maria Adriana Adriana Maria
19-9-1930 1-3-1932 18-6-1933

Cornelia Helena Arnoldus Johannes Petronella Clasina
23-10-1934 16-3-1936 20-10-1937

Henricus Petrus Johan Johannes Gerardus Petrus
31-1-1939 7-5-1940 22-7-1941

b. CORNELIS JOSEPHUS, zoon van Henricus
geb.: 18-3-1927 te Oirschot
gehuwd: op 20-9-1954 te Oirschot met Cornelia Johanna Span-
jers

- XII. a. Kinderen uit huwelijk XI b
Henricus Martinus Maria — Antonia Clasina Maria
 29-6-1955 26-5-1956
- Martinus Johannes Adrianus Clasina Petronella Maria
 1-8-1957 9-9-1958
- Martinus Johannes Adrianus Cornelis Josephus Petrus
 13-5-1960 6-6-1962
- Goverdina Cornelia Henrica
 10-5-1967
- b. HENRICUS MARTINUS MARIA, zoon van Cornelis Josephus
 geb.: 29-6-1955 te Oirschot

VIII. a. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT
 VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW
 (vervolg)

32. "swaenborgh", Zwanenburg 1 (eerder: Slingerbos 30)
 sekte F 4434

De verpondingsregisters van de hertgang kerkhof vermelden als eigenaars respectievelijk bewoners de volgende personen:

- A. MR. JAN VANDENEKERCKHOFF p.m. 1640
 "Een nieuw erf ende huijs"
 grootte: 10 lopen, aanslag: 1 g. 15 st.
 verpondingsboek nr. 1, fol. 119
- B. ELIJSABETH, dochter van Mr. Jan vanden Kerckhoff
 ."Huijs en aengelagh genaamt Swaenborgh"
 grootte: 10 lopen, aanslag: 1 g. 15 st.
 verpondingsboek nr. 2, fol. 123 en 124
- C. JAN BAPTIST VAN AUDENHOVEN 1715
 "Huijs en aengelagh genaamt Swaenborgh"
 grootte: 10 lopen, aanslag: 1 g. 15 st.
 verpondingsboek nr. 3, fol. 181
- D. DIEELIS PEETERS VAN ROIJ 1756
 "Huijs en aengelagh genaamt Swaenborgh"
 grootte: 10 lopen, aanslag: 1 g. 15 st.
 verpondingsboek: nr. 3, fol. 181 en nr. 4, fol. 126
- E. CATHARINA, weduwe van Dielis Peeters van Roij 1760
 "Huijs en aengelagh genaamt Swaenborgh"
 grootte: 10 lopen, aanslag 1 g. 15 st.
 verpondingsboek nr. 3; fol. 181 en nr. 4, fol 126
- F. DE DRIE KINDEREN VAN DIEELIS PEETERS VAN ROIJ 1768
 "Huijs en aengelagh genaamt Swaenborgh"

- grootte: 10 lopen, aanslag: 1 g. 15 st.
 verpondingsboek nr. 3, fol. 181 en nr. 4, fol. 126
- G. JAN EIJBERT SNELLAARS (namens zijn vrouw bij deling) 1768
 "Huijs en aengelagh genaamt Swaenborgh"
 grootte: 10 lopen, aanslag: 1 g. 15 st.
 verpondingsboek nr. 3, fol. 181 en nr. 4, fol. 126
- H. JENNE MARIA DIELISSSE VAN ROIJ, weduwe van Jan Eijmbert Snellaars 1794
 "Huijs en aengelagh genaamt Swaenborgh"
 grootte: 10 lopen, aanslag: 1 g. 15 st.
 verpondingsboek nr. 5, fol. 127 en nr. 6, fol. 126
- I. EIMBERT, DIEELIS, JOHANNES, THERESIA, CATHARINA en CORNELIA, kinderen van Jan Eijmbert Snellaars en van Jenne Maria Dielisse van Roij 1808
 "Huijs en aengelagh genaamt Swaenborgh"
 grootte: 10 lopen, aanslag: 1 g. 15 st.
 verpondingsboek nr. 6, fol. 126
- De kadastrale leggers wijzen de volgende eigenaars aan:
- J. DE KINDEREN VAN JAC. VAN HAAREN en CATHARINA SNELLAARS 1832
 "Huis, schuur en erf"
 sekte F 1152, art. 191
 grootte: 14 roeden, 50 ellen
- K. JOSEPH VAN ESCH (molenaar)
 "Huis, schuur en erf"
 sekte F 1152, art. 1110
 grootte: 14 roeden, 50 ellen
- L. JOHANNES VAN HEESWIJK (bij koop) 1887
 1887 ged. sloop, wordt sekte F.1152
 1894 ged. sloop en vernieuwing, wordt sekte 3098
 "Huis, tuin, boomgaard en bouwland"
 groot 38 A 40 CA
 artikel 3270
- M. JOHANNES JOSEPHUS SMITS 19012
 "Huis, tuin, boomgaard en bouwland"
 groot 38 A 40 CA
 artikel 3153
- N. CORNELIS HERMANS (te Diessen) bij koop 1923
 "Huis, tuin, boomgaard en bouwland"
 groot 38 A 40 CA
 artikel 5093
- O. CORNELIS HERMANS (landbouwer)
 "Huis, bouwland en dennenbos"
 wegens vermeerdering sekte F 3674
 grootte: 3 B 25 A 55 CA
 artikel 5162

- P. W.A.A. VERMEULEN (Breda) 1950
"Huis, bouwland en dennenbos"
grootte: 3 B 25 A 55 CA
artikel 6404
- Q. JOHANNES JOSEPHUS KLAASSEN 1953
"Boerderij, bouwland en weiland"
grootte: 1 B 68 A 5 CA
sektie F 4434
artikel 6652
- R. JACOBUS CORNELIS JOSEPHUS MARIA KLAASSEN (landbouwer) 1969
i.g.v.g.g.M. Johanna Jacoba Maria Rijnen
"Boerderij, bouwland en weiland"
grootte: 1 B 68 A 5 CA
sektie F 4434
artikel 8223

VIII. b. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE BEST
VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

1. "De Burchhoef", Hoefweg 4, sektie C 1001

Zoals wij in ons blad reeds enige jaren van oude nog bestaande huizen en percelen der gemeente Oirschot via de verpondingsregisters (1640 - 1810) en aansluitend (1832 - 1974) via de kadastrale leggers de namen van de eigenaars of bewoners, de grootte, belasting-aanslag, benamingen, ligging in groter verband en de veranderingen in de loop der tijden hebben kunnen rekonstrueren, zo willen wij thans ook voor Best een zelfde bescheiden poging doen. Tot onze grote spijt zijn alleen de eerste twee verpondingsboeken van de drie Bestse hertgangen Aarle, Naastenbest en Verrenbest in het oud archief bewaard gebleven, met andere woorden twaalf van de achttien registers zijn verloren gegaan. Er is dus een hiaat van p.m. 75 jaar. Wij hebben getracht via andere registers een brug te slaan van p.m. 1753 tot 1832 (het jaar van het begin der kadastrale leggers). Indien wij in het onderhavige geval de genealogische reeks van de in de oudste kadastrale leggers van 1832 vermelde eigenaar via de trouw-, doop- en begraafregisters terug vervolgen, dan treffen wij daar op een bepaald tijdstip dezelfde persoon aan, die ook in de nog aanwezige oude verpondingsboeken van Aarle als eigenaar van hetzelfde pand staat vermeld, zodat wij een sterk vermoeden mogen uitspreken, dat de ontbrekende schakels in de reeks der eigenaars zijn gevonden. (De in dit hoofdstuk genoteerde kadastrale gegevens van de Burchhoef zijn ontleend aan aantekeningen van de heer P.F.M.Rosier over de kadastrale geschiedenis van de Burchhoef.)

De verpondingsregisters van de hertgang Aarle vermelden als eigenaars respectievelijk bewoners:

- A. EIJMBERT CORNELIS SNELLAERTS p.m. 1630
"Huijs en aenstede"
grootte: 8 lopen, 27 roeden, aanslag: 6 g. 1 st. 8 p.
verpondingsboek Aarle nr. 1, fol. 71r
- B. MAIJKEN, de weduwe van Eijmbert Cornelis Snellaerts
"Huijs en aenstede"
grootte: 8 lopen, 27 roeden, aanslag: 6 g. 1 st. 8 p.
verpondingsboek Aarle nr. 1, fol. 71r
- C. JAN JACOBS VERROOTEN, gehuwd met Petronella Emeltie Snellaerts
Van de "aenstede" genaamd "Het Hemelrijck" gaan tien roeden in 1694 aan Ariaen Willem Stockelmans, fol. 70v, zodat J.J.Verrooten overhoudt 8 lopen, 17 roeden, aanslag: 5 g. 18 st. 12 p.
verpondingsboek Aarle nr. 1, fol. 29v
- D. JAN ARLAEN LEIJTEN, gehuwd met Ariaentje, dochter van J.J.Verrooten. 1728
Van de "aenstede" gaan in 1732 2 lopen en 37 roeden aan Jan M. de Gruijter, blijft dus 5 lopen, 24 roeden
- E. ARIAENTJE VERROOTEN, weduwe van Jan Ariaen Leijten
"Huijs en aenstede"
grootte: 5 lopen, 24 roeden
De verpondingsregisters van 1753 tot 1810 ontbreken.
Wij memoreren thans de namen der vermoedelijke eigenaars van de Burchhoef van 1753 tot 1810:
- F. JACOBUS JAN LEIJTEN, zoon van Jan Ariaen Leijten en Adriaantje Verrooten
geb. 4-7-1721
gehuwd a) 22-1-1758 met Maria Dirck Schellekens
b) 17-6-1766 met Anna Maria, dochter van Peter Merckx
- G. JOHANNES LEIJTEN, zoon van Jacobus J. Leijten en Anna Maria Merckx
geb. 17-6-1766
gehuwd 17-11-1799 met Maria van Roij
De kadastrale leggers vermelden ten slotte de volgende eigenaars respectievelijk bewoners:
- H. DE ERVEN VAN DE WEDUWE VAN JOHANNES JACOBUS LEIJTENS 1832
Artikel 280: zes percelen met een totaal van 3 b. 64 r.
60 e., waaronder volgnr. 5:
"Huis en tuin"
grootte: 7 roeden 10 ellen, sektie C 117
successie 1837, R 287
- I. MARIA LEIJTENS, gehuwd met Peter Beerens 1839
Artikel 684
"Huis en tuin"

- grootte: 7 roeden 10 ellen, sektie C 117
- J. THEODORUS LEIJTENS, landbouwer 1842
 Artikel 756: 5 percelen met een totaal van 2 b. 51 r.
 waaronder:
 "Huis en erf"
 grootte: 1 r. 95 e.
 Heuveleind C 518
- K. JOHANNES RAAIJMAKERS, landbouwer, en ANTONIE DE WERT 1872•
 Artikel 1720: idem 1874
 Artikel 1791: 13 percelen met een totaal van 6 b. 9 r.
 77 e., waaronder:
 "Huis en erf"
 grootte: 1 r. 95 e.
 Heuveleind C 518
- L. PETER SCHOENMAKERS, landbouwer, en cons.: Oda Maria 1907
 Schoenmakers te Oostelbeers, weduwe van Wilhelmus van
 den Berk en 6 minderjarige kinderen van den Berk
 Artikel 2754: 12 percelen met een totaal van 6 HA 53 A
 97 CA
- M. MARIA, ANNA SCHOENMAKERS, landbouwster 1944
 Artikel 4155: 11 percelen met een totaal van 6 HA,
 40 A 52 CA, waaronder:
 "Huis, schuur, tuin"
 grootte: 13 A 50 CA, volgnr. 8, sektie C 1001, Heuveleind
 Bij het afsluiten van de legger in 1964 hebben de perce-
 len een totale grootte van 6 HA 76 A 15 CA.
- N. PETRUS MARTINUS SCHOENMAKERS, landbouwer 1968
 Artikel 5339: (door toevoeging bij legatie in 1968)
 12 percelen met een totaal van 7 HA 70 A 25 CA, waar-
 onder:
 "Boerderij en erf"
 grootte: 13 A 50 CA, Hoefweg 4, sektie C 1001
 In 1971 toegevoegd: Heuveleind, sektie C 877: 35 A 40 CA,
 zodat het totaal is geworden 8 HA 5 A 65 CA.

IX. BEERSE BORGBRIEVEN

(door Jos van Gils, Raadhuisstraat 229, Best)

Adriaen Hackens trouwt op 19 februari 1734 te Waspik met Hendrien Gerit Maes (1).
 Het is best mogelijk dat een eventuele nakomeling van hem er moeite mee zal hebben om de ouders van deze Adriaen op te sporen. Als andere bronnen hem geen opheldering hebben gegeven, zal hij wellicht verbaasd opkijken wanneer hij in de navolgende lijst ontdekt, dat Adriaen Hackens van Middelbeers afkomstig is, een plaats waar hij

niet gezocht zal hebben.
 In de hoop dat meer lezers een dergelijke onverwachte ontdekking zullen doen, heb ik de borgbrieven die in het Rechterlijk Archief van Oostel- en Middelbeers tussen allerlei andere akten te vinden zijn, uit mijn kaart-systeem gelicht.

Wat deze borgbrieven of ontlastbrieven zijn, is vlug uitgelegd. Eeuwen geleden was de zorg voor de arme mensen vooral toevertrouwd aan de kloosters. Later werd deze zorg ook door de parochie overgenomen en beschikten de pastoor en kerkbestuur of kerkfabriek over een bepaald bedrag, dat voor de armen van de parochie besteed werd. Deze instelling werd genoemd: Armen-Tafel, Tafel van de H. Geest of H. Geest-Armen. Weer later werd de zorg overgenomen door het bestuur van de gemeente en werd het een soort Algemeen Burgerlijk Armbestuur. Vooral ná 1648 verviel de invloed van de kerk op de Armenzorg (2).

De Armenzorg was dikwijls een kostbare aangelegenheid, en omdat het hemd nu eenmaal nader is dan de rok, wilde men op de eerste plaats de eigen armen helpen. De zorg voor mensen die van elders kwamen en die tot armoede waren gekomen, wilde men afwentelen op de gemeente waar zij geboren waren. Zo kwamen de borgbrieven of ontlastbrieven in gebruik. Als men in een andere gemeente ging wonen moest men een verklaring tonen waaruit bleek, dat de Armen-Tafel van de plaats waarvan men afkomstig was, de zorg op zich zou nemen als de persoon onverhoopt tot armoede zou vervallen. De Armen-Tafel stond borg en ontlastte de ontvangende gemeente bij voorbaat van een eventuele zware druk op het budget van de Armen-kas. De borgbrief werd dan verleend door de beheerders van de Armen-kas, gevormd door de bestuurders of regenten van de gemeente, armmeesters, enz.. Gemakshalve noemen we in het vervolg de regenten als degenen, die de borgbrieven verstrekken.

In Oost-, West- en Middelbeers ontstond mettertijd een bijzondere situatie. Bestuurlijk vormden Oostel- en Middelbeers min of meer een eenheid, met elk een eigen schepenbank. Westelbeers hoorde bestuurlijk onder Hilvarenbeek. Oostel- en Middelbeers hadden ook elk een eigen Armen-Tafel; Westelbeers, dat kerkelijk bij Middelbeers hoorde, vormde één Armen-Tafel met Middelbeers, en niet met Hilvarenbeek. Mdsschien is dit nog een gevolg van het feit, ^{TJE} de zorg voor de armen oorspronkelijk de taak van de kerkelijke overheid was. Die van Westelbeers krijgen dus bij verhuizing een borgbrief van de regenten van Middelbeers.

Als voorbeeld: op 28 december 1708 geven de "opsienders van de Armen van Middelbeers" een borgbrief aan Adriaen van Hooff, geboortig van Westelbeers, die gaat trouwen met Catelijne Jan Leijtens uit Lage Mierde. In deze brief verklaren: "Johannes Quast, pastor in de Beerssen (= gereformeerde predikant), Jan Block ende Wouter Hacken, schepenen van Middelbeers, mitsgaders Cornelis Goutsmits als setter tot Westelbeers ende Wilbort Adriaen van Hooff, apmmeester, dat Adriaen van Hooff is van onse dorpe van Westelbeers, wesende eenen armen met Middelbeers" (3).

Het opmerkelijke is nu dat de beheerders van de Armen-kassen van Oos-

telbeers en Middelbeers pas rond 1775 een borgbrief gaan verlangen van elkaars ingezetenen. Ook van personen uit Oostelbeers die naar Westelbeers verhuizen worden dan pas borgbrieven verlangd.

Waarom plotseling de regenten van Middelbeers borgbrieven verlangen van in Oostelbeers geboren personen die naar Middelbeers verhuizen en omgekeerd, is niet helemaal duidelijk. Men zou denken, dat een van de twee Armen-Tafels te veel uitgaven heeft moeten doen voor een arme uit de andere parochie. De armrekeningen van Oostelbeers en Middelbeers tonen vanaf 1760 geen bijzondere kostbare klant aan. De om de drie jaren afgesloten rekeningen vertonen ook telkens een batig saldo. Alleen in 1776 heeft Middelbeers een onbetekenend nadelig saldo, Oostelbeers in 1782 (4).

Mogelijk is men in Middelbeers geschrokken toen die van Oostelbeers rond 1776 zware uitgaven te doen hadden met betrekking tot de "innosente" Peter van Woensel. Deze Peter van Woensel, geboren te Oostelbeers, maar waarvan de vader afkomstig was van Oirschot, is rond 1771 kran zinnig geworden. Op 5 augustus 1771 verklaren familieleden dat hij:

"dagelijks meer en meer continueert in het frequenteeren van de herberghen", en dat hij "niet alleen innozent en krankzinnig, maar ook een drakert en verquistert van sijne goederen en gelden is" (5)

Nadat hij in 'Mariëndal' opgenomen is geweest, maar niet geneest, en hij zijn geld blijkbaar geheel verteerd heeft, wordt hij door familieleden in Oirschot en Beers verzorgd, en de rekeningen worden gepresenteerd aan de Armen-Tafel van Oostelbeers. Zo vindt men bijvoorbeeld, behalve de rekeningen voor het jaarlijkse onderhoud, kleren, winkelwaar, scheergeld en "snuijf", dat in 1778 aan Mr. Smit Hendrick Lemmens te Oirschot 2-6-0 wordt betaald voor een "ketting en boeijen" en aan Aert Brouwer, diender te Oirschot 0-15-0 voor assistentie om Peter van Woensel van Oirschot naar Oostelbeers te brengen. Peter van Woensel blijft tot 27 januari 1815 ten laste van de Armen van Oostelbeers, wanneer hij op 80-jarige leeftijd te Oostelbeers overlijdt.

Uit al het voorgaande mogen we echter niet afleiden dat tussen de Armen-Tafels van beide parochies nooit onenigheid heeft bestaan. Wat een tumult brengt in 1630 Jenneken Adriaen Willems niet teweeg. Zij was te Westelbeers geboren, maar brengt een onwettig kind ter wereld in Oostelbeers, waar haar baas haar naar toe heeft gestuurd omdat daar haar vader woont. De pastoor van Oostelbeers wil het kind niet dopen. Waarschijnlijk weer uit bezorgdheid voor de eigen armen. Na de bevalling wordt de moeder met het kind weer naar Westelbeers teruggestuurd, waar zij onderdak vinden in een vervallen huis. Haar vroegere baas Adriaen Peter Selen wil haar niet meer in zijn huis opnemen.

Volgens enkele akten die op het Bisschoppelijk Archief berusten, worden de pastoor van Westelbeers met twee schepenen zelfs door Bisschop Ophovius ontvangen, om met hem deze onverkwikkelijke zaak te bespreken (6).

In 1683 probeert men dergelijke situaties te voorkomen door een boete te stellen op het in huis nemen van "soodanige persoon of personen....

die bevonden soude worden swanger gaende, ende niet binnen onse Dinghbancke geboortigh of gegoet oft geerfd wesend" (7).

Een ander interessant punt met betrekking tot de Beerse Borgbrieven vormt de Heijde te Oostelbeers. De Armen-Tafels hadden enige moeilijkheden met de personen die geboren waren "in seeckere twee huijsen staende ter plaetse genaemd op de heij", die bestuurlijk onder Westelbeers hoorden en kerkelijk onder Oostelbeers.

Na veel discussies en deliberaties werd op 6 februari 1748 een accoord gesloten, dat inhield, dat wanneer iemand die in een van die twee huizen geboren zijnde, een borgbrief verlangde, deze borgbrief gegeven zou worden door de twee Armen-Tafels samen. Kwam zo iemand tot armoede dan zou de Armen-Tafel van Oostelbeers 2/5 en de Armen-Tafel van Middelbeers 3/5 van de kosten dragen (8).

Jan Cornelis van Hest krijgt op 19 januari 1782 een borgbrief waarin vermeld staat dat hij is "ingeboren van seecker huijsinge op 't gehugt de Heij, resorteerende politicij onder Westelbeers ende kerkelijk onder Oostelbeers" (9).

Noten:

1. Doop-, Trouw- en Begraafboeken Waspik, 12, blz. 6v
2. Zie ook: Van Bedeeling naar Sociale Dienstvaardigheid
Uitg. Gemeentelijke Sociale Dienst, Eindhoven, december 1971
3. Oostelbeers R 34, f 131v., 29-12-1708
4. Administratief Archief Oostel- en Middelbeers; niet geïnventariseerd.
5. Oostelbeers R 6, ongef., 5-8-1771; R 11, Boedelpapieren Peter van Woensel
6. Zie ook: Bossche Bijdragen, XV, blz. 95, Dagboek van Bisschop Ophovius, door A.R. Frencken
7. Campinia, jaargang 3, nr. 11, blz. 150
8. Oostelbeers, R 38, f 194v., 6-2-1748
9. Oostelbeers, R 41, f 214v., 19-1-1782

(wordt vervolgd)

X. LIJST VAN KEMPISCHE PLAATSEN MET OPGAVE VAN HUN BIJDRAGE IN. DE KWARTIERQUOTE VAN KEMPENLAND IN 1806

"Omslag van Kempeland van Juny 1805 tot juny 1806, ter quartiers Vergadering, gehouden binnen Eyndhoven den 14. july 1806, geformeerd, bedragende twee duizend een honderd dertien guldens negentien stuivers, moetende ieder plaats daar in betalen als volgt:"

Oirschot	421	1	8
Oistelbeers	31	10	0
Middelbeers	23	10	6
Eersel	93	0	4
Duyzel	22	9	4
Steensel	25	12	10
Bergeyk	134	4	12
Riethoven	55	9	14
Westerhoven	45	9	0
Borkel en Schaft	22	14	8
Hapert	36	12	0
Hoogeloon	48	1	14
Casteren	23	10	6
Dommelen	28	16	4
Bladel	64	1	10
Reusel	68	6	2
Netersel	25	12	10
Lommel	137	8	0
Oerle	43	1	6
Meerveldhoven	8	14	6
Vessem	43	4	2
Wintelre	27	14	14
Knegsel	14	18	10
Zeelst	39	10	0
Veldhoven	60	7	10
Blaarthem	21	8	2
Waal re	54	3	6
Val kenswaard	63	11	0
Aalst	36	6	10
Eyndhoven	138	11	12
Woensel	105	6	0
Gestel	47	3	6
Stryp en Ekart	55	12	8
Strathem	38	14	4

"Door een ieder der voorenstaande plaatsen te betalen op den 20sten october 1806, aan handen van den rentmeester Godefridus Zweerts te Vessem."

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875 (door Th. A. Kuypers)

D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven

(vervolg)

In 1837 speelde zich af de zaak aangaande deze "buitenkermissen", een zaak waarbij pastoor Verhoeven zich pijnlijk getroffen voelde. Alle gegevens hierover zijn uit het Archief van het Bisdom. Het beste kan ik pastoor Verhoeven zelf laten omschrijven wat met "buitenkermissen" bedoeld werd.

"De buiten kermissen hebben hier in de omstreken gedurende den zomer bijna alle weeken in een of andere gemeente plaats. Meer als de helft der jongelieden begeeft zich dan na dezelve, tegen den avond gaan zij uit de herberg in het donkere van den avond en somtijds met den halven nacht komt men thuis, en velen half of geheel beladen met drank" (brief van 30 okt. 1837). Het waren dus kermissen buiten de eigen plaats. Pastoor Verhoeven kennende, lag het voor de hand, dat hij vanaf de preekstoel hiertegen waarschuwde en in de biechtstoel erop wees, dat dergelijke bijeenkomsten "naaste gelegenheden" tot zonde waren. Ook de ouders kregen te horen, dat het hun plicht was hun kinderen daarvan weg te houden. Pastoor Verhoeven was ervan overtuigd te handelen naar de richtlijnen van Antonius van Alphen, gegeven in zijn vastenbrief van 30 jan. 1822 (Archief Parochie). Hierin schreef de vikaris dat er verschillende middelen waren om "onnozele zielen" te verleiden.

"Wij bedoelen nu maar bijzonderlijk die bijeenkomsten der Jonkheid van beide de geslachten, in steden en op het platte land, bij dagen, bij avonden en bij nachten: vergaderingen, die onder Jongelingen en Jongedochters, bij onderling gesprek of verzoek worden aangelegt, of immers in herbergen of plaatsen gehouden worden, waar een ieder naar verkiezing vrijen toegang heeft, om aan Heidensche vermaken van drinken, dansen en andere onzedige of gevaarlijke geneugten deel te nemen: vergaderingen, welke naar de verschillendheid der plaatsen met verschillende namen worden aangeduid: van Spinningen, Vastenavond huizen, Kwansels, Labaijen, Gaansdagen, Comediën, Ballen, Danspartijen, of diergelijke ... In den naam kunnen deze vergaderingen verschillen, maar wat de zaak betreft, en het gevaar voor de zuiverheid der zeden, daar in komen zij alle overeen."

En een beetje verder schreef de vikaris aan het adres van de geestelijken: "Martinus Steijaert, Vicarius Generaal van dit Bisdom in zijnen zendbrief aan zijne onderhorige Geestelijken, laat zich hier over uit in deze woorden: dat die Priesters en Herders de vervloeking van God vreezen, die tot dit H. werk (= tot uitroeiing van dit verderfelijk kwaad) uit al hunne macht niet mede werken." Voor pastoor Verhoeven duidelijke taal.

Er waren velen die bij deze "buitenkermissen" belang hadden. Zo ging

er een anonieme brief naar Mgr. den Dubbelden, waarin geklaagd werd over het despotisme "der Geestelijke Heeren naburen van Eindhoven betrekkelijk de conventicula (= bijeenkomsten), en wel in zonderheid over een uitgevaardigd verbod van de buiten kermissen te frequentieren voor de jongelieden." (Uit brief van H. den Dubbelden aan pastoor Verhoeven, na afloop geschreven) In de anonieme brief aan de bisschop werden geen geestelijken met name genoemd.

Na het ontvangen van deze brief stuurde monseigneur hem door naar de deken van Eindhoven in de hoop de naam van de anonieme schrijver te weten te komen en de betreffende geestelijke(n), zo nodig, tot voorzichtigheid te manen.

De deken ging op informatie uit en al heel spoedig was de inhoud van beide brieven bekend. Hier en daar ontstond toen het praatje, dat met die geestelijke pastoor Verhoeven bedoeld was. Op een bijeenkomst van priesters te Bergeijk werd hij zelf daarover aangesproken. Ook in Eindhoven tijdens een vergadering van geestelijken werd gepraat, ja zelfs in zijn eigen parochie raakte het bekend. Pastoor Verhoeven kon geen antwoord geven. Wel voelde hij zich gekrenkt en wachtte maar af tot hij officieel iets zou horen, uitgaande van de juiste veronderstelling, dat, wanneer het zijn persoon betrof, hij toch wel de eerste zou zijn die van hogerhand iets zou horen.

Op 29 oktober ontving pastoor Verhoeven een kort briefje van kapelaan A. Hoefnagels uit Valkenswaard, gedateerd 24 oktober:

" Wel Eerwaarde Heer,

Over tijd, wanneer ik thuis was, heeft den Deken mij belast U.E. te wille kennis geven, dat Zijn Hoogwaardig Heer zijn Eerwaarde eenen brief heeft toegezonden, inhoudende eene vermaning aan Uw Eerwaarde gerigt wegens het spreke van de buite kermisse, als van daaraan niet te torne, maar zoo te laten, zoo als het thans is, zonder aan de vroegere algemeene verordeninge (deswegens gegeve van Zijn Hoogwaardig Heer, zaliger gedachtenis) iets bij of af te doen.

Ik had UwE. dit eerder moete schrijve, maar de hoop van U binne kort te spreke heeft zulks vertraagt.

Ik meen aan deze onvriendelijke order nu voldaan te hebbe. Ik kon Zijn Eerwaarde niet goed zegge: doet het zelfs.

Hiernevens met de grootste achting noem ik mij

Uwen Vriend

Valkenwaard 24 Oct. (w.g.) A. Hoefnagels, kapelaan."

Men kan zich de verbazing en verontwaardiging van pastoor Verhoeven indenken bij het lezen van dat briefje. Ogenblikkelijk schreef hij naar Mgr. H. den Dubbelden met daarbij ingesloten het briefje van kapelaan Hoefnagels.

"Veldhoven den 30 oktober 1837.

Zeer Hoog Eerwaardig Heer!

Met zeer veel gevoelen hoorde ik zedert eenige dagen uit de geruchten, dat eenen naamlozen brief, ten mijnen bezwaren aan Uw Hoogwaarde gezonden, bij den Eerw. Heer Deken was aangekomen. Reeds was deze zaak den 16 oktober op de congregatie te Bergeijk alsook op die van Eindhoven en elders verhandeld geworden, en geloof, dat het thans ook

niet onbekend is aan mijne eigene gemeentenaren.

Het viel mij smartelijk van mijne naburige pastoors vragen hieromtrent te horen op welke ik niet konde antwoorden, en veronderstellingen alsof mijne gemeentenaren zich teenemaal tegen mij verzetten te moeten tegenspreken. Ik wist niet wat hiervan te denken, en had al gemeend desaangaande inlichtingen bij den Eerw. Heer Deken te gaan verzoeken; dan gisteren, den 29 dezes, ontvang ik dezen ingesloten van den Eerw. Heer Hoefnagels, en daar ik geenssints veronderstel, dat het de meening van Uw HoogEerw. geweest is langs dezen weg mij de daarin vermelde vermaning te doen geworden, nog bovengemelde publiciteit aan deze zaak te geven, zoo neem ik de vrijheid mij onmiddelijk tot Uw HoogEerw. te wenden, ten einde mijzelf omtrend de tegen mij ingerigte beschuldigingen te verantwoorden, en wel bijzonderlijk om van Uw HoogEerw. te vernemen waarna mijzelf voor het toekomende te vervoegen, hetgene mij altijd niet alleen ten hoogsten aangenaam zal wezen, maar ook tot gerustheid van mijne eigene consolentie zal dienen. In vertrouwen dus, dat Uw HoogEerw. mijne meening ten besten zult aanduiden zal ik Uw HoogEerw. in het kort de zaak gelijk zij geschied is opentlijk mededeelen."

Hierna geeft pastoor Verhoeven de eerdervermelde omschrijving van buitenkermissen en vervolgt dan: 'Mij dunkt zulks niet zonder gevaar kan geschieden, en het is tegen deze gevaren, wel is waar, dat ik mij verplicht geacht mijne gemeentenaren te moeten waarschuwen. Ik heb in dit opzigten geene nieuwe verordeningen trachten in te voeren, gelijk de tegen mij ingerigte beschuldigingen schijnen te behelschen, maar de verordeningen van Uw HoogEerw. en die van Zijn HoogEerw. zaliger te handhaven, zonder nogtans mijzelf hierop immer in het publiek te beroepen. Ik heb ten dien einde verzocht de jongelieden van de buitenkermissen te onthouden, en ben bijzonder te neergekomen op de gevaren die er gelegen zijn in het donkere van den avond zich een of anderhalf uur ver na huis te begeven. Ik heb de ouders, van welke zoo ik gegrond veronderstel, vele met mij dit algemeen kwaad te betreuren, hunne pligten voor ogen gehouden, om hieromtrent over hunne kinderen te waken.

Dit is zoo wat de inhoud van mijne herhaalde gezegdens in de kerk. En wat nu de principia (= richtlijnen), die ik als biechtvader in dit opzigten vermeend heb te moeten volgen, betrefd, zijn: dat ik het gezamentlijk na huis komen met den avond of halven nacht onder occasiones proximae (= naaste gelegenheden tot zonde) heb gerekend, mij grondende op verordeningen van Zijn HoogEerwaarde zaliger den februarij 1822 gegeven, en door Uw HoogEerw. erkend, in welk immers staat vermeldt: si in his femineus sexus ante vel sub occasum solis modeste se domum recipiat etc. (= als in dezen het vrouwelijk geslacht voor of bij het ondergaan van de zon zich eerbaar thuis ophoudt etc..)

Zie hier Zeer Hoogwaardig Heer het geheele geval, waarover ik bij Uw HoogEerw. ik weet niet hoe ben beschuldigd geworden. Ik wil mijzelf hier omtrend niet beoordeelen, maar geef mijzelf aan Uw HoogEerw. oordeel over. Heb ik onvoorzigtig gehandeld, vraag ik ootmoedig verschooning en ben bereid, ja verlangende, mij in deze zaak,

die mij zoo menigmaal in de grootste perplexiteit wikkelt, na Uw HoogEerw. nadere bepalingen in te schicken. En daar ik den ingeslo-
tene brief van den Eerw. Heer Hoefnagels niet als eene officiële ver-
maning kan beschouwen, zal het mij hoogst aangenaam wezen van Uw
HoogEerw. onderrigt te worden: 1e. of en hoe ik mij aangaande de bui-
ten kermessen in het publiek moet uitlaten en 2e. hoe mij qua con-
fessarius (= als biechtvader) te gedragen opzigtens diegene, welke
met den avond zich van deze kermessen na huis begeven.

Het is enkelijk voor gerustigheid van mijn geweten, dat ik Uw Hoog-
Eerw. deze vragen voorstel, en bij gevolg vertrouw ik Uw HoogEerw.
wel de goedheid zal gelieven te hebben dezelve te beantwoorden, mij
tevens bereid toonende om in dit en in alles, hetgeene Uw HoogEerw.
aan mij zoude vereischen, te gehoorzamen, in welke gevoelens ik hoop
mij den goeden God de graties zal geven, zoo lang ik leef, te zullen
volharden en teekene mij dus met den diepsten eerbied

Zeer Hoog Eerwaardig Heer
Uw HoogEerw. ootmoedigen dienaar
(w.g.) G. Verhoeven, pastoor."

Mgr. H. den Dubbelden antwoordde (alleen een kopie voor eigen ar-
chief is bewaard gebleven) met de hierboven vermelde gang van za-
ken uiteen te zetten en vervolgde dan:

"Dien ten gevolge heb ik den Zeer Eerwaarden Deken van Eindhoven een
brief doen geworden, zoo om den schrijver te ontdekken, als om die
Heeren te waarschouwen, welke de bekende verordening van 1822 te
verre nogtans gepasseerd hebben, tot voorzigtigheid aan te sporen.
Heeren derhalve, die zich in naauwgezetheid aan de verordening ge-
houden hebben en de grenzen niet overschreden hebben, zijn niet door
de anonieme brief bedoeld, veel minder door mijne brief, aan den
Heer Deken van Eindhoven toegezonden.

Omtrent de proposita dubia (= de voorgelegde vragen) is het moeije-
lijk eene Decisie te geven in het bijzonder. Een herder moet altoos
de schapen trachten te beveiligen voor de gevaren, maar zulks door
gepaste vermaningen, zonder echter een gebod te maken, waar van geen
verbod bestaat. Ook moet men voorzigtig zijn in benamingen. Derhalve
zoude ik mij wachten van buiten kermessen te noemen, die men bij-
woont en 's avonds laat met jonge dochters 't huis komt. Dit zoude
men eerder spinningen en nachtbraken mogen noemen.
Overigens twijfel ik niet of UEw. zal in het onderhavige naar om-
standigheid als biechtvader zijn pligt hebben gekweten.
Hiermede etc. "

Pastoor Verhoeven nam met dit antwoord genoegen. Of hij zich volko-
men gerehabiliteerd voelde, is voor mij een vraag.

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh)
van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen
met ouders en kinderen VAN CROONENBURG.
(door A.B. van Cronenburg, Drievriendenstraat 31 B, Rotterdam 3)

(vervolg)

76. CATHARINA DIEELIS VAN CROONENBORGH + 9-11-1798 Best
20-1-1760 te Best
met
Hendrik Aart Walravens
77. CATRIEN DIEELIS VAN CRONENBURGH St.-Oedenrode
22-10-1747
met Jan Hendrikx Vlemmincx
78. CATHARINA GODEFRIDI VAN CRONENBURG
20-1-1788 te Best
met Gerardus Joannis de Roij
79. CATHARINA JOSEPH VAN CROONENBURGH
1. 30-9-1770 te Best
met
Joseph Gijsberts de Leest
2. 28-6-1795 te Best
met
Johannes Jan van Wanrooij
80. CATHARINA ODULPHI VAN CRONENBURG
met
Adrianus Jacobi van de Morsselaer
81. CATHARINA PETRI VAN CROONENBURG
24-1-1779 te Best
met
Martinus Dielis de Coning
82. CATHARINA PETER VAN CRONENBURGH + 12-3-1818 Best
8-11-1807 te Best
met
Pieter van Diessen Vessem
83. CHRISTIANUS VAN CRONENBURG 29-8-1874
+ 10-10-1874 Tongelre
V. Bartholomeus van Cronenburg
M. Joanne Claassen
84. CHRISTIAAN CORNELIS VAN KRONENBURG 31-1-1891 Boxel
24-3-1913 te Stratum
met
Johanna Petronella Maria Roos 1-8-1891 Stratum
V. Cornelis Kronenburg
M. Hendrika van der Steen
kinderen:
Hendrika Jacoba Cornelia, 17-5-1914, Stratum

- Albertus Bartholomeus, 25-12-1916, Stratum
 Cornelis Johannes, 24-1-1920, Stratum
 Jacoba Theodora, 5-6-1921, Eindhoven
 Lucia Leonarda, 6-11-1929, Eindhoven
 Theodora Wilhelmine Jaqueline Marta, 25-11-1932, Eindhoven
85. CHRISTINA WILLEMS VAN CROONENBURGH 27-1-1743
 + 26-1-1789 Best
 13-2-1763 te Best
 met
 Hendricus Gerits Schepens + 15-12-1804 Best
 V. Wilhelmus Joannis van Cronenborgh
 M. Johanna Maria Corstin Houbraken
86. CORNELIA VAN CRONENBURG 19-2-1880 Tongelre
 + 13-3-1938 Eindhoven
 1. 13-5-1905 te Stratum
 met
 Henricus van Glabbeek 5-2-1881 Strijp
 + 9-1-1912 Stratum
 2.
 met Arnoldus van Gerven 19-5-1875 Nuenen
 + 26-5-1937 Eindhoven
 V. Bartholomeus van Cronenburg
 M. Joanna Claassen
 Kinderen: (Stratum)
 Franciscus Henricus, 16-9-1903
 Joanna Maria, 2-6-1906
87. CORNELIA VAN KRONENBURG 19-11-1802 Oirschot
 + 27-7-1877
 4-6-1838 te Oirschot
 met
 Paulus Laurentius van Roij 9-8-1803 Oirschot
 V. Thomas van Kronenburg
 M. Gertrudis de Kroon
88. CORNELIA VAN CROONENBURG 21-5-1795 Best
 3-5-1815 te Best
 met
 Wilhelmus Mercx
 V. Arnoldus Dielis van Croonenburg
 'L Johanna Maria van Vught
89. CORNELIA VAN KRONENBURG 28-9-1841 Boxtel
 7-5-1870 te Boxtel
 met
 Theodorus Alberts 12-9-1841 Boxtel
 V. Martinus van Kronenburg
 M. Antonetta Kluijtmans

90. CORNELIS KROONENBURG 6-4-1773 Gilze Rijen
 5-1-1837 te Gilze Rijen + 5-1-1837 Gilze Rijen
 met
 Johanna Maria Luijten 16-4-1796 Wortel (B.)
 V. Johannes Kroonenburg
 M. Wilhelmina Broers
 Kind:
 Wilhelmina 12-4-1837
91. CORNELIS KRONENBURG 10-9-1849 Boxtel
 13-8-1875 te Vught
 met
 Hendrika van der Steen 16-2-1851 Boxtel
 V. Martinus Kronenburg
 M. Antonetta Kluijtmans
 Kind: (Boxtel)
 Christiaan Cornelis, 31-1-1891
92. CORNELIUS VAN KRONENBURG 21-3-1856
 + 23-2-1921
 18-6-1887
 met
 Henrica van de Sande +-30-6-1911
 V. Wilhelmus van Cronenburg
 M. Johanna van de Laar
 Kinderen:
 Wilhelmus Franciscus, 11-4-1888
 Helena Maria, 17-9-1889 + 22-3-1896
 Henricus Johannes, 1-12-1891
 Johannes Cornelis, 6-2-1894 + 7-3-1895
 Johannes Cornelis, 19-1-1896
93. CORNELIS VAN CROONENBURGH 6-11-1665 Amsterdam
 + 22-11-1704 Amsterdam
 4-9-1695 te Amsterdam
 met
 Catharina Bosch 11-12-1679 Den Haag
 V. Pieter van Croonenburgh
 M. Aerlande Roeters
94. CORNELIUS VAN KROONENBURG 4-12-1900 Oirschot
 13-5-1929 te Best
 met
 Catharina van de Sande 25-1-1897.
 V. Adriaan Peters van Kronenburg
 M. Theodora van Beek
 Kinderen: (Best)
 Adrianus Gerardus Josephus, 6-3-1930
 Gerardus Adrianus, 4-4-1931
 Theodora Maria, 24-4-1933
 Anna Maria, 30-5-1934
 Maria Catharina, 30-5-1934

Cornelia Nicolagina, 24-8-1935
Petrus Theodorus Josephus, 17-3-1937

95. CORNELIS ADRIAAN VAN CROONENBURG 27-3-1751 Best
15-2-1789 te Best
met Johanna Henricx van den Berck Best
V. Adrianus Jan van Croonenburg
M. Anna Maria Francisca van de Schoot
Kinderen: (Best)
Adriaan, 21-12-1789
Henricus, 12-5-1791
Joannes, 13-10-1793
Joanna Maria, 11-3-1794
Anna Maria, 16-11-1795
Adriana, 13-1-1799
Gerardus, 7-11-1800
Martinus, 14-8-1802
96. CORNELIS FRANCKEN VAN CROONENBURGH
27-1-1653
met
Maij ken Jan Oerlemans
Kinderen: (Oir schot)
Franco, 11-12-1653
Joannes, 13-12-1654
Joanna, 7-3-1657
Adrianus, 3-10-1659
Franco, 23-10-1663
Adriana, 21-9-1667
97. CORNELIS JAN VAN CROONENBURGH 4-5-1659
4-3-1685
met
Hendricka Aert Vuchts Haren
98. CORNELIS JOHANNES VAN CROONENBURGH
24-11-1633
met
Dymphna Wouters
Kinderen: (Best)
Judith, 11-2-1635
Petrus, 14-11-1642
Catharina, 23-8-1646

De samensteller van deze lijst is gaarne bereid nadere inlichtingen te verstrekken. Vanwege het grote aantal verzoeken om inlichtingen is het echter gewenst een postzegel voor het antwoord bij Uw verzoek in te sluiten. Namens de samensteller bij voorbaat dank voor Uw aandacht op dit punt.

(wordt vervolgd)

XII. OIRSCHOTSE LEENGOEDEREN (OIRSCHOT EN BEST)

HET 'S-HERTOGENLEEN

Het 's-Hertogenleen behoorde eveneens aan de fundatie van het Boots Gasthuis. Tot aan het begin van de 16e eeuw waren degenen, die in het bezit van het leengoed van het Boots Gasthuis zijn geweest, dezelfde personen als de bezitters van het 's-Hertogenleen.

De eerste aantekening van het leengoed vinden we pas in het "Strick Greffier" waarin vermeld staat:

"De voirs. Jan van den Nuwenhoven hout noch tot behoef des voirs. Goidshuys, bij doode des voirs. heeren Amelrijcx Boote, een goet gheheiten 't 's-Hertogenleen, gheleghen in diversche stucken in lande ende eusselle (56) in der prochien van Orschot, den meestendeel omtrent der kercken gheleghen. Opten commer van 6 mudden roggen die mijn gheneden heren jaerlix daer op heeft, 29 octobris 1496," (57) Na dit verhef worden de gegevens er niet duidelijker op. Er ontstaan namelijk twee verschillende reeksen verheffingen van hetzelfde leengoed. Gedurende een korte periode verheffen meerdere personen gelijktijdig de helft van het 's-Hertogenleen of het gehele goed, zoals de volgende gegevens laten zien.

Op 7 juni 1498 verheft Cornelis Dichbier de helft van het goed na overlijden van Amelrijk Boot (58). Jan van den Nuwenhoven, die het gehele goed al eerder in bezit gekregen zou hebben, wordt niet vermeld.

In 1518 op 14 december verheffen jouffr. Thomaesse en Roeland Dichbier de helft van het 's-Hertogenleen, na overlijden van Cornelis Dichbier, hun vader (59).

Een jaar later, op 7 mei 1519, verheft Dierick Goessens Nevensoen de helft van het goed, die hij geërfd heeft van zijn oom Amelrijk Boot (60). Dan komt het verhef dat eigenlijk volgt op het verhef van Jan van den Nuwenhoven in 1496. Peter Middelborch verheft op 27 oktober 1526 het gehele 's-Hertogenleen na de dood van Jan van den Nuwenhoven (61).

Via Peter Middelborch loopt het 's-Hertogenleen dan verder, terwijl na de vermelding van Dierick Goessens Nevensoen in 1519 niets meer te vinden is over zijn eventuele opvolgers.

Hoe deze situatie is ontstaan valt niet te zeggen, maar ik heb aangenomen, dat Jan van den Nuwenhoven en Peter Middelborch de echte leenverheffers van het goed zijn geweest.

In de denombrementen die Peter Middelborch op 16 oktober 1526 en 15 april 1531 maakte, staat een nadere omschrijving van het leengoed:

- een akker gelegen in de Kerkhof, groot omtrent 11 lopens
- een perceel land gelegen in de heerdgang van Hedel, groot omtrent 81 lopens
- een akker gelegen in de Kerkhof, groot 4 lopens, 19 roeden
- een akker gelegen in de Kerkhof, groot 41 lopens, 4 roeden
- een akker gelegen in de Kerkhof, groot 3 lopens
- een akker gelegen in de Notel, groot 111 lopens
- een akker gelegen in de Kerkhof, groot 41 lopens

- 4 bunder beemd, gelegen binnen de ouden ederen van de hoeve Ten Hout en een half voeder hooi voor een jaar op het goed Te Beke en te Gunterslaar zijn verloren gegaan (62).

Het laatste verhef van het 's-Hertogenleen dat in de leenregisters te vinden is, heeft plaatsgevonden op 8 maart 1574. Huybrecht zone Gijsbrecht van der Schout ontvangt dan het goed in leen (63). Dit verhef is tevens het laatste want hierna wordt er niets meer over het leen in de leenboeken vermeld. Het rechterlijk en het administratief archief van Oirschot leren ons, dat het 's-Hertogenleen in percelen akkerland is verdeeld en verpacht aan diverse personen.

Via een rekest van 17 maart 1660 bijvoorbeeld vroeg mr. Johan van Horne om uitstel van betaling van 13 jaar pacht .(dit was f 84,--) wegens de ziekte van zijn vrouw (64).

De opsommingen van akkers, toebehorend aan het Boots Gasthuis, die we in de verpondingsboeken van de herdgang Kerkhof aantreffen, zouden betrekking kunnen hebben op het 's-Hertogenleen of althans een gedeelte daarvan. Uit de maten kan men weinig afleiden; het blijft een onduidelijke zaak. Met het nodige voorbehoud wordt hier de lijst gegeven (circa 1650; later slechts in details gewijzigd):

- akker aan de Lerp, 8 l. 35 r.
- akker achter Klein Bijsterveld, 2 l. 40 r.
- akker bij de Endepoel, 2 l. 31 r.
- akker bij Hénrick Jacobs akker (later: akker bij Jan Ansems), 2 l. 40 r.
- akker bij het Hooghuis, 1 l. 33 r.
- akker van 11 l.
- twee akkers in de Notel, samen 7 l. 49 r.
- een koewei onder Hedel, 3 l. .

De akkers bij de Endepoel en bij Jan Ansems werden in 1771 verkocht aan Theodorus van Dooren.

Tegen de veronderstelling - die na kennisneming van het voorgaande opkomt - dat de delen van het 's-Hertogenleen alle ver van het eigenlijke Boots Gasthuis (zoals we dat uit de vorige aflevering leerden kennen) waren gelegen, zou kunnen pleiten een akte van verklaring uit 1675, aangetroffen in het oud administratief archief. Daarin is namelijk sprake van de pacht van een deel Van een akker genaamd "'t Hettogeland", die ligt in de "Aarsselse akker" tussen het goed van jonkheer Seventer, de hoeve "Het Bijsterveld" en de "Armenhoeve".

In de kadastrale leggers komt de naam "'s-Hertogenleen" of "Hertogeland" niet **VOOR**; verder zoeken daarin bleek niet mogelijk. Waarschijnlijk zijn alle akkers en akkertjes later onder één naam gebracht, namelijk die van het goed van het Boots Gasthuis.. Men vindt inderdaad onder het Boots Gasthuis in de leggers een aantal percelen waarvan de afmetingen overeenkomen met die van het 's-Hertogenleen. Of het nu dezelfde percelen betreft, is echter toch niet met zekerheid te zeggen.

Mej. A. Koelen

Noten:

56. Een euassel is een door bossen ingesloten weide. De mogelijkheid bestaat ook, dat identiek is een "eewas". Eewas is een laag gelegen weiland dat bij hoge waterstand onderloopt. Campinia, 2e jaargang, oktober 1972, nr. 7, blz. 149.
57. Collectie Schaduwarthieven, inv. nr . 21A, folio 295 verso
58. Ibidem
- 59: Ibidem
60. Ibidem
61. Collectie Schaduwarthieven, inv. nr . 13 B, folio 310 verso
62. Collectie Schaduwarthieven, inv. nr . 14, folio 163 verso en 164, en inv. nr . 15 folio 64 en 64 verso
63. Collectie Schaduwarthieven, inv. nr . 17, folio 545 en inv. nr . 21A, folio 295 verso
64. Oud-administratief archief van Oirschot, voorlopig inv. nr . 1819.

XIII. NOG MEER INGEKOMEN PERSONEN IN OIRSCHOT EN BEST

(Eerste helft 17de eeuw)

Van de achtergevoegde plaatsnamen was niet duidelijk, of zij de herkomst van de personen aanduiden, dan wel reeds als familienaam dienst deden. Het is mogelijk dat enkele van de hieronder vermelde ingekomenen ook al in de eerste lijst Voorkwamen, maar daar onder een iets andere naam.

Aa = Aarle

Ke = Kerkhof

Na = Naastenbest

Ve = Verrenbest

Ke De weduwe van Dierck ANTHONIS

Ke De vrouw van Gerit Hendrick VAN BERENDONCK

Ke Marten BOEREN den Kleermaker en zijn vrouw

Ke De weduwe van Joorden Marten BRAUWERS

Aa Willem DE DECKER van Liempde

Ve Jan VAN DIEST

Aa De vrouw van Jan DIRCK WILLEMS

Na De vrouw van Peter DIRCK WILLEMS

Ke Lijsken weduwe van Leendert DRIESEN

Aa De vrouw van Goossen EYMBERTS

Ke De vrouw van VAN ESCH

Ke Meester Aert FEIJ en zijn vrouw

Ke Andries GERIT GOOSSENS
Ke De vrouw van Handrick GERITS
Ke Jasper GIELENS en zijn vrouw
Ke De vrouw van Japick GIJSBERTS
Na Willem GOORTS van Woensel.
Ke De moeder van jvr. GREVENBROECK
Ke Jan OPTEN HASENBOS
Ke Meester HENDRICK en zijn vrouw
Ke Gerit HERMENS
Aa Jan HUYBERTS van Tilborch
Ke Jan JACOBS alias MOLEN
Ke Bastiaen JANSEN en zijn vrouw.
Ke Gommert JANSEN
Ke Symen JANS
Ke Peter JONCKERS van Roy
Na De vrouw van Cornelis Ariens DE CROM
Aa De vrouw van Jan Gijsberts VAN CROONENBORCH
Ke Peter Hendricx DEN CUYPER
Aa De vrouw van Jan LAUREYSSSEN
Ke Berbel LUENESEN
Ke Lijn MARTENS
Ke Jhr. VAN MERODEN
Ke Dierck Lambrechts VAN MULBRACHT
Ke Beel MULDER
Ke Jan NEGGERS
Ke Willem VAN OSTADEN
Ve De vrouw van Goossen Peters VAN OUDENHOVEN
Ke Gerit PETERS van Liempde
Ve De vrouw van Laureys PETER QUINTEN
Ke Adriaen DEN RAEYMAKER en zijn vrouw
Ke Jhr. RATELANT en zijn vrouw
Ke De schout van Kempenland
Ve De vrouw van Jan DE SMIT
Ke Jan IN DEN SWAEN en zijn vrouw
Ke Peter SWAENTS
Ke Jan TIJSEN
Ke Wouter Peters VAN DEN VEN
Ve De vrouw van Jan Aert Tonis VERROTEN
Ke Cuen Jan Handrick VLEMMINX
Ke Margriet WIJNANTS

St reekarchivariaat:
M. van der Heijden-Bruning.

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

(vervolg)

13. KAART VAN HET ST.-ODULPHUS-VOETBOOGGILDE TE BEST

Rechterlijk archief Oirschot, inv. nr . 134 (aparte folio's, waar-
.schijnlijk hier foutief ingevoegd), folio 94 r. t/m 95 v.

Jaar: waarschijnlijk 1534 (vergelijk de namen van de schepenen).

Allen ende eenen iegelijcken etc.: Saluyt: Wij etc., scepenen etc.,
doen konde, certificerende voer die gerechte wairheyt, dat op hyuden
datum van desen voir ons scepenen voerscr. zijn gecompareert ende
verschenen: eensdeels goeder mannen, ende jonge gesellen, affectie
ende liefd draigende totten edelen voetboege. Hebben bij gebreecke,
faulte ende versumenis van eender auder charten, eertijts van dezen
scutterijen gemaict zijnde, met wille, wetentheyte ende volcomen
consente van Korstianen Konen, scouthet van Kempelant, in den naem
ende vanweegen der keyserlijcker majesteyte ende hoicheyte - gelijk
genoch dairaf voir ons, scepenen, bij zijns selfs auctentyck hant-
scrifte gebleecken is - vermaict ende vernyeuwt een minlicke gesel-
scap ende scutterije ter eeren Goidts, Marien zijnder liever gebe-
nedider moder ende allen Goidts lieven heyligen, ende zunderlinge
ter eeren van den heyligen confessoir Sunte Odulphus tot Best, omme
den edelen voetboege in genuachten te hanteren. Gelovende aen mal-
canders handen, op verbyntenis van honnen persoene, honnen gueden
present ende toecomende, ten ewigen daigen stendich te hauden, nae
te gaen ende metten werck te volbringen allen deze punten ende anti-
culen hiernaevolgende. **

1.

In den irsten is geordineert, dat soe wie den voegel of die pape-
gaey affschiet of coninck is, dat die met. Zijnder huysvrouwen of
coninginnen van dyen maeltijt tsavonts ende tsanderendaigs sconons
(dewelcke die scutteren alsdan met malcanderen doen sullen) sal ende
sullen los, vrij (wijt ende ongehauden weesen; mer die coninck sal
sculdich zijn, voer den zilveren voegen sufficiënten borgen te set-
ten, die dairvoir sullen moten geloven als voir principael sculdt.

2.

Ten anderden is geordineert, dat alle scutteren opten dach dat zij
honne papegaey schieten sullen, te weeten des sondaigs nae Sunte
Odulphus dach, verbonden sullen zijn tsavonts ende tsanderendaigs
snónens te compareren ten maeltijen; of 't en weere hij buten Oer-
schot uuyt noetsaecken weesen moste ofte siecke waer, sal of zullen
in dien gevalle eenen anderen in honne plaetze moigen seynden; ende
weer zij compareren of nyet en compareren, sullen nochtans verbonden
zijn te betalen montkosten ende anderen kosten, soevele of zij dair
present ende tegenwordich weeren geweest.

3.

Ten derden is geordineert, dat men den scuttersboom dair men die papegaey op schieten sal, setten sal te midweegen van den drie hertgangen van Airle, Naestbest ende Verrenbest, te weeten tot Naestenbest dair 't die dekens in tijde wesende ordineeren sullen.

4.

Ten vierden is geordineert, dat nyemant met eens anders geschut of boute tegen zijnen consent opwärts schieten sal, opten peen van eenen halven stuver tot behoef der scutterieën.

5.

Ten vijften is geordineert: soe wie in dese scutterije sal willen gaen, sal moten hebben die goede gonste van den coninck, dekenen ende sommige scutteren, ende sal verbonden zijn van innegaen te geven twee stuver tot behoef Sunte Odulphus capelle; dairinne ontfangen ende gescreven wesende ende naderhant wederom uuyt liefden te gaen, sal verbonden zijn te geven tot behoef als voir een pont was, yrst oick ende voir al bij hem tot zijnen gedeelt toe alle voirgedaende costen van der scutterijen afgedaen wezende.

6.

Ten sesten is geordineert, dat alle scutteren opten dach dat zij hueren papegaey schieten sullen, verbonden sullen zijn te comene met honnen scutterlijcken boege onder den scuttersboem, ende statelick te gaen met honnen coninck te love in Sunte Odulphus capelle, of gelijc die dekens in tijde wesende dat ordineren sullen, opten peen van twe stuveren tot behoef der scutterijen, soeverre hij binnen Oerschot is ende nyet sieck of cranck en is.

Ten sevenden is geordineert, dat alle scutteren verbonden sullen zijn, opten kermisdach van Best ende op Sunte Odulphus dach te comene tot Best, ende statelick met honnen boege voer die processie mede omme te gaen ende metten coninck te offeren - of gelijc die dekens alsdan wesende dat anders statueren sullen -, op die verbuerte bij eicken ende telcker reysen van eenen stuver tot behoef der scutterijen.

8.

Ten achtsten is geordineert, dat alle scutteren verbonden sullen zijn, met honnen aflivigen gildebrueder tot Oirschot ter groven te gaen ende voir zijn siele mede te offeren ende te bidden (soeverre hij binnen Oerschot is of nyet sieck of cranck is), op die verbuerte van eenen stuver tot behoef Sunte Odulphus capelle vors.

9.

Ten negensten is geordineert, dat hem een iegelijck wachten sal, ten tijde als men nae den voegel opwärts schiet, voer dat geschut of voer die bouten, want neymonden dairaf berichsel, bescheet of

beternis gedaen en souden wordden.

10.

Ten thiensten is geordineert: of dair ennige scutteren waeren die nyet en wouden bericht, gecorrigeert of gestraft wezen, of ennige onoerlijcke stucken gedaen hedden alsoe dat die gemeynen scutteren zijn geselschap nyet langer en begerden, sullen die dekensof ennich van hon denselven geven of seynden 1 ort stuver, hem dairmede sluytende ende kerende uuyter gilden ende scutterijen vors., diew elcke hem dyer nyet meer daernaen en sal moigen orderweynden ende daarmede uuytgedaen sal wezen.

11.

Ten elfsten is geordineert, dat men altijd in der scutterije drie dekens hebben sal: in eicken hertganck - van Airle, Naestbest ende Verrenbest - éénen, ende soe wie van den gemeynen gildebrueders dairtoe gekoeren ende gedeputeert sullen wordden, sullen sculdich zijn dat aen te verden ende nyet te weygeren, opten peen van eenen pont was tot behoef der capellen vors.; ende men sal allen jaren tsanderendaige nae den scietch anderen deke(n)s kiezen ende setten, ende alsdan sullen die aude verbonden zijn, yrst ende voir al honnen rekeninge te doen, kueren ende bruecken - soeverre dair ennige zijn den gildebrueders toebehorende - bij te brengen, bewijs ende reliqua te doen, opten peen van eicken van eenen pont was, half tot behoef der gulden ende d'ander helft tot behoef Sunte Odulphus capelle.

12.

Ten twelfsten is geordineert, dat allen die scutteren die nae datum van dezen in dezen scutterijen comen sullen, verbonden sullen zijn, allen deze punten ende articulen, in desen brieve gespecificiert, nae te gaen ende te volbrengen opte neenen dairinne begrepen, in alder vuegen, maten ende manieren of zij huyden tegenwoirdichlijcken selve in persoen voir ons scepenen die geloefte gedaen hedden; ende sal voirdaen genoch wezen, dat zij geloeft of eedt doen voer coninck ende dekens van dezen scutterijen, dezen articulen te onderhouden nae tenuerdes briefs, ende voir alsulcx gehauden of zij die geloeft voir scepenen gedaen hedden.

13

Ten dertiensten is geordineert, dat die coninck, dekens ende sommige scutteren in tijde wesende, altijd als 't hon gelieven sal, dese articulen, kueren ende bruecken - in desen brieve genoempt - sullen moigen minderen, meerderen, af- ende toedoen, gelijc hon dat nutste, oirbarlicxste ende bequaemste sal duncken weezen.

14.

Ten viertiensten: of 't gebuerden, dat op ennige statiedaigen - te weeten opten scietch, tsanderendaigs ende op ennige anderen daigen als die gemeyn scutteren vergadert sullen wezen - ennigen twist, ge-

vecht ende discordt gevele tusschen ennige scutteren, ende die een den anderen hiet liegen of op malcanderen messen toigen of met potten, stocken of desgelijcken nae malcanderen worpen of scoloigen, dat die dairraen bruecken zullen tot behoef der scutterijen een tonne biere; ende sullen dairenboven noch verbonden zijn, dat verscheel, differenten ende twist te geven in handen van den coninck, dekens ende ennigen scutteren, die elck van den partijen dairtoe nemen sullen, ende soe wes dierai af uuytspreecken, verbonden zijn nae te gaen ende te volbrengen opten peen (die des weygerden ende nyet volgen en woude) van twe pont was, half tot behoeften heeren in Oerscot ende d'ander helft tot behoef der scutterijen.

Welcke alle voergescr. boeten, tosten, kueren ende bruecken bij den dekens in tijde wesende vervolgt sullen worden, ende sullen die scutteren ende overtreders verbonden zijn die te betalen als verwonnen verreycte schuit, zonder vonnis ter executiën gestelt te worden als voer gewijsden saecken, sonder dach of recht dairtegen te mogen obtineeren, namptisatie moet voir ende eer gedaen zijn ende dair en t'eynden recht; dairinne allen die scutteren hon overgegeven ende verbonden hebben, overgeven ende verbynden midts dezen, behaudelijck altijt den heeren hon heerlijcheyt ende eenen iegelijcken zijnen goeden rechte.

Actum XXVI junii,
apportatem per Laeck et After.

** Uit deze aanhef blijkt duidelijk, dat de oudste stichtingsakte van het St.-Odulphusgilde is verloren gegaan.

- 1) Wie de vogel afschiet, wordt koning. Hij zal dan met zijn vrouw kosteloos aan de avondmaaltijd en de volgende dag aan het noenmaal deelnemen. Hij is verplicht voor de zilveren vogel een goede borg te stellen.
- 2) Op de schietdag, zondag na St.-Odulphus, moeten alle gildebroeders 's avonds en de volgende dag 's middags bij de gemeenschappelijke maaltijd verschijnen. Zieke gildebroeders en degenen, die uit noodzaak buiten Oirschot vertoeven, mogen een plaatsvervanger aanwijzen. Zij zijn echter verplicht, de kosten van het eten te voldoen.
- 3) De schutboom zal worden geplaatst te Naastenbest in het midden van de drie hertgangen Aarle, Naastenbest en Verrenbest.
- 4) Niemand mag met andermans boog schieten.
- 5) Wie tot het gilde wil toetreden, moet door koning, dekens en enige gildebroeders worden voorgedragen. Hij moet 2 stuivers betalen ten behoeve van de Odulphuskapel. Wie het gilde gaat verlaten, moet ten behoeve van de kapel 1 pond was betalen.
- 6) Alle gildebroeders moeten op de schietdag met hun boog onder, de

schutboom verschijnen en in statiepak met hun koning naar de Odulphuskapel gaan. Verzuim wordt met 2 stuiver beboet.

- 13) Op kermisdag en St.-Odulphusdag moeten alle broeders in statiepak en met hun boog in de processie meetrekken en met de koning offeren. Verzuim wordt met 1 stuiver beboet.
- 14) De gildebroeders zijn verplicht, een overleden broeder ten grave te brengen en voor zijn ziel te offeren en te bidden. Bij verzuim moet 1 stuiver worden betaald.
- 15) Bij het schieten op de vogel moet ieder gildebroeder zich volledig veilig stellen. Eventueel letsel is voor eigen rekening.
- 16) Aan de gildebroeders, die niet gekorrigeerd of gestraft willen worden of die zich oneerbaar gedragen, zal door de dekens een halve oort-stuiver morden overhandigd ten teken, dat zij uit het gilde zijn ontslagen.
- 17) Het gilde moet drie dekens hebben, uit ieder hertgang één. Wie zijn benoeming niet aanvaardt, moet 1 pond was voor de Odulphuskapel betalen. Ieder jaar na de schietdag worden andere dekens gekozen. De oude dekens moeten dan rekening en verantwoording afleggen. Verzuim wordt beboet met 1 pond was, waarvan de één helft voor het gilde en de andere helft voor de Odulphuskapel is bestemd.
- 18) Gildebroeders, die na datum van de kaart lid worden, zijn verplicht alle artikelen van deze kaart aan te nemen en op te volgen alsof zij nu persoonlijk voor de schepenen hun belofte hadden gedaan. Het zal vervolgens voldoende zijn, de eed voor koning en dekens af te leggen.
- 19) Koning, dekens en de gildebroeders mogen van deze artikelen iets laten vervallen of er iets aan toevoegen, zoals het hun nuttig en heilzaam voorkomt.
- 20) Gildebroeders, die messen trekken of met potten of stokken gaan slaan, moeten ten behoeve van het gilde een ton bier betalen en hun geschil aan koning, dekens en enige schutters ter beoordeling voorleggen. Aan de uitspraak van de laatstgenoemden dienen zij zich te houden. Weigering wordt met 2 pond was beboet, waarvan de één helft voor de Heer van Oirschot en de andere helft voor het gilde wordt bestemd.